คู่มือปฏิบัติงาน

ทะเบียนครอบครัว

ทะเบียนควบคุมหนังสือ

กรมการปกครอง ลำดับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๓๔

จังหวัด.....อำเภอ/กิ่งอำเภอ.....

ลำดับที่.....

ทรัพย์สินของกรมการปกครอง

ห้ามมิให้นำไปเป็นทรัพย์สินส่วนตัว

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY
3961128490

คู่มือปฏิบัติงาน
ทะเบียนครอบครัว

คำนำ

เนื่องจากระเบียบกฎหมายและหนังสือสั่งการเกี่ยวกับงานทะเบียนครอบครัว ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขใหม่ให้ทันสมัย สอดคล้องกับสภาวะการณ์ปัจจุบัน กรมการปกครองจึงได้รวบรวมระเบียบกฎหมาย และหนังสือสั่งการดังกล่าวจัดทำเป็นหนังสือ "คู่มือปฏิบัติงานทะเบียนครอบครัว" ขึ้น เพื่อเป็นคู่มือประกอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อำเภอกิ่งอำเภอ สำนักงานเขตและเผยแพร่แก่ประชาชนผู้สนใจทั่วไป

กรมการปกครองมีความหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้ จะช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และถูกต้อง อันจะยังผลให้ประชาชนที่มาขอรับบริการได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย พร้อมทั้งเสริมสร้างความสงบสุขให้แก่ครอบครัวและประเทศชาติอีกทางหนึ่งด้วย

(นายชูวงศ์ ฉายะบุตร)
อธิบดีกรมการปกครอง
๒๑ ตุลาคม ๒๕๓๔

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ การทะเบียนครอบครัว

๑. ภาคความรู้ทั่วไป

๑.๑ นิยามและขั้นตอนการปฏิบัติ

การทะเบียนครอบครัว ๑

ทะเบียนการสมรส ๑

การจดทะเบียนสมรสในข้อจำกัด ตามหนังสือสั่งการ ๘

ขั้นตอนการจดทะเบียนสมรส ๑๔

ทะเบียนการหย่า ๑๕

การจดทะเบียนหย่าในสำนักทะเบียน ๑๕

การจดทะเบียนหย่าต่างสำนักทะเบียน ๑๖

การหย่าโดยคำพิพากษาของศาล ๑๗

ขั้นตอนการจดทะเบียนการหย่า ๒๑

ทะเบียนการรับรองบุตร ๒๑

ขั้นตอนการจดทะเบียนรับรองบุตร ๒๖

ทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม ๒๖

ขั้นตอนการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ๓๒

ทะเบียนการเลิกรับบุตรบุญธรรม ๓๓

ขั้นตอนการจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม ๓๖

ทะเบียนการบันทึกฐานะภริยา ๓๖

ขั้นตอนการจดทะเบียนบันทึกฐานะภริยา ๓๙

ทะเบียนการบันทึกฐานะแห่งครอบครัว ๓๙

หน้า

ขั้นตอนการจดทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัว ๔๒

อัตราค่าธรรมเนียมทะเบียนครอบครัว ๔๓

๑.๒ ข้อบกพร่องเกี่ยวกับการปฏิบัติงานทะเบียนครอบครัว ๔๕

๑.๓ ประวัติความเป็นมาของการทะเบียนครอบครัว ๕๕

๒. ภาคกฎหมายและระเบียบ ๖๑

พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗ ๖๓

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๑๙ ๖๕

พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๙ ๖๗

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ ๗๑

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ครอบครัว ๗๓

พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ๑๒๘

พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๘๒ ๑๓๔

พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๓ ๑๓๖

พระราชบัญญัติบีปฏิทิน พุทธศักราช ๒๔๘๓ ๑๓๘

พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. ๒๔๘๙ ๑๔๐

พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ๑๔๓

พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๓ ๑๕๓

หน้า

กฎข้อบังคับสำหรับปกครองบริเวณเจ็ดหัวเมือง ร.ศ. ๑๒๐ ที่ ๓
แผนกการปกครอง ๑๕๕
กฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติ
จดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ๑๕๗
กฎกระทรวงการต่างประเทศ ออกตามความในพระราชบัญญัติ
จดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ๑๖๐
กฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติ
จดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒) ๑๖๓
กฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติ
จดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๓) ๑๖๕
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๔๙๙) ออกตามความใน
พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ๑๖๖
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความใน
พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ๑๖๗
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความใน
พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ๑๖๙
กฎกระทรวง (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติ
การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ๑๗๐
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความใน
พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ๑๗๓
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความใน
พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ๑๗๖

หน้า

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความใน
พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ๑๗๘
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๙) ออกตามความใน
พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ๑๘๐
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๓) ออกตามความใน
พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ๑๘๒
กฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๓) ออกตามความใน
พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ๑๘๖
ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๘๓ ๑๙๐
คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๐๘/๒๕๒๓ ลงวันที่ ๖
กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒ ๒๑๘
แนวปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
พ.ศ. ๒๕๒๒ ๒๒๐

๓. ภาคแบบพิมพ์

แบบพิมพ์ทะเบียนครอบครัว ๒๓๑
แบบพิมพ์เกี่ยวกับการขออนุญาตขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ๒๘๑

๔. ภาคหนังสือสั่งการ

๔.๑ ทั่วไป ๒๙๕
หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๗๘๓ ลงวันที่ ๒๘
สิงหาคม ๒๕๓๒
เรื่อง การทำหนังสือรับรองเกี่ยวกับบุคคล ๒๙๙

หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๔๙๐ ลงวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๒

เรื่อง การเก็บรักษาแบบพิมพ์ใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) และใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) ๓๑๘

๔.๒ สมรส ๓๒๑

หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๔๐๒/๓๗๐๖๗ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๓๑

เรื่อง การจดทะเบียนสมรส ๓๒๓

หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๔๙๔ ลงวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๓๑

เรื่อง การร้องขอให้ศาลมีคำพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะ ๓๒๗

หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๘๗๖ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๓๑

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสของบุคคลต่างด้าว ๓๒๘

หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๕๖๐ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๓๑

เรื่อง หารือวิธีปฏิบัติกรณีจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียน ๓๓๐

หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๕๗๗ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๑

เรื่อง การตรวจสอบเงื่อนไขการสมรสก่อนจดทะเบียน ๓๓๔

หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/๕๕๒๐ ลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๓๔

เรื่อง การจดทะเบียนสมรสซ้อน ๓๓๖

หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๔๐๒/๘๑๘๖๙ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๓๔

เรื่อง การสมรสโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ๓๔๐

หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๘๘๔ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๔

เรื่อง ซ้อมความเข้าใจการออกหนังสือรับรอง กรณีบุคคลต่างด้าวจดทะเบียนสมรสกับหญิงไทย ๓๔๔

๔.๓ หย่า ๓๔๗

หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๒๕๙ ลงวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๓๐

เรื่อง หารือการจดทะเบียนหย่า ๓๔๙

หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๔๐๒/๘๔๘ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๓๑

เรื่อง หารือการจดทะเบียนการหย่า ๓๕๓

หนังสือสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ที่ มท ๐๔๐๒/๙๔ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๓๑

เรื่อง หารือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนครอบครัว ๓๕๖

หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/๑๗๖๘๔ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๒

เรื่อง หารือการปฏิบัติเกี่ยวกับการหย่า ๓๖๑

หน้า

หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๔๐๒/๑๗๓ ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๔

เรื่อง หารือการจดทะเบียนหย่าโดยความยินยอม ๓๖๖

๕. ภาคคำพิพากษาศาลฎีกา

ฎีกาเกี่ยวกับการหมั้นและการสมรส ๓๗๑

ฎีกาเกี่ยวกับการหย่า ๓๘๓

ฎีกาเกี่ยวกับการรับรองบุตร ๓๙๒

ฎีกาเกี่ยวกับบุตรบุญธรรม ๓๙๖

๖. ภาคตอบปัญหา

การสมรส ๓๙๙

การหย่า ๔๓๑

การรับรองบุตร ๔๔๘

การรับบุตรบุญธรรม ๔๕๗

การเลิกรับบุตรบุญธรรม ๔๖๗

ส่วนที่ ๑

การทะเบียนครอบครัว

๑. ภาคความรู้ทั่วไป

๑.๑ นิยามและขั้นตอนการปฏิบัติ

ทะเบียนครอบครัว

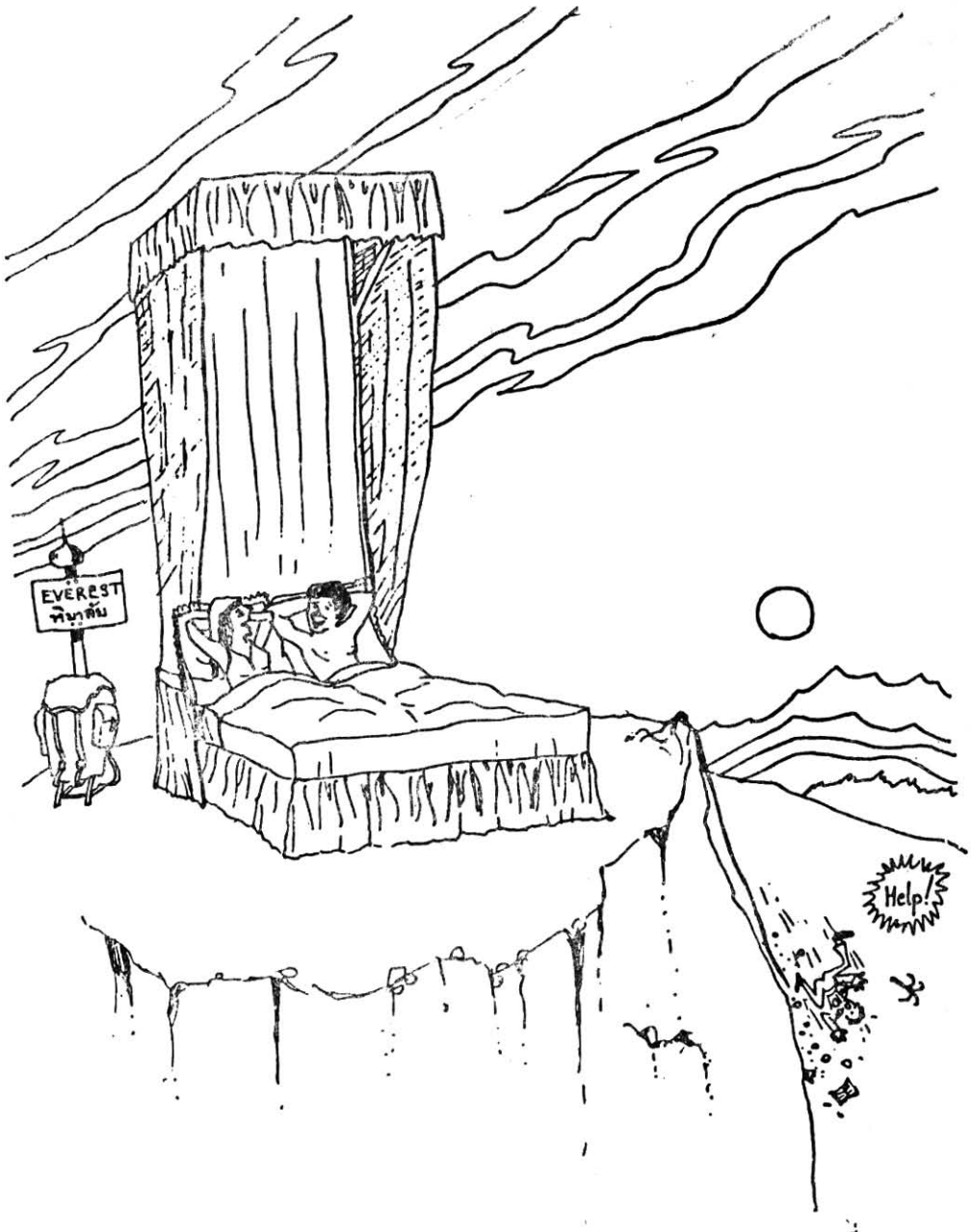

" ทำไมปลัดจุ่นไม่มาชักทีนะแจ๋ว..... นัดกับเราว่าจะมาจดทะเบียนสมรสนอกสถานที่ให้เราวันนี้?

การทะเบียนครอบครัว

ทะเบียนครอบครัว คือ การจดทะเบียนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว โดยมีกฎหมายรับรองและคุ้มครองสิทธิให้

กฎหมายและระเบียบการที่สำคัญ ที่เกี่ยวข้อง

๑. ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙

๒. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๓. พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘

๔. พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๒

๕. พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๓

๖. พ.ร.บ. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

๗. พ.ร.บ. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๓

๘. กฎกระทรวงมหาดไทย

๙. ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓

ทะเบียนครอบครัว แบ่งออกเป็น ๗ ประเภท คือ

๑. ทะเบียนการสมรส

๒. ทะเบียนการหย่า

๓. ทะเบียนการรับรองบุตร

๔. ทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม

๕. ทะเบียนการเลิกรับบุตรบุญธรรม

๖. ทะเบียนฐานะของภริยา

๗. ทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว

๑. ทะเบียนการสมรส

การสมรสจะสมบูรณ์ตามกฎหมาย ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ๓ ประการ คือ

๑.๑ เป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายว่าด้วยการสมรส (ม. ๑๔๔๘-๑๔๕๔)

๑.๒ ต้องแสดงความยินยอมและได้รับ ความ ยินยอม ตามบท บัญญัติ แห่งกฎหมาย (ม. ๑๔๔๕)

๑.๓ ได้มีการจดทะเบียนสมรสตาม ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ แล้วเท่านั้น (ม. ๑๔๕๗)

๑) เงื่อนไขแห่งการสมรส มีดังนี้

๑. ชายและหญิง มีอายุ ๑๗ บีบริบูรณ์ (ม. ๑๔๔๘)

๒. ชายหรือหญิงไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ (ม. ๑๔๔๙)

๓. ชายหญิงซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมา หรือเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา จะทำการสมรสกันไม่ได้ (ม. ๑๔๕๐)

๔. ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมจะสมรสกันไม่ได้ (ม. ๑๔๕๑)

๕. ชายหรือหญิงจะสมรสกันในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้ (ม. ๑๔๕๒)

๖. หญิงที่สามีตายหรือการสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่น จะทำการสมรสใหม่ได้ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่า ๓๑๐ วัน เว้นแต่

๖.๑ คลอดบุตรแล้วระหว่างนั้น

๖.๒ สมรสกับคู่สมรสเดิม

๖.๓ มีใบรับรองแพทย์ ประกาศนียบัตรหรือปริญญาซึ่งเป็นผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขาเวชกรรม ว่ามิได้มีครรภ์

๖.๔ มีคำสั่งศาลให้สมรสได้ (ม. ๑๔๕๓)

๗. ผู้เยาว์จะทำการสมรส ต้องได้รับความยินยอมจากผู้มีอำนาจให้ความยินยอมได้ตามกฎหมาย (ม. ๑๔๕๔)

๘. กรณีมีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ชายหรือหญิงสมรสกันก่อนมีอายุ ๑๗ ปี (ม. ๑๔๔๘)

๒) การแสดงความยินยอมและได้รับความยินยอม

๑. ชายและหญิง ต้องแสดงความยินยอมเป็นสามีภริยากันโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียน และนายทะเบียนต้องบันทึกความยินยอมนั้นไว้ (ม. ๑๔๕๘)

๒. ชายหญิงที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ จะทำการสมรสต้องได้รับความยินยอมจาก

๒.๑ บิดาและมารดา กรณีที่มีทั้งบิดามารดา ม. ๑๔๓๖ (๑)

๒.๒ บิดาหรือมารดา กรณีที่มารดาหรือบิดาตาย หรือถูกถอนอำนาจการปกครอง ม. ๑๔๓๖ (๒)

๒.๓ ผู้ปกครอง กรณีที่ไม่มีบิดามารดา หรือมีบิดามารดาแต่ถูกถอนอำนาจการปกครอง ม. ๑๔๓๖ (๓)

๓. การให้ความยินยอมกระทำได้ ๓ วิธี คือ

๓.๑ ลงลายมือชื่อในทะเบียนขณะจดทะเบียนสมรส ๑๔๕๕ (๑)

๓.๒ ทำเป็นหนังสือแสดงความยินยอม โดยระบุชื่อผู้ที่จะสมรสทั้งสองฝ่ายและลงลายมือชื่อของผู้ให้ความยินยอม ม. ๑๔๕๕ (๒)

๓.๓ มีเหตุจำเป็น จะให้ความยินยอมด้วยวาจาต่อหน้าพยาน อย่างน้อย ๒ คน ความยินยอมนั้นให้แล้วถอนไม่ได้ ม. ๑๔๕๕ (๓)

๔. ผู้เยาว์จะทำการสมรส แต่ไม่มีผู้มีอำนาจให้ความยินยอม หรือมีแต่ไม่ให้ความยินยอม หรือไม่อยู่ในสภาพที่อาจให้ความยินยอม หรือโดยพฤติการณ์ผู้เยาว์ไม่อาจขอความยินยอมได้ ผู้เยาว์อาจร้องขอต่อศาลเพื่ออนุญาตให้ทำการสมรส (ม. ๑๔๕๖)

๓) ได้มีการจดทะเบียนตามกฎหมายแล้ว

การสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๑๙ นั้น จะมีได้เฉพาะได้มีการจดทะเบียนแล้วเท่านั้น (ม. ๑๔๕๗) และคู่สมรสจะต้องร้องขอจดทะเบียน โดยทำเป็นหนังสือตามแบบที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง (คร. ๑) จะทำตามแบบอื่นไม่ได้ และทำได้ ๗ วิธี คือ

๑. การจดทะเบียนสมรสในสำนักทะเบียน

๒. การจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียน

๓. การจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่สมรส ซึ่ง รมว.มท. อนุมัติให้มีขึ้น

๔. การจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกล

๕. ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนต่อกำนันท้องที่

๖. การแสดงวาจาหรือกริยาต่อหน้าพยาน

๗. การจดทะเบียนสมรส ณ สถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ

วิธีที่ ๑ การจดทะเบียนสมรสในสำนักทะเบียน

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๑. คู่สมรสยื่นคำร้อง (คร. ๑) ขอจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือสำนักงานเขต โดยไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นสำนักทะเบียนที่คู่สมรสมีภูมิลำเนาอยู่

๒. การดำเนินการจดทะเบียน

๒.๑ นายทะเบียนตรวจสอบคุณสมบัติของคู่สมรสตาม ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๑๔๔๘–๑๔๕๔

๒.๒ นายทะเบียนลงรายการประวัติของคู่สมรสตาม คร. ๑ ลง ว/ด/ป และเลขทะเบียน และบันทึกข้อความในหน้าบันทึกในสมุดทะเบียน (คร. ๒)

๒.๓ ให้คู่สมรสและพยาน ๒ คน ลงนามทั้งในหน้าทะเบียนและหน้าบันทึกในสมุดทะเบียน (คร. ๒)

๒.๔ กรณีคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ให้ผู้มีอำนาจแสดงความยินยอมได้ตามกฎหมายให้ความยินยอม

๒.๕ นายทะเบียนลงนามทั้งในทะเบียนและหน้าบันทึกใน คร. ๒

๒.๖ นายทะเบียนมอบใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ให้คู่สมรสฝ่ายละ ๑ ฉบับ

๒.๗ ให้นายทะเบียนสำเนาทะเบียนการสมรส (คร. ๒) โดยใช้แบบ คร. ๔ ส่งให้นายทะเบียนกลาง ภายในวันที่ ๕ ของทุกเดือน

๓. ไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียม

วิธีที่ ๒ การจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียน

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๑. คู่สมรส ยื่นคำร้องแจ้งความประสงค์ต่อนายทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ กิ่ง-อำเภอ โดยระบุในคำร้องว่า จะให้นายทะเบียนไปจดทะเบียนสมรส วัน เวลา และสถานที่ใดแต่สถานที่ ๆ จะให้นายทะเบียน ออกไป จดทะเบียน ต้อง อยู่ใน พื้นที่ การปกครอง ของนายทะเบียนนั้น

๒. ผู้ร้องขอต้องจัดพาหนะรับส่ง หรือจ่ายค่าพาหนะแก่นายทะเบียนตามที่จ่ายจริง (กฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๒๒ ข้อ ๑๒)

๓. การดำเนินการจดทะเบียนปฏิบัติตามการจดทะเบียนสมรสวิธีที่ ๑ สมุดทะเบียน (คร. ๒) แยกต่างหากอีก ๑ เล่ม

๔. เรียกเก็บค่าธรรมเนียมคู่ละ ๒๐๐ บาท

๕. กรณีที่นายทะเบียนไม่อาจไปจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนได้ ให้ปลัดอำเภอ ไปดำเนินการจดทะเบียนและเป็นนายทะเบียนเอง (กฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ ๔ พ.ศ. ๒๔๙๙ ข้อ ๒ วรรค ๔)

วิธีที่ ๓ การจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่สมรส ซึ่ง รมว. มท. อนุมัติให้มีขึ้น

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๑. นายทะเบียนอำเภอ ทำหนังสือถึง ผจว. เพื่อขอให้ ผจว. ประกาศสถานที่สมรส

๒. ผจว. ขออนุมัติต่อ รมว.มท. โดยผ่าน ปค.

๓. เมื่อ รมว. มท อนุมัติ ผวจ. ทำประกาศโดยกำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่ได้รับอนุมัติ แล้วส่งประกาศนั้นให้นายทะเบียนอำเภอ ฯ นำไปประกาศให้ประชาชนทราบ

๔. คู่สมรสยื่นคำร้อง (คร. ๑) ขอจดทะเบียนตามวัน เวลา และสถานที่ที่ประกาศ

๕. การดำเนินการจดทะเบียน ปฏิบัติตามการจดทะเบียนสมรส วิธีที่ ๑ สมุดทะเบียน (คร. ๒) แยกต่างหากอีก ๑ เล่ม

๖. เรียกเก็บค่าธรรมเนียมคู่ละ ๒๐ บาท

วิธีที่ ๔ การจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกล

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๑. นายทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ ขออนุมัติต่อ ผจว. เพื่อออกไปจดทะเบียนสมรส ในท้องที่ห่างไกล โดยระบุวัน เวลา และท้องที่ห่างไกล

๒. เมื่อ ผวจ. อนุมัติ จังหวัดทำประกาศท้องที่ห่างไกล แล้วส่งให้นายทะเบียนอำเภอ นำไปประกาศให้ประชาชนทราบ

๓. คู่สมรสยื่นคำร้อง (คร. ๑) ขอจดทะเบียน ณ สถานที่ วัน เวลา ตามที่นายทะเบียนประกาศ

๔. การดำเนินการจดทะเบียนปฏิบัติตามการจดทะเบียนสมรสวิธีที่ ๑ สมุดทะเบียน (คร. ๒) แยกต่างหากอีก ๑ เล่ม หน้าปกสมุดทะเบียนเขียนคำว่า "ท้องที่ห่างไกล" และเขียนอักษร "ท" หน้าเลขทะเบียนใน คร. ๒ และ คร. ๓ ("ท" หมายถึงท้องที่ห่างไกล ตามหนังสือ ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๘๓๖ ลว. ๑๒ มิถุนายน ๒๕๒๓ ข้อ ๓)

๕. เรียกเก็บค่าธรรมเนียมคู่ละ ๑ บาท

วิธีที่ ๕ ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนต่อกำนันท้องที่

พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ ๒๔๗๘ ม. ๖ และ พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๒ ม. ๓)

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๑. ท้องที่ใด ผวจ. เห็นสมควรยอมให้คู่สมรสยื่นคำร้องขอจดทะเบียนต่อกำนันท้องที่ให้ทำหนังสือขออนุมัติต่อ รมว.มท. เมื่อ รมว.มท. อนุมัติ ให้ ผวจ. ทำประกาศตาม พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ส่งให้นายทะเบียนอำเภอประกาศให้ประชาชนทราบ

๒. คู่สมรสที่จะยื่นคำร้อง (คร. ๑) ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย ต้องมีถิ่นที่อยู่ในท้องที่เดียวกับกำนันผู้รับคำร้อง (พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ ม. ๖ วรรค ๓)

๓. คำร้องต้องมีลายมือชื่อของผู้ร้องและพยาน ๒ คน ลงนามต่อหน้ากำนัน แต่พยานคนหนึ่ง ต้องเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้ใหญ่บ้านขึ้นไป หรือนายตำรวจยศ ร.ต.ต. ขึ้นไป หรือหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือผู้แทนราษฎร เทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด หรือทนายความ (พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ ม. ๖ วรรค ๔)

๔. เมื่อได้รับคำร้องโดยถูกต้องแล้ว ให้กำนันส่งคำร้องนั้นต่อไปยังนายทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอโดยเร็ว เพื่อพิจารณารับจดทะเบียน ในการจดทะเบียนนี้ ให้นายทะเบียนลงชื่อผู้ร้องและพยานในทะเบียน (คร. ๒) แทนการลงลายมือชื่อ และให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์ตั้งแต่วันที่กำนันรับคำร้อง (พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ ม. ๖ วรรค ๕)

๕. นายทะเบียนมอบใบสำคัญ (คร. ๓) ให้กำนันท้องที่นำไปมอบให้แก่คู่สมรส

วิธีที่ ๖ การแสดงวาจาหรือกิริยาต่อหน้าพยาน

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๑. ชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย ซึ่งอาจจะเป็นภัยอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือโดยการเจ็บป่วยใกล้ความตายหรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม

๒. โดยพฤติการณ์ที่เป็นอยู่ นายทะเบียนไม่สามารถจะไปจดทะเบียนให้ได้

๓. ผู้ตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย จะทำคำร้องขอจดทะเบียนสมรสตามแบบอื่นไม่ได้ แต่ผู้ร้องจะต้องอยู่พร้อมกันแสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคล ซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น จดแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของชายและหญิงนั้น

๔. ต่อมาชายและหญิงได้จดทะเบียนสมรสกันภายใน เก้าสิบวัน นับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียน

๕. นายทะเบียนที่รับแจ้งจด แจ้ง ว/ด/ป สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรส และพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส และให้ถือว่าวันที่แสดงเจตนาขอทำการจดทะเบียนเป็นวันรับจดทะเบียนสมรส

วิธีที่ ๗ การจดทะเบียนสมรส ณ สถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๑. ชายและหญิงทั้งสองฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีสัญชาติไทย

๒. อยู่ต่างประเทศประสงค์จะจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายไทย

๓. ยื่นคำร้องต่อพนักงานทูตหรือกงสุลไทย ซึ่งประจำอยู่ต่างประเทศ ตามแบบที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงการต่างประเทศ (กฎกระทรวงการต่างประเทศ วันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๔๗๘ ข้อ ๒ และข้อ ๓)

การจดทะเบียนสมรสในข้อจำกัด ตามหนังสือสั่งการ

๑. การจดทะเบียนสมรสของบุคคลต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายกับบุคคลสัญชาติไทย (นส. ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๐๑/ว ๗๔๑ ลว. ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑)

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๑.๑ คู่สมรสฝ่ายที่เป็นคนต่างด้าว ขอหนังสือรับรองจากสถานทูตหรือสถานกงสุลสัญชาติที่ตนสังกัดประจำประเทศไทย หรือจากองค์การที่รัฐบาลประเทศนั้นมอบหมาย หนังสือรับรอง ต้องระบุในเรื่องต่อไปนี้

๑.๑.๑ ผู้ร้องมีคุณสมบัติตาม ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ และเหมาะสมที่จะสมรสกับคนไทย

๑.๑.๒ ระบุอาชีพและรายได้ของผู้ร้อง

๑.๑.๓ ภาวะทางการสมรสของผู้ร้อง เป็นโสดหรือสมรสแล้ว หากสมรสแล้ว มีภาระผูกพันที่ต้องรับผิดชอบในเรื่องใดบ้าง

๑.๑.๔ ระบุชื่อบุคคลที่ทางราชการสามารถติดต่อ และขอทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้ ๒ คน ซึ่งมีถิ่นที่อยู่หรือภูมิลำเนาเดียวกันกับผู้ร้อง

๑.๒ คู่สมรสฝ่ายที่เป็นคนต่างด้าวนำหนังสือรับรองที่ได้จากสถานทูต ฯ แปล และให้กระทรวงการต่างประเทศของไทยรับรองคำแปล หรือให้สถานทูตของประเทศนั้นรับรองคำแปล

๑.๓ คู่สมรสยื่นคำร้อง เอกสารตาม ๑.๑ และ ๑.๒ พร้อมหนังสือเดินทางของฝ่ายที่เป็นคนต่างด้าว ต่อนายทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือที่สำนักงานเขต

๑.๔ นายทะเบียนตรวจสอบ คำร้อง หนังสือรับรองจากสถานทูต ฯ พร้อมคำแปล บัตรประจำตัว และหนังสือเดินทางของคู่สมรสฝ่ายที่เป็นคนต่างด้าว

๑.๕ นายทะเบียนสอบสวนปากคำผู้ร้องขอจดทะเบียนไว้โดยละเอียด โดยใช้แบบ ปค. ๑๔ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงว่า ผู้ร้องขอจดทะเบียนเป็นใคร อยู่ที่ใด สัญชาติอะไร อาชีพอะไร มีรายได้ที่แน่นอนอย่างไร เข้ามาอยู่ในประเทศไทยนานเท่าใดแล้ว จดทะเบียนสมรสแล้วจะไปอยู่ที่ใด

๑.๖ การดำเนินการจดทะเบียน ปฏิบัติตามการจดทะเบียนสมรส วิธีที่ ๑

๒. การจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายกับบุคคลสัญชาติไทย หรือกับบุคคลต่างด้าวด้วยกัน (นส. ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๙๙ ลว.๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕)

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๒.๑ คู่สมรสยื่นคำร้องต่อนายทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือที่สำนักงานเขต

๒.๒ การดำเนินการจดทะเบียน ปฏิบัติเช่นเดียวกับกรณี หนังสือ ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๔๑ ลว. ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑ และ

๒.๓ กรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า ผู้ร้องจะขาดคุณสมบัติตามเงื่อนไขแห่งการสมรส ให้นายทะเบียนยับยั้งการจดทะเบียนไว้ก่อน โดยอ้างกฎหมาย เช่น ม. ๑๔๕๐ ม. ๑๔๕๒ แห่ง ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ว่านายทะเบียนไม่อาจตรวจสอบหลักฐานได้ว่าขณะที่ร้องขอจดทะเบียน ผู้ร้องเป็นญาติสืบสายโลหิตกันหรือไม่ หรือผู้ร้องมีคู่สมรสอยู่หรือไม่ ผู้ร้องจะต้องหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้ปรากฏต่อนายทะเบียนว่า ผู้ร้องมีคุณสมบัติ

ถูกต้องครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งการสมรส นายทะเบียนจึงจะรับจดทะเบียนให้ (นส. ด่วนมาก ปกบีด ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๙๙ ลว. ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕ ข้อ ๑.๔)

๓. การจดทะเบียนสมรสระหว่างข้าราชการหรือพนักงานองค์การของรัฐกับผู้อพยพและผู้ลี้ภัย (นส. ลับ ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๐๐ ลว. ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๒๗)

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๓.๑ คู่สมรสยื่นคำร้อง (คร. ๑) ต่อนายทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอหรือสำนักงานเขต

๓.๒ นายทะเบียนแจ้งแก่ผู้ร้องขอจดทะเบียนทั้งสองฝ่ายให้ทราบว่า ครม. มีมติเมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๔ ห้ามข้าราชการหรือพนักงานของรัฐสมรสกับผู้อพยพและผู้ลี้ภัย และบันทึกข้อความที่ได้แจ้งแก่คู่สมรสนั้นไว้ในแบบ ปค. ๑๔

๓.๓ การดำเนินการจดทะเบียน ปฏิบัติตาม นส ด่วนมาก ปกบีด ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๙๙ ลว. ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕

๓.๔ นายทะเบียนรายงานให้จังหวัด และรายงานตรงให้ มท. ทราบโดยด่วน เพื่อจะได้แจ้งให้ต้นสังกัดของข้าราชการหรือพนักงานองค์การของรัฐนั้นทราบ และดำเนินการทางวินัยต่อไป

๓.๕ กรณีที่ข้าราชการหรือพนักงานองค์การของรัฐร้องขอต่อศาลเพื่อขอจดทะเบียนสมรสกับผู้อพยพและผู้ลี้ภัย หากศาลสั่งให้นายทะเบียนจดทะเบียน และนายทะเบียนจดทะเบียนให้แล้ว ให้นายทะเบียนรายงานให้จังหวัด แล้วรายงานตรงให้ มท. ทราบโดยด่วน เพื่อจะได้แจ้งให้ต้นสังกัดของข้าราชการหรือพนักงานองค์การ ฯ นั้นทราบ และดำเนินการทางวินัยต่อไป

๔. การปฏิบัติหน้าที่ฐานะนายทะเบียน (กรณีการจดทะเบียนสมรสของคนต่างด้าว)

๔.๑ ให้นายทะเบียนอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ และผู้อำนวยการเขต ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะนายทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือนายทะเบียนเขตด้วยตนเอง หากจะไปราชการไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ทำคำสั่งมอบหมายให้ข้าราชการ

อื่นเป็นนายทะเบียน มีกำหนดระยะเวลาแน่นอน แล้วปิดคำสั่งไว้ในสมุดคำสั่งของอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือสำนักงานเขต

๔.๒ การรายงานการจดทะเบียนสมรส เมื่อนายทะเบียนจดทะเบียนสมรสให้คนต่างด้าวแล้ว ให้คัดสำเนาหรือถ่ายภาพทะเบียนสมรส และหนังสือรับรองของสถานทูตหรือสถานกงสุล ส่งสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ทันทีหลังจากได้จดทะเบียนสมรสแล้ว

การรายงานและการส่งสำเนาทะเบียนสมรส (คร. ๔) ภายในวันที่ ๕ ของเดือนถัดไป คงให้ปฏิบัติเช่นเดิม

(หนังสือ ที่ มท ๑๔๐๒/ว ๑๔๑๑ ลว. ๓ ธันวาคม ๒๕๓๐)

๕. การใช้แบบพิมพ์ใบสำคัญการสมรสและการหย่าแบบใหม่

๕.๑ ให้นายทะเบียนบันทึกเลขประจำตัวประชาชนของผู้ร้อง และผู้ที่เกี่ยวข้องในหน้าบันทึกทะเบียนครอบครัวทุกประเภท

๕.๒ ให้นายทะเบียนประทับตรายาง ช่องกำหนดเลขประจำตัวประชาชนของชายและหญิง ไว้ในด้านหลัง คร. ๓ และ คร. ๗ พร้อมทั้งกรอกรายการเลขประจำตัวประชาชนของชายและหญิงไว้ในช่องดังกล่าวให้ชัดเจน

๕.๓ กรณีผู้ร้องและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจดทะเบียนครอบครัว เป็นบุคคลนอกเขตพื้นที่สำนักทะเบียน ซึ่งไม่อาจตรวจสอบเลขประจำตัวประชาชนในขณะนั้นได้ ถ้าบุคคลนั้นมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ พร้อมทั้งนำหลักฐานต่าง ๆ มาแสดงจนเป็นที่น่าเชื่อถือ ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนให้โดยบันทึกหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรอื่นที่ทางราชการออกให้ในหน้าบันทึกทะเบียนครอบครัว แทนการบันทึกเลขประจำตัวประชาชน

๕.๔ ให้นายทะเบียนเลิกใช้ คร. ๓ และ คร. ๗ แบบเดิม และให้ใช้แบบพิมพ์แบบใหม่ที่กำหนดเลขกำกับควบคุมตั้งแต่วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ เป็นต้นไป

๕.๕ ให้นายทะเบียนรายงานการใช้ คร. ๓ และ คร. ๗ แบบเดิม ครั้งสุดท้ายว่าเลขทะเบียนเท่าใด ลงวัน เดือน ปีใด ให้กรมการปกครองทราบภายในวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

๕.๖ กรณีที่สำนักทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ และเขต ได้รับแบบพิมพ์ คร. ๓ และ คร. ๗ แบบใหม่ล่าช้าเกินกำหนดวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ ให้นายทะเบียนเลิกใช้แบบพิมพ์แบบเก่า และใช้แบบพิมพ์แบบใหม่ตามความเป็นจริง แล้วรายงานการใช้ คร. ๓ และ คร. ๗ แบบเดิมครั้งสุดท้าย ว่าเลขทะเบียนเท่าใด ลงวัน เดือน ปีใด ให้กรมการปกครองทราบโดยด่วน

๕.๗ ถ้า คร. ๓ และ คร. ๗ แบบใหม่ฉบับใดชำรุดหรือใช้การไม่ได้ด้วยประการใด ให้หมายเหตุไว้ที่ต้นฉบับ แล้วเก็บส่วนที่ชำรุดหรือใช้การไม่ได้นั้นไว้กับต้นฉบับ และถ้าเกิดสูญหายให้รีบแจ้งจังหวัดรายงานให้กรมการปกครองทราบต่อไป

๕.๘ ให้สำนักทะเบียนต่าง ๆ สำรวจว่า ในแต่ละปีใช้แบบพิมพ์ คร. ๓ และ คร. ๗ ประมาณเท่าใด แล้วแจ้งจังหวัดรายงานให้กรมการปกครองทราบ

๕.๙ กรณีการจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียน การจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกล และการจดทะเบียนการหย่าต่างสำนักทะเบียน ให้นายทะเบียนใช้ คร. ๓ หรือ คร. ๗ แบบใหม่อีกเล่มหนึ่งต่างหาก (หนังสือ ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๒๕๕ ลว. ๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ และวิทยุ ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๗๘๐ ลว. ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๐)

การสิ้นสุดแห่งการสมรส การสมรสสิ้นสุดลงด้วยเหตุ ๓ ประการ ดังนี้

๑. โดยความตาย

๒. โดยการหย่า

๓. โดยคำพิพากษาของศาล

(ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๑๕๐๑)

เมื่อการจดทะเบียนได้เสร็จสิ้นไปแล้ว หากปรากฏภายหลังว่า การสมรสไม่ได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่ง ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๑๔๔๘ – ๑๔๕๔ นายทะเบียนไม่มีอำนาจที่จะเพิกถอนทะเบียนสมรสนั้นได้ จนกว่าจะได้รับคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเท่านั้น

(ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๑๔๙๕)

ขั้นตอนการจดทะเบียนสมรส

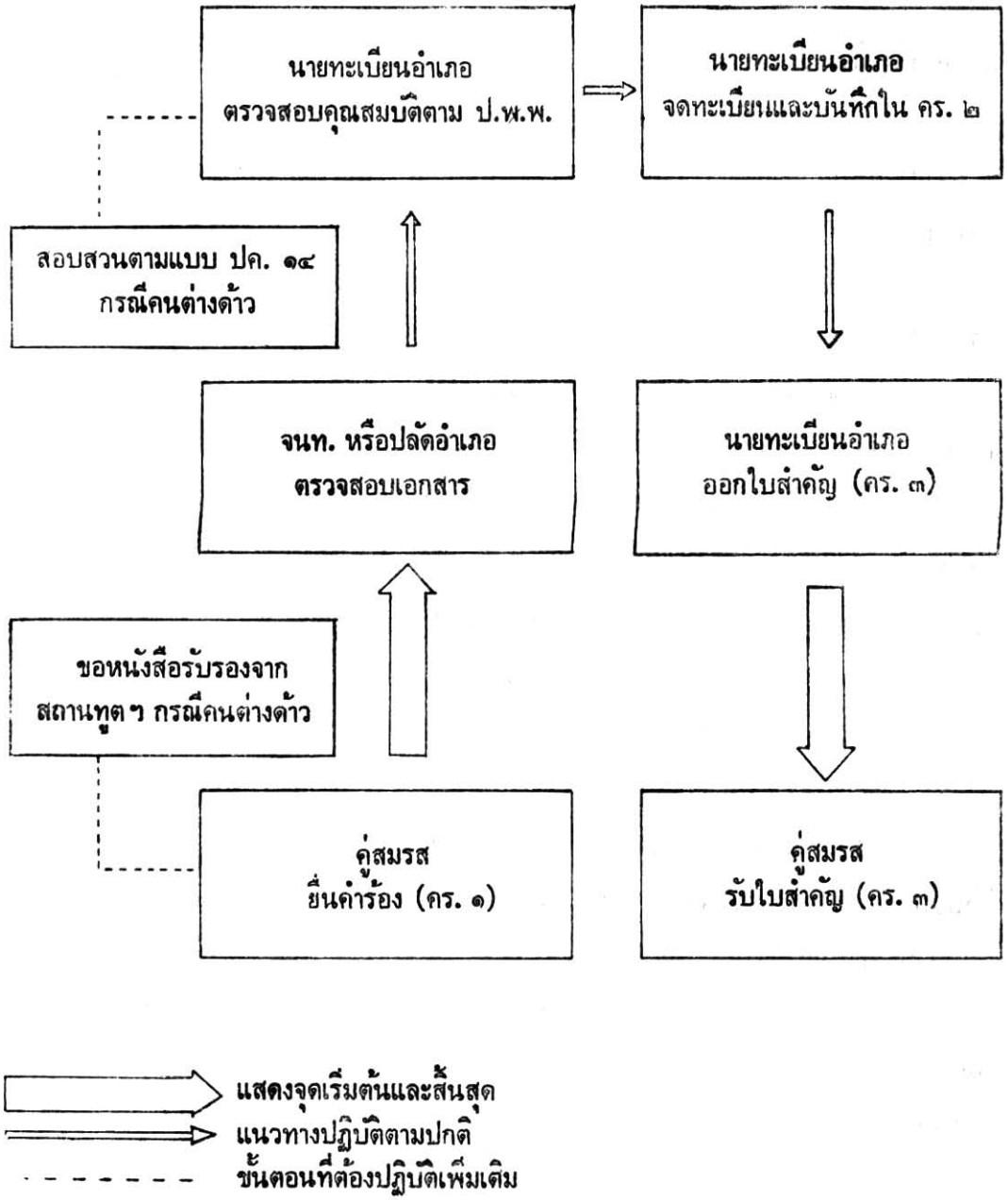

คำอธิบายขั้นตอนการจดทะเบียนสมรส

๑. การดำเนินการของคู่สมรส

๑.๑ คู่สมรสยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรส (คร. ๑) ต่อเจ้าหน้าที่หรือนายทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือสำนักทะเบียนเขต แห่งใดก็ได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงภูมิลำเนาของคู่สมรส

๑.๒ คู่สมรสที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต้องนำบิดาและมารดา หรือผู้ปกครอง โดยชอบธรรมมาให้ความยินยอม

๑.๓ คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายเป็นคนต่างด้าว ต้องขอหนังสือรับรองสถานภาพบุคคลจากสถานทูตหรือกงสุลสัญชาติที่ตนสังกัด หนังสือรับรองนั้นต้องแปลเป็นภาษาไทยและมีคำรับรองยื่นพร้อมคำร้องขอจดทะเบียนสมรส (คร. ๑) ต่อนายทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือสำนักทะเบียนเขต

๒. การดำเนินการของเจ้าหน้าที่หรือนายทะเบียน

๒.๑ ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารต่าง ๆ

๒.๒ ตรวจสอบคุณสมบัติของคู่สมรส ตาม ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ มาตรา ๑๔๔๘–๑๔๕๔

๒.๓ ผู้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสเป็นคนต่างด้าวเข้าเมือง โดยชอบด้วยกฎหมายให้ปฏิบัติตามหนังสือ ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๔๑ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑ และสอบสวนเพิ่มเติมตามแบบ ปค. ๑๔

๒.๔ ผู้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรส เป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ให้ปฏิบัติตามหนังสือ ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๙๙ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕ และสอบสวนเพิ่มเติมตามแบบ ปค. ๑๔

๒.๕ ผู้ยื่นคำร้องเป็นข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ขอจดทะเบียนสมรสกับผู้อพยพและผู้ลี้ภัย ให้ปฏิบัติตามหนังสือ ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๐๐ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๒๗ และสอบสวนเพิ่มเติมตามแบบ ปค. ๑๔

๒.๖ เมื่อการเป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมาย นายทะเบียน จดทะเบียนและบันทึกในสมุดทะเบียน (คร. ๒)

๒.๗ นายทะเบียนออกใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ให้คู่สมรสฝ่ายละ ๑ ฉบับ

๒. ทะเบียนการหย่า

การหย่ากระทำได้ ๒ วิธี คือ

๑. การหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย

๒. การหย่าโดยคำพิพากษาของศาล

การหย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ปฏิบัติได้ ๒ กรณีคือ

๑. การจดทะเบียนหย่าในสำนักทะเบียน

๒. การจดทะเบียนหย่าต่างสำนักทะเบียน

๑. การจดทะเบียนหย่าในสำนักทะเบียน

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๑.๑ คู่หย่าตกลงเรื่องทรัพย์สิน การปกครองบุตร (ถ้ามี) โดยทำเป็นหนังสือหย่า

๑.๒ คู่หย่ายื่นคำร้องขอหย่า (คร. ๕) พร้อมหนังสือหย่าต่อนายทะเบียน ถ้าไม่มีหนังสือหย่ามาแสดง ห้ามนายทะเบียนรับจดทะเบียนให้ (ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๑๕๑๔ วรรค ๒)

๑.๓ นายทะเบียนตรวจสอบคำร้อง และหนังสือหย่า ว่าถูกต้องเรียบร้อยหรือไม่

๑.๔ นายทะเบียนลงรายการของคู่หย่าตามคำร้อง (คร. ๕) ลงเลขทะเบียน ว/ด/ป บันทึกเรื่องทรัพย์สิน และการปกครองบุตร ในสมุดทะเบียน (คร. ๖)

๑.๕ คู่หย่า พยาน ๒ คน ลงนามทั้งในหน้าทะเบียนและหน้าบันทึกใน คร. ๖

๑.๖ นายทะเบียนลงนามทั้งในหน้าทะเบียนและหน้าบันทึกใน คร. ๖

๑.๗ นายทะเบียนมอบใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) ให้คู่หย่าฝ่ายละ ๑ ฉบับ

ส่วนสามีภริยาที่สมรสกันก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ การหย่าย่อมสมบูรณ์โดยไม่ต้องจดทะเบียนหย่า แต่ถ้าคู่หย่าประสงค์จะจดทะเบียนหย่า นายทะเบียนย่อมรับจดทะเบียนให้ได้ โดยให้ใช้ทะเบียนอีกเล่มหนึ่งต่างหาก และออกใบสำคัญการหย่าให้ฝ่ายละ ๑ ฉบับ และ

ไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียม (ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้อ ๒๘)

ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓

ข้อ ๒๘ การหย่าโดยความยินยอมนั้น เฉพาะคู่สมรสที่ได้จดทะเบียนสมรสไว้จะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้มาจดทะเบียนหย่า ส่วนสามีภรรยาที่ได้ทำการสมรสกันก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ นั้น การหย่าย่อมสมบูรณ์ได้โดยมิต้องจดทะเบียน แต่ประสงค์จะขอจดทะเบียนการหย่า ก็ให้นายทะเบียนจัดการให้ โดยใช้ทะเบียนอีกเล่มหนึ่งต่างหากจากทะเบียนการหย่าซึ่งใช้สำหรับคู่หย่าที่จดทะเบียนสมรสไว้ และช่องทะเบียนการหย่าหมายเลข ๕ ให้ลงว่า "สมรสก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕"

๒. การจดทะเบียนหย่าต่างสำนักทะเบียน

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๒.๑ คู่หย่า ตกลงเรื่องทรัพย์สิน การปกครองบุตร หรือเรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี) โดยทำเป็นหนังสือหย่า

๒.๒ คู่หย่าต้องตกลงกันก่อนว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ยื่นคำร้องก่อนหลัง และแต่ละฝ่ายจะยื่นคำร้อง ณ สำนักทะเบียนใด

๒.๓ คู่หย่ายื่นคำร้องพร้อมหนังสือหย่าต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนตามที่ได้ตกลงกัน

๒.๔ สมุดทะเบียนการหย่า (คร. ๖) แยกต่างหากอีก ๑ เล่ม

๒.๕ เมื่อมีผู้มายื่นคำร้องขอจดทะเบียนการหย่าฝ่ายเดียว โดยแจ้งว่าประสงค์จะจดทะเบียนการหย่าซึ่งต่างคนต่างจด ให้นายทะเบียนที่ได้รับคำร้องทั้งสองแห่งรับจดทะเบียนให้ โดยให้ผู้ยื่นคำร้องลงชื่อในคำร้องฝ่ายเดียว และให้กรอกรายการในคำร้องฝ่ายที่ยื่นให้ครบถ้วน ฝ่ายที่ไม่มาให้ลงแต่ชื่อ และชื่อสกุล ในรายการข้อที่ ๑ ส่วนรายการอื่นไม่ต้องลงลายมือชื่อฝ่ายที่ไม่มาให้ลงว่า "ผู้ร้องได้ลงชื่อไว้ที่สำนักทะเบียน....." และให้นายทะเบียนสอบสวนผู้ร้องตามแบบ ปค. ๑๔ เพื่อให้ได้รายละเอียดว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะยื่นคำร้อง ณ สำนักทะเบียนใดมีภูมิลำเนาอยู่ที่ใด หรือรายละเอียดประกอบอื่น ๆ และแจ้งแก่ผู้ยื่นคำร้องว่าการจดทะเบียนการหย่าจะสมบูรณ์ต่อเมื่อนายทะเบียนแห่งที่สองได้จดทะเบียนหย่าให้แล้ว

๒.๖ ให้นายทะเบียนทั้งสองแห่งหมายเหตุไว้บนคำร้องและทะเบียนการหย่า (คร. ๖) ว่า "ต่างสำนักทะเบียน" แล้วสำเนาคำร้องและทะเบียนการหย่า พร้อมด้วยหลักฐานส่งไปยังสำนักทะเบียนซึ่งคู่หย่าอีกฝ่ายหนึ่งได้ยื่นคำร้องเพื่อตรวจสอบ

๒.๗ เมื่อนายทะเบียนทั้งสองแห่งต่างได้รับคำร้อง และหลักฐานซึ่งกันและกันแล้วให้ตรวจสอบคำร้องและหลักฐานต่าง ๆ ว่าถูกต้องตามระเบียบและกฎหมายหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้องให้ทักท้วงและดำเนินการให้ถูกต้อง เมื่อเห็นว่าถูกต้องแล้ว นายทะเบียนแต่ละแห่งลงรายการของคู่กรณีที่ไม่ได้มาร้องขอจดทะเบียนการหย่าให้ครบถ้วน และให้นายทะเบียนแห่งที่จดทะเบียนการหย่าครั้งหลังเป็นผู้ออกเลขทะเบียนและใบสำคัญการหย่าให้ แล้วส่งใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) ๑ ฉบับ ไปให้สำนักทะเบียนแห่งแรก เพื่อส่งให้ผู้ร้องอีกฝ่ายหนึ่ง

ความสมบูรณ์ในการหย่า ถือวันที่คู่กรณีจดทะเบียนครั้งหลัง ฉะนั้นการออกใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) วันจดทะเบียนการหย่า ให้ถือวันที่คู่กรณีจดทะเบียนการหย่าครั้งหลัง

๒.๘ การบันทึกหลังทะเบียนการหย่า ถ้าเรื่องที่จะให้บันทึกเป็นกรณีที่จะต้องมีการตกลงระหว่างคู่กรณีไม่ต้องบันทึก ถึงแม้ว่าผู้ร้องจะแจ้งว่าได้ตกลงกันแล้วก็ตามเพราะนายทะเบียนไม่อาจทราบได้ว่า แต่ละฝ่ายจะมีการขัดแย้งกันหรือไม่

๒.๙ ให้สำนักทะเบียนที่ออกเลขทะเบียนการหย่า สำเนาทะเบียนการหย่าส่งให้สำนักทะเบียนกลาง และสำนักทะเบียนที่คู่หย่าได้จดทะเบียนสมรสกัน กรณีที่การจดทะเบียนสมรสกับจดทะเบียนการหย่าคนละแห่ง

(นส. ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๙๘๘ ลว. ๖ กันยายน ๒๕๒๕)

การหย่าโดยคำพิพากษาของศาล

การหย่าโดยวิธีนี้เป็นเรื่องของสามีภริยาทั้งสองฝ่าย ไม่สามารถตกลงหย่ากันได้โดยความยินยอม จึงต้องฟ้องหย่าต่อศาล โดยมีสาเหตุแห่งการฟ้องหย่า ตาม ม. ๑๕๑๖ ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙

ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙

ม. ๑๕๑๖ เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้

(๑) สามีอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นฉันภริยาหรือภริยามีชู้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๒) สามีหรือภริยาประพฤติชั่ว ไม่ว่าความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง

(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชัง เพราะเหตุที่คงเป็นสามีหรือภริยาของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ

(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาประกอบ

อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๓) สามีหรือภริยาทำร้าย หรือทรมานร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่ง หรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔) สามีหรือภริยาจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔/๑) สามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปี ในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วน ก่อให้เกิดการ กระทำความผิด หรือยินยอม หรือรู้เห็นเป็นใจในการ กระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็น สามีภริยา เป็นกันต่อ ไปจะเป็นเหตุ ให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหาย หรือเดือดร้อนเกินควรอีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔/๒) สามีและภริยา สมัครใจแยกกัน อยู่เพราะเหตุที่ ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันสามีภรรยาได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๕) สามีหรือภริยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปี โดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๖) สามีหรือภริยาไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง ตามสมควร หรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควรในเมื่อเอาสภาพ ฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๗) สามีหรือภริยาวิกลจริตตลอดมา เกิน ๓ ปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๘) สามีหรือภริยาผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๙) สามีหรือภริยาเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๑๐) สามีหรือภริยามีสภาพแห่งกายทำให้สามีหรือภริยานั้น ไม่อาจร่วมประเวณีได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

การหย่าตามคำพิพากษาของศาล แยกพิจารณาได้ ๒ กรณี คือ

๑. ให้คู่หย่าขาดจากการเป็นสามีภริยากันทันทีที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด กรณีนี้คู่หย่าไม่ต้องจดทะเบียนหย่าอีก (ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๑๕๓๑ วรรค ๒)

๒. ให้คู่สมรสหย่าขาดจากกันโดยมีเงื่อนไขให้ไปจดทะเบียนหย่าตามกำหนดเวลาที่ศาลจะเห็นสมควร กรณีนี้คู่หย่าจะต้องไปจดทะเบียนหย่าต่อนายทะเบียน การสมรสจึงจะสิ้นสุด การบันทึกเปลี่ยนแปลงข้อตกลงในการบันทึกการหย่าภายหลังการหย่า จะกระทำมิได้
(นส. ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๙๐ ลว. ๒๔ มีนาคม ๒๕๓๐)

การสมรสซึ่งจดทะเบียน ณ ต่างประเทศ โดยมิได้จดทะเบียนสมรสต่อพนักงานทูตหรือกงสุลไทย ไม่เรียกว่า จดทะเบียนสมรสตาม ป.พ.พ. ฉะนั้น การหย่าโดยความยินยอมจึงสมบูรณ์โดยไม่ต้องจดทะเบียนการหย่า
(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๐/๒๔๙๖)
(นส. ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๒๕๙ ลว. ๒๔ เมษายน ๒๕๓๐)

ขั้นตอนการจดทะเบียนการหย่า

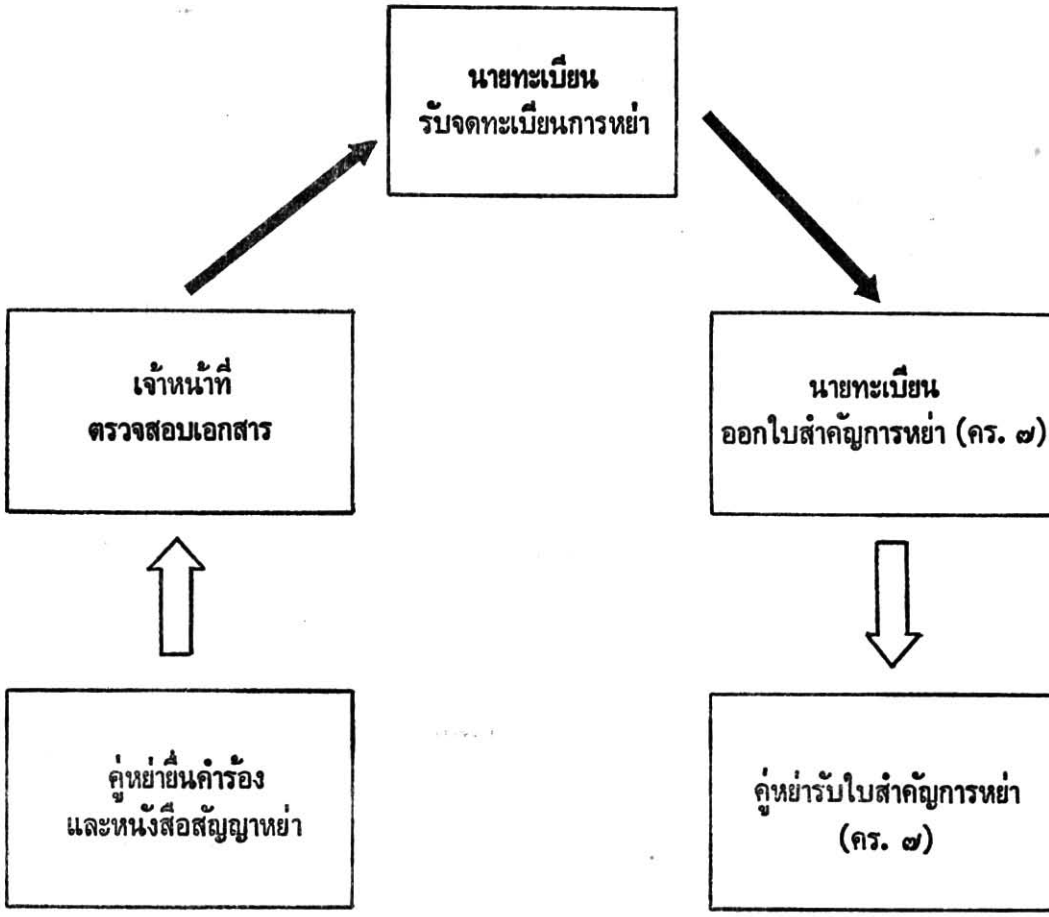

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY
3961128490

คำอธิบายขั้นตอนการจดทะเบียนการหย่า

---

๑. การดำเนินการของคู่หย่า

๑.๑ คู่หย่าตกลงเรื่องทรัพย์สิน การปกครองบุตร หรือเรื่องอื่น ๆ (ถ้ามี) โดยทำเป็นหนังสือสัญญาหย่า

๑.๒ คู่หย่ายื่นคำร้องขอหย่า (คร. ๕) พร้อมหนังสือสัญญาหย่า และแสดงหลักฐานการสมรสต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือสำนักทะเบียนเขต

๑.๓ การยื่นคำร้องขอหย่า จะยื่นคำร้อง ณ สำนักทะเบียนแห่งใดก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องไปยื่นคำร้องขอหย่า ณ สำนักทะเบียนที่ตนเคยจดทะเบียนสมรส และไม่ต้องคำนึงถึงภูมิลำเนาของคู่หย่า

๒. การดำเนินการของเจ้าหน้าที่หรือนายทะเบียน

๒.๑ ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารต่าง ๆ

๒.๒ ขอดูบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตร ๆ ที่ทางราชการออกให้ เพื่อให้ทราบแน่ว่าเป็นคู่หย่าจริง

๒.๓ เมื่อเอกสารถูกต้อง นายทะเบียนรับจดทะเบียน และบันทึกในสมุดทะเบียน (คร. ๖)

๒.๔ นายทะเบียนออกใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) ให้คู่หย่าฝ่ายละ ๑ ฉบับ

๒.๕ นายทะเบียนที่รับจดทะเบียนการหย่า สำเนาทะเบียนการหย่าส่งให้สำนักทะเบียนกลางและสำนักทะเบียน ที่คู่หย่าเคยจดทะเบียนสมรสกัน กรณีที่การจดทะเบียนสมรสและการจดทะเบียนการหย่ามิใช่แห่งเดียวกัน (คร. ๘)

๓. ทะเบียนการรับรองบุตร

เหตุที่มีการจดทะเบียนรับรองบุตร เนื่องจากบิดามารดาของเด็กเป็นสามีภริยากันโดยมิชอบด้วยกฎหมาย บุตรที่เกิดมาจึงเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของมารดาแต่เพียงฝ่ายเดียว

(ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๑๕๔๖) และบุตรนั้นจะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดาต่อเมื่อ

๑. เมื่อบิดามารดาได้จดทะเบียนสมรสกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งมีผลนับแต่วันที่สมรส (ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๑๕๔๗)

๒. เมื่อบิดาได้จดทะเบียนรับรองบุตร ซึ่งมีผลแต่วันที่จดทะเบียน (ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๑๕๔๗)

๓. เมื่อศาลได้พิพากษาให้เด็กเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของบิดา ซึ่งมีผลนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด (ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๑๕๔๗)

การจดทะเบียนรับรองบุตร ปฏิบัติได้ ๓ กรณี ดังนี้

๑. การจดทะเบียนรับรองบุตรในสำนักทะเบียน

๒. การจดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียน

๓. การจดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกล

๑. การจดทะเบียนรับรองบุตรในสำนักทะเบียน

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๑.๑ บิดายื่นคำร้อง (คร. ๙) ขอจดทะเบียนรับรองบุตร ต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอ ฯ โดยนำมารดาเด็กหรือเด็กมาแสดงตนว่าจะยินยอมหรือไม่

๑.๒ กรณีที่เด็กและมารดาเด็กไม่ได้มาให้ความยินยอมต่อหน้านายทะเบียน ให้นายทะเบียนแจ้งการขอจดทะเบียนของบิดาไปยังเด็กและมารดาเด็ก ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กไม่คัดค้านหรือ ไม่ให้ความ ยินยอม ภายใน หกสิบ วันนับแต่การ แจ้งนั้น ถึงเด็ก หรือ มารดา เด็กให้สันนิษฐานว่าเด็กหรือมารดาเด็กไม่ให้ความยินยอม ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กอยู่นอกประเทศไทย ให้ขยายเวลานั้นเป็นหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

๑.๓ ในกรณีที่เด็กหรือมารดาเด็กคัดค้านว่า ผู้ขอจดทะเบียนไม่ใช่บิดา หรือไม่ให้ความยินยอม หรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล

เมื่อศาลได้พิพากษาให้บิดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรได้ และบิดาได้นำคำพิพากษาไปขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียน ให้นายทะเบียนดำเนินการจดทะเบียนให้

๑.๔ ภายในกำหนด ๙๐ วัน นับแต่วันแจ้งการขอจดทะเบียนถึงเด็กหรือมารดาเด็ก เด็กหรือมารดาเด็กอาจแจ้งให้นายทะเบียนจดบันทึกไว้ได้ว่า ผู้ขอจดทะเบียนไม่สมควรเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด (ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๑๕๔๙)

๑.๕ นายทะเบียนจดทะเบียน และบันทึก ตามแบบ คร. ๑๑ และสำเนาส่งนายทะเบียนกลาง ตามแบบ คร. ๑๒

๒. การจดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียน

การจดทะเบียนการรับรองบุตรนั้นจะขอให้นายทะเบียนไปทำนอกสำนักทะเบียนก็ได้ (พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๑๙ วรรค ๓)

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๒.๑ บิดายื่นคำร้อง (คร. ๙) ต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอ ฯ โดยระบุใน คร. ๙ ว่าจะให้นายทะเบียนไปจดทะเบียน วัน เวลา และสถานที่ใด

๒.๒ ให้นายทะเบียนบันทึกลงในหน้าบันทึกทะเบียนรับรองบุตร (คร. ๑๑) ว่า "ได้ไปทำการจดทะเบียนรับรองบุตร ณ ที่บ้านใคร ตำบลใด"

๒.๓ สมุดทะเบียน (คร. ๑๑) แยกต่างหากอีก ๑ เล่ม

๒.๔ นายทะเบียนสำเนา คร. ๑๑ ตามแบบ คร. ๑๒ ส่งนายทะเบียนกลาง

๒.๕ เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ๒๐๐ บาท

๓. การจดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกล

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๓.๑ นายทะเบียนอำเภอ ฯ ทำหนังสือขออนุมัติ ผวจ. โดยระบุตำบลหรือท้องที่ใดเป็นท้องที่ห่างไกล เมื่อ ผวจ. อนุมัติ จว. ทำประกาศส่งให้อำเภอเพื่อประกาศให้ประชาชนทราบ

๓.๒ ผู้ร้อง ยื่นคำร้อง (คร. ๙) ต่อนายทะเบียน ณ สถานที่ วัน เวลา ตามที่นายทะเบียนประกาศ

๓.๓ สมุดทะเบียน (คร. ๑๑) แยกต่างหากอีก ๑ เล่ม การออกเลขทะเบียนออกเป็นสองตอน โดยให้ขึ้น ๑/๑ ใหม่ และมีอักษร "ท" นำหน้าเลขทะเบียน

(นส. ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๓๖๙ ลว. ๒๖ มีนาคม ๒๕๒๗)

๓.๔ เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ๑ บาท

๓.๕ นายทะเบียนสำเนา คร. ๑๑ ตามแบบ คร. ๑๒ ส่งนายทะเบียนกลาง

เมื่อได้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรแล้วจะถอนมิได้ (ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๑๕๕๘) เว้นแต่จะขอให้ศาลถอนการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตร (ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๑๕๕๔)

พระภิกษุขอจดทะเบียนรับรองบุตรได้

(นส. ที่ มท ๐๓๑๓/๑๐๐๔๗๗ ลว. ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๕)

ขั้นตอนการจดทะเบียนรับรองบุตร

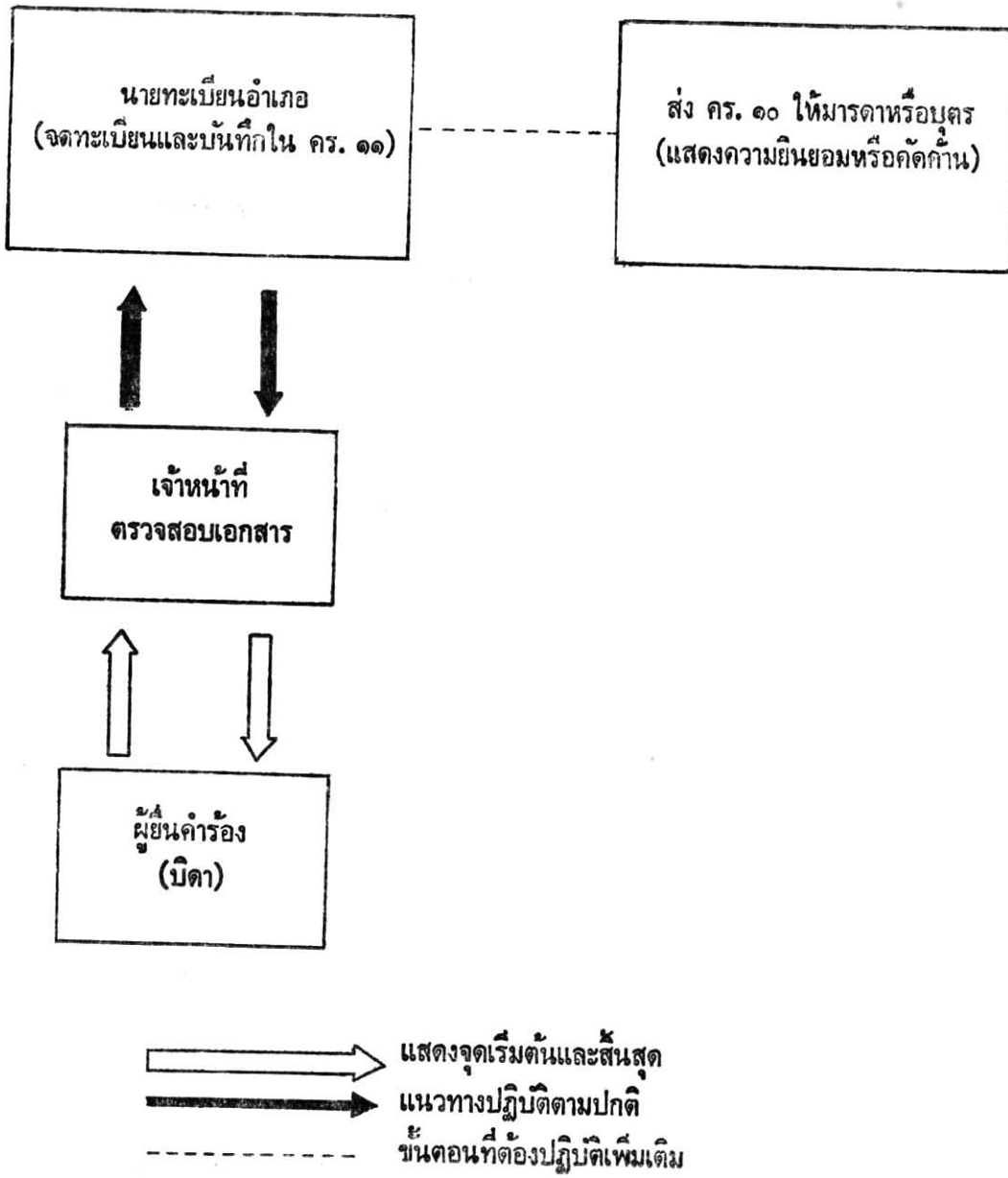

คำอธิบายขั้นตอนการจดทะเบียนรับรองบุตร

---

๑. การดำเนินการของผู้ร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตร

๑.๑ ผู้ขอจดทะเบียน นำมารดาของบุตรและบุตรมา ณ ที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือสำนักงานเขต

๑.๒ ผู้ขอจดทะเบียน ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตร พร้อมหนังสือแสดงความยินยอมของบุตร และหนังสือแสดงความยินยอมของมารดาของบุตร (คร. ๙)

๒. การดำเนินการของเจ้าหน้าที่และนายทะเบียน

๒.๑ ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารต่าง ๆ

๒.๒ กรณีที่มารดาของบุตรและบุตรไม่มา ให้นายทะเบียนทำหนังสือแจ้งไปยังบุตรและมารดาของบุตร เพื่อแสดงความยินยอมหรือคัดค้านว่าผู้ขอจดทะเบียนมิใช่บิดาตามแบบ คร. ๑๐

ทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม

การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม มีกฎหมายที่จะต้องยึดถือ เป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญ ๕ ฉบับ คือ

๑. ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙

๒. พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๓. พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘

๔. พ.ร.บ. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

๕. พ.ร.บ. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๓

สำหรับ ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ และ พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นกฎหมายแม่บทที่จะต้องยึดถือเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินการ

จดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ส่วน พ.ร.บ. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ และ พ.ร.บ. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นกฎหมายที่กำหนดเงื่อนไขและวิธีการรับเด็กซึ่งเป็นผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ และเป็นการป้องกันการค้าเด็กในรูปการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม การดำเนินการตาม พ.ร.บ. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นขั้นตอนการดำเนินการก่อนการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตาม พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ สำหรับการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม กรณีที่ผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมบรรลุนิติภาวะแล้ว เมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมและผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมมีคุณสมบัติครบถ้วน ตาม ป.พ.พ. บรรพ ๕ แล้ว นายทะเบียนย่อมรับจดทะเบียนได้เลยตาม พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ โดยไม่ต้องดำเนินการตาม พ.ร.บ. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ เงื่อนไขการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม

๑. ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปี และต้องมีอายุแก่กว่าผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม อย่างน้อย ๑๕ ปี (พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ ม. ๑๕๙๘/๑๙)

๒. ผู้เป็นบุตรบุญธรรมที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี ต้องให้ความยินยอมด้วย (ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๑๕๙๘/๒๐)

๓. กรณีผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์ จะต้องได้รับความยินยอมจาก

๓.๑ บิดาและมารดา กรณีที่มีทั้งบิดาและมารดา (ม. ๑๕๙๘/๒๑)

๓.๒ บิดาหรือมารดา กรณีที่มารดาหรือบิดาตาย หรือถูกถอนอำนาจการปกครอง (ม. ๑๕๙๘/๒๑)

๓.๓ กรณีไม่มีผู้มีอำนาจให้ความยินยอม มารดาหรือบิดาหรือผู้ประสงค์จะขอรับบุตรบุญธรรม หรืออัยการ จะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอม (พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ (ม. ๒๕๙๘/๒๑ วรรค ๒)

๓.๔ กรณีผู้เยาว์ถูกทอดทิ้งและอยู่ในความดูแลของสถานสถานสงเคราะห์เด็กฯ ให้สถานสงเคราะห์เด็ก ฯ เป็นผู้ให้ความยินยอมแทนบิดาและมารดา (พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ (ม. ๑๕๙๘ /๒๒)

๔. ผู้จะรับบุตรบุญธรรม ผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ถ้ามีคู่สมรสต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสก่อน ในกรณีที่คู่สมรสไม่อาจให้ความยินยอมได้ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่และหาตัวไม่พบไม่น้อยกว่า ๑ ปี ต้องร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งแทน (พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ (ม. ๑๕๙๘/๒๕)

๕. ผู้เยาว์ที่เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลใดอยู่ จะเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นอีก ในขณะเดียวกันไม่ได้ เว้นแต่เป็นบุตรบุญธรรมของคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม

(ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๑๕๙๘/๒๖)

การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม มีวิธีปฏิบัติ ๒ กรณี คือ

๑. การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม กรณีผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมบรรลุนิติภาวะ

๒. การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม กรณีผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผูเยาว์

๑. การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม กรณีผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมบรรลุนิติภาวะ

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๑.๑ ผู้ที่จะรับบุตร ฯ และบุตรบุญธรรม ยื่นคำร้อง (คร. ๑๓) ต่อนายทะเบียน

๑.๒ นายทะเบียนตรวจสอบคุณสมบัติ ตามเงื่อนไขแห่งกฎหมาย

๑.๓ ผู้รับบุตร ฯ และบุตรบุญธรรมที่มีคู่สมรสต้องนำคู่สมรสมาให้ความยินยอม

๑.๔ นายทะเบียนรับจดทะเบียนให้ตามแบบ คร. ๑๔ เมื่อผู้ร้องได้ให้ถ้อยคำว่าได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งกฎหมาย

๑.๕ นายทะเบียนสำเนา คร. ๑๔ โดยใช้แบบ คร. ๑๕ ส่งนายทะเบียนกลาง

๒. การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม กรณีผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๒.๑ ผู้จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ยื่นเรื่องราวขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามแบบ บ.ธ. ๑ ณ ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (กรมประชาสงเคราะห์) สำหรับในเขต กทม. หรือชาวต่างประเทศที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย ส่วนต่างจังหวัดยื่นแบบ บ.ธ. ๑ ที่ที่ว่าการอำเภอ ฯ หรือที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัด พร้อมหนังสือยินยอมจากบุคคลผู้มีอำนาจยินยอม (ม. ๒๐)

๒.๒ อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณีจะพิจารณาสั่งให้ผู้ที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดู ไม่น้อยกว่า ๖ เดือน (พ.ร.บ. รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ม. ๒๓) โดยมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลและตรวจเยี่ยม

๒.๓ ผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เป็นพี่ร่วมบิดามารดา พี่ร่วมบิดาหรือมารดา ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา หรือผู้ปกครองของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม หรือเป็นบุคคลอื่นตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ไม่ต้องทดลองเลี้ยงดู (พ.ร.บ. รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๓ ม. ๑๙ ว. ๒)

๒.๔ เมื่อคณะกรรมการทดลองเลี้ยงดูอนุมัติให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ผู้ที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม ยื่นคำร้อง (คร. ๑๓) ขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียน

๒.๕ นายทะเบียนตรวจสอบคุณสมบัติตามเงื่อนไขแห่งกฎหมาย

๒.๖ ผู้ที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม มีคู่สมรส ต้องนำคู่สมรสมาให้ความยินยอม

๒.๗ เด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม อายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี ต้องลงนามในช่องผู้ร้องขอจดทะเบียนด้วย (ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๑๕๙๘/๒๐)

๒.๘ นายทะเบียนจดทะเบียนให้ตามแบบ คร. ๑๔ และสำเนาโดยใช้แบบ คร. ๑๕ ส่งนายทะเบียนกลาง

กรณีเด็กที่เป็นบุตรบุญธรรม ไร้เดียงสา และบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมได้ลงนามแสดงความยินยอมขณะที่ยื่นเรื่องราว ตามแบบ บ.ธ. ๕ แล้ว บิดามารดาหรือผู้แทน ฯ ไม่ต้องมาแสดงความยินยอมและลงนามในคำร้อง (คร. ๑๓) อีก (นส. ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๕๙๔ ข้อ ๒ ลว. ๑๒ ธ.ค. ๒๙)

ผลที่เกิดจากการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

๑. ผู้เป็นบุตรบุญธรรม มีสิทธิ์ใช้ชื่อสกุล และมีสิทธิ์รับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม แต่ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิ์รับมรดกของบุตรบุญธรรม

๒. ผู้รับบุตรบุญธรรม มีอำนาจปกครอง ให้ความอุปการะเลี้ยงดูบุตรบุญธรรม และถือว่าบุตรบุญธรรมเป็นผู้สืบสันดานของผู้รับบุตรบุญธรรม เสมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายนับแต่วันจดทะเบียน

๓. บิดามารดาโดยกำเนิด หมดอำนาจปกครองนับแต่วันจดทะเบียน แต่ไม่ขาดจากการเป็นบิดามารดา และบุตรบุญธรรมไม่สูญสิทธิและหน้าที่ในครอบครัวที่กำเนิดมา.

ขั้นตอนการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

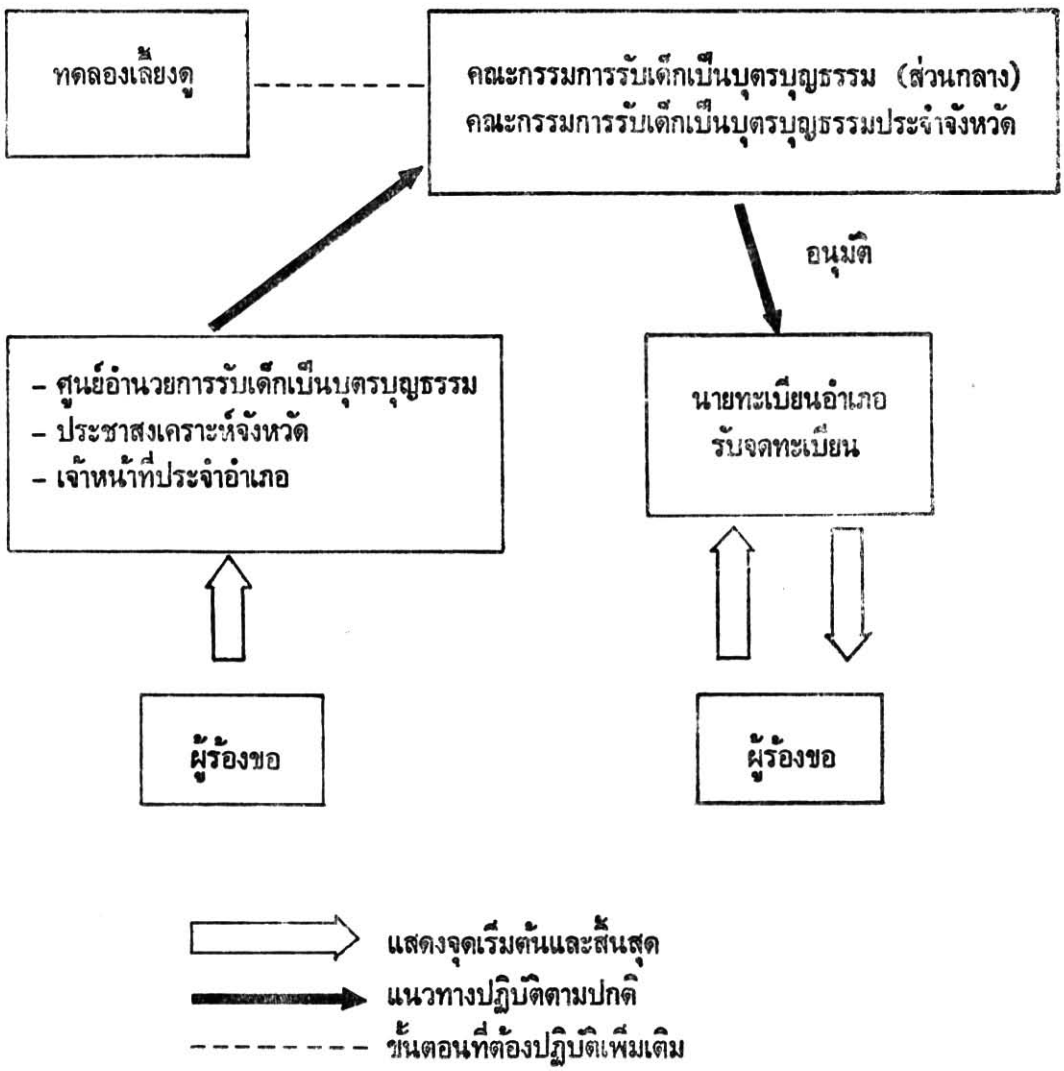

คำอธิบายขั้นตอนการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม

---

๑. การดำเนินการของผู้ร้องขอ

๑.๑ ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมที่บรรลุนิติภาวะแล้ว ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือสำนักทะเบียนเขต ตามแบบ คร. ๑๓

๑.๒ ผู้ร้องขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม จะต้องยื่นเรื่องราวขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ณ ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม กรมประชาสงเคราะห์ หรือชาวต่างประเทศที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย ส่วนจังหวัดอื่น ๆ นั้น ให้ยื่นเรื่องราวที่ที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัด ตามแบบ บธ. ๑

๑.๓ ผู้รับบุตรบุญธรรม และผู้เป็นบุตรบุญธรรมมีคู่สมรส ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรส

๑.๔ ผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นเด็ก ต้องให้ได้รับความยินยอมจากบิดาและมารดา หรือผู้มีอำนาจให้ความยินยอมตามกฎหมาย

๑.๕ เด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี ต้องลงนามในช่องผู้ร้องขอจดทะเบียนด้วยตนเอง

๒. การดำเนินการของเจ้าหน้าที่และนายทะเบียน

๒.๑ ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร

๒.๒ ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ร้องขอจดทะเบียน คือผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปี และห่างจากผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม ๑๕ ปี

๒.๓ กรณีผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นเด็ก อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี จะพิจารณาให้ผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม รับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูไม่น้อยกว่า ๖ เดือน โดยมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลและตรวจเยี่ยม

๒.๔ กรณีผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดา พี่ร่วมบิดาหรือมารดา ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา หรือผู้ปกครอง ของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม หรือเป็นบุคคลอื่นตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ไม่ต้องทดลองเลี้ยงดู (พ.ร.บ. รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ มาตรา ๑๙ วรรค ๒)

๒.๕ เมื่อคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม อนุมัติให้มีการรับเด็กเป็นบุตรผู้รับบุตรบุญธรรม และผู้เป็นบุตรบุญธรรม ยื่นคำร้องขอจดทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือที่สำนักทะเบียนเขต ตามแบบ คร. ๑๓ หากผู้เป็นบุตร ฯ อายุ ๑๕ ปีขึ้นไป ให้ลงนามให้ความยินยอมใน คร. ๑๓ ด้วย

๒.๖ เมื่อการเป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมาย นายทะเบียนรับจดทะเบียน และบันทึกในสมุดทะเบียน (คร. ๑๔)

๕. ทะเบียนการเลิกรับบุตรบุญธรรม

การจดทะเบียนการเลิกรับบุตรบุญธรรม ปฏิบัติได้ ๒ วิธี คือ

๑. จดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรมโดยความยินยอมทั้งสองฝ่าย

๒. จดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรมโดยคำพิพากษาของศาล

๑. การจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรมโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ปฏิบัติได้ ๒ กรณี คือ

๑.๑ กรณีผู้เป็นบุตรบุญธรรมบรรลุนิติภาวะ

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๑.๑.๑ ผู้รับบุตร ฯ กับบุตรบุญธรรม ยื่นคำร้อง (คร. ๑๖) ต่อนายทะเบียน

๑.๑.๒ นายทะเบียนรับจดทะเบียนให้ ตามแบบ คร. ๑๗

๑.๑.๓ นายทะเบียนสำเนา คร. ๑๗ โดยใช้แบบ คร. ๑๘ ส่งนายทะเบียนกลาง

๑.๒ กรณีผู้เป็นบุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะ

๑.๒.๑ ผู้รับบุตร ฯ กับบุตรบุญธรรม ยื่นคำร้อง (คร. ๑๖) ต่อนายทะเบียน

๑.๒.๒ บิดามารดา หรือผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตร ฯ ต้องมาให้ความยินยอม

๑.๒.๓ บุตรบุญธรรมที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี ต้องลงนามให้ความยินยอมด้วย

๑.๒.๔ นายทะเบียนรับจดทะเบียนให้ ตามแบบ คร. ๑๗

๑.๒.๕ นายทะเบียนสำเนา คร. ๑๗ โดยใช้แบบ คร. ๑๘ ส่งนายทะเบียนกลาง

๒. การจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรมโดยคำพิพากษาของศาล

การจดทะเบียนเลิกรับบุตร ฯ วิธีนี้ ผู้ยื่นคำร้องต้องคัดสำเนาคำพิพากษาของศาลหรือคำสั่งศาลมาแสดงต่อนายทะเบียน หน้าบันทึกใน คร. ๑๗ ให้บันทึกว่า "เลิกรับบุตรบุญธรรมตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล คดีที่....." เท่านั้น แล้วให้นายทะเบียนสำเนา คร. ๑๗ โดยใช้แบบ คร. ๑๘ ส่งนายทะเบียนกลาง

ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙

ม. ๑๕๙๘/๓๒ การรับบุตรบุญธรรมย่อมเป็นอันยกเลิกเมื่อมีการสมรสฝ่าฝืน ม. ๑๕๔๑

ม. ๑๕๔๑ ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมจะสมรสกันไม่ได้

ขั้นตอนการจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม

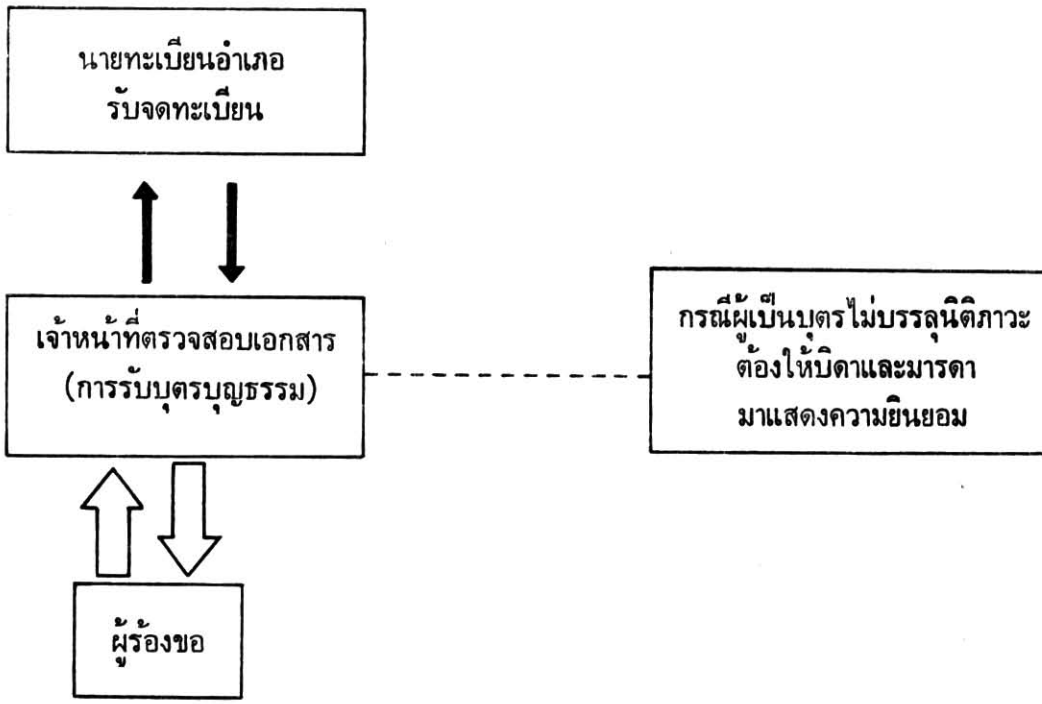

คำอธิบายขั้นตอนการจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม

---

๑ กรณีผู้เป็นบุตรบุญธรรมบรรลุนิติภาวะ

ผู้รับบุตร ฯ และผู้เป็นบุตร ฯ ตกลงยินยอมเลิกเป็นบุตรบุญธรรม โดยยื่นคำร้องขอจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม (คร. ๑๖) ณ ที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือที่สำนักทะเบียนเขต นายทะเบียนรับจดทะเบียนให้ โดยจดทะเบียนและบันทึกในสมุดทะเบียน (คร. ๑๗)

๒. กรณีผู้เป็นบุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะ (เด็ก)

๒.๑ ผู้รับบุตร ฯ กับบุตร ฯ ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม (คร. ๑๖) ณ ที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือสำนักทะเบียนเขต

๒.๒ บิดาและมารดาหรือผู้ปกครองโดยชอบธรรม ต้องมาให้ความยินยอม

๒.๓ บุตรบุญธรรมที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี ต้องลงนามให้ความยินยอม

๒.๔ นายทะเบียนรับจดทะเบียนการเลิกรับบุตรบุญธรรมให้ ตามแบบ คร. ๑๗

๖. ทะเบียนการบันทึกฐานะภริยา

การที่กฎหมายบัญญัติให้มีการบันทึกฐานะของภริยานั้นเป็นผลสืบเนื่องมาจากกฎหมายในสมัยก่อน (กฎหมายลักษณะผัวเมีย) มิได้บังคับให้สามีภริยาต้องจดทะเบียนสมรสกัน และชายอาจจะมีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายในขณะเดียวกันได้หลายคน ต่อมาเมื่อมีการใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว ชายหญิงจะเป็นสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมายนั้นจะต้องจดทะเบียนสมรสกัน (ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๑๔๕๗) และกำหนดให้ชายมีภริยา หรือหญิงมีสามีได้เพียงคนเดียว (ป.พ.พ. บรรพ ๕ ม. ๑๔๕๒)

เพื่อความสมบูรณ์ของการสมรส ฐานะของภริยาซึ่งมีอยู่ก่อนการใช้ ป.พ.พ. จึงกำหนดให้มีการบันทึกขึ้น (พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ ม. ๒๔) เพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์ฐานะของภริยา ว่าผู้ใดเป็นภริยาหลวงหรือภริยาน้อย เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการโต้แย้งเกิดขึ้น เช่น ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในการรับมรดก

หลักเกณฑ์การบันทึกฐานะภริยา

๑. สามีภริยา ต้องแต่งงานกันก่อนวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ (ก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕)

๒. สามีภริยา ยื่นคำร้อง (คร. ๑๙) ต่อนายทะเบียน

๓. นายทะเบียนสอบปากคำสามีภริยา และบันทึกในแบบ ปค. ๑๔

๔. นายทะเบียนพิจารณาคำร้อง (คร. ๑๙) เห็นเป็นการถูกต้องแล้ว ให้รับบันทึกให้โดยใช้ทะเบียนแบบ คร. ๒๐

๕. การบันทึกฐานะของภริยา บันทึกได้ ๒ ชั้น คือ

๕.๑ เอกภริยาหรือภริยาหลวง บันทึกได้คนเดียว

๕.๒ อนุภริยาหรือภริยาน้อย บันทึกได้หลายคน

ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓

ข้อ ๖๐ ว. ๒ การบันทึกฐานะภริยา มุ่งหมายจะให้นายทะเบียนบันทึกว่าเป็นภริยาหลวงหรือภริยาน้อย และให้รับบันทึกเฉพาะสามีภริยาที่ร้องขอให้บันทึก ส่วนภริยาอื่นที่ไม่ได้มาร้องขอด้วย ไม่ต้องบันทึกให้

ขั้นตอนการจดทะเบียนบันทึกฐานะภริยา

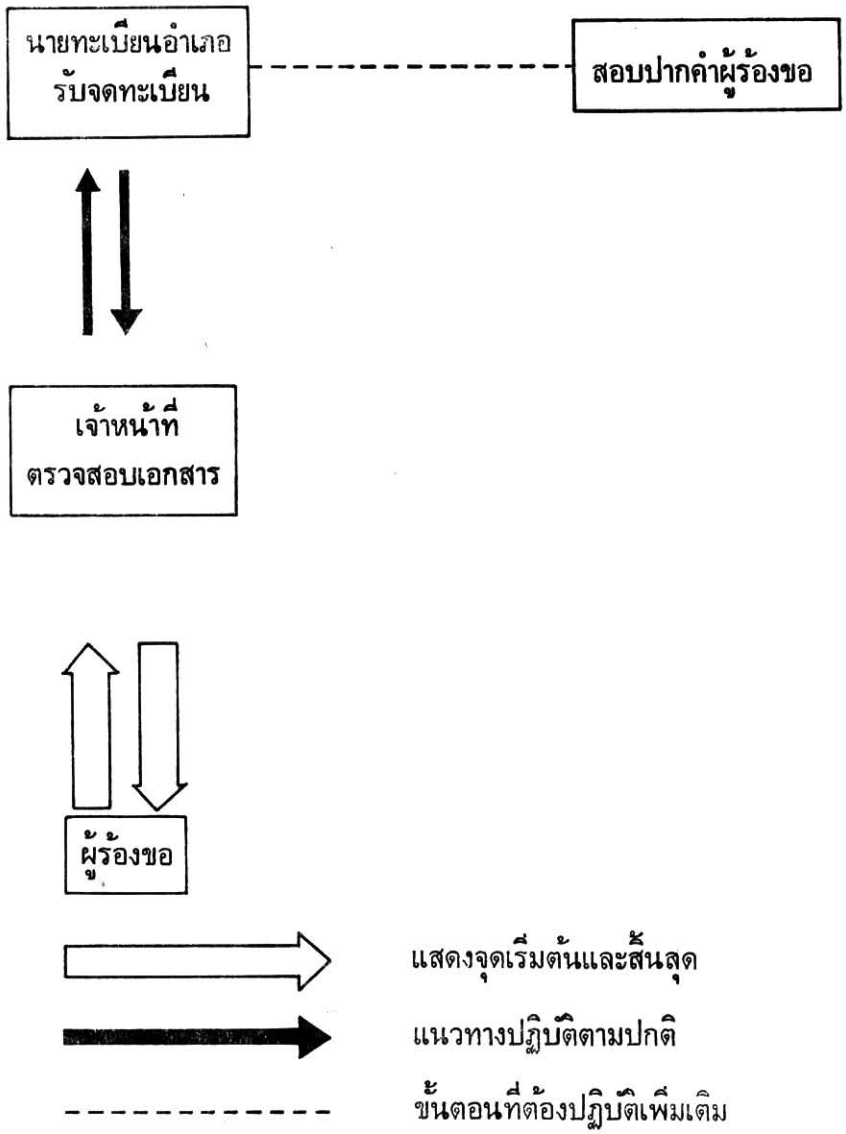

คำอธิบายขั้นตอนการบันทึกฐานะภริยา

๑. สามีภริยาที่จะยื่นคำร้องขอให้นายทะเบียนบันทึกแต่งงานกันก่อนวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ (ก่อนประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์)

๒. สามีภริยาที่จะขอให้บันทึกยื่นคำร้องต่อนายทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือที่สำนักทะเบียนเขต

๓. การบันทึกฐานะภริยาบันทึกได้ ๒ ฐานะ คือ

๓.๑ เอกภริยา หรือภริยาหลวง บันทึกได้เพียงคนเดียว

๓.๒ อนุภริยา หรือภริยาน้อย บันทึกได้หลายคน

๔. นายทะเบียนสอบปากคำสามีภริยาผู้ยื่นคำร้องและบันทึก ปค. ๑๔

๕. นายทะเบียนบันทึกให้เฉพาะสามีภริยาที่มายื่นคำร้องขอให้บันทึก ส่วนภริยาอื่น ๆ ที่ไม่มายื่นคำร้อง ฯ ไม่ต้องบันทึกให้

๗. ทะเบียนการบันทึกฐานะแห่งครอบครัว

การบันทึกฐานะแห่งครอบครัว ได้แก่การใด ๆ อันเกี่ยวกับฐานะแห่งครอบครัวที่ได้ทำขึ้นในต่างประเทศ ตามแบบกฎหมายแห่งประเทศที่ทำขึ้นบัญญัติไว้ ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายมีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองคนไทยที่อยู่ในต่างประเทศ ซึ่งได้กระทำการใด ๆ อันเกี่ยวกับฐานะแห่งครอบครัว โดยนำหลักฐานมาบันทึกให้ปรากฏในประเทศไทย เพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์ (พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ ม. ๑๗ ว. ๑) และให้ได้มาซึ่งสิทธิตามกฎหมายไทย

หลักเกณฑ์การบันทึกฐานะแห่งครอบครัว

๑. ผู้ร้องขอให้บันทึก ต้องเป็นคนสัญชาติไทยด้วยกัน หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนสัญชาติไทย อีกฝ่ายหนึ่งเป็นคนสัญชาติต่างประเทศ

๒. ข้อความที่จะให้บันทึกจะต้องเป็นกิจการอันเกี่ยวด้วยฐานะแห่งครอบครัว

๓. กิจการนั้นได้กระทำไว้ในต่างประเทศ ตามแบบกฎหมายแห่งประเทศที่ทำขึ้นบัญญัติไว้

๔. ต้องนำเอกสารและสำเนา ฯ อันเป็นหลักฐานแห่งการนั้น ซึ่งแปลเป็นภาษาไทย และมีคำรับรองคำแปลโดยกระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทย หรือสถานทูต สถานกงสุลของประเทศนั้น มาแสดงต่อนายทะเบียน

๕. นายทะเบียนตรวจสอบเอกสาร และสอบปากคำผู้ร้องลงในแบบ ปค. ๑๔

๖. เมื่อเห็นเป็นการถูกต้อง นายทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัวให้ ตามแบบ คร. ๒๒ และสำเนา คร. ๒๒ โดยใช้แบบ คร. ๒๓ ส่งนายทะเบียนกลาง

ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙

ม. ๑๔๕๙ การสมรสในต่างประเทศระหว่างคนที่มีสัญชาติไทยด้วยกัน หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสัญชาติไทย จะทำตามแบบที่กำหนดไว้ตามกฎหมายไทยหรือกฎหมายแห่งประเทศนั้นก็ได้

ในกรณีที่คู่สมรสประสงค์จะจดทะเบียนตามกฎหมายไทยให้พนักงานทูตหรือกงสุลไทยเป็นผู้รับจดทะเบียน

พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘

ม. ๑๗ ถ้าการใด ๆ อันเกี่ยวแก่ฐานะแห่งครอบครัวได้ทำขึ้นในต่างประเทศตามแบบซึ่งกฎหมายแห่งประเทศที่ทำขึ้นบัญญัติไว้ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้บันทึกในประเทศสยามก็ได้ แต่ต้องยื่นเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการนั้นโดยมีคำรับรองถูกต้อง พร้อมกับคำแปลภาษาไทย ซึ่งฝ่ายนั้นเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

ขั้นตอนการจดทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัว

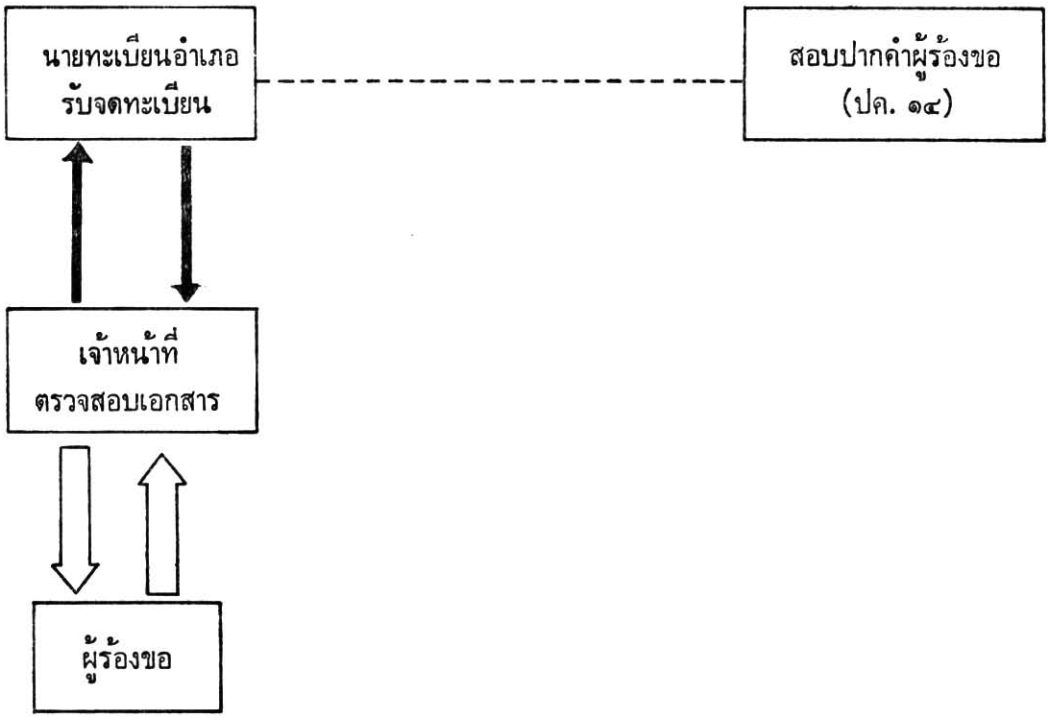

คำอธิบายขั้นตอนการบันทึกฐานะแห่งครอบครัว

---

๑. ผู้ที่จะยื่นคำร้อง ต้องเป็นคนสัญชาติไทยด้วยกัน หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนสัญชาติไทย อีกฝ่ายหนึ่งเป็นคนสัญชาติต่างประเทศ

๒. ผู้ที่จะขอให้บันทึกยื่นคำร้องต่อนายทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือสำนักงานเขต

๓. ข้อความที่จะให้บันทึกจะต้องเป็นกิจการอันเกี่ยวด้วยฐานะแห่งครอบครัว

๔. กิจการนั้นได้กระทำไว้ในต่างประเทศตามแบบกฎหมายแห่งประเทศที่ทำขึ้นบัญญัติไว้

๕. ต้องนำเอกสารและสำเนาเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการนั้นซึ่งแปลเป็นภาษาไทย และมีคำรับรองคำแปลโดยกระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทย มาแสดงต่อนายทะเบียน

๖. นายทะเบียนตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร และสอบปากคำผู้ยื่นคำร้องตามแบบ ปค. ๑๔

๗. นายทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัวให้

อัตราค่าธรรมเนียมทะเบียนครอบครัว

---

๑. จดทะเบียนสมรส มี ๗ วิธี คือ

๑.๑ ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือเขต — ไม่เก็บค่าธรรมเนียม

๑.๒ ยื่นคำร้องขอให้นายทะเบียนไปจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียน (ผู้ร้องขอต้องจัดพาหนะรับส่ง หรือจ่ายเงินให้กับนายทะเบียนตามสมควร) — ๒๐๐ บาท

๑.๓ การจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่สมรสซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุมัติ — ๒๐ บาท

๑.๔ การจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนท้องที่ห่างไกล — ๑ บาท

๑.๕ ยื่นคำร้องต่อกำนัน — ไม่เก็บค่าธรรมเนียม

๑.๖ จดทะเบียนสมรส ณ สำนักทะเบียนสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ — ไม่เก็บค่าธรรมเนียม

๑.๗ การจดทะเบียนสมรสกรณีพิเศษ (การแสดงวาจาหรือกริยาต่อหน้าพยาน) — ไม่เก็บค่าธรรมเนียม

๒. การจดทะเบียนหย่า — ไม่เก็บค่าธรรมเนียม

๓. การจดทะเบียนรับรองบุตร มี ๓ วิธี คือ

๓.๑ ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือเขต — ไม่เก็บค่าธรรมเนียม

๓.๒ ยื่นคำร้องขอให้นายทะเบียนไปจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียน — ๒๐๐ บาท

(ผู้ร้องขอต้องจัดพาหนะรับส่ง หรือจ่ายเงิน
ให้กับนายทะเบียนตามสมควร)

๓.๓ จดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนท้องที่ห่างไกล ๑ บาท

๔. จดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ไม่เก็บค่าธรรมเนียม

๕. จดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม ไม่เก็บค่าธรรมเนียม

๖. จดทะเบียนบันทึกฐานะภริยา ไม่เก็บค่าธรรมเนียม

๗. จดทะเบียนบันทึกฐานะครอบครัว ไม่เก็บค่าธรรมเนียม

๘. คัดและรับรองสำเนาทะเบียนครอบครัว ฉบับละ ๑๐ บาท

๑.๒ ข้อบกพร่องเกี่ยวกับการปฏิบัติงานทะเบียนครอบครัว

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ข้อบกพร่องเกี่ยวกับการปฏิบัติงานทะเบียนครอบครัวที่ตรวจพบในสำเนาทะเบียนครอบครัวประเภทต่าง ๆ ที่สำนักทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ และเขตส่งไปยังสำนักทะเบียนกลาง

ข้อบกพร่องทั่วไป

๑. ไม่ได้เขียนชื่อ เขต อำเภอ กิ่งอำเภอ และจังหวัดให้ครบ

๒. เขียนชื่อตัว ชื่อสกุล ไม่ชัด หวัด ไม่ตรงกัน

๓. ชื่อคู่กรณีไม่ครบ

๔. เขียนวัน เดือน ปี ไม่ตรงกัน

๕. คำนวณอายุไม่ถูกต้องตามปีเกิด

๖. ไม่ได้วงเล็บชื่อของผู้พิมพ์ลายนิ้วมือ

๗. พยานไม่ครบสองคนหรือไม่มีเลย

๘. พยานไม่ได้ลงชื่อตัว ชื่อสกุล ให้ครบถ้วนชัดเจน

๙. ไม่มีเลขทะเบียน วันเดือนปี ที่จดทะเบียน

๑๐. ไม่มีวันเดือนปี ที่รับรองสำเนา

๑๑. ไม่มีชื่อนายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนให้

๑๒. นายทะเบียนไม่ได้ลงชื่อรับรองสำเนา

๑๓. นายทะเบียนไม่ได้ลงชื่อในหน้าบันทึก

๑๔. เมื่อมีการขูดลบ ขีดฆ่า นายทะเบียนไม่ได้ลงชื่อ

๑๕. ไม่ได้วงเล็บชื่อตัว ชื่อสกุล ของพยานและนายทะเบียน

๑๖. ใบต่อบันทึกไม่ใช้แบบ คร. ๓๑ ตามที่กำหนดไว้และใช้กาวทาติดไว้

๑๗. ลงรายการผิดช่องและลงไม่ครบ

๑๘. คัดสำเนาเลอะเทอะ สกปรก และหวัดจนอ่านไม่ออก

๑๙. ใช้ดินสอดำเขียนสำเนา และคัดสำเนาด้วยกระดาษคาร์บอนแทนการพิมพ์หรือเขียนด้วยปากกา

๒๐. ใช้แบบพิมพ์สำเนาทะเบียนครอบครัวเก่า สกปรกและชำรุดฉีกขาด

๒๑. ใช้กระดาษอื่นแทนแบบพิมพ์สำเนาที่กำหนดไว้

๒๒. กรณีปลัดอำเภอหรือผู้รักษาราชการแทนอื่นลงชื่อเป็นนายทะเบียน ไม่ได้ระบุว่ารักษาราชการแทนนายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้อำนวยการเขต

ข้อบกพร่อง คร. ๔ (สำเนาทะเบียนการสมรส)

๑. ชื่อภาษาต่างประเทศไม่ได้เขียนภาษาไทยกำกับไว้

๒. ลายมือชื่อผู้ให้ความยินยอมมีไม่ครบ

๓. ในหน้าบันทึก ไม่ได้บันทึกเงื่อนไขแห่งการสมรสและข้อตกลงในเรื่องทรัพย์สิน

๔. คู่สมรสที่เป็นสามีภริยากันก่อน ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ แต่นายทะเบียนจดทะเบียนการสมรสให้

๕. การบันทึกครั้งที่ ๒ และครั้งต่อ ๆ ไป กรณีมีผู้ร้องขอบันทึก เมื่อบันทึกแล้วไม่ได้ให้ผู้ร้องขอลงชื่อไว้

ข้อบกพร่อง คร. ๘ (สำเนาทะเบียนการหย่า)

๑. การบันทึกในทะเบียนหย่า บันทึกไม่ถูกต้องโดยเฉพาะเรื่องที่สำคัญเกี่ยวกับทรัพย์สิน การปกครองบุตร การอุปการะเลี้ยงดู เป็นต้น

๒. การหย่าต่างสำนักทะเบียน นายทะเบียนที่รับจดทะเบียนครั้งแรกได้ออกเลขทะเบียนให้ซึ่งไม่ถูกต้อง

๓. ไม่ได้วงเล็บต่อท้ายสำเนาทะเบียนการหย่าว่า "ต่างสำนักทะเบียน" กรณีเป็นการจดทะเบียนการหย่าต่างสำนักทะเบียน

๔. การบันทึกครั้งที่ ๒ และครั้งต่อ ๆ ไป กรณีมีผู้มาร้องขอให้บันทึก เมื่อบันทึกแล้ว ไม่ได้ให้ผู้ร้องขอบันทึกลงชื่อไว้

๕. การบันทึกครั้งที่ ๒ และครั้งต่อ ๆ ไป นายทะเบียนไม่มีอำนาจบันทึกแก้ไขเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขหรือข้อตกลงการหย่า เว้นแต่มีคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล

ข้อบกพร่อง คร. ๑๒ (สำเนาทะเบียนการรับรองบุตร)

๑. บุตรมาให้ความยินยอมแต่เพียงฝ่ายเดียว มารดาไม่ได้มาให้ความยินยอมด้วย

๒. มารดาให้ความยินยอมฝ่ายเดียว บุตรไม่ได้มาให้ความยินยอมด้วย

๓. การบันทึกในหน้าบันทึกทะเบียนไม่ชัดเจน กรณีที่บุตรและมารดาของบุตรไม่คัดค้านการขอรับรองบุตรภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

๔. บุตรและมารดาของบุตรที่ได้มาให้ความยินยอมลงชื่อไม่ครบถ้วน

ข้อบกพร่อง คร. ๑๕ (สำเนาทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม)

๑. ผู้รับบุตรบุญธรรมอายุไม่ครบ ๓๐ บีบริบูรณ์

๒. ผู้รับบุตรบุญธรรมมีอายุครบ ๓๐ บี แต่แก่กว่าผู้เป็นบุตรบุญธรรมไม่ถึง ๑๕ บี

๓. ผู้รับบุตรบุญธรรมมีอายุครบ ๓๐ บี แต่คู่สมรสมีอายุไม่ครบ ๓๐ บีบริบูรณ์เป็นผู้รับบุตรบุญธรรมร่วมด้วย

๔. บุตรบุญธรรมซึ่งเป็นผู้เยาว์ไม่เคยสา ไม่มีผู้มีอำนาจให้ความยินยอมตามกฎหมายมายื่นคำร้องขอจดทะเบียน

๕. ผู้รับบุตรบุญธรรมมีคู่สมรส แต่คู่สมรสไม่ได้มาให้ความยินยอม

๖. บุตรบุญธรรมมีคู่สมรส แต่คู่สมรสไม่ได้มาให้ความยินยอม

๗. ผู้เป็นบุตรบุญธรรมอายุเกิน ๑๕ บี แต่ไม่ได้ลงชื่อแสดงความยินยอม

๘. ในหน้าบันทึกไม่ได้บันทึกข้อความต่าง ๆ ไว้ตามระเบียบ

๙. ผู้รับบุตรบุญธรรมไว้แล้วไปจดทะเบียนยกบุตรบุญธรรมให้แก่บุคคลอื่นต่อไปซึ่งไม่ใช่คู่สมรสของตน

๑๐. นายทะเบียนไม่ได้บันทึกการได้รับอนุมัติ จากคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ในกรณีที่ผู้เป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์

ข้อบกพร่อง คร. ๑๘ (สำเนาทะเบียนการเลิกรับบุตรบุญธรรม)

๑. การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด นายทะเบียนจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรมให้

๒. บุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์ ผู้มีอำนาจให้ความยินยอมตามกฎหมายไม่ได้ให้ความยินยอมในการเลิกรับบุตรบุญธรรม

๓. ผู้เป็นบุตรบุญธรรมอายุเกิน ๑๕ ปี ไม่ได้ลงชื่อให้ความยินยอมด้วย

๔. บุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์ไม่เคียงสาผู้มีอำนาจให้ความยินยอมตามกฎหมายไม่ได้ลงชื่อเป็นผู้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนแทน

ข้อบกพร่อง คร. ๒๑ (สำเนาทะเบียนฐานะของภริยา)

๑. เป็นสามีภริยากันภายหลังวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘

๒. สามีภริยาที่มาร้องขอให้บันทึก ลงชื่อไม่ครบถ้วน

ข้อบกพร่อง คร. ๒๒ (สำเนาทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว)

๑. คู่กรณีเป็นคนต่างด้าวทั้งสองฝ่าย

๒. ผู้ร้องขอให้บันทึก ไม่ได้นำเอกสารหลักฐานซึ่งมีคำแปลภาษาไทยที่มีการรับรองถูกต้องแล้วมาแสดงด้วย

ข้อบกพร่อง เกี่ยวกับการปฏิบัติงานทะเบียนครอบครัว ตรวจพบในการออกตรวจแนะนำงานการทะเบียน ตามโครงการตรวจแนะนำงานการทะเบียน ของกองการทะเบียน กรมการปกครอง

---

๑. กรณีปลัดอำเภอลงลายมือชื่อเป็นนายทะเบียน ไม่ได้ระบุว่ารักษาราชการแทนนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

๒. เมื่อพยานและนายทะเบียนลงลายมือชื่อในทะเบียนแล้ว ไม่ได้เขียนชื่อตัวและชื่อสกุลกำกับไว้ให้ชัดเจน

๓. นายทะเบียนลงลายมือชื่อไม่ครบทุกช่อง

๔. พยานมีไม่ครบ ๒ คน

๕. กรณีผู้ร้องขอจดทะเบียนใช้พิมพ์ลายนิ้วมือแทนการลงลายมือชื่อ ไม่ได้ระบุไว้ให้ชัดเจนว่าลายพิมพ์นิ้วมือของใคร

๖. การจดทะเบียนการหย่าโดยความยินยอม คู่หย่าไม่มีหนังสือหย่ามาแสดง นายทะเบียนก็รับจดทะเบียนให้

๗. เมื่อจดทะเบียนการหย่าแล้ว นายทะเบียนไม่ได้บันทึกในทะเบียนการสมรสว่าได้จดทะเบียนการหย่าแล้วเมื่อวันเดือนปีใด กรณีการจดทะเบียนสมรสได้ทำไว้ ณ สำนักทะเบียนแห่งอื่น นายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนการหย่าไม่ได้ส่งสำเนาทะเบียนการหย่าไปยังนายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนสมรส เพื่อบันทึกในทะเบียนการสมรส

๘. การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม กรณีผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์ไม่ได้ดำเนินการตามขั้นตอนก่อนการจดทะเบียน ตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

๙. การบันทึกในหน้าบันทึกทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม กรณีผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์ และได้รับอนุมัติจากคณะอนุกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว ไม่ได้บันทึกให้ชัดเจนว่าได้รับอนุมัติจากคณะอนุกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามหนังสือที่เท่าใด ลงวันเดือนปีใด

๑๐. การแก้ไขเพิ่มเติมรายการในทะเบียนครอบครัวนายทะเบียนปฏิบัติไม่ถูกต้อง คือ มิได้บันทึกเพิ่มเติมครั้งที่ ๒ หรือครั้งที่ ๓ ในหน้าบันทึกทะเบียนแล้วแต่กรณี

๑๑. เมื่อมีการบันทึกเพิ่มเติมในทะเบียนครอบครัว นายทะเบียนไม่ได้สำเนาการบันทึกส่งไปสำนักทะเบียนกลางตามแบบ คร. ๒๕

๑๒. การกำหนดเลขทะเบียนในทะเบียนครอบครัว นายทะเบียนปฏิบัติไม่ถูกต้อง เลขทะเบียนต้องลงเป็น ๒ ตอน ตอนหน้าเป็นเลขที่ที่ได้รับจดทะเบียนไว้ในปีหนึ่ง ๆ ขึ้นปีใหม่ขึ้นหนึ่งใหม่ ตอนหลังเป็นเลขที่ที่ได้รับจดทะเบียนในกรณีนั้นทั้งหมดนับตั้งแต่จดทะเบียนเป็นต้นมา

๑๓. การกำหนดลักษณะเลขทะเบียน กรณีจดทะเบียนสมรสและจดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกล นายทะเบียนปฏิบัติไม่ถูกต้องคือ ไม่มีอักษร "ท" นำหน้าเลขทะเบียน

๑๔. การจัดเก็บคำร้องขอจดทะเบียนครอบครัว จัดเก็บไว้ไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยและตามปี พ.ศ. ที่จดทะเบียน

๑๕. นายทะเบียนไม่ได้ส่งสำเนาทะเบียนครอบครัวและบันทึก ไปยังสำนักทะเบียนกลาง ภายในวันที่ ๕ ของเดือนถัดไปทุกเดือน

๑๖. การคำนวณอายุ นายทะเบียนไม่ได้คำนึงถึงพระราชบัญญัติปีปฏิทิน พ.ศ. ๒๔๘๓ ทำให้การคำนวณอายุของผู้ร้องขอจดทะเบียนผิดพลาด

๑๗. การขอสอบถามทะเบียนไปยังสำนักทะเบียนกลางมิได้ใช้แบบพิมพ์ คร. ๒๘ แต่ใช้หนังสือราชการทั่วไป ทำให้ไม่ทราบว่าได้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมแล้วหรือยัง

๑๘. กรณีเมื่อมีผู้ร้องขอคัดสำเนาทะเบียนครอบครัว มิได้มีการลงบัญชีการขอคัดสำเนาทะเบียน (คร. ๒๖ ไว้)

๑๙. การเก็บค่าธรรมเนียมในกรณีที่มีการจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียน ไม่ได้เก็บตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง และใช้สมุดทะเบียนในสำนักทะเบียนไปจดนอกสำนักทะเบียน

๒๐. กรณีจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียน ในท้องที่ห่างไกลที่ปฏิบัติพร้อมกับการออกโครงการจัดหน่วยบริการอำเภอเคลื่อนที่ อำเภอ กิ่งอำเภอไม่ได้จัดทำโครงการเสนอขออนุมัติต่อผู้ว่าราชการจังหวัดก่อน เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงจะออกดำเนินการได้

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

๑.๓ ประวัติความเป็นมาของการทะเบียนครอบครัว

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ประวัติความเป็นมาของกฎหมายครอบครัว และการทะเบียนครอบครัว

มนุษย์ในสมัยก่อนแยกย้ายกันอยู่เป็นหมู่เป็นฝูง ไม่ได้มีการปกครองเป็นระเบียบแบบแผนเหมือนในปัจจุบัน ทรัพย์สมบัติต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่ใดก็กใดก็ถือว่าเป็นทรัพย์สินร่วมกันของก็กนั้น ผู้คนในหมู่มีความเป็นอยู่อย่างญาติพี่น้อง แม้กระทั่งการแต่งงานก็มีการแต่งงานกันในระหว่างพวกเดียวกันเอง ไม่ต้องมีกฎระเบียบอย่างเป็นทางการที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัวและทรัพย์สินต่าง ๆ ภายในครอบครัว เมื่อคนเพิ่มจำนวนมากขึ้น และรู้จักใช้เครื่องมือและอาวุธ มีการสะสมทรัพย์สินต่าง ๆ ของสังคมมาไว้เป็นของตนเอง มีการแต่งงานที่เปลี่ยนไปจากระบบผัวเดียวเมียเดียว มาเป็นระบบที่ชายมีเมียได้หลายคน ทำให้ปัญหายุ่งยากที่ไม่สามารถตกลงกันเองได้ในบางครั้ง

ในปัจจุบันนี้สังคมของมนุษย์ส่วนใหญ่มีการตั้งกฎเกณฑ์ให้ทุกคนปฏิบัติเกี่ยวกับการแต่งงานและการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สินต่าง ๆ ให้มีการแต่งงานโดยห้ามการมีภรรยาหลายคน และถือเป็นความผิดทางอาญาด้วย แม้ว่าบางประเภทบางกลุ่มจะมีการยอมรับการมีภรรยาหลายคนว่าเป็นสิ่งดีสิ่งถูกต้อง เขาก็ต้องมีกฎเกณฑ์ มีหลักศาสนาให้ยึดถือปฏิบัติให้ถูกต้องเป็นธรรมให้มากที่สุด

สำหรับประเทศไทยเราก็นับว่ามีความก้าวหน้าเท่าเทียมกับประเทศอื่นเกี่ยวกับปัญหานี้คือมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ได้บัญญัติไว้ว่า ผู้ชายมีภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมายได้เพียงคนเดียว ภรรยาอื่น ๆ หรือเมียน้อยถือเป็นภรรยานอกกฎหมายทั้งสิ้น แต่กฎหมายของเรามีช่องว่างอยู่นิดหนึ่ง คือ ไม่ได้บัญญัติว่าการมีภรรยาหลายคนเป็นความผิดทางอาญา จึงเป็นที่รู้กันโดยทั่วไปว่าระบบเมียน้อยหรือเมียเกินจึงยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน

ก่อนจะมีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พรรพ ๕ เรามี "กฎหมายลักษณะผัวเมีย" ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายเก่าแก่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ปรากฏเป็นตัวอักษรในแผ่นดินของพระเจ้าอู่ทองกษัตริย์องค์แรกของกรุงศรีอยุธยา ราว พ.ศ. ๑๙๐๕ แล้วรื้อชำระ

ใหม่ให้เป็นกฎหมายเรียบร้อยขึ้นอีก ซึ่งเป็นหมวดหมู่ในกฎหมายตราสามดวง (ประมวลกฎหมายรัชกาลที่ ๑) ในสมัยรัชกาลที่ ๑ ของกรุงรัตนโกสินทร์ ประมาณปี พ.ศ. ๒๓๔๗ และใช้กฎหมายเก่าแก่นี้มาจน พ.ศ. ๒๔๗๗ จึงได้ทำประมวลกฎหมายแพ่งใหม่ให้ครบถ้วน โดยออก บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ นักกฎหมายเก่าเรียกกฎหมายนี้ว่า กฎหมายผัวเมีย เพราะเป็นเรื่องของผัวเมียเท่านั้น แต่นักกฎหมายสมัยใหม่เห็นว่ากฎหมายนี้ไม่ได้พูดเฉพาะเรื่องผัวเมียแต่อย่างเดียว แต่ได้พูดถึงลูกและทรัพย์สินด้วย จึงเรียกกฎหมายนี้ใหม่ว่า กฎหมายครอบครัว

กฎหมายครอบครัว ซึ่งปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ นี้ พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๔๗๗ มาตรา ๓ บัญญัติว่า "ให้เพิ่มบทบัญญัติ บรรพ ๕ ตั้งแต่มาตรา ๑๔๑๕ ถึงมาตรา ๑๕๙๘ ตามที่ตราไว้ต่อท้ายพระราชบัญญัตินี้เข้าเป็นส่วนหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้บทบัญญัติแห่งบรรพนี้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ เป็นต้นไป" ดังนั้น กฎหมายผัวเมียแต่โบราณจึงถูกยกเลิกไปหมด ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘

แต่อย่างไรก็ดี มาตรา ๔ บัญญัติว่า "บทบัญญัติแห่งบรรพนี้ ไม่กระทบกระเทือนถึง

๑. การสมรส ซึ่งได้มีอยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้และทั้งสัมพันธ์ในครอบครัวอันเกิดแก่การสมรสนั้น

๒. การใช้อำนาจปกครอง ความปกครอง การอนุบาล การรับบุตรบุญธรรม ซึ่งมีอยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้หรือสิทธิและหน้าที่อันเกิดแต่การนั้น ๆ "หมายความว่าผัวเมีย บุตร บุตรบุญธรรม ทรัพย์สินบริคณห์ หนี้สิน การใด ๆ อันใช้ได้มีผลอยู่ตามบทกฎหมายเก่า หน้าที่อันนั้นหรือสิทธิอันนั้นมีอยู่ ต่อมาไม่เลิกไปตามตัวกฎหมายเก่า

มาตรา ๕ ว่า "ฐานะของภริยาก่อนใช้ประมวลกฎหมายนี้ อาจพิสูจน์ได้โดยบันทึกในทะเบียนตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้" กล่าวคือ ความเป็นสามีภรรยายังคงมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายใหม่ด้วย โดยมิต้องร้องขอจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายใหม่อีกครั้ง แต่อย่างไรก็ตามหากคู่สมรสนั้นต้องการหลักฐานการสมรสก็สามารถร้องขอให้บันทึกฐานะของ

ภรรยาได้โดยบันทึกภรรยาหลวงได้เพียงคนเดียว ภรรยาคนอื่น ๆ จะบันทึกกี่คนก็ได้เฉพาะรายที่มายื่นคำร้องเท่านั้น นายทะเบียนจึงจะรับบันทึกให้

มาตรา ๖ ว่า "บทบัญญัติแห่งบรรพนี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงกฎข้อบังคับสำหรับปกครองบริเวณ ๆ หัวเมือง ร.ศ. ๑๒๐ ในส่วนที่เกี่ยวด้วยครอบครัว"

บริเวณ ๗ หัวเมือง คือ ปัตตานี ยะลา ยะหริ่ง ระแงะ ราห์มัน สายบุรี หนองจิก ซึ่งภายหลังรวมเข้าเป็น ๓ เมือง คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส

กฎข้อบังคับ สำหรับปกครองบริเวณ ๗ หัวเมืองเป็นกฎที่ว่าด้วยระเบียบการจัดการปกครองในหัวเมืองทั้งเจ็ด ซึ่งพลเมืองส่วนมากนับถือศาสนาอิสลาม ดังนั้น เรื่องผัวเมีย มรดกจึงบัญญัติให้ใช้กฎหมายในศาสนาอิสลามเป็นพิเศษจากท้องถิ่นอื่น เมื่อพระราช-บัญญัติให้ใช้บรรพ ๕ มาตรา ๖ บัญญัติไว้เช่นนี้ก็หมายความว่าใน ๗ หัวเมือง หรือในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส ในเรื่องครอบครัวกฎหมายแพ่งใช้ได้เพียงเท่าที่ไม่ขัดกับกฎหมายในศาสนาอิสลาม เหตุการณ์เป็นเช่นนี้ตลอดมาจนถึง พ.ศ. ๒๔๘๖ ได้มีกฎหมายออกมาใหม่ชื่อ "พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ ๕ (พ.ศ. ๒๔๗๗) ๒๔๘๖ ให้ยกเลิกมาตรา ๖ นี้เสีย" แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการสมรสของบุคคลซึ่งนับถือศาสนาอิสลามซึ่งให้มีอยู่ก่อนวันใช้พระราชกำหนดนี้ และทั้งสัมพันธ์ในครอบครัวอันเกิดแต่การสมรสนั้น" เป็นอันว่าตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๘๖ เป็นต้นมา บริเวณ ๓ หัวเมือง หรือ ๓ จังหวัด (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) กลับใช้กฎหมายครอบครัวเหมือนประชาชนทั่วไปของประเทศไทย

เมื่อใช้กฎหมายแพ่ง บรรพ ๕ แล้ว อิสลามมิกชนเกิดเดือดร้อน เพราะกฎหมายขัดกับจารีตประเพณี ศาสนา และจิตใจของประชาชนเป็นอย่างมาก รัฐจึงจำต้องออกกฎหมายอีกฉบับหนึ่ง ชื่อ "พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลาม ในเขตจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล ๒๔๘๙" ซึ่งมีสาระสำคัญว่า

มาตรา ๓ "ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่ง เกี่ยวด้วยเรื่องครอบครัวและมรดก อิสลามศาสนิกของศาลชั้นต้นในจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล (เพิ่มเข้ามา) ซึ่งอิสลามศาสนิกเป็นทั้งโจทก์จำเลยหรือเป็นผู้เสนอคำขอในคดีที่ไม่มีข้อพิพาท ให้ใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดกบังคับแทนบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ว่าด้วยการนั้น เว้นแต่บทบัญญัติว่าด้วยอายุความมรดก ทั้งนี้ ไม่ว่ามูลคดีเกิดขึ้นก่อนหรือหลังวันใช้พระราชบัญญัติ

มาตรา ๔ "การพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นตามมาตรา ๓ ให้คะโต๊ะยุติธรรมหนึ่งนายนั่งพิจารณาพร้อมด้วยผู้พิพากษา

ให้คะโต๊ะยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายอิสลาม และลงลายมือในคำพิพากษา ที่พิพากษาตามคำวินิจฉัยชี้ขาดนั้นด้วย

คำวินิจฉัยชี้ขาดของคะโต๊ะยุติธรรม ในข้อกฎหมายอิสลาม ให้เป็นเด็ดขาดในคดีนั้น

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ ได้มีการตรวจชำระกฎหมายใหม่ เรียกว่า "ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พุทธศักราช ๒๕๑๙" ซึ่งมีปรากฏอยู่ในหัวข้อกฎหมายและระเบียบครอบครัวดังกล่าวมาแล้ว

ปัจจุบันนี้ เมื่อนายทะเบียนจะรับจดทะเบียนครอบครัวให้แก่ผู้ร้อง จะต้องยึดประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ พ.ร.บ. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ กฎกระทรวงมหาดไทย และระเบียบหนังสือสั่งการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทะเบียนครอบครัวเป็นหลักในการปฏิบัติงาน.

๒. ภาคกฎหมายและระเบียบ

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

พระราชบัญญัติ

ให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พุทธศักราช ๒๔๗๗

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร)

ลงวันที่ ๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

อนุวัตน์จาตุรนต์

อาทิตย์พิทอาภา

เจ้าพระยายมราช

ตราไว้ ณ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘

เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า การประมวลกฎหมายแห่งบ้านเมืองได้ดำเนินมาถึงคราวที่ควรใช้บรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำ และยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มบทบัญญัติบรรพ ๕ ตั้งแต่มาตรา ๑๔๓๕ ถึงมาตรา ๑๕๙๘ ตามที่ได้ตราไว้ต่อท้ายพระราชบัญญัตินี้เข้าเป็นส่วนหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้บทบัญญัติแห่งบรรพนี้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘ เป็นต้นไป

มาตรา ๔ บทบัญญัติแห่งบรรพนี้ไม่กระทบกระเทือนถึง

(๑) การสมรส ซึ่งได้มีอยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้ และทั้งสัมพันธ์ในครอบครัว อันเกิดแต่การสมรสนั้น ๆ

(๒) การใช้อำนาจปกครอง ความปกครองการอนุบาลการรับบุตรบุญธรรม ซึ่งมีอยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้ หรือสิทธิและหน้าที่อันเกิดแต่การนั้น ๆ

มาตรา ๕ ฐานะของภริยาก่อนใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้ อาจพิสูจน์ได้โดยบันทึกในทะเบียนตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้

มาตรา ๖ บทบัญญัติแห่งบรรพนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงกฎข้อบังคับสำหรับปกครองบริเวณเจ็ดหัวเมือง ร.ศ. ๑๒๐ ในส่วนที่เกี่ยวด้วยครอบครัว

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายพลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๑๙

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙

เป็นปีที่ ๓๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๑๙"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๒๐ ผู้เยาว์ย่อมบรรลุนิติภาวะเมื่อทำการสมรสหากการสมรสนั้นได้ทำตามบทบัญญัติมาตรา ๑๔๔๘"

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกมาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๕๐ และวรรคสองของมาตรา ๑๓๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๘ วรรคสอง บัญญัติว่าชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน จำต้องแก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้สอดคล้องกับบัญญัติของรัฐธรรมนูญ โดยแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๐ เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ มาตรา ๑๔๔๕ ซึ่งให้ศาลมีอำนาจอนุญาตให้ชายและหญิงที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดบีบริบูรณ์ทำการสมรสได้ โดยบัญญัติให้ชายหญิงซึ่งได้รับอนุญาตจากศาลทำการสมรสได้ก่อนอายุครบสิบแปดบีบริบูรณ์บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส นอกจากนี้ได้พิจารณาเห็นว่า มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ มาตรา ๓๙ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๓ มาตรา ๕๐ และวรรคสองของมาตรา ๑๓๗ เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิสตรี สมควรยกเลิกเสีย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น.

พระราชบัญญัติ
ให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่
พ.ศ. ๒๕๑๙

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙

เป็นปีที่ ๓๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เสียใหม่

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๙"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป[๑]

---

๑. ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๓ ตอนที่ ๑๒๙ (ฉบับพิเศษ) หน้า ๔ วันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๑๙

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งได้ใช้บังคับโดยพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗ และให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ท้ายพระราชบัญญัตินี้แทน เว้นแต่ในกรณีที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๔ บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงบทบัญญัติมาตรา ๔ และมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗[๒]

มาตรา ๕ บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงความสมบูรณ์ของการหมั้น การสมรส สัญญาก่อนสมรส การเป็นบิดามารดากับบุตร การเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์และการรับบุตรบุญธรรมที่ได้มีอยู่แล้วในวันใช้บังคับบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ท้ายพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ การเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรส ซึ่งสัญญาก่อนสมรสนั้นได้ทำขึ้นไว้ก่อนวันใช้บังคับบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ให้กระทำได้โดยคู่สมรส นำหนังสือสัญญาก่อน สมรสพร้อมด้วยข้อตกลงการเปลี่ยนแปลงเพิกถอนไปยื่นต่อนายทะเบียนสมรส ณ ท้องที่ที่ตนทำการสมรส และให้นายทะเบียนสมรสจดการเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสไว้ในทะเบียนสมรส และแนบหนังสือสัญญาก่อนสมรส พร้อมด้วยข้อตกลงเปลี่ยนแปลงเพิกถอนไว้ท้ายทะเบียนสมรสด้วย

การเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลตามเงื่อนไขและกรณีที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๔๖๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้

---

๒. ความในมาตรา ๔ และมาตรา ๕ ของพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๗๗ (เดิม) บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้:-

"มาตรา ๔ บทบัญญัติแห่งบรรพนี้ไม่กระทบกระเทือนถึง

มาตรา ๗ บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราช บัญญัติ นี้ ไม่ กระทบกระเทือนถึง อำนาจการ จัดการสินบริคณห์ที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มีอยู่แล้วในวันใช้บังคับบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ แต่ให้ถือว่าสินเดิมตามบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิมของฝ่ายใดเป็นสินส่วนตัวตามบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ของฝ่ายนั้น

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดเป็นผู้จัดการสินบริคณห์แต่ฝ่ายเดียว ให้ถือว่าคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งได้ยินยอมให้คู่สมรสฝ่ายนั้นจัดการสินสมรสและสินส่วนตัวตามวรรคหนึ่งของตนด้วย

ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดประสงค์จะใช้อำนาจจัดการสินส่วนตัวตามวรรคหนึ่งที่เป็นส่วนของตน ถ้าคู่สมรสนั้นมิได้เป็นผู้จัดการสินบริคณห์ให้แจ้งให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งทราบ และให้คู่สมรสทั้งสองฝ่ายร่วมกันจัดการแบ่ง สินส่วนตัว ดังกล่าว ที่อยู่ ในสภาพที่ แบ่งได้ให้แก่ฝ่ายที่ประสงค์จะจัดการ แต่สินส่วนตัวนั้นไม่อยู่ในสภาพที่แบ่งได้ ให้ทั้งสองฝ่ายจัดการร่วมกัน

มาตรา ๘ บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการจัดการสินเดิมที่เปลี่ยนเป็นสินส่วนตัวตามมาตรา ๗ ซึ่งได้กระทำไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๙ บรรดาอายุความหรือระยะเวลาที่บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดไว้ก่อนวันใช้บังคับบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ถ้าหากยังไม่สุดสิ้นลงในวันที่ใช้บังคับบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ท้ายพระราชบัญญัตินี้ และ

---

(๑) การสมรส ซึ่งได้มีอยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้ และทั้งสัมพันธ์ในครอบครัวอันเกิดแต่การสมรสนั้น ๆ

(๒) การใช้อำนาจปกครอง ความปกครอง การอนุบาล การรับบุตรบุญธรรม ซึ่งมีอยู่ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้ หรือสิทธิและหน้าที่อันเกิดแต่การนั้น ๆ

มาตรา ๕ ฐานะของภริยาก่อนใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้ อาจพิสูจน์ได้โดยบันทึกในทะเบียนตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้"

อายุความหรือระยะเวลาที่กำหนดขึ้นใหม่นั้น แตกต่างกับอายุความหรือระยะเวลาที่กำหนดไว้แต่เดิมก็ให้นำอายุความหรือระยะเวลาที่ยาวกว่ามาบังคับ

มาตรา ๑๐ คำว่า "ค่าอุปการะเลี้ยงดู" ในบรรดาบทกฎหมาย ซึ่งมีความหมายถึงค่าอุปการะเลี้ยงดูตามนัยของบทบัญญัติมาตรา ๑๕๐๖ และมาตรา ๑๕๐๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิมนั้น ให้ใช้คำว่า "ค่าเลี้ยงชีพ" แทน

มาตรา ๑๑ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดอ้างถึงบรรพ ๕ หรือบทบัญญัติในบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เดิม ให้ถือว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นอ้างถึงบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ในบทมาตราที่มีนัยเช่นเดียวกัน แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๒ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ.–

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๘ วรรคสอง บัญญัติว่าชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันจำต้องแก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

พระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
(ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๓

เป็นปีที่ ๔๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป*

มาตรา ๓ ถึงมาตรา ๖๙ (แก้ไขเพิ่มเติมไว้ในมาตราแล้ว)

---

* ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๐๗ ตอนที่ ๑๘๗ (ฉบับพิเศษ) วันที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๗๐ บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบกระเทือนถึงความสมบูรณ์ของการหมั้น การสมรส สัญญาก่อนสมรส การเป็นบิดามารดากับบุตร การเป็นผู้ปกครอง และการรับบุตรบุญธรรมที่ได้มีอยู่แล้วในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เว้นแต่ในกรณีที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๗๑ บรรดาอายุความหรือระยะเวลาที่ บทบัญญัติใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากยังไม่สิ้นสุดลงในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และอายุความหรือระยะเวลาที่กำหนดขึ้นใหม่นั้นแตกต่างกับอายุความหรือระยะเวลาที่กำหนดไว้เดิม ก็ให้นำอายุความหรือระยะเวลาที่ยาวกว่ามาบังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่บทบัญญัติ บรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วย ความ สมบูรณ์ ของการหมั้น และผล ของการหมั้น การคุ้มครองคู่สมรสที่วิกลจริต การจัดการสินสมรส การแยกสินสมรสและรวมสินสมรส การสมรสที่เป็นโมฆะ เหตุหย่า ผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรในกรณีมีการหย่า บทสันนิษฐานความเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร การฟ้องปฏิเสธความเป็นบุตร การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตร การฟ้องให้รับเด็กเป็นบุตรอำนาจปกครอง การเป็นผู้อนุบาลและผู้พิทักษ์ การจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ สิทธิหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร ผู้ปกครองและบุตรบุญธรรมนั้น ยังไม่สอดคล้องและไม่เอื้ออำนวยต่อสภาพความเป็นอยู่ในสังคมปัจจุบัน สมควรปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บรรพ ๕
ครอบครัว

ลักษณะ ๑
การสมรส

หมวด ๑
การหมั้น

มาตรา ๑๔๓๕ การหมั้นจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิงมีอายุสิบเจ็ดบีบริบูรณ์แล้ว

การหมั้นที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติวรรคหนึ่งเป็นโมฆะ

[1]มาตรา ๑๔๓๖ ผู้เยาว์จะทำการหมั้นได้ต้อง ได้รับ ความ ยินยอมของบุคคลดังต่อไปนี้

(๑) บิดาและมารดา ในกรณีที่มีทั้งบิดามารดา

(๒) บิดาหรือมารดา ในกรณีที่มารดาหรือบิดาตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองหรือไม่อยู่ในสภาพหรือฐานะที่อาจให้ความยินยอมหรือโดย พฤติการณ์ผู้เยาว์ ไม่อาจขอความยินยอมจากมารดาหรือบิดาได้

(๓) ผู้รับบุตรบุญธรรม ในกรณีที่ผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม

(๔) ผู้ปกครอง ในกรณีที่ไม่มีบุคคลซึ่งอาจให้ความยินยอมตาม (๑) (๒) และ (๓) หรือมีแต่บุคคลดังกล่าวถูกถอนอำนาจปกครอง

การหมั้นที่ผู้เยาว์ทำโดยปราศจากความยินยอมดังกล่าวเป็นโมฆียะ

---

๑. มาตรา ๑๔๓๖ ๑๔๓๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

อนึ่ง พระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นต้นไป

*มาตรา ๑๔๓๗ การหมั้นจะสมบูรณ์เมื่อฝ่ายชายได้ส่งมอบ หรือโอนทรัพย์สินอันเป็นของหมั้นให้แก่หญิงเพื่อเป็นหลักฐานว่าจะสมรสกับหญิงนั้น

เมื่อหมั้นแล้วให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่หญิง**

สินสอด เป็นทรัพย์สินซึ่งฝ่ายชายให้แก่บิดามารดา ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง แล้วแต่กรณี เพื่อตอบแทนการที่หญิงยอมสมรส ถ้าไม่มีการสมรสโดยมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิง หรือโดยมีพฤติการณ์ซึ่งฝ่ายหญิงต้องรับผิดชอบ ทำให้ชายไม่สมควรหรือไม่อาจสมรสกับหญิงนั้น ฝ่ายชายเรียกสินสอดคืนได้

ถ้าจะต้องคืนของหมั้นหรือสินสอดตามหมวดนี้ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๑๒ ถึงมาตรา ๔๑๘ แห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยลาภมิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๓๘ การหมั้นไม่เป็นเหตุที่จะร้องขอให้ศาลบังคับให้สมรสได้ ถ้าได้มีข้อตกลงกันไว้ว่าจะให้เบี้ยปรับในเมื่อผิดสัญญาหมั้นข้อตกลงนั้นเป็นโมฆะ

[๑]มาตรา ๑๔๓๙ เมื่อมีการหมั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้นอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดใช้ค่าทดแทน ในกรณีฝ่ายหญิงเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้นให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายชายด้วย

มาตรา ๑๔๔๐ ค่าทดแทนนั้นอาจเรียกได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ทดแทนความเสียหายต่อกายหรือชื่อเสียงแห่งชายหรือหญิงนั้น

(๒) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้น บิดามารดาหรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเช่นบิดามารดาได้ใช้จ่าย หรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการเตรียมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร

(๓) ทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สิน หรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อาชีพหรือทางทำมาหาได้ของตนไปโดยสมควรด้วยการคาดหมายว่าจะได้มีการสมรส

**หมายเหตุ มาตรา ๖๒ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ บัญญัติว่า "ในกรณีที่มีการให้ของหมั้นกันไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ของหมั้นดังกล่าวตกเป็นสิทธิแก่หญิงเมื่อได้ทำการสมรสแล้ว"

๑. มาตรา ๑๔๓๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔ พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

ในกรณีที่หญิงเป็นผู้มีสิทธิได้ค่าทดแทน ศาลอาจชี้ขาดว่าของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่หญิงนั้นเป็นค่าทดแทนทั้งหมดหรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทดแทนที่หญิงพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทดแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตกเป็นสิทธิแก่หญิงนั้นก็ได้

[๑]มาตรา ๑๔๔๑ ถ้าคู่หมั้นฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ส่วนของหมั้นหรือสินสอดนั้นไม่ว่าชายหรือหญิงตาย หญิงหรือฝ่ายหญิงไม่ต้องคืนให้แก่ฝ่ายชาย

มาตรา ๑๔๔๒ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หญิงคู่หมั้น ทำให้ชายไม่สมควรสมรสกับหญิงนั้น ชายมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้และให้หญิงคืนของหมั้นแก่ชาย

มาตรา ๑๔๔๓ ในกรณีมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ชายคู่หมั้น ทำให้หญิงไม่สมควรสมรสกับชายนั้น หญิงมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้โดยมิต้องคืนของหมั้นแก่ชาย

มาตรา ๑๔๔๔ ถ้าเหตุอันทำให้คู่หมั้นบอกเลิก สัญญา หมั้นเป็น เพราะ การกระทำชั่วอย่างร้ายแรงของคู่หมั้นอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งได้กระทำภายหลังการหมั้น คู่หมั้นผู้กระทำชั่วอย่างร้ายแรงนั้นต้องรับผิดใช้ค่าทดแทนแก่คู่หมั้นผู้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้น เสมือนเป็นผู้ผิดสัญญาหมั้น

มาตรา ๑๔๔๕ ชายคู่หมั้นอาจเรียกค่าทดแทน จาก ชาย อื่น ซึ่ง ได้ร่วมประเวณีกับหญิงคู่หมั้น โดยรู้หรือควรจะรู้ว่าหญิงได้หมั้นกับชายคู่หมั้นนั้นแล้วได้ เมื่อชายคู่หมั้นได้บอกเลิกสัญญาหมั้นตามมาตรา ๑๔๔๒ แล้ว

มาตรา ๑๔๔๖ ชายคู่หมั้นอาจเรียกค่าทดแทนจากชายอื่นซึ่งได้ข่มขืนกระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราหญิงคู่หมั้นโดยรู้หรือ ควรจะรู้ ว่าหญิง ได้หมั้นแล้ว ได้ โดยไม่จำต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น

[๑]มาตรา ๑๔๔๗ ค่าทดแทนอันจะพึงชดใช้แก่กัน ตาม หมวดนี้ ให้ ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์

---

๑. มาตรา ๑๔๔๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๑. มาตรา ๑๔๔๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๖ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามหมวดนี้ นอกจากค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๐ (๒) ไม่อาจโอนกันได้และไม่ตกทอดไปถึงทายาทเว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้เป็นหนังสือหรือผู้เสียหายได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

[๒]มาตรา ๑๔๔๗/๑ สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๓๙ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผิดสัญญาหมั้น

สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๔ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันรู้หรือควรรู้ถึงการกระทำชั่วอย่างร้ายแรงอันเป็นเหตุให้บอกเลิกสัญญาหมั้น แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันกระทำการดังกล่าว

สิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรา ๑๔๔๕ และมาตรา ๑๔๔๖ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ชายคู่หมั้นรู้หรือควรรู้ถึงการ กระทำ ของชาย อื่น อัน จะเป็นเหตุ ให้ เรียกค่าทดแทนและรู้ตัวผู้จะพึงใช้ค่าทดแทนนั้นแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ชายอื่นได้กระทำการดังกล่าว

*มาตรา ๑๔๔๗/๒ สิทธิเลือกคืนของหมั้นตามมาตรา ๑๔๓๙ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ผิดสัญญาหมั้น

สิทธิเรียกคืนของหมั้นตามมาตรา ๑๔๔๒ ให้มีอายุความหกเดือนนับแต่วันที่ได้บอกเลิกสัญญาหมั้น

หมวด ๒

เงื่อนไขแห่งการสมรส

มาตรา ๑๔๔๘ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายและหญิง มีอายุ สิบเจ็ดบีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้

มาตรา ๑๔๔๙ การสมรสจะกระทำมิได้ถ้าชายหรือหญิงเป็นบุคคลวิกลจริต หรือเป็นบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

---

๒. มาตรา ๑๔๔๗/๑ และ ๑๔๔๗/๒ บัญญัติเพิ่มขึ้นโดยมาตรา ๗ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๔๕๐ ชายหญิงซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดีจะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิตโดยไม่คำนึงว่าจะเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

มาตรา ๑๔๕๑ ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมจะสมรสกันไม่ได้

มาตรา ๑๔๕๒ ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่ไม่ได้**

มาตรา ๑๔๕๓ หญิงที่สามีตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่น จะทำการสมรสใหม่ได้ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่าสามร้อยสิบวัน เว้นแต่

(๑) คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น

(๒) สมรสกับคู่สมรสเดิม

(๓) มีใบรับรองแพทย์ประกาศนียบัตร หรือ ปริญญา ซึ่งเป็นผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขาเวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามิได้มีครรภ์หรือ

(๔) มีคำสั่งของศาลให้สมรสได้

มาตรา ๑๔๕๔ ผู้เยาว์จะทำการสมรสให้นำความในมาตรา ๑๔๓๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๕๕ การให้ความยินยอมให้ทำการสมรสจะกระทำได้แต่โดย

(๑) ลงลายมือชื่อในทะเบียนขณะจดทะเบียนสมรส

(๒) ทำเป็นหนังสือแสดงความยินยอมโดยระบุชื่อผู้จะสมรสทั้งสองฝ่าย และลงลายมือชื่อของผู้ให้ความยินยอม

(๓) ถ้ามีเหตุจำเป็น จะให้ความยินยอมด้วยวาจาต่อพยานอย่างน้อยสองคนก็ได้

**หมายเหตุ มาตรา ๖๔ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ บัญญัติว่า "ถ้ามีคดีฟ้องขอให้ศาลแสดงว่าการสมรสเป็นโมฆะเพราะเหตุสมรสผ้าผืน บทบัญญัติมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ค้างพิจารณาอยู่ในศาลใดในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ศาลนั้นพิจารณาพิพากษาคดีต่อไปได้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด"

ความยินยอมนั้น เมื่อให้แล้วถอนไม่ได้

มาตรา ๑๔๕๖ ถ้าไม่มีผู้ที่มีอำนาจให้ความยินยอมตามมาตรา ๑๔๔๕ หรือมีแต่ไม่ให้ความยินยอมหรือไม่อยู่ในสภาพที่อาจให้ความยินยอม หรือโดยพฤติการณ์ผู้เยาว์ไม่อาจขอความยินยอมได้ ผู้เยาว์อาจร้องขอต่อศาลเพื่ออนุญาตให้ทำการสมรส

มาตรา ๑๔๕๗ การสมรสตามประมวลกฎหมายนี้จะมีได้เฉพาะเมื่อ ได้จดทะเบียนแล้วเท่านั้น

มาตรา ๑๔๕๘ การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายหญิงยินยอมเป็นสามีภริยากัน และต้องแสดงการยินยอมนั้นให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้า นาย ทะเบียน และ ให้นาย ทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย

มาตรา ๑๔๕๙ การสมรสในต่างประเทศระหว่างคนที่มีสัญชาติไทยด้วยกัน หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสัญชาติไทย จะทำตามแบบที่กำหนดไว้ตามกฎหมายไทยหรือกฎหมายแห่งประเทศนั้นก็ได้

ในกรณีที่คู่สมรสประสงค์จะจดทะเบียนตามกฎหมายไทย ให้พนักงานทูตหรือกงสุลไทยเป็นผู้รับจดทะเบียน

มาตรา ๑๔๖๐ เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งไม่ อาจ ทำการ จด ทะเบียน สมรสต่อนายทะเบียนได้เพราะชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่าย หนึ่ง หรือ ทั้งสองฝ่ายตกอยู่ใน อันตราย ใกล้ ความตาย หรืออยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม ถ้าชายและหญิงนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น แล้วให้บุคคลดังกล่าวจดแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของชายและหญิงนั้นไว้เป็นหลักฐาน และต่อมาชายหญิงได้จดทะเบียนสมรสกันภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนได้ โดยแสดงหลักฐานต่อนายทะเบียนและให้นายทะเบียนจดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรสและพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรส ให้ถือว่าวันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าวเป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแล้ว

ความในมาตรานี้มิให้ใช้บังคับถ้าหากจะมีการสมรสในวันแสดงเจตนาขอทำการสมรส การสมรสนั้นจะตกเป็นโมฆะ

หมวด ๓

ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยา

มาตรา ๑๔๖๑ สามีภริยาต้องอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา

สามีภริยาต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถและฐานะของตน

มาตรา ๑๔๖๒ ถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตรายแก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมากของสามีหรือภริยา ฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือความเสียหายอาจร้องต่อศาลขอให้สั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหาก ในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งเสียให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้

มาตรา ๑๔๖๓ ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ภริยาหรือสามีย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้

มาตรา ๑๔๖๔[๑] ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนวิกลจริต ไม่ว่าศาลจะได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือไม่ ถ้าคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไม่อุปการะเลี้ยงดูฝ่ายที่วิกลจริตตามมาตรา ๑๔๖๑ วรรคสอง หรือกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด อันเป็นเหตุให้ฝ่ายที่วิกลจริตตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรือตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเกิดความเสียหายทางทรัพย์สินถึงขนาดบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๙ หรือผู้อนุบาลอาจฟ้องคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูให้แก่ฝ่ายที่วิกลจริต หรือขอให้ศาลมีคำสั่งใด ๆ เพื่อคุ้มครองฝ่ายที่วิกลจริตนั้นได้

ในกรณีฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูตามวรรคหนึ่ง ถ้ายังมิได้มีคำสั่งของศาลว่าคู่สมรสซึ่งวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้ขอต่อศาลในคดีเดียวกันให้ศาลมีคำสั่งว่าคู่สมรสซึ่งวิกลจริตนั้นเป็นคนไร้ความสามารถ โดยขอให้ตั้งตนเองหรือผู้อื่นที่ศาลเห็นสมควรเป็นผู้อนุบาล หรือถ้าได้มีคำสั่งของศาลแสดงว่าคู่สมรสซึ่งวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถอยู่แล้ว จะขอให้ถอดถอนผู้อนุบาลคนเดิมและแต่งตั้งผู้อนุบาลคนใหม่ก็ได้

---

๑. มาตรา ๑๔๖๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๘ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

ในการขอให้ศาลมีคำสั่งใด ๆ เพื่อคุ้มครองคู่สมรสฝ่ายที่วิกลจริตโดยมิได้เรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูด้วยนั้น จะไม่ขอให้ศาลมีคำสั่งให้คู่สมรสฝ่ายที่วิกลจริตนั้นเป็นคนไร้ความสามารถหรือจะไม่ขอเปลี่ยนผู้อนุบาลก็ได้ แต่ถ้าศาลเห็นว่าวิธีการคุ้มครองที่ขอนั้นจำต้องมีผู้อนุบาลหรือเปลี่ยนผู้อนุบาล ให้ศาลมีคำสั่งให้จัดการทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ในวรรคสอง แล้วจึงมีคำสั่งคุ้มครองตามที่เห็นสมควร

[๑]มาตรา ๑๔๖๔/๑ ในระหว่างการพิจารณาคดีตามมาตรา ๑๔๖๔ ถ้ามีคำขอศาลอาจกำหนดวิธีการชั่วคราว เกี่ยวกับการอุปการะเลี้ยงดู หรือการคุ้มครองคู่สมรสฝ่ายที่วิกลจริตได้ตามที่เห็น สมควร และหาก เป็นกรณี ฉุกเฉินให้ นำบทบัญญัติ เรื่องคำขอ ในเหตุ ฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ

หมวด ๔
ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา

มาตรา ๑๔๖๕ ถ้าสามีภริยา มิได้ทำสัญญากัน ไว้ในเรื่อง ทรัพย์สินเป็น พิเศษก่อนสมรส ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภริยาในเรื่องทรัพย์สินนั้นให้บังคับตามบทบัญญัติในหมวดนี้

ถ้าข้อความใดในสัญญาก่อนสมรสขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือระบุให้ใช้กฎหมายประเทศอื่นบังคับเรื่องทรัพย์สินนั้น ข้อความนั้น ๆ เป็นโมฆะ

มาตรา ๑๔๖๖ สัญญาก่อนสมรสเป็นโมฆะ ถ้ามิได้จดแจ้งข้อตกลงกันเป็นสัญญาก่อนสมรสนั้นไว้ในทะเบียนสมรสพร้อมกับการจดทะเบียนสมรส หรือมิได้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคู่สมรสและพยานอย่างน้อยสองคนแนบไว้ท้ายทะเบียนสมรส และได้จดไว้ในทะเบียนสมรสพร้อมกับการจดทะเบียนสมรสว่าได้มีสัญญานั้นแนบไว้

มาตรา ๑๔๖๗ เมื่อสมรสแล้วจะ เปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญา ก่อนสมรสนั้นไม่ได้ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากศาล

---

๑. มาตรา ๑๔๖๔/๑ บัญญัติเพิ่มขึ้นโดยมาตรา ๘ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

เมื่อได้มีคำสั่งของศาลถึงที่สุดให้เปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนสมรสแล้ว ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนสมรสเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส

มาตรา ๑๔๖๘ ข้อความในสัญญาก่อนสมรสไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ว่าจะได้เปลี่ยนแปลงเพิกถอนโดยคำสั่งของศาลหรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๑๔๖๙ สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่สามีภริยาได้ทำไว้ต่อกันในระหว่างเป็นสามีภริยากันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นสามีภริยากันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริต

มาตรา ๑๔๗๐ ทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นสินสมรส

มาตรา ๑๔๗๑ สินส่วนตัวได้แก่ทรัพย์สิน

(๑) ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอยู่ก่อนสมรส

(๒) ที่เป็นเครื่องใช้สอยส่วนตัว เครื่องแต่งกาย หรือเครื่องประดับกายตามควรแก่ฐานะ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

(๓) ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างสมรสโดยการรับมรดก หรือโดยการให้โดยเสน่หา

(๔) ที่เป็นของหมั้น

มาตรา ๑๔๗๒ สินส่วนตัวนั้น ถ้าได้แลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินอื่นก็ดี ซื้อทรัพย์สินอื่นมาก็ดี หรือขายได้เป็นเงินมาก็ดี ทรัพย์สินอื่นหรือเงินที่ได้มานั้นเป็นสินส่วนตัว

สินส่วนตัวที่ถูกทำลายไปทั้งหมดหรือแต่บางส่วน แต่ได้ทรัพย์สินอื่นหรือเงินมาทดแทน ทรัพย์สินอื่นหรือเงินที่ได้มานั้นเป็นสินส่วนตัว

มาตรา ๑๔๗๓ สินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดให้ฝ่ายนั้นเป็นผู้จัดการ

มาตรา ๑๔๗๔ สินสมรสได้แก่ทรัพย์สิน

(๑) ที่คู่สมรสได้มาระหว่างสมรส

(๒) ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างสมรสโดยพินัยกรรม หรือโดยการให้เป็นหนังสือ เมื่อพินัยกรรมหรือหนังสือยกให้ระบุว่าเป็นสินสมรส

(๓) ที่เป็นดอกผลของสินส่วนตัว

ถ้ากรณีเป็น ที่สงสัย ว่าทรัพย์สิน อย่างหนึ่ง เป็นสินสมรส หรือมิใช่ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นสินสมรส

มาตรา ๑๔๗๕ ถ้าสินสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ สามีหรือภริยาจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของรวมกันในเอกสารนั้นก็ได้

[1]มาตรา ๑๔๗๖ สามีและภริยาต้องจัดการสินสมรสร่วมกัน หรือได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้

(๒) ก่อตั้งหรือกระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกินหรือภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์

(๓) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี

(๔) ให้กู้ยืมเงิน

(๕) ให้โดยเสน่หา เว้นแต่การให้ที่พอควรแก่ฐานานุรูปของครอบครัวเพื่อการกุศล เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา

(๖) ประนีประนอมยอมความ

(๗) มอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัย

(๘) นำทรัพย์สินไปเป็นประกันหรือหลักประกันต่อเจ้าพนักงาน หรือศาล

---

๑. มาตรา ๑๔๗๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๐ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

การจัดการสินสมรสนอกจากกรณีที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง สามีหรือภริยาจัดการได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง

[๑]มาตรา ๑๔๗๖/๑ สามีและภริยาจะจัดการสินสมรสให้แตกต่างไปจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๗๖ ทั้งหมดหรือบางส่วนได้ก็ต่อเมื่อได้ทำสัญญาก่อนสมรสไว้ตามที่บัญญัติในมาตรา ๑๔๖๕ และมาตรา ๑๔๖๖ ในกรณีดังกล่าวนี้ การจัดการสินสมรสให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรส

ในกรณีที่สัญญาก่อนสมรสระบุการจัดการสินสมรสไว้แต่เพียงบางส่วนของมาตรา ๑๔๗๖ การจัดการสินสมรสนอกจากที่ระบุไว้ในสัญญาก่อนสมรสให้เป็นไปตามมาตรา ๑๔๗๖

[๒]มาตรา ๑๔๗๗ สามีภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิพ้องต่อสู้หรือดำเนินคดีเกี่ยวกับการสงวนบำรุงรักษาสินสมรส หรือเพื่อประโยชน์แก่สินสมรส หนี้อันเกิดแต่การพ้องต่อสู้หรือดำเนินคดีดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นหนี้ที่สามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกัน

มาตรา ๑๔๗๘ เมื่อฝ่ายใดต้องให้ความยินยอมหรือลงชื่อกับอีกฝ่ายหนึ่งในเรื่องจัดการทรัพย์สินแต่ไม่ให้ความยินยอมหรือไม่ยอมลงชื่อโดยปราศจากเหตุผล หรือไม่อยู่ในสภาพที่อาจให้ความยินยอมได้อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งอนุญาตแทนได้

มาตรา ๑๔๗๙ การใดที่สามีหรือภริยากระทำซึ่งต้องรับความยินยอมร่วมกัน และถ้าการนั้นมีกฎหมายบัญญัติให้ทำเป็นหนังสือหรือให้จดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ

---

๑. มาตรา ๑๔๗๖/๑ บัญญัติเพิ่มขึ้นโดยมาตรา ๑๑ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๒. มาตรา ๑๔๗๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๒ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

[๑]มาตรา ๑๔๘๐ การจัดการสินสมรสซึ่งต้องจัดการร่วมกัน หรือต้องได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่งตามมาตรา ๑๔๗๖ ถ้าคู่สมรสฝ่ายหนึ่งได้ทำนิติกรรมไปแต่เพียงฝ่ายเดียว หรือโดยปราศจากความยินยอมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งอาจฟ้องให้ศาลเพิกถอนนิติกรรมนั้นได้ เว้นแต่คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบันแก่นิติกรรมนั้นแล้ว หรือในขณะที่ทำนิติกรรมนั้นบุคคลภายนอกได้กระทำโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน

การฟ้องให้ศาลเพิกถอนนิติกรรมตามวรรคหนึ่ง ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นหนึ่งปี นับแต่วันที่ได้รู้เหตุอันเป็นมูลให้เพิกถอน หรือเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่ได้ทำนิติกรรมนั้น**

มาตรา ๑๔๘๑ สามีหรือภริยาไม่มีอำนาจ ทำพินัยกรรมยกสินสมรส ที่เกินกว่าส่วนของตนให้แก่บุคคลใดได้

[๑]มาตรา ๑๔๘๒ ในกรณีที่สามีหรือภริยามีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ยังมีอำนาจจัดการบ้านเรือน และจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัวตามสมควรแก่อัตภาพได้ ค่าใช้จ่ายในการนี้ย่อมผูกพันสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย

---

๑. มาตรา ๑๔๘๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๓ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

**หมายเหตุ มาตรา ๖๓ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ บัญญัติว่า "นิติกรรมที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งได้กระทำไปในการจัดการสินสมรสโดยปราศจากความยินยอมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ การให้สัตยาบันหรือการขอให้ศาลเพิกถอนนิติกรรมนั้น ให้เป็นไปตามมาตรา ๑๔๘๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้"

มาตรา ๑๔๘๐ ดังกล่าว บัญญัติว่า "ในการจัดการสินสมรส ถ้าคู่สมรสฝ่ายหนึ่งได้ทำนิติกรรมไปโดยปราศจากความยินยอมของอีกฝ่ายหนึ่ง นิติกรรมนั้นจะสมบูรณ์ต่อเมื่ออีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน

ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งได้ทำนิติกรรมไปโดยปราศจากความยินยอมตามวรรคหนึ่ง คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งอาจขอให้ศาลเพิกถอนนิติกรรมนั้นได้ แต่ความข้อนี้มิให้ใช้บังคับ ถ้าปรากฏว่าในขณะที่ทำนิติกรรมนั้น บุคคลภายนอกได้กระทำการโดยสุจริต แต่การให้โดยเสน่หาอันมิได้เป็นไปตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางสมาคม คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งนั้นย่อมขอให้ศาลเพิกถอนได้เสมอ

ให้นำความในมาตรา ๒๔๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

๑. มาตรา ๑๔๘๒, ๑๔๘๓ และ ๑๔๘๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๔ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

ถ้าสามีหรือภริยา จัดการบ้านเรือน หรือจัดหาสิ่ง จำเป็นสำหรับ ครอบครัว เป็นที่เสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามหรือจำกัดอำนาจนั้นเสียได้

*มาตรา ๑๔๘๓ ในกรณีที่สามีหรือภริยามีอำนาจจัดการสินสมรสแต่ฝ่ายเดียว ถ้าสามีหรือภริยาจะกระทำ หรือกำลังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งในการจัดการสินสมรสอันพึงเห็นได้ว่าจะเกิดความเสียหายถึงขนาด อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ศาลสั่งห้ามมิให้กระทำการนั้นได้

*มาตรา ๑๔๘๔ ถ้าสามีหรือภริยาฝ่ายซึ่งมีอำนาจจัดการสินสมรส

(๑) จัดการสินสมรสเป็นที่เสียหายถึงขนาด

(๒) ไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง

(๓) มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือทำหนี้เกินกึ่งหนึ่งของสินสมรส

(๔) ขัดขวางการจัดการสินสมรสของอีกฝ่ายหนึ่งโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

(๕) มีพฤติการณ์ปรากฏว่าจะทำความหายนะให้แก่สินสมรส

อีกฝ่ายหนึ่งอาจร้องขอให้ ศาลสั่งอนุญาตให้ตนเป็น ผู้จัดการสินสมรสแต่ผู้เดียวหรือสั่งให้แยกสินสมรสได้

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้ามีคำขอ ศาลอาจกำหนดวิธีคุ้มครองชั่วคราวเพื่อจัดการสินสมรสได้ตามที่เห็นสมควร และหากเป็นกรณีฉุกเฉินให้นำบทบัญญัติเรื่องคำขอในเหตุฉุกเฉินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับ

*มาตรา ๑๔๘๔/๑ ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งห้ามหรือจำกัด อำนาจในการจัดการสินสมรสของสามีหรือภริยาตามมาตรา ๑๔๘๒ มาตรา ๑๔๘๓ หรือมาตรา ๑๔๘๔ ถ้าต่อมาเหตุแห่งการนั้นหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป สามีหรือภริยาอาจร้องขอต่อศาลให้ยกเลิก หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่ห้ามหรือจำกัดอำนาจจัดการสินสมรสนั้นได้ ในการนี้ศาลจะมีคำสั่งใด ๆ ตามที่เห็นสมควรก็ได้

---

๑. มาตรา ๑๔๘๔/๑ บัญญัติเพิ่มขึ้นโดยมาตรา ๑๕ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๔๘๕ สามีหรือภริยาอาจร้องขอต่อศาลให้ตนเป็นผู้จัดการสินสมรสโดยเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือเข้าร่วมจัดการในการนั้นได้ ถ้าการที่จะทำเช่นนั้นจะเป็นประโยชน์ยิ่งกว่า

[๒]มาตรา ๑๔๘๖ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา ๑๔๘๒ วรรคสอง มาตรา ๑๔๘๓ มาตรา ๑๔๘๔ มาตรา ๑๔๘๔/๑ หรือมาตรา ๑๔๘๕ อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอ หรือตามมาตรา ๑๔๙๑ มาตรา ๑๔๙๒/๑ หรือมาตรา ๑๕๙๘/๑๗ หรือเมื่อสามีหรือภริยาพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรส

*มาตรา ๑๔๘๗ ในระหว่างที่เป็นสามีภริยากัน ฝ่ายใดจะยึดหรืออายัดทรัพย์สินของอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้ เว้นแต่เป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินในคดีที่พ้องร้องเพื่อการปฏิบัติหน้าที่หรือรักษาสิทธิระหว่างสามีภริยาตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายนี้หรือที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้สามีภริยาพ้องร้องกันเองได้หรือเป็นการยึดหรืออายัดทรัพย์สินสำหรับค่าอุปการะเลี้ยงดูและค่าฤชาธรรมเนียมที่ยังมิได้ชำระตามคำพิพากษาของศาล

มาตรา ๑๔๘๘ ถ้าสามีหรือภริยาต้องรับผิดเป็นส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือระหว่างสมรส ให้ชำระหนี้นั้นด้วยสินส่วนตัวของฝ่ายนั้นก่อน เมื่อไม่พอจึงให้ชำระด้วยสินสมรสที่เป็นส่วนของฝ่ายนั้น

มาตรา ๑๔๘๙ ถ้าสามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกัน ให้ชำระหนี้นั้นจากสินสมรสและสินส่วนตัวของทั้งสองฝ่าย

---

๒. มาตรา ๑๔๘๖ และ ๑๔๘๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๖ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๔๕๐ หนี้ที่สามีภริยาเป็นลูกหนี้ร่วมกันนั้นให้รวมถึงหนี้ที่สามีหรือภริยาก่อให้เกิดขึ้นในระหว่างสมรสดังต่อไปนี้

[๑](๑) หนี้เกี่ยวแก่การจัดการบ้านเรือนและจัดหาสิ่งจำเป็นสำหรับครอบครัว การอุปการะเลี้ยงดูตลอดถึงการรักษาพยาบาลบุคคลในครอบครัวและการศึกษาของบุตรตามสมควรแก่อัตภาพ

(๒) หนี้ที่เกี่ยวข้องกับสินสมรส

(๓) หนี้ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการงานซึ่งสามีภริยาทำด้วยกัน

(๔) หนี้ที่สามีหรือภริยาก่อขึ้นเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียว แต่อีกฝ่ายหนึ่งได้ให้สัตยาบัน

มาตรา ๑๔๕๑ ถ้าสามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย สินสมรสย่อมแยกจากกันโดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น

[๑]มาตรา ๑๔๕๒ เมื่อได้แยกสินสมรสตามมาตรา ๑๔๘๔ วรรคสอง มาตรา ๑๔๙๑ หรือมาตรา ๑๕๙๘/๑๗ วรรคสองแล้ว ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของสามีหรือภริยา และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลังไม่ให้ถือเป็นสินสมรส แต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และสินสมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรม หรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา ๑๔๗๔(๒) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัวของสามีและภริยาฝ่ายละครึ่ง

ดอกผลของสินส่วนตัวที่ได้มาหลังจากที่ได้แยกสินสมรสแล้วให้เป็นสินส่วนตัว

[๒]มาตรา ๑๔๕๒/๑ ในกรณีที่มีการแยกสินสมรสโดยคำสั่งศาล การยกเลิกการแยกสินสมรสให้กระทำได้เมื่อสามีหรือภริยาร้องขอต่อศาล และศาลได้มีคำสั่งให้ยกเลิก แต่ถ้า

---

๑. ความเดิมในมาตรา ๑๔๕๐ (๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๗ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๑. มาตรา ๑๔๕๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๑๘ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๑. มาตรา ๑๔๕๒/๑ บัญญัติเพิ่มขึ้นโดยมาตรา ๑๙ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

ภริยาหรือสามีคัดค้านศาลจะสั่งยกเลิกการแยกสินสมรสได้ต่อเมื่อเหตุแห่งการแยกสินสมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว

เมื่อมีการยกเลิกการแยกสินสมรสตามวรรคหนึ่ง หรือการแยกสินสมรสสิ้นสุดลงเพราะสามีหรือภริยาพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ทรัพย์สินที่เป็นสินส่วนตัวอยู่ในวันที่ศาลมีคำสั่ง หรือในวันที่พ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ยังคงเป็นสินส่วนตัวต่อไปตามเดิม

มาตรา ๑๔๙๓ ในกรณีที่ไม่มีสินสมรสแล้ว สามีและภริยาต้องช่วยกันออกค่าใช้สอยสำหรับการบ้านเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน

หมวด ๕

ความเป็นโมฆะของการสมรส

มาตรา ๑๔๙๔ การสมรสจะเป็นโมฆะก็แต่เฉพาะที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้

[๑]มาตรา ๑๔๙๕ การสมรสที่ฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ มาตรา ๑๔๕๒ และมาตรา ๑๔๕๘ เป็นโมฆะ

[*]มาตรา ๑๔๙๖ คำพิพากษาของศาลเท่านั้นที่จะแสดงว่า การสมรสที่ฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๕๘ เป็นโมฆะ

คู่สมรส บิดามารดา หรือผู้สืบสันดานของคู่สมรสอาจร้องขอให้ศาลพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะได้ ถ้าไม่มีบุคคลดังกล่าว ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้อัยการเป็นผู้ร้องขอต่อศาลก็ได้

[*]มาตรา ๑๔๙๗ การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่งจะกล่าวอ้างขึ้น หรือร้องขอให้ศาลพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะก็ได้

[๑]มาตรา ๑๔๙๗/๑ ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าการสมรสใดเป็นโมฆะ ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อบันทึกความเป็นโมฆะไว้ในทะเบียนสมรส

---

๑. มาตรา ๑๔๙๕, ๑๔๙๖ และมาตรา ๑๔๙๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๒๐ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๑. มาตรา ๑๔๙๗/๑ บัญญัติเพิ่มขึ้นโดยมาตรา ๒๑ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

[๒]มาตรา ๑๔๘๘ การสมรสที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างสามีภริยา

ในกรณีที่การสมรสเป็นโมฆะ ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดมีหรือได้มาไม่ว่าก่อนหรือหลังการสมรสรวมทั้งดอกผลคงเป็นของฝ่ายนั้น ส่วนบรรดาทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันให้แบ่งคนละครึ่ง เว้นแต่ศาลจะเห็นสมควรสั่งเป็นประการอื่น เมื่อได้พิเคราะห์ถึงภาระในครอบครัว ภาระในการหาเลี้ยงชีพ และฐานะของคู่กรณีทั้งสองฝ่าย ตลอดจนพฤติการณ์อื่นทั้งปวงแล้ว

*มาตรา ๑๔๘๙ การสมรสที่เป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๘ ไม่ทำให้ชายหรือหญิงผู้สมรส โดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เป็นโมฆะ

การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ไม่ทำให้ชายหรือหญิงผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มา เพราะการสมรสก่อนที่ชายหรือหญิงนั้นรู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ แต่การสมรสที่เป็นโมฆะดังกล่าว ไม่ทำให้คู่สมรสเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง**

---

๒. มาตรา ๑๔๘๘ และ ๑๔๘๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๒๒ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

** หมายเหตุ มาตรา ๖๕ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ บัญญัติว่า "ในกรณีที่มีการสมรสฝ่าฝืน มาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพหรือสิทธิในมรดกของคู่สมรสที่ตาย ซึ่งคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งที่สมรสโดยสุจริตมีอยู่แล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้เป็นไปตามมาตรา ๑๔๘๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้"

มาตรา ๑๔๘๙ ดังกล่าวบัญญัติว่า "เหตุที่การสมรสเป็นโมฆะ ไม่เป็นผลให้ชายหรือหญิงผู้สมรสโดยสุจริตเสื่อมสิทธิที่ได้มาเพราะการสมรสนั้น ถ้าฝ่ายเดียวทำการโดยสุจริต ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ และถ้าฝ่ายที่ทำการสมรสโดยสุจริตนั้นต้องยากจนลง และไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สินหรือจากการงานตามที่เคยทำก่อนมีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าการสมรสเป็นโมฆะ ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ด้วย

ให้นำความในมาตรา ๑๕๒๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

การสมรสที่เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๘ หรือฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดได้สมรส โดยสุจริตฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าทดแทนได้ และถ้าการสมรสที่เป็นโมฆะนั้นทำให้ฝ่ายที่ได้สมรสโดยสุจริตต้องยากจนลงเพราะไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สิน หรือจากการงานที่เคยทำอยู่ก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุด หรือก่อนที่จะได้รู้ว่าการสมรสของตนเป็นโมฆะแล้วแต่กรณี ฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพได้ด้วย สิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพในกรณีนี้ให้นำมาตรา ๑๕๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๕๒๘ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

สิทธิเรียกร้องค่าทดแทน หรือค่าเลี้ยงชีพตามวรรคสาม มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่มีคำพิพากษาถึงที่สุด สำหรับกรณีการสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๙ มาตรา ๑๔๕๐ หรือมาตรา ๑๔๕๘ หรือนับแต่วันที่รู้ถึงเหตุที่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะ สำหรับกรณีการสมรส เป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒

[๑]มาตรา ๑๔๘๙/๑ ในกรณีที่การสมรสเป็นโมฆะ ข้อตกลงระหว่างคู่สมรสว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใด หรือฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายจะเป็นผู้ออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเท่าใดให้ทำเป็นหนังสือ หากตกลงกันไม่ได้ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด ในการพิจารณาชี้ขาดถ้าศาลเห็นว่ามีเหตุที่จะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรสนั้นได้ ตามมาตรา ๑๕๘๒ ศาลจะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรสและสั่งให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ปกครองก็ได้ ทั้งนี้ให้ศาลคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของบุตรนั้นเป็นสำคัญ และให้นำความในมาตรา ๑๕๖๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

[๒]มาตรา ๑๕๐๐ การสมรสที่เป็นโมฆะไม่กระทบถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริตซึ่งได้มาก่อนมีการบันทึกความเป็นโมฆะไว้ในทะเบียนสมรสตามมาตรา ๑๔๙๗/๑

---

๑. มาตรา ๑๔๘๙/๑ บัญญัติเพิ่มขึ้นโดยมาตรา ๒๓ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๒. มาตรา ๑๕๐๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๒๔ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

หมวด ๖

การสิ้นสุดแห่งการสมรส

มาตรา ๑๕๐๑ การสมรสย่อมสิ้นสุดลงด้วยความตาย การหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน

มาตรา ๑๕๐๒ การสมรสที่เป็นโมฆียะสิ้นสุดลงเมื่อศาลพิพากษาให้เพิกถอน

มาตรา ๑๕๐๓ เหตุที่จะขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนการสมรส เพราะเหตุว่าเป็นโมฆียะ มีเฉพาะในกรณีที่คู่สมรสทำการฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๘ มาตรา ๑๕๐๕ มาตรา ๑๕๐๖ มาตรา ๑๕๐๗ และมาตรา ๑๕๐๙

มาตรา ๑๕๐๔ การสมรสที่เป็นโมฆียะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๔๘ ผู้มีส่วนได้เสียขอให้เพิกถอนการสมรสได้ แต่บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ให้ความยินยอมแล้วจะขอให้เพิกถอนการสมรสไม่ได้

ถ้าศาลมิได้สั่งให้เพิกถอนการสมรสจนชายหญิงมีอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ หรือเมื่อหญิงมีครรภ์ก่อนอายุครบตามมาตรา ๑๔๔๘ ให้ถือว่าการสมรสสมบูรณ์มาตั้งแต่เวลาสมรส

มาตรา ๑๕๐๕ การสมรสที่ได้กระทำไปโดยคู่สมรสฝ่ายหนึ่ง สำคัญผิดตัวคู่สมรส การสมรสนั้นเป็นโมฆียะ

สิทธิขอเพิกถอนการสมรสเพราะสำคัญผิดตัวคู่สมรสเป็นอันระงับเมื่อเวลาได้ผ่านพ้นไปแล้วเก้าสิบวันนับแต่วันสมรส

มาตรา ๑๕๐๖ ถ้าคู่สมรสได้ทำการสมรสโดยถูกกลฉ้อฉล อันถึงขนาดซึ่งถ้ามิได้มีกลฉ้อฉลนั้นจะไม่ทำการสมรส การสมรสนั้นเป็นโมฆียะ

ความในวรรคหนึ่ง ไม่ใช้บังคับในกรณีที่กลฉ้อฉลนั้นเกิดขึ้นโดยบุคคลที่สามโดยคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งมิได้รู้เห็นด้วย

สิทธิขอเพิกถอนการสมรสเพราะถูกกลฉ้อฉลเป็นอันระงับ เมื่อเวลาได้ผ่านพ้นไปแล้วเก้าสิบวันนับแต่วันที่รู้หรือควรได้รู้ถึงกลฉ้อฉลหรือเมื่อเวลาได้ผ่านพ้นไปแล้วหนึ่งปีนับแต่วันสมรส

มาตรา ๑๕๐๗ ถ้าคู่สมรสได้ทำการสมรสโดยถูกข่มขู่อันถึงขนาดซึ่งถ้ามิได้มีการข่มขู่นั้นจะไม่ทำการสมรส การสมรสนั้นเป็นโมฆียะ

สิทธิขอเพิกถอนการสมรสเพราะถูกข่มขู่เป็นอันระงับ เมื่อเวลาได้ผ่านพ้นไปแล้วหนึ่งปีนับแต่วันที่พ้นจากการข่มขู่

มาตรา ๑๕๐๘ การสมรสที่เป็นโมฆียะเพราะคู่สมรสสำคัญผิดตัวหรือถูกกลฉ้อฉลหรือถูกข่มขู่ เฉพาะแต่คู่สมรสที่สำคัญผิดตัวหรือถูกกลฉ้อฉล หรือถูกข่มขู่เท่านั้นขอเพิกถอนการสมรสได้

ในกรณีที่ผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ ตามมาตรา ๒๙ ขอเพิกถอนการสมรสได้ด้วย แต่ถ้าผู้มีสิทธิขอเพิกถอนการสมรสเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ บุคคลดังกล่าวจะร้องขอเพิกถอนการสมรสก็ได้ แต่ต้องขอให้ศาลสั่งให้คนวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถพร้อมกันด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอให้ศาลสั่งเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้ศาลมีคำสั่งยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวนั้นเสียด้วย

คำสั่งศาลให้ยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลตามวรรคสอง ไม่กระทบกระเทือนสิทธิการขอเพิกถอนการสมรสของคู่สมรส แต่คู่สมรสจะต้องใช้สิทธินั้นภายในกำหนดระยะเวลาที่คู่สมรสมีอยู่ ถ้าระยะเวลาดังกล่าวเหลืออยู่ไม่ถึงหกเดือนนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าว หรือไม่มีเหลืออยู่เลย ก็ให้ขยายระยะเวลานั้นออกไปได้ให้ครบหกเดือนหรืออีกหกเดือน นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งให้ยกคำขอเพิกถอนการสมรสของบุคคลดังกล่าวแล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๕๐๙ การสมรส่ที่มิได้รับความยินยอมของบุคคลดังกล่าวในมาตรา ๑๔๕๔ การสมรสนั้นเป็นโมฆียะ

มาตรา ๑๕๑๐ การสมรสที่เป็นโมฆียะเพราะมิได้รับความยินยอมของบุคคลดังกล่าวในมาตรา ๑๔๕๔ เฉพาะบุคคลที่อาจให้ความยินยอมตามมาตรา ๑๔๕๔ เท่านั้นขอให้เพิกถอนการสมรสได้

สิทธิขอเพิกถอนการสมรสตามมาตรานี้เป็นอันระงับเมื่อคู่สมรสนั้นมีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์หรือเมื่อหญิงมีครรภ์

การฟ้องขอเพิกถอนการสมรสตามมาตรานี้ให้มีอายุความหนึ่งปี นับแต่วันทราบการสมรส

มาตรา ๑๕๑๑ การสมรสที่ได้มีคำพิพากษาให้เพิกถอนนั้น ให้ถือว่าสิ้นสุดลงในวันที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่จะได้จดทะเบียน การเพิกถอนการสมรสนั้นแล้ว

มาตรา ๑๕๑๒ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยผลของการหย่าโดยคำพิพากษามาใช้บังคับแก่ผลของการเพิกถอนการสมรสโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๑๓ ถ้าปรากฏว่าคู่สมรสที่ถูกฟ้องเพิกถอนการสมรสได้รู้เห็นเป็นใจในเหตุแห่งโมฆียกรรม คู่สมรสนั้นจะต้องรับผิดใช้ค่าทดแทนความเสียหายซึ่งคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งได้รับต่อกาย ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินเนื่องจากการสมรสนั้น และให้นำมาตรา ๑๕๒๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าหากการเพิกถอนการสมรสตามวรรคหนึ่งทำให้อีกฝ่ายหนึ่งยากจนลง และไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สินหรือจากการงานตามที่เคยทำอยู่ระหว่างสมรส คู่สมรสที่ถูกฟ้องนั้นจะต้องรับผิดในค่าเลี้ยงชีพดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๒๖ ด้วย

มาตรา ๑๕๑๔ การหย่านั้นจะทำได้แต่โดยความยินยอมของทั้งสองฝ่ายหรือโดยคำพิพากษาของศาล

การหย่าโดยความยินยอมต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน

มาตรา ๑๕๑๕ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายนี้ การหย่าโดยความยินยอมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อสามีและภริยาได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว

มาตรา ๑๕๑๖ เหตุฟ้องหย่ามีดังต่อไปนี้

(๑) สามีอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นฉันภริยาหรือภริยามีชู้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๒) สามีหรือภริยาประพฤติชั่ว ไม่ว่าความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่ง

(ก) ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง

(ข) ได้รับความดูถูกเกลียดชัง เพราะเหตุที่คงเป็นสามีหรือภริยาของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ต่อไป หรือ

(ค) ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาคำนึงประกอบ

อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๓) สามีหรือภริยาทำร้าย หรือทรมานร่างกายหรือจิตใจ หรือหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๔) สามีหรือภริยาจงใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

[๑](๔/๑) สามีหรือภริยาต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกและได้ถูกจำคุกเกินหนึ่งปีในความผิดที่อีกฝ่ายหนึ่งมิได้มีส่วนก่อให้เกิดการกระทำความผิดหรือยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำความผิดนั้นด้วย และการเป็นสามีภริยากันต่อไปจะเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

[*](๔/๒) สามีและภริยาสมัครใจแยกกันอยู่เพราะเหตุที่ไม่อาจอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาได้โดยปกติสุขตลอดมาเกินสามปี หรือแยกกันอยู่ตามคำสั่งของศาลเป็นเวลาเกินสามปี ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

---

๑. มาตรา ๑๕๑๖ (๔/๑) และ (๔/๒) บัญญัติเพิ่มขึ้นโดยมาตรา ๒๕ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

[๒](๕) สามีหรือภริยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ หรือไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่เป็นเวลาเกินสามปีโดยไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๖) สามีหรือภริยาไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งตามสมควรหรือทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการที่เป็นสามีหรือภริยากันอย่างร้ายแรง ทั้งนี้ ถ้าการกระทำนั้นถึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาคำนึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๗) สามีหรือภริยาวิกลจริตตลอดมาเกินสามปี และความวิกลจริตนั้นมีลักษณะยากจะหายได้ กับทั้งความวิกลจริตถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาต่อไปไม่ได้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๘) สามีหรือภริยาผิดทัณฑ์บนที่ทำให้ไว้เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

(๙) สามีหรือภริยาเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรง อันอาจเป็นภัยแก่อีกฝ่ายหนึ่ง และโรคมีลักษณะเรื้อรัง ไม่มีทางที่จะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

(๑๐) สามีหรือภริยามีสภาพแห่งกาย ทำให้สามีหรือภริยานั้นไม่อาจร่วมประเวณีได้ตลอดกาล อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

มาตรา ๑๕๑๗ เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) และ (๒) ถ้าสามีหรือภริยาแล้วแต่กรณี ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำที่เป็นเหตุหย่านั้น ฝ่ายที่ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

เหตุฟ้องหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑๐) ถ้าเกิดเพราะการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะยกเป็นเหตุฟ้องหย่าไม่ได้

ในกรณีฟ้องหย่าโดยอาศัยเหตุแห่งการผิดทัณฑ์บนตามมาตรา ๑๕๑๖ (๙) นั้น ถ้าศาลเห็นว่าความประพฤติของสามีหรือภริยาอันเป็นเหตุให้ทำทัณฑ์บนเป็นเหตุเล็กน้อยหรือไม่สำคัญเกี่ยวแก่การอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาโดยปกติสุข ศาลจะไม่พิพากษาให้หย่าก็ได้

---

๒. มาตรา ๑๕๑๖ (๕) แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๒๖ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๕๑๘ สิทธิฟ้องหย่าย่อมหมดไปในเมื่อฝ่ายที่มีสิทธิฟ้องหย่าได้กระทำการอันแสดงให้เห็นว่า ได้ให้อภัย ในการ กระทำ ของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดสิทธิฟ้องหย่านั้นแล้ว

มาตรา ๑๕๑๙ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนวิกลจริตและมีเหตุหย่าเกิดขึ้น ไม่ว่าเหตุนั้นจะได้เกิดขึ้นก่อนหรือภายหลังการเป็นคนวิกลจริต ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตามมาตรา ๒๙ มีอำนาจฟ้องคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งขอให้ศาลพิพากษาให้หย่าขาดจากกันและแบ่งทรัพย์สินได้ ในกรณีเช่นว่านี้ถ้ายังมิได้มีคำสั่งของศาลแสดงว่าคู่สมรสซึ่งวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้บุคคลดังกล่าวร้องขอต่อศาลในคดีเดียวกันนั้น ให้ศาลมีคำสั่งว่าคู่สมรสซึ่งวิกลจริตนั้นเป็นคนไร้ความสามารถ

เมื่อบุคคลดังกล่าวเห็นสมควร จะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งตามมาตรา ๑๕๒๖ หรือมาตรา ๑๕๓๐ ด้วยก็ได้

ในกรณี ที่คู่สมรส ซึ่งถูก อ้างว่า เป็นคน วิกลจริต ยังไม่ได้ ถูกสั่ง ให้เป็นคน ไร้ความสามารถ หากศาลเห็นว่าคู่สมรสนั้นยังไม่เป็นคนที่ควรสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถก็ให้ยกฟ้องคดีนั้นเสีย ถ้าเห็นว่าเป็นบุคคลที่ควรสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ แต่ยังไม่สมควรจะให้มีการหย่า ก็ให้ศาลสั่งให้คู่สมรสนั้นเป็นคนไร้ความสามารถโดยจะไม่สั่ง เรื่องผู้อนุบาลหรือจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลตามมาตรา ๑๔๖๓ ก็ได้ คงพิพากษายกแต่เฉพาะข้อหย่า ในกรณีเช่นนี้ศาลจะสั่งกำหนดค่าเลี้ยงชีพด้วยก็ได้ ในกรณีที่ศาลเห็นว่าคู่สมรสนั้นวิกลจริตอันควรสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถและทั้งมีเหตุควรให้หย่าด้วย ก็ให้ศาลสั่งในคำพิพากษาให้คู่สมรสนั้นเป็นคนไร้ความสามารถ ตั้งผู้อนุบาลและให้หย่า

ในกรณีนี้ ถ้าศาลเห็นว่า เหตุหย่า ที่ยกขึ้นอ้าง ในการ ฟ้องร้องนั้น ไม่เหมาะสม แก่สภาพของคู่สมรสซึ่งเป็นคนไร้ความสามารถที่จะหย่าจากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งก็ดี ตามพฤติการณ์ไม่สมควรที่จะให้มีการหย่าขาดจากกันก็ดี ศาลจะพิพากษาไม่ให้หย่าก็ได้

*มาตรา ๑๕๒๐ ในกรณี หย่า โดย ความ ยินยอม ให้สามี ภริยา ทำความ ตกลง เป็น หนังสือว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ให้อำนาจปกครองบุตรคนใด ถ้ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด

ในกรณีหย่าโดยคำพิพากษาของศาล ให้ศาลซึ่งพิจารณาคดีฟ้องหย่านั้นชี้ขาดด้วยว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบุตรคนใดในการพิจารณาชี้ขาดถ้าศาลเห็นว่ามีเหตุที่จะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรสนั้นได้ตามมาตรา ๑๕๘๒ ศาลจะถอนอำนาจปกครองของคู่สมรสและสั่งให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ปกครองก็ได้ ทั้งนี้ ให้ศาลคำนึงความผาสุกและประโยชน์ของบุตรนั้นเป็นสำคัญ

*มาตรา ๑๕๒๑ ถ้าปรากฏว่าผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองตามมาตรา ๑๕๒๐ ประพฤติตนไม่สมควร หรือภายหลังพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลมีอำนาจสั่งเปลี่ยนตัวผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองโดยคำนึงถึงความผาสุกและประโยชน์ของบุตรเป็นสำคัญ

มาตรา ๑๕๒๒ ถ้าสามีภริยาโดยความยินยอม ให้ทำความตกลงกันไว้ในสัญญาหย่าว่าสามีภริยาทั้งสองฝ่าย หรือสามีหรือภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด

ถ้าหย่าโดยพิพากษา ของศาล หรือในกรณี ที่สัญญาหย่า มิได้กำหนด เรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรไว้ ให้ศาลเป็นผู้กำหนด

มาตรา ๑๕๒๓ เมื่อศาลพิพากษาให้หย่ากันเพราะเหตุตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) ภริยาหรือสามีมีสิทธิได้รับค่าทดแทน จากสามีหรือภริยาและจากหญิงอื่นหรือชู้ แล้วแต่กรณี

สามีจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ซึ่งล่วงเกินภริยาไปในทำนองชู้สาวก็ได้ และภริยาจะเรียนค่าทดแทนจากหญิงอื่นที่แสดงตนโดยเปิดเผย เพื่อแสดงว่าตนมีความสัมพันธ์กับสามีในทำนองชู้สาวก็ได้

ถ้าสามีหรือภริยายินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำการตามมาตรา ๑๕๑๖ (๑) หรือให้ผู้อื่นกระทำการตามวรรคสอง สามีหรือภริยานั้นจะเรียกค่าทดแทนไม่ได้

---

๑. มาตรา ๑๕๒๐ และมาตรา ๑๕๒๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๒๗ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๕๒๔ ถ้าเหตุแห่งการหย่าตามมาตรา ๑๕๑๖ (๓) (๔) หรือ (๖) เกิดขึ้นเพราะฝ่ายผู้ต้องรับผิดชอบก่อให้เกิดขึ้นโดยมุ่งประสงค์ให้อีกฝ่ายหนึ่งไม่อาจทนได้ จึงต้องฟ้องหย่า อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิได้รับค่าทดแทนจากฝ่ายที่ต้องรับผิด

มาตรา ๑๕๒๕ ค่าทดแทนตามมาตรา ๑๕๒๓ และมาตรา ๑๕๒๔ นั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์ โดยศาลจะสั่งให้ชำระครั้งเดียวหรือแบ่งชำระเป็นงวด ๆ มีกำหนดเวลาตามที่ศาลจะเห็นสมควรก็ได้

ในกรณีที่ผู้จะต้องชำระค่าทดแทนเป็นคู่สมรสของอีกฝ่ายหนึ่ง ให้ศาลคำนึงถึงจำนวนทรัพย์สินที่คู่สมรสนั้นได้รับไปจากการแบ่งสินสมรสเพราะการหย่านั้นด้วย

มาตรา ๑๕๒๖ ในคดีหย่า ถ้าเหตุแห่งการหย่าเป็นความผิดของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่ฝ่ายเดียว และการหย่านั้นจะทำให้อีกฝ่ายหนึ่งยากจนลง เพราะไม่มีรายได้พอจากทรัพย์สิน หรือจากการงานตามที่เคยทำอยู่ระหว่างสมรส อีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะขอให้ฝ่ายที่ต้องรับผิดจ่ายค่าเลี้ยงชีพนั้นศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้ให้และฐานะของผู้รับและให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๑๕๙๘/๓๙ มาตรา ๑๕๙๘/๔๐ และมาตรา ๑๕๙๘/๔๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

สิทธิเรียกร้องค่าเลี้ยงชีพเป็นอันสิ้นสุด ถ้ามิได้ฟ้องหรือฟ้องแย้งในคดีหย่านั้น

มาตรา ๑๕๒๗ ถ้าหย่าขาดจากกันเพราะเหตุวิกลจริตตามมาตรา ๑๕๑๖ (๗) หรือเพราะเหตุเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงตามมาตรา ๑๕๑๖ (๙) คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งต้องออกค่าเลี้ยงชีพให้แก่ฝ่ายที่วิกลจริต หรือฝ่ายที่เป็นโรคติดต่อนั้น โดยคำนวณค่าเลี้ยงชีพอนุโลมตามมาตรา ๑๕๒๖

มาตรา ๑๕๒๘ ถ้าฝ่ายที่รับค่าเลี้ยงชีพสมรสใหม่ สิทธิรับค่าเลี้ยงชีพย่อมหมดไป

มาตรา ๑๕๒๙ สิทธิฟ้องร้องโดยอาศัยเหตุในมาตรา ๑๕๑๖ (๑) (๒) (๓) หรือ (๖) หรือมาตรา ๑๕๒๓ ย่อมระงับไปเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันผู้กล่าวอ้างรู้หรือควรรู้ความจริงซึ่งตนอาจยกขึ้นกล่าวอ้าง

เหตุอันจะยกขึ้นฟ้องหย่าไม่ได้แล้วนั้น อาจนำสืบสนับสนุนคดีฟ้องหย่าซึ่งอาศัยเหตุอย่างอื่น

มาตรา ๑๕๓๐ ขณะคดีฟ้องหย่าอยู่ในระหว่างพิจารณา ถ้าฝ่ายใดร้องขอ ศาลอาจสั่งชั่วคราวให้จัดการตามที่เห็นสมควร เช่นในเรื่องสินสมรส ที่พักอาศัย การอุปการะเลี้ยงดูสามีภริยา และการพิทักษ์อุปการะเลี้ยงดูบุตร

มาตรา ๑๕๓๑ การสมรสที่จดทะเบียนตามกฎหมายนั้น การหย่าโดยความยินยอมของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายมีผลนับแต่เวลาจดทะเบียนการหย่าเป็นต้นไป

การหย่าโดยคำพิพากษามีผลแต่เวลาที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่จะได้จดทะเบียนการหย่านั้นแล้ว

มาตรา ๑๕๓๒ เมื่อหย่ากันแล้วให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยา

แต่ในระหว่างสามีภริยา

(ก) ถ้าเป็นการหย่ากันโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ให้จัดการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยาตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนการหย่า

(ข) ถ้าเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาของศาล คำพิพากษาส่วนที่บังคับทรัพย์สินระหว่างสามีภริยานั้น มีผลย้อนหลังไปถึงวันฟ้องหย่า

มาตรา ๑๕๓๓ เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้ชายและหญิงได้ส่วนเท่ากัน

มาตรา ๑๕๓๔ สินสมรสที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจำหน่ายไปเพื่อประโยชน์ตนฝ่ายเดียวก็ดี จำหน่ายไปโดยเจตนาทำให้คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเสียหายก็ดี จำหน่ายไปโดยมิได้รับความยินยอม ของคู่สมรส อีกฝ่ายหนึ่ง ในกรณี ที่กฎหมาย บังคับ ว่าการ จำหน่าย นั้นจะต้อง ได้รับความยินยอมของอีกฝ่ายหนึ่งด้วยก็ดี จงใจทำลายให้สูญหายไปก็ดี ให้ถือเสมือนว่าทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่เพื่อจัดแบ่งสินสมรสตามมาตรา ๑๕๓๓ และถ้าคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไม่รับส่วนแบ่งสินสมรสไม่ครบตามจำนวนที่ควรจะได้ให้คู่สมรสฝ่ายที่ได้จำหน่ายหรือจงใจทำลายสินสมรสนั้นชดใช้จากสินสมรสส่วนของตนหรือส่วนตัว

มาตรา ๑๕๓๕ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลง ให้แบ่งความรับผิดในหนี้ที่จะต้องรับผิดด้วยกันตามส่วนเท่ากัน

ลักษณะ ๒

บิดามารดากับบุตร

หมวด ๑

บิดามารดา

มาตรา ๑๕๓๖ เด็กเกิดแต่หญิงขณะเป็นภริยาชายหรือภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีหรือเคยเป็นสามี แล้วแต่กรณี

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับแก่บุตรที่เกิดจากหญิงก่อนที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลแสดงว่าการสมรสเป็นโมฆะ หรือภายในระยะเวลาสามร้อยสิบวันนับแต่วันนั้น

มาตรา ๑๕๓๗ ในกรณีที่หญิงทำการสมรสใหม่นั้น เป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๓ และคลอดบุตรภายในสามร้อยสิบวันนับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเด็กที่เกิดแต่หญิงนั้นเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีคนใหม่ และห้ามมิให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ ที่ว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีเดิมมาใช้บังคับ ทั้งนี้เว้นแต่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีคนใหม่นั้น

มาตรา ๑๕๓๘[๑] ในกรณีที่ชายหรือหญิงสมรสฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ เด็กที่เกิดในระหว่างการสมรสที่ฝ่าฝืนนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง

ในกรณีที่หญิงสมรสฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ถ้ามีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีซึ่งได้จดทะเบียนสมรสครั้งหลัง ให้นำข้อสันนิษฐานในมาตรา ๑๕๓๖ มาใช้บังคับ

ให้นำความในวรรคหนึ่ง มาใช้บังคับแก่เด็กที่เกิดภายในสามร้อยสิบวัน นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้การสมรสเป็นโมฆะ เพราะฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ ด้วย

---

๑. มาตรา ๑๕๓๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๒๘ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

[๑]มาตรา ๑๕๓๕ ในกรณีที่สันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีตามมาตรา ๑๕๓๖ มาตรา ๑๕๓๗ หรือมาตรา ๑๕๓๘ ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีจะไม่รับเด็กเป็นบุตรของตนก็ได้ โดยพ้องเด็กกับมารดาเด็กร่วมกันเป็นจำเลยและพิสูจน์ได้ว่าตนไม่ได้อยู่ร่วมกับมารดาเด็กในระยะเวลาตั้งครรภ์ คือระหว่างหนึ่งร้อยแปดสิบวันถึงสามร้อยสิบวันก่อนเด็กเกิด หรือตนไม่สามารถเป็นบิดาของเด็กได้เพราะเหตุอย่างอื่น

แต่ถ้าในขณะยื่นพ้องมารดาเด็กไม่มีชีวิตอยู่ จะพ้องเด็กแต่ผู้เดียว เป็นจำเลยก็ได้ ถ้าเด็กไม่มีชีวิตอยู่ไม่ว่ามารดาของเด็กจะมีชีวิตอยู่หรือไม่ จะยื่นคำร้องขอให้ศาลแสดงว่าเด็กนั้นไม่เป็นบุตรก็ได้ ในกรณีที่มารดาของเด็กหรือทายาทของเด็กยังมีชีวิตอยู่ ให้ศาลส่งสำเนาคำร้องนั้นไปให้ด้วย และถ้าศาลเห็นสมควรจะส่งสำเนาคำร้องไปให้อัยการพิจารณาเพื่อดำเนินคดีแทนเด็กด้วยก็ได้

[๒]มาตรา ๑๕๔๐ (ยกเลิกหมดทั้งมาตรา)

มาตรา ๑๕๔๑ ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีจะพ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรตามมาตรา ๑๕๓๙ ไม่ได้ถ้าปรากฏว่าตนเป็นผู้แจ้งการเกิดของเด็กในทะเบียนคนเกิดเองว่าเป็นบุตรของตน หรือจัดหรือยอมให้มีการแจ้งดังกล่าว

[๓]มาตรา ๑๕๔๒ การพ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีต้องพ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันรู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ห้ามมิให้พ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก

ในกรณีที่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเด็กมิใช่บุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีคนใหม่ตามมาตรา ๑๕๓๗ หรือชายผู้เป็นสามีในการสมรสครั้งหลังตามมาตรา ๑๕๓๘ ถ้าชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีซึ่งต้องด้วยบทสันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของตนตาม

---

๑. มาตรา ๑๕๓๕ วรรค ๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๒๕ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๒. มาตรา ๑๕๔๐ ถูกยกเลิกหมดทั้งมาตราโดยมาตรา ๓๐ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๑. มาตรา ๑๕๔๒, ๑๕๔๓, ๑๕๔๔ และ ๑๕๔๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๓๑ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๕๓๖ ประสงค์จะฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ให้ฟ้องคดีภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้ว่ามีคำพิพากษาถึงที่สุด

*มาตรา ๑๕๔๓ ในกรณีที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีได้ฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรแล้ว และตายก่อนคดีนั้นถึงที่สุด ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียสิทธิรับมรดกเพราะการเกิดของเด็กนั้น จะขอเข้าเป็นคู่ความแทนที่หรืออาจถูกเรียกให้เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีก็ได้

*มาตรา ๑๕๔๔ การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตร ผู้มีสิทธิได้รับมรดกร่วมกับเด็กหรือผู้จะเสียสิทธิรับมรดกเพราะการเกิดของเด็กอาจฟ้องได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามี ตายก่อน พ้นระยะเวลาที่ชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามีจะพึงฟ้องได้

(๒) เด็กเกิดภายหลังการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามี

การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (๑) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่รู้ถึงการตายของชายผู้เป็นหรือเคยเป็นสามี การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรในกรณี (๒) ต้องฟ้องภายในหกเดือนนับแต่วันที่รู้ถึงการเกิดของเด็ก แต่ไม่ว่าเป็นกรณีใด ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันเกิดของเด็ก

ให้นำมาตรา ๑๕๓๙ มาใช้บังคับแก่การฟ้องคดีไม่รับเด็กเป็นบุตรตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

*มาตรา ๑๕๔๕ เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงต่อเด็กว่าตนมิได้เป็นบุตรสืบสายโลหิตของชายผู้เป็นสามีของมารดาตน เด็กจะร้องขอต่ออัยการให้ฟ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายนั้นก็ได้

การฟ้องคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าเด็กได้รู้ข้อเท็จจริงก่อนบรรลุนิติภาวะว่าตนมิได้เป็นบุตรของชายผู้เป็นสามีของมารดา ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็กบรรลุนิติภาวะ แต่ถ้าเด็กรู้ข้อเท็จจริงดังกล่าวหลังจากบรรลุนิติภาวะแล้ว ห้ามอัยการฟ้องคดีเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็กรู้เหตุนั้น

ไม่ว่ากรณีใด ๆ ห้ามมิให้พ้องคดีปฏิเสธความเป็นบุตรเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันที่เด็กบรรลุนิติภาวะ

มาตรา ๑๕๔๖ เด็กเกิดจากหญิงที่มิได้มีการสมรสกับชายให้ถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้น

มาตรา ๑๕๔๗ เด็กเกิดจากบิดามารดาที่มิได้สมรสกัน จะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายต่อเมื่อบิดามารดาได้สมรสกันในภายหลัง หรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร

[๑]มาตรา ๑๕๔๘ บิดาจะจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของเด็กและมารดาเด็ก

ในกรณีที่เด็กและมารดาเด็กไม่ได้มาให้ความยินยอมต่อหน้านายทะเบียน ให้นายทะเบียนแจ้งการขอจดทะเบียนของบิดาไปยังเด็กและมารดาเด็ก ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กไม่คัดค้านหรือไม่ให้ความยินยอมภายในหกสิบวันนับแต่การแจ้งนั้นถึงเด็กหรือมารดาเด็ก ให้สันนิษฐานว่าเด็กหรือมารดาเด็กไม่ให้ความยินยอม ถ้าเด็กหรือมารดาเด็กอยู่นอกประเทศไทยให้ขยายเวลานั้นเป็นหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

ในกรณีที่เด็ก หรือมารดาเด็ก คัดค้านว่าผู้ขอจดทะเบียน ไม่ใช่บิดา หรือไม่ให้ความยินยอม หรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล

เมื่อศาลได้พิพากษาให้บิดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรได้ และบิดาได้นำคำพิพากษาไปขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียน ให้นายทะเบียนดำเนินการจดทะเบียนให้

มาตรา ๑๕๔๙ เมื่อนายทะเบียนได้แจ้งการขอจดทะเบียนขอรับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายไปยังเด็กและมารดาเด็กตามมาตรา ๑๕๔๘ แล้ว ไม่ว่าเด็กหรือมารดาเด็กจะคัดค้านการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรตามมาตรา ๑๕๔๘ หรือไม่ ภายในกำหนดเวลาไม่เกินเก้าสิบวัน

---

๑. มาตรา ๑๕๔๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๓๒ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

นับแต่วันแจ้งการขอจดทะเบียนถึงเด็กหรือมารดาเด็ก เด็กหรือมารดาเด็กอาจแจ้งให้นายทะเบียนจดบันทึกไว้ได้ว่าผู้ขอจดทะเบียนไม่สมควรเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด**

เมื่อได้มีคำแจ้งของเด็กหรือมารดาเด็กดังกล่าวในวรรคหนึ่งแล้ว แม้จะได้มีการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรตามมาตรา ๑๕๔๘ บิดาของเด็กก็ยังใช้อำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมดตามที่เด็กหรือมารดาเด็กแจ้งว่าบิดาไม่สมควรเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองนั้นไม่ได้ จนกว่าศาลจะพิพากษาให้บิดาของเด็กใช้อำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด หรือกำหนดเวลาเก้าสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือมารดาเด็กแจ้งต่อนายทะเบียนว่าผู้ขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรไม่สมควรใช้อำนาจปกครอง บางส่วน หรือทั้งหมดนั้น ได้ล่วงพ้นไป โดยเด็กหรือมารดาเด็กมิได้ร้องขอต่อศาลให้พิพากษาว่า ผู้ขอจดทะเบียน รับเด็ก เป็นบุตร ไม่เป็นผู้สมควร ใช้อำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด

ในคดีที่ศาลพิพากษา ว่าผู้ขอจดทะเบียน รับเด็ก เป็นบุตร เป็นผู้ไม่สมควร ใช้อำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด ศาลจะพิพากษาในคดีเดียวกันนั้นให้ผู้ใดเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือเป็นผู้ปกครองเพื่อการปกครองบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้

[๑]มาตรา ๑๕๕๐ (ยกเลิกหมดทั้งมาตรา)

มาตรา ๑๕๕๑ ในกรณี ที่มีการคัดค้าน ว่าผู้ซึ่ง ขอจดทะเบียน รับเด็กเป็นบุตรมิใช่บิดาของเด็ก เมื่อผู้ซึ่งขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรนำคดีไปสู่ศาลขอให้ศาลพิพากษาว่าผู้ขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรเป็นบิดาของเด็ก เด็กหรือมารดาเด็กจะขอให้ศาลพิพากษาในคดีเดียวกันนั้นก็ได้ว่าผู้ขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรแม้จะเป็นบิดาของเด็ก ก็เป็นผู้ไม่สมควรใช้อำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด ในกรณีเช่นว่านี้ให้นำความในวรรคสามของมาตรา ๑๕๔๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

**หมายเหตุ มาตรา ๖๖ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ บัญญัติว่า "ในการจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ถ้าเจ้าหน้าที่ได้ส่งแจ้งความการขอจดทะเบียนไปยังเด็กหรือมารดาเด็กแล้ว แต่ยังไม่มีการจดทะเบียนก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับการจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้"

๑. มาตรา ๑๕๕๐ ถูกยกเลิกหมดทั้งมาตราโดยมาตรา ๓๓ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

[๑]มาตรา ๑๕๕๒ ในกรณีที่เด็กไม่มีมารดา หรือมีมารดาแต่มารดาถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด และศาลได้ตั้งผู้อื่นเป็นผู้ปกครองบางส่วนหรือทั้งหมดไว้ก่อนมีการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตร บิดาซึ่งจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายแล้วจะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งถอนความเป็นผู้ปกครองบางส่วนหรือทั้งหมดของผู้ปกครองและให้บิดาเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองก็ได้ ถ้าศาลเห็นว่าบิดาอาจใช้อำนาจปกครองเพื่อความผาสุกและประโยชน์ของเด็กได้ดียิ่งกว่าผู้ปกครอง ศาลจะมีคำสั่งถอนความเป็นผู้ปกครองบางส่วนหรือทั้งหมดของผู้ปกครองและให้บิดาเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองก็ได้**

[๒]มาตรา ๑๕๕๓ (ยกเลิกหมดทั้งมาตรา)

มาตรา ๑๕๕๔ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้ศาลถอนการจดทะเบียนเด็กเป็นบุตร เพราะเหตุว่าผู้ขอให้จดทะเบียนนั้นมิใช่บิดาก็ได้ แต่ต้องฟ้องภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้การจดทะเบียนนั้น อนึ่ง ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นสิบปีนับแต่วันจดทะเบียน

มาตรา ๑๕๕๕ การฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายให้มีได้แต่ในกรณีต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีการข่มขืนกระทำชำเรา ฉุดคร่า หรือหน่วงเหนี่ยวกักขังหญิงมารดาโดยมิชอบด้วยกฎหมายในระยะเวลาซึ่งหญิงนั้นอาจตั้งครรภ์ได้

(๒) เมื่อมีการลักพาหญิงมารดาไปในทางชู้สาว หรือมีการล่อลวงร่วมประเวณีกับหญิงมารดาในระยะเวลาซึ่งหญิงนั้นอาจตั้งครรภ์ได้

---

๑. มาตรา ๑๕๕๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๓๔ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

**หมายเหตุ มาตรา ๖๗ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ บัญญัติว่า "บิดาซึ่งได้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับย่อมมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้ถอนความเป็นผู้ปกครองได้ตามมาตรา ๑๕๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าบิดาจะได้เคยร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งถอนความเป็นผู้ปกครองมาก่อนแล้วหรือไม่ก็ตาม

๒. มาตรา ๑๕๕๓ ถูกยกเลิกหมดทั้งมาตรา โดยมาตรา ๓๕ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

(๓) เมื่อมีเอกสารของบิดาแสดงว่าเด็กนั้นเป็นบุตรของตน

[๑](๔) เมื่อปรากฏในทะเบียนคนเกิดว่าเด็กเป็นบุตรโดยมีหลักฐานว่าบิดาเป็นผู้แจ้งการเกิดหรือรู้เห็นยินยอมในการแจ้งนั้น

(๕) เมื่อบิดามารดา ได้อยู่กินด้วยกัน อย่างเปิดเผย ในระยะเวลาซึ่งหญิงมารดาอาจตั้งครรภ์ได้

[๒](๖) เมื่อได้มีการร่วมประเวณีกับหญิงมารดาในระยะเวลาซึ่งหญิงนั้นอาจตั้งครรภ์ได้และมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเด็กนั้นมิได้เป็นบุตรของชายอื่น

(๗) เมื่อมีพฤติการณ์ที่รู้กันทั่วไปตลอดมาว่าเป็นบุตร

พฤติการณ์ที่รู้กันทั่วไปตลอดมาว่าเป็นบุตรนั้น ให้พิจารณาข้อเท็จจริงที่แสดงความเกี่ยวข้องฉันบิดากับบุตร ซึ่งปรากฏในระหว่างตัวเด็กกับครอบครัว ที่เด็กอ้างว่าตนสังกัดอยู่ เช่น บิดาให้การศึกษาให้ความอุปการะเลี้ยงดูหรือยอมให้เด็กนั้นใช้ชื่อสกุลของตนหรือโดยเหตุประการอื่น

ในกรณีใดกรณีหนึ่งดังกล่าวข้างต้น ถ้าปรากฏว่าชายไม่อาจเป็นบิดาของเด็กนั้นได้ ให้ยกฟ้องเสีย

มาตรา ๑๕๕๖ การฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรในระหว่างที่เด็กเป็นผู้เยาว์ ถ้าเด็กมีอายุยังไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ ผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กเป็นผู้ฟ้องแทน ในกรณีที่เด็กไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือมีแต่ผู้แทนโดยชอบธรรมไม่สามารถทำหน้าที่ได้ ญาติสนิทของเด็กหรืออัยการอาจร้องขอต่อศาลให้ตั้งผู้แทนเฉพาะคดีเพื่อทำหน้าที่ฟ้องคดีแทนเด็กก็ได้

เมื่อเด็กมีอายุสิบห้าปีบริบูรณ์ เด็กต้องฟ้องเอง ทั้งนี้ โดยไม่จำต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรม

---

๑. มาตรา ๑๕๕๕ (๔) แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๓๖ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๒. มาตรา ๑๕๕๕ (๖) แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๓๗ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

ในกรณีที่เด็กบรรลุนิติภาวะแล้ว จะต้องฟ้องคดีภายในหนึ่งปีนับแต่วันบรรลุนิติภาวะ

ในกรณีที่เด็กตายในระหว่างที่เด็กนั้นยังมีสิทธิฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรอยู่ ผู้สืบสันดานของเด็กจะฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรก็ได้ ถ้าผู้สืบสันดานของเด็กได้รู้เหตุที่อาจขอให้รับเด็กเป็นบุตรมาก่อนวันที่เด็กนั้นตาย ผู้สืบสันดานของเด็กจะต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่เด็กนั้นตาย ถ้าผู้สืบสันดานของเด็กได้รู้เหตุที่อาจขอให้รับเด็กเป็นบุตรภายหลังที่เด็กนั้นตาย ผู้สืบสันดานของเด็กจะต้องฟ้องภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้เหตุดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ต้องไม่พ้นสิบปีนับแต่วันที่เด็กนั้นตาย

การฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรในระหว่างที่ผู้สืบสันดานของเด็กเป็นผู้เยาว์ ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๕๗ การเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๑๕๔๗ มีผล

(๑) นับแต่วันสมรส ในกรณีที่บิดามารดาสมรสกันภายหลัง

(๒) นับแต่วันจดทะเบียน ในกรณีที่บิดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตร

(๓) นับแต่วันมีคำพิพากษาถึงที่สุด ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร แต่ทั้งนี้จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่จะได้จดทะเบียนเด็กเป็นบุตรตามคำพิพากษา

มาตรา ๑๕๕๘ การฟ้องคดีขอให้รับเด็กเป็นบุตรของผู้ตายที่ได้ฟ้องภายในกำหนดอายุความมรดก ถ้าศาลได้พิพากษาว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย เด็กนั้นมีสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม

ในกรณีที่ได้มีการแบ่งมรดกไปแล้ว ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยเรื่องลาภมิควรได้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๕๙ เมื่อได้จดทะเบียนเด็กเป็นบุตรแล้วจะถอนมิได้

มาตรา ๑๕๖๐ บุตรเกิดระหว่างสมรสซึ่งศาลพิพากษาให้เพิกถอนภายหลังนั้น ให้ถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย

หมวด ๒

สิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร

มาตรา ๑๕๖๑ บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดา

ในกรณีที่บิดาไม่ปรากฏ บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของมารดา

มาตรา ๑๕๖๒ ผู้ใดจะฟ้องบุพการีของตนเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญามิได้ แต่เมื่อผู้นั้นหรือญาติสนิทของผู้นั้นร้องขอ อัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้

มาตรา ๑๕๖๓ บุตรจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา

มาตรา ๑๕๖๔ บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตรในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์

บิดามารดาจำต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่เฉพาะผู้ทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองมิได้

มาตรา ๑๕๖๕ การร้องขอค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรหรือขอให้บุตรได้รับการอุปการะเลี้ยงดูโดยประการอื่น นอกจากอัยการจะยกคดีขึ้นว่ากล่าวตามมาตรา ๑๕๖๒ แล้ว บิดาหรือมารดาจะนำคดีขึ้นว่ากล่าวก็ได้

[๑]มาตรา ๑๕๖๖ บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดามารดา

อำนาจปกครองอยู่กับบิดาหรือมารดาในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) มารดาหรือบิดาตาย

(๒) ไม่แน่นอนว่ามารดาหรือบิดามีชีวิตอยู่หรือตาย

(๓) มารดาหรือบิดาถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๔) มารดาหรือบิดาต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลเพราะจิตฟั่นเฟือน

---

๑. มาตรา ๑๕๖๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๓๘ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

(๕) ศาลสั่งให้อำนาจปกครองอยู่กับบิดาหรือมารดา

(๖) บิดาและมารดาตกลงกันตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ตกลงกันได้

มาตรา ๑๕๖๗ ผู้ใช้อำนาจปกครองมีสิทธิ

(๑) กำหนดที่อยู่ของบุตร

(๒) ทำโทษบุตรตามสมควรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอน

(๓) ให้บุตรทำการงานตามสมควรแก่ความสามารถและฐานานุรูป

(๔) เรียกบุตรคืนจากบุคคลอื่นซึ่งกักบุตรไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๑๕๖๘ เมื่อบุคคลใดมีบุตรติดมาได้สมรสกับบุคคลอื่น อำนาจปกครองที่มีต่อบุตรอยู่กับผู้ที่บุตรนั้นติดมา

มาตรา ๑๕๖๙ ผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตร ในกรณีที่บุตรถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ผู้ใช้อำนาจปกครองย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์แล้วแต่กรณี

[๑]มาตรา ๑๕๖๙/๑ ในกรณีที่ผู้เยาว์ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถและศาลมีคำสั่งตั้งบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองเป็นผู้อนุบาลให้คำสั่งนั้นมีผลเป็นการถอนผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือผู้ปกครองที่เป็นอยู่ในขณะนั้น

ในกรณีที่บุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะและไม่มีคู่สมรสถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ ให้บิดามารดาหรือบิดาหรือมารดาเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณี เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๕๗๐ คำบอกกล่าวที่ผู้ใช้อำนาจปกครองตามมาตรา ๑๕๖๖ หรือมาตรา ๑๕๖๘ แจ้งไปหรือรับแจ้งมา ให้ถือว่าเป็นคำบอกกล่าวที่บุตรได้แจ้งไปหรือรับแจ้งมา

มาตรา ๑๕๗๑ อำนาจปกครองนั้น รวมทั้งการจัดการทรัพย์สินของบุตรด้วย และให้จัดการทรัพย์สินนั้นด้วยความระมัดระวังเช่นวิญญูชนจะพึงกระทำ

---

๑. มาตรา ๑๕๖๙/๑ บัญญัติเพิ่มขึ้นโดยมาตรา ๓๕ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๕๗๒ ผู้ใช้อำนาจปกครองจะทำหน้าที่บุตรจะต้องทำเองโดยมิได้รับความยินยอมของบุตรไม่ได้

มาตรา ๑๕๗๓ ถ้าบุตรมีเงินได้ ให้ใช้เงินนั้นเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูและการศึกษาก่อน ส่วนที่เหลือผู้ใช้อำนาจปกครองต้องเก็บรักษาไว้เพื่อส่งมอบแก่บุตร แต่ถ้าผู้ใช้อำนาจปกครองไม่มีเงินได้เพียงพอแก่การครองชีพตามสมควรแก่ฐานะ ผู้ใช้อำนาจปกครองจะใช้เงินนั้นตามสมควรก็ได้เว้นแต่จะเป็นเงินได้ที่เกิดจากทรัพย์สินโดยการให้โดยเสน่หาหรือพินัยกรรมซึ่งมีเงื่อนไขว่ามิให้ผู้ใช้อำนาจปกครองได้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น ๆ

มาตรา ๑๕๗๔[๑] นิติกรรมใดอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ดังต่อไปนี้ ผู้ใช้อำนาจปกครองจะกระทำมิได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาต

(๑) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนองหรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้

(๒) กระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งทรัพย์สิทธิของผู้เยาว์อันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์

(๓) ก่อตั้งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน ภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ หรือทรัพย์สิทธิอื่นใดในอสังหาริมทรัพย์

(๔) จำหน่ายไปทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งสิทธิเรียกร้องที่จะให้ได้มาซึ่งทรัพยสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้ หรือสิทธิเรียกร้องที่จะให้ทรัพย์สินเช่นว่านั้นของผู้เยาว์ ปลอดจากทรัพยสิทธิที่มีอยู่เหนือทรัพย์สินนั้น

(๕) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี

(๖) ก่อข้อผูกพันใด ๆ ที่มุ่งให้เกิดผลตาม (๑) (๒) หรือ (๓)

(๗) ให้กู้ยืมเงิน

---

๑. มาตรา ๑๕๗๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔๐ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

(๘) ให้โดยเสน่หา เว้นแต่จะเอาเงินได้ของผู้เยาว์ให้แทนผู้เยาว์ เพื่อการกุศลสาธารณะ เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา ทั้งนี้ พอสมควรแก่ฐานานุรูปของผู้เยาว์

(๙) รับการให้โดยเสน่หาที่มีเงื่อนไขหรือค่าภาระติดพัน หรือไม่รับการให้โดยเสน่หา

(๑๐) ประกันโดยประการใด ๆ อันอาจมีผลให้ผู้เยาว์ต้องถูกบังคับชำระหนี้หรือทำนิติกรรมอื่นที่มีผลให้ผู้เยาว์ต้องรับเป็นผู้รับชำระหนี้ของบุคคลอื่นหรือแทนบุคคลอื่น

(๑๑) นำทรัพย์สินไปแสวงหาผลประโยชน์นอกจากในกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๙๘/๔ (๑) (๒) หรือ (๓)

(๑๒) ประนีประนอมยอมความ

(๑๓) มอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัย

มาตรา ๑๕๗๕ ถ้าในกิจการใด ประโยชน์ของผู้ใช้อำนาจปกครองหรือประโยชน์ของคู่สมรสหรือบุตรของผู้ใช้อำนาจปกครองขัดกับประโยชน์ของผู้เยาว์ ผู้ใช้อำนาจปกครองต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อนจึงทำกิจการนั้นได้ มิฉะนั้นเป็นโมฆะ

มาตรา ๑๕๗๖ ประโยชน์ของผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือของคู่สมรสหรือบุตรของผู้ใช้อำนาจปกครองตามมาตรา ๑๕๗๕ ให้หมายความรวมถึงประโยชน์ในกิจการดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) ประโยชน์ในกิจการที่กระทำกับห้างหุ้นส่วนสามัญที่บุคคลดังกล่าวนั้นเป็นหุ้นส่วน

(๒) ประโยชน์ในกิจการที่กระทำกับห้างหุ้นส่วนจำกัดที่บุคคลดังกล่าวนั้นเป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิด

มาตรา ๑๕๗๗ บุคคลใดจะโอนทรัพย์สินให้ผู้เยาว์โดยพินัยกรรม หรือโดยการให้โดยเสน่หาซึ่งมีเงื่อนไขให้บุคคลอื่นนอกจากผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้จัดการจนกว่าผู้เยาว์จะ

บรรลุนิติภาวะก็ได้ ผู้จัดการนั้นต้องเป็นผู้ซึ่งผู้โอนระบุชื่อไว้ หรือถ้ามิได้ระบุไว้ก็ให้ศาลสั่ง แต่การจัดการทรัพย์สินนั้นต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๖๐ มาตรา ๖๑ มาตรา ๖๓

มาตรา ๑๕๗๘ ในกรณีที่อำนาจปกครองสิ้นไปเพราะผู้เยาว์บรรลุนิติภาวะ ผู้ใช้อำนาจปกครองต้องรีบส่งมอบทรัพย์สินที่จัดการและบัญชีในการนั้นให้ผู้บรรลุนิติภาวะเพื่อรับรอง ถ้ามีเอกสารเกี่ยวกับเรื่องจัดการทรัพย์สินนั้น ก็ให้ส่งมอบพร้อมกับบัญชี

ในกรณีที่อำนาจปกครองสิ้นไปเพราะเหตุอื่นนอกจากที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ให้มอบทรัพย์สิน บัญชี และเอกสารที่เกี่ยวกับเรื่องจัดการทรัพย์สินให้แก่ผู้ใช้อำนาจปกครองถ้ามี หรือผู้ปกครองแล้วแต่กรณี เพื่อรับรอง

มาตรา ๑๕๗๙ ในกรณีที่คู่สมรมฝ่ายหนึ่งถึงแก่ความตายและมีบุตรที่เกิดด้วยกันและคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งจะสมรสใหม่ ถ้าคู่สมรสนั้นได้ครอบครองทรัพย์สินอันเป็นสัดส่วนของบุตรไว้อย่างถูกต้องแล้ว จะส่งมอบทรัพย์สินให้แก่บุตรในเมื่อสามารถจัดการก็ได้ หรือมิฉะนั้นจะเก็บรักษาไว้เพื่อมอบให้บุตรเมื่อถึงเวลาอันสมควรก็ได้ แต่ถ้าทรัพย์สินใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ ให้ลงชื่อบุตรเป็นเจ้าของรวมในเอกสารนั้นก่อนที่จะจัดการดังกล่าว คู่สมรสนั้นจะทำการสมรสมิได้

ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้คู่สมรสดังกล่าวทำการสมรสไปก่อนก็ได้ คำสั่งศาลเช่นว่านี้ ให้ระบุไว้ด้วยว่าให้คู่สมรสปฏิบัติการแบ่งแยกทรัพย์สินและทำบัญชีทรัพย์สิน ตามความในวรรคหนึ่งภายในกำหนดเวลาเท่าใดภายหลังการสมรสนั้นด้วย

ในกรณีที่การสมรสได้กระทำไปโดยมิได้ปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง หรือในกรณีที่คู่สมรสไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาลดังกล่าวในวรรคสอง เมื่อความปรากฏแก่ศาลเอง หรือเมื่อญาติของผู้เยาว์หรืออัยการร้องขอศาลมีอำนาจสั่งให้ถอนอำนาจปกครองจากคู่สมรสนั้น หรือจะมอบให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดทำบัญชีและลงชื่อบุตรเป็นเจ้าของรวมในเอกสาร ดังกล่าวแทนโดยให้คู่สมรสเสียค่าใช้จ่ายก็ได้

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้ถือว่าบุตรบุญธรรมของคู่สมรสที่ตายไปและที่มีชีวิตอยู่ทั้งสองฝ่ายเป็นบุตรที่เกิดจากคู่สมรส

[๑]มาตรา ๑๕๘๐ ผู้เยาว์ซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้ว ผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองจะให้การรับรองการจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ได้ต่อเมื่อได้รับมอบทรัพย์สินบัญชีและเอกสารตามมาตรา ๑๕๗๘ แล้ว

มาตรา ๑๕๘๑ คดีเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินในระหว่างผู้เยาว์กับผู้ใช้อำนาจปกครองนั้น ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นหนึ่งปีนับแต่เวลาที่อำนาจปกครองสิ้นไป

ถ้าอำนาจปกครองสิ้นไปขณะบุตรยังเป็นผู้เยาว์อยู่ ให้เริ่มนับอายุความในวรรคหนึ่งตั้งแต่เวลาที่ผู้เยาว์บรรลุนิติภาวะ หรือเมื่อมีผู้แทนโดยชอบธรรมขึ้นใหม่

มาตรา ๑๕๘๒ ถ้าผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถโดยคำสั่งของศาลก็ดี ใช้อำนาจปกครองเกี่ยวแก่ตัวผู้เยาว์โดยมิชอบก็ดี ประพฤติชั่วร้ายก็ดี ในกรณีเหล่านี้ศาลจะสั่งเอง หรือจะสั่งเมื่อญาติของผู้เยาว์หรืออัยการร้องขอ ให้ถอนอำนาจปกครองเสียบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้

ถ้าผู้ใช้อำนาจปกครองล้มละลายก็ดี หรือจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์ในทางที่ผิดจนอาจเป็นภัยก็ดี ศาลจะสั่งตามวิธีในวรรคหนึ่งให้ถอนอำนาจจัดการทรัพย์สินเสียก็ได้

มาตรา ๑๕๘๓ ผู้ถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมดนั้น ถ้าเหตุดังกล่าวไว้ในมาตราก่อนสิ้นไปแล้ว และเมื่อตนเองหรือญาติของผู้เยาว์ร้องขอ ศาลจะสั่งให้มีอำนาจปกครองดังเดิมก็ได้

มาตรา ๑๕๘๔ การที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด ไม่เป็นเหตุให้ผู้นั้นพ้นจากหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูผู้เยาว์ตามกฎหมาย

[๑]มาตรา ๑๕๘๔/๑ บิดาหรือมารดาย่อมมีสิทธิที่จะติดต่อกับบุตรของตนได้ตามควรแก่พฤติการณ์ ไม่ว่าบุคคลใดจะเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้ปกครองก็ตาม

---

๑. มาตรา ๑๕๘๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔๑ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๑. มาตรา ๑๕๘๔/๑ บัญญัติเพิ่มขึ้นโดยมาตรา ๔๒ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

หมวด ๓

ความปกครอง

มาตรา ๑๕๘๕ บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะและไม่มีบิดามารดาหรือบิดามารดาถูกถอนอำนาจปกครองเสียแล้วนั้น จะจัดให้มีผู้ปกครองขึ้นในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ก็ได้

[๑]ในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วน ตามมาตรา ๑๕๘๒ วรรคหนึ่ง ศาลจะตั้งผู้ปกครองในส่วนที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจปกครองนั้นก็ได้ หรือในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองถูกถอนอำนาจจัดการทรัพย์สินตามมาตรา ๑๕๘๒ วรรคสอง ศาลจะตั้งผู้ปกครองเพื่อจัดการทรัพย์สินก็ได้

[๑]มาตรา ๑๕๘๖ ผู้ปกครองตามมาตรา ๑๕๘๕ นั้น ให้ตั้งโดยคำสั่งศาลเมื่อมีการร้องขอของญาติของผู้เยาว์ อัยการ หรือผู้ซึ่งบิดาหรือมารดาที่ตายทีหลังได้ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมให้เป็นผู้ปกครอง

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕๙๐ การตั้งผู้ปกครองนั้นถ้ามีข้อกำหนดพินัยกรรมก็ให้ศาลตั้งตามข้อกำหนดพินัยกรรม เว้นแต่พินัยกรรมนั้นไม่มีผลบังคับหรือบุคคลที่ระบุชื่อไว้ในพินัยกรรมนั้นเป็นบุคคลที่ต้องห้ามมิให้เป็นผู้ปกครองตามมาตรา ๑๕๘๗[**]

---

๑. ความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๘๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔๓ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

** หมายเหตุ มาตรา ๖๘ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ บัญญัติว่า "ในกรณีที่มีการตั้งผู้ปกครองโดยพินัยกรรม ถ้าผู้ที่ทำพินัยกรรมตายก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ การตั้งผู้ปกครองให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้"

การตั้งผู้ปกครองดังกล่าว ตามมาตรา ๑๕๘๖ เดิม บัญญัติว่า "ผู้ปกครองตามมาตรา ๑๕๘๕ จะตั้งโดยพินัยกรรมของบิดาหรือมารดาซึ่งตายทีหลังก็ได้ หรือเมื่อญาติของผู้เยาว์หรืออัยการร้องขอศาลจะตั้งก็ได้"

๑. มาตรา ๑๕๘๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔๔ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๕๘๗ บุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้วอาจถูกตั้งเป็นผู้ปกครองได้ เว้นแต่

(๑) ผู้ซึ่งศาลสั่งว่าเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๒) ผู้ซึ่งเป็นบุคคลล้มละลาย

(๓) ผู้ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะปกครองผู้เยาว์หรือทรัพย์สินของผู้เยาว์

(๔) ผู้ซึ่งมีหรือเคยมีคดีในศาลกับผู้เยาว์ ผู้บุพการีหรือพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดากับผู้เยาว์

[๒](๕) ผู้ซึ่งบิดาหรือมารดาที่ตายได้ทำหนังสือระบุชื่อห้ามไว้มิให้เป็นผู้ปกครอง

[๑]มาตรา ๑๕๘๘ หากปรากฏว่าบุคคลที่ศาลตั้งให้เป็นผู้ปกครองเป็นผู้ต้องห้ามมิให้เป็นผู้ปกครองตามมาตรา ๑๕๘๗ อยู่ในขณะที่ศาลตั้งให้เป็นผู้ปกครองโดยปรากฏแก่ศาลเองหรือผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ ให้ศาลสั่งเพิกถอนคำสั่งตั้งผู้ปกครองนั้นเสียและมีคำสั่งเกี่ยวกับผู้ปกครองต่อไปตามที่เห็นสมควร

การเพิกถอนคำสั่งตั้งผู้ปกครองตามวรรคหนึ่ง ไม่กระทบกระเทือนสิทธิของบุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต เว้นแต่ในกรณีการเพิกถอนคำสั่งตั้งผู้ปกครองที่ต้องห้ามตามมาตรา ๑๕๘๗ (๑) หรือ (๒) การกระทำของผู้ปกครองไม่ผูกพันผู้เยาว์ไม่ว่าบุคคลภายนอกจะได้กระทำการโดยสุจริตหรือไม่

[๒]มาตรา ๑๕๘๙ (ยกเลิกหมดทั้งมาตรา)

[๓]มาตรา ๑๕๙๐ ผู้ปกครองมีได้คราวหนึ่งเพียงคนเดียว แต่ในกรณีมีข้อกำหนดพินัยกรรมให้ตั้งผู้ปกครองหลายคนหรือเมื่อมีผู้ร้องขอโดยมีเหตุผลอันสมควร ให้ศาลมีอำนาจ

---

๒. ความใน (๕) ของมาตรา ๑๕๘๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔๕ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๑. มาตรา ๑๕๘๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔๖ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๒. มาตรา ๑๕๘๙ ยกเลิกหมดทั้งมาตรา โดยมาตรา ๔๗ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๓. มาตรา ๑๕๙๐, ๑๕๙๑ และ ๑๕๙๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔๘ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

ตั้งผู้ปกครองได้ตามจำนวนที่ศาลเห็นว่าจำเป็น ในกรณีที่ตั้งผู้ปกครองหลายคนศาลจะกำหนดให้ผู้ปกครองเหล่านั้นกระทำการร่วมกันหรือกำหนดอำนาจเฉพาะสำหรับคนหนึ่ง ๆ ก็ได้

*มาตรา ๑๕๘๑ ความเป็นผู้ปกครองนั้นเริ่มแต่วันทราบคำสั่งตั้งของศาล

*มาตรา ๑๕๘๒ ให้ผู้ปกครองรีบทำบัญชีทรัพย์สินของผู้อยู่ในปกครอง ให้เสร็จภายในสามเดือนนับแต่วันที่ทราบคำสั่งตั้งของศาลแต่ผู้ปกครองจะร้องต่อศาลสั้น กำหนดขอให้ยืดเวลาก็ได้

บัญชีนั้นต้องมีพยานรับรองความถูกต้องอย่างน้อยสองคนพยานสองคนนั้นต้องเป็นผู้บรรลุนิติภาวะและเป็นญาติของผู้อยู่ในปกครอง แต่ถ้าหาญาติไม่ได้จะให้ผู้อื่นเป็นพยานก็ได้

มาตรา ๑๕๘๓ ให้ผู้ปกครองยื่นสำเนาบัญชีทรัพย์สินที่ตนรับรองว่าถูกต้องต่อศาลฉบับหนึ่งภายในสิบวันนับแต่วันที่ได้ทำบัญชีทรัพย์สินแล้ว และศาลจะสั่งให้ผู้ปกครองชี้แจงเพิ่มเติมหรือให้นำเอกสารมาประกอบเพื่อแสดงให้เห็นว่าบัญชีนั้นถูกต้องแล้วก็ได้

*ถ้าศาลมิได้มีคำสั่งเป็นอย่างอื่นภายในสิบห้าวันนับแต่วันยื่นบัญชี หรือวันชี้แจงเพิ่มเติม หรือวันนำเอกสารยื่นประกอบแล้วแต่กรณีให้ถือว่าศาลยอมรับบัญชีนั้นแล้ว

มาตรา ๑๕๘๔ ถ้าผู้ปกครองไม่ปฏิบัติเกี่ยวแก่การทำบัญชีทรัพย์สิน หรือการยื่นบัญชีทรัพย์สินให้ถูกต้องครบถ้วนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๙๒ หรือมาตรา ๑๕๙๓ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลซึ่งสั่งตามมาตรา ๑๕๙๓ หรือศาลไม่พอใจในบัญชีทรัพย์สินเพราะทำขึ้นด้วยความเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือไม่สุจริต หรือเห็นได้ชัดว่าผู้ปกครองหย่อนความสามารถศาลจะสั่งถอนผู้ปกครองนั้นเสียก็ได้

มาตรา ๑๕๘๕ ก่อนที่ศาลยอมรับบัญชีนั้น ห้ามมิให้ผู้ปกครองทำกิจการใด เว้นแต่เป็นการเร่งร้อนและจำเป็น แต่จะยกข้อห้ามดังกล่าวขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทนไม่ได้

---

๑. ความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๘๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๔๘ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๕๙๖ ถ้ามีหนี้เป็นคุณแก่ผู้ปกครองแต่เป็นโทษต่อ ผู้อยู่ ในปกครองหรือเป็นคุณแก่ผู้อยู่ในปกครองแต่เป็นโทษต่อผู้ปกครอง ให้ผู้ปกครองแจ้ง ข้อความ เหล่านั้นต่อศาลก่อนลงมือทำบัญชีทรัพย์สิน

ถ้าผู้ปกครองรู้ว่ามีหนี้เป็นคุณแก่ตนแต่เป็นโทษต่อผู้อยู่ในปกครองและมิได้แจ้งข้อความนั้นต่อศาล หนี้ของผู้ปกครองนั้นย่อมสูญไป

ถ้าผู้ปกครองรู้ว่ามีหนี้เป็นโทษต่อตน แต่เป็นคุณแก่ผู้อยู่ในปกครองและมิได้แจ้งข้อความนั้นต่อศาล ศาลจะสั่งถอนผู้ปกครองก็ได้

มาตรา ๑๕๙๗ เมื่อศาลเห็นสมควรโดยลำพัง หรือเมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ ศาลอาจสั่งให้ผู้ปกครอง

(๑) หาประกันอันสมควรในการ จัดการ ทรัพย์สิน ของ ผู้อยู่ ในปกครองตลอดจนการมอบคืนทรัพย์สินนั้น

(๒) แถลงถึงความเป็นอยู่แห่งทรัพย์สินของผู้อยู่ในปกครอง

มาตรา ๑๕๙๘ ในระหว่างปกครอง ถ้าผู้อยู่ในปกครองได้ทรัพย์สินอันมีค่ามาโดยทางมรดกหรือการให้โดยเสน่หา ให้นำมาตรา ๑๕๙๒ ถึงมาตรา ๑๕๙๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๙๘/๑ ให้ผู้ปกครองทำบัญชีทรัพย์สินส่งต่อศาลปีละครั้งนับแต่วันเป็นผู้ปกครอง แต่เมื่อศาลได้รับบัญชีปีแรกแล้วจะสั่งให้ส่งบัญชีเช่นว่านั้นในระยะเวลาเกินหนึ่งปีก็ได้

มาตรา ๑๕๙๘/๒ ผู้ปกครองมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกัน ผู้ ใช้ อำนาจ ปกครองตามมาตรา ๑๕๖๔ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๕๖๗

มาตรา ๑๕๙๘/๓ ผู้ปกครองเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้อยู่ในปกครอง

ให้นำมาตรา ๑๕๗๐ มาตรา ๑๕๗๑ มาตรา ๑๕๗๒ มาตรา ๑๕๗๔ มาตรา ๑๕๗๕ มาตรา ๑๕๗๖ และมาตรา ๑๕๗๗ มาใช้บังคับแก่ผู้ปกครองและผู้อยู่ในปกครองโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๙๘/๔ เงินได้ของผู้อยู่ในปกครองนั้น ผู้ปกครองย่อมใช้ได้ตามสมควรเพื่อการอุปการะเลี้ยงดูและการศึกษาของผู้อยู่ในปกครอง ถ้ามีเหลือให้ใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์เฉพาะในเรื่องต่อไปนี้

(๑) ซื้อพันธบัตรรัฐบาลไทยหรือพันธบัตรที่รัฐบาลไทยค้ำประกัน

(๒) รับขายฝากหรือรับจำนองอสังหาริมทรัพย์ในลำดับแรก แต่จำนวนเงินที่รับขายฝากหรือรับจำนองต้องไม่เกินกึ่งราคาตลาดของอสังหาริมทรัพย์นั้น

(๓) ฝากประจำในธนาคารที่ได้ตั้งขึ้นโดยกฎหมายหรือที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการในราชอาณาจักร

(๔) ลงทุนอย่างอื่นซึ่งศาลอนุญาตเป็นพิเศษ

มาตรา ๑๕๙๘/๕ ถ้าผู้อยู่ในปกครองรู้จักผิดชอบและมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์ เมื่อผู้ปกครองจะทำกิจการใดที่สำคัญ ให้ปรึกษาหารือผู้อยู่ในปกครองก่อนเท่าที่จะทำได้

การที่ผู้อยู่ในปกครองได้ยินยอมด้วยนั้นหาคุ้มผู้ปกครองให้พ้นจากความรับผิดไม่

[๑]มาตรา ๑๕๙๘/๖ ความปกครองสิ้นสุดลงเมื่อผู้อยู่ในปกครองตายหรือบรรลุนิติภาวะ

[*]มาตรา ๑๕๙๘/๗ ความเป็นผู้ปกครองสิ้นสุดลงเมื่อผู้ปกครอง

(๑) ตาย

(๒) ลาออกโดยได้รับอนุญาตจากศาล

(๓) เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๔) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๕) ถูกถอนโดยคำสั่งศาล

[*]มาตรา ๑๕๙๘/๘ ให้ศาลสั่งถอนผู้ปกครองในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ผู้ปกครองละเลยไม่กระทำการตามหน้าที่

---

๑. มาตรา ๑๕๙๘/๖, ๑๕๙๘/๗ และ ๑๕๙๘/๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕๐ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

(๒) ผู้ปกครองประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงในหน้าที่

(๓) ผู้ปกครองใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ

(๔) ผู้ปกครองประพฤติมิชอบซึ่งไม่สมควรแก่หน้าที่

(๕) ผู้ปกครองหย่อนความสามารถในหน้าที่จนจะเป็น อันตรายแก่ ประโยชน์ของผู้อยู่ในปกครอง

(๖) มีกรณีดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๘๗ (๓) (๔) หรือ (๕)

มาตรา ๑๕๙๘/๙ การร้องขอให้ถอนผู้ปกครองตามมาตรา ๑๕๙๘/๘ นั้น ผู้อยู่ในปกครองซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์หรือญาติของผู้อยู่ ใน ปกครอง หรืออัยการจะเป็นผู้ร้องขอก็ได้

มาตรา ๑๕๙๘/๑๐ ในระหว่างพิจารณา คำร้องขอ ให้ ถอน ผู้ ปกครองศาลจะตั้งผู้จัดการชั่วคราวให้จัดการทรัพย์สินของผู้อยู่ในปกครองแทนผู้ปกครองก็ได้

มาตรา ๑๕๙๘/๑๑ ถ้าความปกครองหรือความเป็นผู้ปกครองสิ้นสุดลง ให้ผู้ปกครองหรือทายาทรีบส่งมอบทรัพย์สินที่จัดการแก่ผู้อยู่ในปกครอง หรือทายาทหรือ ผู้ปกครองคนใหม่ และให้ทำบัญชีในการจัดการทรัพย์สินส่งมอบภายในเวลาหกเดือน และถ้ามีเอกสารเกี่ยวกับเรื่องจัดการทรัพย์สินนั้นก็ให้ส่งมอบพร้อมกับบัญชี แต่เมื่อผู้ปกครองหรือทายาทร้องขอศาลจะสั่งให้ยืดเวลาก็ได้

ให้นำมาตรา ๑๕๘๐ และมาตรา ๑๕๘๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๙๘/๑๒ นับแต่วันส่งมอบบัญชี ให้เริ่มคิดดอกเบี้ยในจำนวนเงิน ซึ่งผู้ปกครองหรือผู้อยู่ในปกครองจะต้องคืนให้แก่กัน

ถ้าผู้ปกครองใช้เงินของผู้อยู่ในปกครองนอกจากเพื่อประโยชน์ของผู้อยู่ในปกครองแล้ว ให้เสียดอกเบี้ยร้อยละสิบห้าต่อปีในจำนวนเงินนั้นตั้งแต่วันใช้เป็นต้นไป

มาตรา ๑๕๙๘/๑๓ ผู้อยู่ในปกครองมีบุริมสิทธิ เหนือทรัพย์สิน ทั้งหมดของผู้ปกครองเพื่อชำระหนี้ซึ่งค้างอยู่แก่ตน

บุริมสิทธินี้ให้อยู่ในลำดับที่หกถัดจากบุริมสิทธิสามัญอย่างอื่นตามมาตรา ๒๕๓ แห่งประมวลกฎหมายนี้

มาตรา ๑๕๕๘/๑๔ ผู้ปกครองไม่มีสิทธิได้รับบำเหน็จ เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้

(๑) มีข้อกำหนดไว้ในพินัยกรรมให้ผู้ปกครองได้รับบำเหน็จในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้ปกครองได้รับบำเหน็จเท่าที่กำหนดในพินัยกรรม

(๒) ในกรณีที่พินัยกรรมไม่ได้กำหนดบำเหน็จไว้ แต่ไม่มีข้อกำหนดห้ามผู้ปกครองรับบำเหน็จ ผู้ปกครองจะร้องขอต่อศาลให้กำหนดบำเหน็จในภายหลังก็ได้ ศาลจะกำหนดให้หรือไม่เพียงใดก็ได้

(๓) ในกรณีที่ไม่มีคำสั่งตั้งผู้ปกครองไว้ในพินัยกรรม และไม่มีข้อกำหนดห้ามผู้ปกครองรับบำเหน็จ ศาลจะกำหนดบำเหน็จให้แก่ผู้ปกครองในคำสั่งตั้งผู้ปกครองก็ได้ หรือถ้าศาลมิได้กำหนด ผู้ปกครองจะร้องขอต่อศาลให้กำหนดบำเหน็จในภายหลังก็ได้ ศาลจะกำหนดให้หรือไม่เพียงใดก็ได้

ในการพิจารณากำหนดบำเหน็จ ให้ศาลพิเคราะห์ถึงพฤติการณ์รายได้และฐานะความเป็นอยู่ของผู้ปกครองและผู้อยู่ในปกครอง

ถ้าผู้ปกครองหรือผู้อยู่ในปกครองแสดงได้ว่า พฤติการณ์ รายได้หรือฐานะความเป็นอยู่ของผู้ปกครองหรือผู้อยู่ในปกครองได้เปลี่ยนแปลงไปภายหลังที่ได้เข้ารับหน้าที่ผู้ปกครอง ศาลจะสั่งให้บำเหน็จ งด ลด เพิ่ม หรือกลับให้บำเหน็จแก่ผู้ปกครองอีกก็ได้ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ให้ใช้บังคับแก่กรณีที่มีข้อกำหนดห้ามไว้ในพินัยกรรมมิให้ผู้ปกครองได้รับบำเหน็จด้วย

*มาตรา ๑๕๕๘/๑๕ ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนไร้ความสามารถและภริยาหรือสามีเป็นผู้อนุบาล ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลมเว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)

*มาตรา ๑๕๕๘/๑๖ คู่สมรสซึ่งเป็นผู้อนุบาลของคู่สมรสที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถมีอำนาจจัดการสินส่วนตัวของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งและมี อำนาจ จัดการ สินสมรสแต่ผู้เดียว แต่การจัดการสินส่วนตัวและสินสมรสตามกรณีที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๔๗๖ วรรคหนึ่ง คู่สมรสนั้นจะจัดการไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล

---

๑. มาตรา ๑๕๕๘/๑๕ และ ๑๕๕๘/๑๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕๑ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๕๙๘/๑๗ ในกรณีที่ศาลสั่งให้สามีหรือภริยาเป็นคนไร้ความสามารถและศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรสเป็นผู้อนุบาลและตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการสินสมรสร่วมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหายแก่คนไร้ความสามารถศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีกรณีดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้สั่งแยกสินสมรสได้

[๑]มาตรา ๑๕๙๘/๑๘ ในกรณีที่บิดามารดาเป็นผู้อนุบาลบุตร ถ้าบุตรนั้นยังไม่บรรลุนิติภาวะ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ใช้อำนาจปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าบุตรนั้นบรรลุนิติภาวะแล้ว ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)

ในกรณีที่บุคคลอื่นซึ่งมิใช่บิดามารดาหรือมิใช่คู่สมรสเป็นผู้อนุบาลให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าผู้อยู่ในความอนุบาลบรรลุนิติภาวะแล้วจะใช้สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓) ไม่ได้

หมวด ๔

บุตรบุญธรรม

[*]มาตรา ๑๕๙๘/๑๙ บุคคลที่มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีจะรับบุคคลอื่นเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้ แต่ผู้นั้นต้องมีอายุแก่กว่าผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมอย่างน้อยสิบห้าปี

มาตรา ๑๕๙๘/๒๐ การรับบุตรบุญธรรม ถ้าผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าปี ผู้นั้นต้องให้ความยินยอมด้วย

---

๑. มาตรา ๑๕๙๘/๑๘ และ ๑๕๙๘/๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕๒ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

[๑]มาตรา ๑๕๖๘/๒๑ การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของบิดาและมารดาของผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ในกรณีที่บิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่งตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองต้องได้รับความยินยอมของมารดาหรือบิดาซึ่งยังมีอำนาจปกครอง

ถ้าไม่มีผู้มีอำนาจให้ความยินยอมดังกล่าวในวรรคหนึ่ง หรือมีแต่บิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่ง หรือทั้งสองคน ไม่สามารถแสดงเจตนา ให้ความยินยอมได้ หรือไม่ให้ความยินยอม และการไม่ให้ความยินยอมนั้นปราศจากเหตุผลอันสมควรและเป็นปฏิบักษ์ต่อสุขภาพความเจริญหรือสวัสดิภาพของผู้เยาว์ มารดาหรือบิดาหรือผู้ประสงค์จะขอรับบุตรบุญธรรมหรืออัยการจะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมตามวรรคหนึ่งก็ได้

*มาตรา ๑๕๖๘/๒๒ ในการรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม ถ้าผู้เยาว์เป็นผู้ถูกทอดทิ้งและอยู่ในความดูแลของสถาน สงเคราะห์เด็กตาม กฎหมายว่าด้วยการ สงเคราะห์และคุ้มครองเด็ก ให้สถานสงเคราะห์เด็กเป็นผู้ให้ความยินยอมแทนบิดาและมารดา ถ้าสถานสงเคราะห์เด็กไม่ให้ความยินยอม ให้นำความในมาตรา ๑๕๙๘/๒๑ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม**

*มาตรา ๑๕๖๘/๒๓ ในกรณีที่ผู้เยาว์มิได้ถูกทอดทิ้ง แต่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของสถานสงเคราะห์เด็กตามกฎหมายว่าด้วยการสงเคราะห์และคุ้มครองเด็ก บิดาและมารดาหรือบิดาหรือมารดา ในกรณีที่มารดาหรือบิดาคนใดคนหนึ่งตายหรือถูกถอนอำนาจปกครองจะทำหนังสือมอบอำนาจให้สถานสงเคราะห์เด็กดังกล่าวเป็นผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมแทนตนก็ได้ ในกรณีเช่นนั้นให้นำความในมาตรา ๑๕๙๘/๒๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

หนังสือมอบ อำนาจ ตามวรรคหนึ่ง จะถอนเสีย มิได้ตราบเท่าที่ ผู้เยาว์ยัง อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของสถานสงเคราะห์เด็กนั้น**

---

๑. มาตรา ๑๕๖๘/๒๑, ๑๕๖๘/๒๒, ๑๕๖๘/๒๓, ๑๕๖๘/๒๔ และ ๑๕๖๘/๒๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕๓ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

** หมายเหตุ มาตรา ๖๕ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ บัญญัติว่า "บทบัญญัติมาตรา ๑๕๖๘/๒๒ และ ๑๕๖๘/๒๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงความสมบูรณ์ของการให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ที่ได้กระทำไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ"

มาตรา ๑๕๙๘/๒๔ ผู้มีอำนาจให้ความยินยอมแทนสถาน สงเคราะห์เด็ก ในการรับบุตรบุญธรรมตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๒ หรือ มาตรา ๑๕๙๘/๒๓ จะรับผู้เยาว์ซึ่งอยู่ในความดูแลหรืออยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของสถานสงเคราะห์เด็กนั้นเป็นบุตรบุญธรรมของตนเอง ได้ต่อเมื่อศาลได้มีคำสั่งอนุญาตตามคำขอของผู้นั้นแทนการให้ความยินยอมของสถานสงเคราะห์เด็ก

มาตรา ๑๕๙๘/๒๕ ผู้จะรับบุตรบุญธรรมหรือผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ถ้ามีคู่สมรสอยู่ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสก่อน ในกรณีที่คู่สมรสไม่อาจให้ความยินยอมได้ หรือไปเสียจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่และหาตัวไม่พบเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ต้องร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมของคู่สมรสนั้น

มาตรา ๑๕๙๘/๒๖ ผู้เยาว์ที่เป็นบุตร บุญธรรมของ บุคคลใด อยู่จะ เป็น บุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นอีกในขณะเดียวกันไม่ได้ เว้นแต่เป็นบุตรบุญธรรมของคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม

[๑]ถ้าคู่สมรสฝ่ายหนึ่งจะ จดทะเบียนรับผู้เยาว์ ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรม ของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเป็นบุตรบุญธรรม ของตนด้วย จะต้องได้รับ ความยินยอม ของคู่สมรสซึ่งเป็นผู้ รับบุตรบุญธรรมอยู่แล้วและมิให้นำมาตรา ๑๕๙๘/๒๑ มาใช้บังคับ

[๒]มาตรา ๑๕๙๘/๒๗ การรับ บุตร บุญธรรมจะ สมบูรณ์ ต่อเมื่อได้ จดทะเบียน ตามกฎหมาย แต่ถ้าผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมนั้นเป็นผู้เยาว์ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมก่อน

มาตรา ๑๕๙๘/๒๘ บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะอย่างเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรมนั้น แต่ไม่สูญสิทธิและหน้าที่ในครอบครัวที่ได้กำเนิดมา ในกรณีเช่นนี้ให้บิดามารดาโดยกำเนิดหมดอำนาจปกครองนับแต่วันเวลาที่เด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว

ให้นำบทบัญญัติในลักษณะ ๒ หมวด ๒ แห่งบรรพนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

---

๑. ความในวรรคสองของมาตรา ๑๕๙๘/๒๖ บัญญัติเพิ่มขึ้นโดยมาตรา ๕๔ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๒. มาตรา ๑๕๙๘/๒๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕๕ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

มาตรา ๑๕๙๘/๒๙ การรับบุตรบุญธรรมไม่ก่อให้เกิดสิทธิรับมรดกของบุตรบุญธรรมในฐานะทายาทโดยธรรมเพราะเหตุการรับบุตรบุญธรรมนั้น

มาตรา ๑๕๙๘/๓๐ ถ้าบุตรบุญธรรมซึ่งไม่มีคู่สมรสหรือผู้สืบสันดานตายก่อนผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมมีสิทธิเรียกร้องเอาทรัพย์สินที่ตนได้ให้แก่บุตรบุญธรรมคืนจากกองมรดกของบุตรบุญธรรมเพียงเท่าที่ทรัพย์สินนั้นยังคงเหลืออยู่ภายหลังที่ชำระหนี้ของกองมรดกเสร็จสิ้นแล้ว

ห้ามมิให้ฟ้องคดีเรียกสิทธิตามวรรคหนึ่ง เมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่เวลาที่ผู้รับบุตรบุญธรรมได้รู้หรือควรได้รู้ถึงความตาย ของบุตรบุญธรรมหรือเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่วันที่บุตรบุญธรรมตาย

มาตรา ๑๕๙๘/๓๑ การเลิกรับบุตรบุญธรรม ถ้าบุตรบุญธรรมบรรลุนิติภาวะแล้วจะเลิกโดยความตกลงกันในระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมเมื่อใดก็ได้

ถ้าบุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะ การเลิกรับบุตรบุญธรรมจะทำได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของบิดาและมารดา และให้นำมาตรา ๑๕๙๘/๒๐ และมาตรา ๑๕๙๘/๒๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

[๑]ในกรณีที่ได้รับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๑ วรรคสอง มาตรา ๑๕๙๘/๒๒ มาตรา ๑๕๙๘/๒๓ มาตรา ๑๕๙๘/๒๔ หรือมาตรา ๑๕๙๘/๒๖ วรรคสอง ถ้าบุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะการเลิกรับบุตรบุญธรรมให้กระทำได้ต่อเมื่อมีคำสั่งศาลโดยคำร้องขอของผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการ

การเลิกรับบุตรบุญธรรมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมาย

มาตรา ๑๕๙๘/๓๒ การรับบุตรบุญธรรมย่อมเป็นอันยกเลิกเมื่อมีการสมรสผ่านมาตรา ๑๔๕๑

มาตรา ๑๕๙๘/๓๓ คดีฟ้องเลิกการรับบุตรบุญธรรมนั้น เมื่อ

---

๑. ความในวรรคสามของมาตรา ๑๕๙๘/๓๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕๖ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

*(๑) ฝ่ายหนึ่งทำการชั่วร้ายไม่ว่าจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ เป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง หรือถูกเกลียดชัง หรือได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกได้

*(๒) ฝ่ายหนึ่งหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่ง หรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่งอันเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกได้ ถ้าบุตรบุญธรรมกระทำการดังกล่าวต่อคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรมให้ผู้รับบุตรบุญธรรมฟ้องเลิกได้

*(๓) ฝ่ายหนึ่งกระทำการประทุษร้ายอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการี หรือคู่สมรสของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นเหตุ ให้เกิดอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ อย่างร้ายแรง และการกระทำนั้นเป็นความผิดที่มีโทษอาญาอีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกได้

(๔) ฝ่ายหนึ่งไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกได้

(๕) ฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกได้

(๖) ฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเกินสามปี เว้นแต่ความผิดที่กระทำโดยประมาท อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกได้

(๗) ผู้รับบุตรบุญธรรมทำผิดหน้าที่บิดามารดา และการกระทำนั้นเป็นการละเมิดหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕๖๔ มาตรา ๑๕๗๑ มาตรา ๑๕๗๓ มาตรา ๑๕๗๔ หรือมาตรา ๑๕๗๕ เป็นเหตุให้เกิด หรืออาจเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมฟ้องเลิกได้

*(๘) ผู้รับบุตรบุญธรรมผู้ใดถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด และเหตุที่ถูกถอนอำนาจปกครองนั้นมีพฤติการณ์แสดงให้เห็นว่า ผู้นั้นไม่สมควรเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมต่อไป บุตรบุญธรรมฟ้องเลิกได้

---

๑. ความใน (๑) (๒) และ (๓) ของมาตรา ๑๕๕๘/๓๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕๗ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๑. ความใน (๘) ของมาตรา ๑๕๕๘/๓๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๕๘ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

[๒](๔) (ยกเลิกหมดทั้งอนุมาตรา)

มาตรา ๑๕๙๘/๓๔ ห้ามมิให้ฟ้องขอเลิกการรับบุตรบุญธรรมเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้ขอเลิกการรับ บุตรบุญธรรมรู้หรือควรได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุให้เลิกการนั้น หรือเมื่อพ้นกำหนดสิบปีนับแต่เหตุนั้นเกิดขึ้น

[๑]มาตรา ๑๕๙๘/๓๕ การฟ้องเลิกการรับบุตรบุญธรรม ถ้าบุตรบุญธรรมมีอายุไม่ครบสิบห้าปีบริบูรณ์ให้บิดามารดาโดยกำเนิดเป็นผู้มีอำนาจฟ้องแทน แต่ถ้าบุตรบุญธรรมมีอายุสิบห้าปีบริบูรณ์แล้วบุตรบุญธรรมฟ้องได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใด

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง อัยการจะฟ้องคดีแทนบุตรบุญธรรมก็ได้

มาตรา ๑๕๙๘/๓๖ การเลิกรับบุตรบุญธรรมโดยคำพิพากษาของศาล ย่อมมีผลแต่เวลาที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่ได้จดทะเบียนแล้ว

[๒]มาตรา ๑๕๙๘/๓๗ เมื่อมีการเลิกรับบุตรบุญธรรมถ้าบุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะ ให้บิดามารดาโดยกำเนิดกลับมีอำนาจปกครองนับแต่เวลาที่จดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรมตามมาตรา ๑๕๙๘/๓๑ หรือนับแต่เวลาที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เลิกการรับบุตรบุญธรรม แต่ถ้าได้มีการตั้งผู้ปกครองของผู้เป็นบุตรบุญธรรมไว้ก่อน การเลิกรับบุตรบุญธรรมให้ผู้ปกครองยังคงมีอำนาจหน้าที่เช่นเดิมต่อไป เว้นแต่บิดามารดาโดยกำเนิดจะร้องขอ และศาลมีคำสั่งให้ผู้ร้องขอเป็นผู้มีอำนาจปกครอง

การเปลี่ยนผู้ใช้อำนาจปกครอง หรือผู้ปกครองตามวรรคหนึ่งไม่เป็นเหตุให้เสื่อมสิทธิที่บุคคลภายนอกได้มาโดยสุจริตก่อนจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรม

---

๒. ความใน (๕) ของมาตรา ๑๕๙๘/๓๓ ถูกยกเลิกหมดทั้งอนุมาตราโดยมาตรา ๕๕ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๑. มาตรา ๑๕๙๘/๓๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๖๐ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

๒. มาตรา ๑๕๙๘/๓๗ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา ๖๑ แห่ง พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓

ลักษณะ ๓

ค่าอุปการะเลี้ยงดู

มาตรา ๑๕๙๘/๓๘ ค่าอุปการะเลี้ยงดูระหว่างสามีภริยา หรือระหว่างบิดามารดากับบุตรนั้น ย่อมเรียกจากกันได้เมื่อฝ่ายที่ควรได้รับอุปการะเลี้ยงดูไม่ได้รับการอุปการะเลี้ยงดู หรือได้รับการอุปการะเลี้ยงดูไม่เพียงพอแก่อัตภาพ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้นศาลอาจให้เพียงใดหรือไม่ให้ก็ได้ โดยคำนึงถึงความสามารถของผู้มีหน้าที่ต้องให้ ฐานะของผู้รับและพฤติการณ์แห่งกรณี

มาตรา ๑๕๙๘/๓๙ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียแสดงว่าพฤติการณ์ รายได้หรือฐานะของคู่กรณีได้เปลี่ยนแปลงไป ศาลจะสั่งแก้ไขในเรื่องค่าอุปการะเลี้ยงดูโดยให้เพิกถอน ลด เพิ่ม หรือกลับให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูอีกก็ได้

ในกรณีที่ศาลไม่พิพากษาให้ค่าอุปการะเลี้ยงดู เพราะเหตุแต่เพียงอีกฝ่ายหนึ่งไม่อยู่ในฐานะที่จะให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูได้ในขณะนั้น หากพฤติการณ์ รายได้ หรือฐานะของอีกฝ่ายหนึ่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปและพฤติการณ์ รายได หรือฐานะของผู้เรียกร้องอยู่ในสภาพที่ควรได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดู ผู้เรียกร้องอาจร้องขอให้ศาลเปลี่ยนแปลงคำสั่งในคดีนั้นใหม่ได้

มาตรา ๑๕๙๘/๔๐ ค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้นให้ชำระเป็นเงินโดยวิธีชำระเป็นครั้งคราวตามกำหนด เว้นแต่คู่กรณีจะตกลงกันให้ชำระเป็นอย่างอื่น หรือโดยวิธีอื่น ถ้าไม่มีการตกลงกันและมีเหตุพิเศษ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอและศาลเห็นสมควร จะกำหนดให้ค่าอุปการะเลี้ยงดูเป็นอย่างอื่น หรือโดยวิธีอื่น โดยจะให้ชำระเป็นเงินด้วยหรือไม่ก็ได้

ในกรณีขอค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร เมื่อมีเหตุพิเศษและศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อประโยชน์แก่บุตร จะกำหนดให้บุตรได้รับการอุปการะเลี้ยงดูโดยประการใด ๆ นอกจากที่คู่กรณีตกลงกัน หรือนอกจากที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอก็ได้ เช่นให้ไปอยู่ในสถานการศึกษาหรือวิชาชีพ โดยให้ผู้ที่มีหน้าที่ต้องชำระค่าอุปการะเลี้ยงดูออกค่าใช้จ่ายในการนั้น

มาตรา ๑๕๙๘/๔๑ สิทธิที่จะได้ค่าอุปการะเลี้ยงดูนั้น จะสละหรือโอนมิได้ และไม่อยู่ในข่ายแห่งการบังคับคดี

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
หม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช
นายกรัฐมนตรี

พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว

พุทธศักราช ๒๔๗๘

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรวางวิธีการจดทะเบียนครอบครัวตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติไว้โดยคำแนะนำ และยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘ เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

(๑) "นายทะเบียน" หมายความว่าเจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีผู้มีหน้าที่รักษาการณ์ตามพระราชบัญญัตินี้ได้แต่งตั้งขึ้น

(๒) "การจดทะเบียน" หมายความว่าการจดข้อความลงในทะเบียนเพื่อเป็นความสมบูรณ์ตามกฎหมาย

(๓) "การบันทึก" หมายความว่า การจดข้อความลงในทะเบียนเพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์

มาตรา ๔ บุคคลที่จะเป็นพยานตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้คือ

(๑) บุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ

(๒) บุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ

(๓) บุคคลที่หูหนวก หรือเป็นใบ้ หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง

มาตรา ๕ การจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ จะทำที่สำนักทะเบียนแห่งใด ๆ ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงก็ได้ ในกรณีที่มีการจดทะเบียนที่เกี่ยวข้องกันมากกว่าแห่งหนึ่ง ให้หมายเหตุในทะเบียนต่าง ๆ ถึงการเกี่ยวข้องนั้น ๆ ดังที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ให้ใช้บทบัญญัติในวรรคก่อนนี้บังคับตลอดถึงการบันทึก

มาตรา ๖ ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๑๔ คำร้องขอจดทะเบียนต้องทำเป็นหนังสือตามแบบที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

เมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียน ผู้ร้องต้องลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญในทะเบียนต่อหน้านายทะเบียนและต่อหน้าพยานสองคนซึ่งต้องลงลายมือชื่อไว้ในทะเบียนขณะนั้นด้วย แต่ถ้าผู้ร้องไม่สามารถลงลายมือชื่อได้โดยวิธีหนึ่งวิธีใด ให้นายทะเบียนหมายเหตุไว้ในทะเบียน

โดยเฉพาะการจดทะเบียนสมรส นอกจากจะปฏิบัติตามความในวรรคก่อน ถ้าท้องที่ใดข้าหลวงประจำจังหวัดเห็นสมควรจะประกาศ โดยอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยยอมให้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนันท้องที่ที่ชายหรือหญิง ฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายที่มีถิ่นที่อยู่ก็ได้

คำร้องเช่นว่านี้ต้องมีลายมือชื่อของผู้ร้องและพยาน ๒ คนลงต่อหน้ากำนัน แต่พยานคนหนึ่งนั้นต้องเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้ใหญ่บ้านขึ้นไป หรือนายตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หรือหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือผู้แทนราษฎร เทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาจังหวัด หรือทนายความ

เมื่อได้รับคำร้องโดยถูกต้องแล้ว ให้กำนันส่งคำร้องนั้นต่อไปยังนายทะเบียนโดยเร็วเพื่อพิจารณารับจดทะเบียน ในการจดทะเบียนนี้ ให้นายทะเบียนลงชื่อผู้ร้องและพยานในทะเบียนถือเป็นแทนการลงลายมือชื่อ และให้ถือว่าการสมรสได้สมบูรณ์ตั้งแต่วันที่กำนันรับคำร้องนั้น*

---

* วรรค ๓,๔ และ ๕ ของมาตรานี้ เพิ่มตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๒

มาตรา ๗ รายการที่ลงไว้ในทะเบียนนั้น ให้นายทะเบียนลง วัน เดือน ปี และลายมือชื่อนายทะเบียนไว้เป็นสำคัญ

มาตรา ๘ เมื่อได้รับจดทะเบียนสมรสหรือหย่าโดยความยินยอม นายทะเบียนต้องออกใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนนั้น มอบให้ฝ่ายละฉบับโดยไม่เรียกค่าธรรมเนียม

มาตรา ๙ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอดูทะเบียนได้โดยมิต้องเสียค่าธรรมเนียม แต่ถ้าขอสำเนารายการในทะเบียนซึ่งนายทะเบียนรับรอง ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๐ เมื่อมีการร้องขอให้จดทะเบียนสมรสแล้ว ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนสมรสให้

การจดทะเบียนสมรสนั้น จะขอให้นายทะเบียนไปทำนอกสำนักทะเบียนก็ได้ แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๑ ถ้าบุคคลใดได้รับอนุญาตให้สมรสได้ โดยคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ผู้ยื่นสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลที่รับรองว่าถูกต้องแล้วนั้น ต่อนายทะเบียนในเมื่อร้องขอจดทะเบียน

มาตรา ๑๒ ถ้าผู้ที่จะพึงให้ความยินยอมได้ให้ความยินยอมโดยทำเป็นหนังสือตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๔๔๘ (๒) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ผู้ร้องขอนำหนังสือนั้นยื่นต่อนายทะเบียนเพื่อบันทึกในทะเบียนขณะจดทะเบียนสมรส

ถ้าผู้ที่จะพึงให้ความยินยอมได้ให้ความยินยอมด้วยวาจาต่อหน้าพยานตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๔๔๘ (๓) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ผู้ร้องขอนำพยานนั้นไปให้ถ้อยคำต่อนายทะเบียน ถ้อยคำซึ่งพยานได้ให้ไว้นั้นให้นายทะเบียนจดลงไว้แล้วให้พยานลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

มาตรา ๑๓ ห้ามมิให้นายทะเบียนจดทะเบียนสมรสเมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า การมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งมาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ และมาตรา ๑๔๔๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๑๔ เมื่อชายหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตายและโดยพฤติการณ์ที่เป็นอยู่ นายทะเบียนไม่สามารถจะไปจดทะเบียนให้ได้และผู้ใกล้ความตายจะทำคำร้องตามแบบก็ไม่ได้ ผู้นั้นจะร้องขอจดทะเบียนสมรสด้วยวาจาหรือด้วยกริยาก็ได้ แต่ต้องร้องต่อพนักงานฝ่ายปกครองซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นกำนันขึ้นไป หรือต่อนายตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่นายร้อยตรีขึ้นไป หรือหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือต่อบุคคลซึ่งเป็นพยานได้ตามพระราชบัญญัตินี้อย่างน้อยสองคนซึ่งอยู่พร้อมกัน

ถ้าชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตาย ให้ผู้ที่ได้รับคำร้องขอจดทะเบียนตามความวรรคก่อน พร้อมด้วยชายหรือหญิงที่ยังคงมีชีวิตอยู่ ถ้าหากมี ไปแสดงตนต่อนายทะเบียนโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ถ้อยคำแสดงพฤติการณ์แห่งการร้องขอแล้วขอจดทะเบียนสมรส

ถ้ากรณีดังกล่าวในวรรคต้นเกิดในเรือเดินทะเลระหว่างเดินทางจะร้องต่อนายเรือเสมือนเป็นเจ้าพนักงานดังกล่าวในวรรคต้นก็ได้ และให้นำบทบัญญัติในวรรค ๒ มาบังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕ ถ้านายทะเบียนไม่ยอมรับจดทะเบียนสมรส ผู้มีส่วนได้เสียจะยื่นคำร้องต่อศาลก็ได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล

เมื่อศาลไต่สวนได้ความว่า การได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายครบถ้วนแล้ว ก็ให้ศาลมีคำสั่งไปให้รับจดทะเบียน

มาตรา ๑๖ เมื่อศาลได้พิจารณาให้เพิกถอนการสมรส หรือให้หย่ากันแล้วผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้นายทะเบียนบันทึกไว้ในทะเบียนก็ได้ แต่ต้องยื่นสำเนาคำพิพากษาอันถึงที่สุดที่รับรองว่าถูกต้องแล้วต่อนายทะเบียน

มาตรา ๑๗ ถ้าการใด ๆ อันเกี่ยวแก่ฐานะแห่งครอบครัวได้ทำขึ้นในต่างประเทศตามแบบซึ่งกฎหมายแห่งประเทศที่ทำขึ้นนั้นบัญญัติไว้ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้บันทึกในประเทศสยามก็ได้แต่ต้องยื่นเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการนั้นโดยมีคำรับรองถูกต้อง พร้อมกับคำแปลภาษาไทยซึ่งฝ่ายนั้นต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

ถ้าการดังกล่าวได้ทำขึ้นในต่างประเทศตามแบบ ซึ่งกฎหมายไทยบัญญัติไว้ให้เจ้าพนักงานทูตหรือกงสุลไทยส่งสำเนาทะเบียน หรือบันทึกซึ่งได้รับรองถูกต้องแล้วไปยังกระทรวงต่างประเทศเพื่อส่งต่อไปยังกระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๑๘ การจดทะเบียนการหย่าโดยความยินยอมนั้น ให้นายทะเบียนรับจดต่อเมื่อสามีและภริยาร้องขอและได้นำหนังสือตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๔๙๘ วรรค ๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาแสดงต่อนายทะเบียนด้วย

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่บิดาขอรับรองบุตร เมื่อบุตรและมารดา ถ้าหากมีมารดามาแจ้งด้วยตนเองว่ายินยอมด้วยแล้ว ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน

การจดทะเบียนการรับรองบุตรนั้น จะขอให้นายทะเบียนไปทำนอกสำนักทะเบียนก็ได้แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ถ้าบุตรหรือมารดาหรือทั้งสองไม่มาด้วยตนเอง ให้นายทะเบียนแจ้งไปให้ผู้ที่ไม่มาทราบ เมื่อทั้งสองได้แจ้งว่ายินยอมด้วยแล้ว ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน แต่ถ้านายทะเบียนมิได้รับแจ้งความยินยอมภายในหนึ่งเดือน นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้แจ้งความของนายทะเบียนนั้น ก็ให้นายทะเบียนจดทะเบียนได้ เว้นแต่ถ้าบุตรหรือมารดาอยู่นอกสยามให้ขยายกำหนดเวลานั้นเป็นหกเดือน

ถ้าในระยะเวลาดังระบุไว้ในวรรคก่อน บุตรหรือมารดาคัดค้านการขอรับรองบุตรนั้น ให้นายทะเบียนแจ้งคำคัดค้านไปยังผู้ร้องขอและห้ามมิให้จดทะเบียน เว้นแต่ศาลมีคำสั่ง

มาตรา ๒๐ เมื่อศาลได้พิพากษาว่าผู้ใดเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายแล้ว ผู้มีส่วนได้เสียจะยื่นสำเนาคำพิพากษาอันถึงที่สุดซึ่งรับรองถูกต้องแล้ว มาให้บันทึกในทะเบียนก็ได้

มาตรา ๒๑ เมื่อมีการเพิกถอนการรับรองบุตรให้นำมาตรา ๑๖ มาบังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๒ การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ให้ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมเป็นผู้ร้องขอ

ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนต่อเมื่อทั้งสองฝ่ายให้ถ้อยคำว่า ได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายในเรื่องรับบุตรบุญธรรมดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว

ถ้าปรากฏต่อนายทะเบียนว่าการมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขที่ว่านั้น หรือถ้อยคำที่ได้ให้ไว้ไม่เป็นความจริง ห้ามมิให้รับจดทะเบียน

ถ้านายทะเบียนไม่ยอมรับจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม ผู้ร้องขอจดทะเบียนฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะยื่นคำร้องต่อศาลก็ได้ โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เมื่อศาลได้สอบสวนได้ความว่าการได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายครบถ้วนแล้ว ก็ให้ศาลมีคำสั่งไปให้รับจดทะเบียน

มาตรา ๒๓ การจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรมโดยความตกลงนั้น ให้นายทะเบียนรับจดเมื่อทั้งสองฝ่ายร้องขอ

ถ้าศาลพิพากษาให้เพิกถอนหรือเลิกการรับบุตรบุญธรรมให้นำมาตรา ๑๖ มาบังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๔ ถ้าสามีภริยาซึ่งได้ทำการสมรสกันโดยสมบูรณ์ ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ร้องขอให้บันทึกฐานะของภริยาตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๔๗๗ ให้นายทะเบียนบันทึกไว้ในทะเบียน

มาตรา ๒๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมีหน้าที่รักษาการเท่าที่เกี่ยวกับกระทรวงนั้น ๆ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อการนั้น และกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่จะเรียกกฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

(ตามมติคณะรัฐมนตรี)

นิติศาสตร์ไพศาลย์

รัฐมนตรี

พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว

พุทธศักราช ๒๔๘๒

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ บางประการ

จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำ และยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๒"

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้ลงเป็นวรรค ๓, ๔ และ ๕ ของมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘

"โดยเฉพาะการจดทะเบียนสมรส นอกจากจะปฏิบัติตามความในวรรคก่อน ถ้าท้องที่ใดข้าหลวงประจำจังหวัดเห็นสมควรจะประกาศ โดยอนุมัติของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยยอมให้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนันท้องที่ที่ชายหรือหญิงฝ่ายใด หรือทั้งสองฝ่ายที่มีถิ่นอยู่ก็ได้

คำร้องเช่นว่านี้ต้องมีลายมือชื่อของผู้ร้องและพยาน ๒ คนลงต่อหน้ากำนัน แต่พยานคนหนึ่งนั้นต้องเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นผู้ใหญ่บ้านขึ้นไป หรือนายตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หรือหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือผู้แทน[illegible]

เมื่อได้รับคำร้องโดยถูกต้องแล้วให้กำนันส่งคำร้องนั้นต่อไปยังนายทะเบียนโดยเร็ว เพื่อพิจารณารับจดทะเบียน ในการจดทะเบียนนี้ ให้นายทะเบียนลงชื่อผู้ร้องและพยานในทะเบียนถือเป็นแทนการลงลายมือชื่อ และให้ถือว่าการสมรสได้สมบูรณ์ตั้งแต่วันที่กำนันรับคำร้องนั้น"

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๖ ตอนที่ ๕๔ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม ๒๔๘๒

พระราชบัญญัติ

จดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๓)

พ.ศ. ๒๕๓๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๓๓

เป็นปีที่ ๔๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๓"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๙ ในกรณีที่บิดามาขอจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ถ้าเด็กและมารดาเด็กอยู่ในฐานะให้ความยินยอมได้และได้มาให้ความยินยอมด้วยตนเองแล้ว ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน

ถ้าเด็กและมารดาเด็กคนหนึ่งคนใดหรือทั้งสองคนไม่มาให้ความยินยอมด้วยตนเอง ให้นายทะเบียนมีหนังสือสอบถามไปยังผู้ที่ไม่มาว่าจะให้ความยินยอมหรือไม่ เมื่อนายทะเบียนได้รับหนังสือ แจ้งความยินยอม จากบุคคล ดังกล่าว หรือ บุคคล ดังกล่าว ได้มาให้ ความยินยอม ด้วยตนเองแล้ว ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน แต่ถ้านายทะเบียนไม่ได้รับแจ้งความยินยอมภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้นายทะเบียนแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนทราบถึงเหตุที่ไม่อาจรับจดทะเบียนได้โดยไม่ชักช้า

บิดาจะร้องขอให้นายทะเบียนไปจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียนก็ได้ แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง"

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากมาตรา ๑๕๔๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ จึงสมควรแก้ไขวิธีปฏิบัติในการจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายในมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ ให้สอดคล้องกับการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(คัดจากราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๗ ตอนที่ ๑๘๗ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๓๓)

พระราชบัญญัติปีปฏิทิน

พุทธศักราช ๒๔๘๓

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐)

อาทิตย์ทิพอาภา

พล. อ. พิชเยนทรโยธิน

ตราไว้ ณ วันที่ ๖ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๓ เป็นปีที่ ๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติว่า สมควรเปลี่ยนปีปฏิทินให้เหมาะสมแก่กาลสมัยและโบราณประเพณีของไทย จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า "พระราชบัญญัติปฏิทิน พุทธศักราช ๒๔๘๓

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้เมื่อพ้นกำหนดสามสิบวัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกบรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ปีปฏิทินนั้นให้มีกำหนดระยะเวลาสิบสองเดือน เริ่มแต่วันที่ ๑ มกราคม และสิ้นสุดลงในวันที่ ๓๑ ธันวาคม

ปีซึ่งเรียกว่า ปีพุทธศักราช ๒๔๘๓ ให้สิ้นสุดลงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ที่จะถึงนี้ และปีซึ่งเรียกว่าปีพุทธศักราช ๒๔๘๔ ให้เริ่มแต่วันที่ ๑ มกราคมต่อไป

มาตรา ๕ การกำหนดบีปฏิทินตามความในมาตรา ๔ ไม่กระทบกระเทือนถึงอายุบุคคลหรือระยะเวลาซึ่งได้กำหนดไว้ หรือต้องคำนวณตามกฎหมายหรือนิติกรรม ซึ่งได้ประกาศใช้หรือได้กระทำขึ้นก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ บรรดาเงินที่ทางราชการต้องจ่ายเป็นรายบี ซึ่งเริ่มแต่วันที่ ๑ เมษายน และเป็นการจ่ายล่วงหน้านั้น ถ้าได้จ่ายไปแล้วเต็มบีสำหรับบี พุทธศักราช ๒๔๘๓ ก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้ถือว่าได้จ่ายถึงสิ้นเดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ สำหรับเดือนต่อไปที่เหลือในบีพุทธศักราช ๒๔๘๔ นั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จ่ายให้เพียง ๙ เดือนเท่านั้น ต่อจากนั้นให้จ่ายตามบีปฏิทิน

ในกรณีที่มิใช่เป็นการจ่ายล่วงหน้า หรือจ่ายล่วงหน้าแต่ไม่เต็มบีให้พนักงานเจ้าหน้าที่คำนวณเงินจ่ายให้สำหรับบี พุทธศักราช ๒๔๘๓ เพียงเก้าเดือนและให้ถือว่าเป็นการเสร็จสิ้นกันสำหรับบี พุทธศักราช ๒๔๘๓ การจ่ายคราวต่อไปให้คำนวณจ่ายตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ และให้จ่ายบีปฏิทิน

มาตรา ๗ บรรดาเงินภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมใด ที่มีกำหนดต้องเสียเป็นรายบี เริ่มแต่วันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๓ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ที่เรียกเก็บเต็มจำนวนสิบสองเดือน

ส่วนเงินภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมที่ต้องเสียสำหรับบี พุทธศักราช ๒๔๘๔ นั้น ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เรียกเก็บเพียงสามในสี่ส่วนของจำนวนทั้งบี

มาตรา ๘ การเสียภาษีอากรหรือค่าธรรมเนียมใด ๆ นอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา ๙ ให้นายกรัฐมนตรีมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้.

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี

(๕๓ ร.จ. ๔๑๙ ตอนที่ ๓๒ ลงวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๔๘๒)

พระราชบัญญัติ
ว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี

นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. ๒๔๘๙

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

รังสิต กรมขุนชัยนาทนเรนทร

พระยามานวราชเสวี

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๘๕

เป็นปีที่ ๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

โดยที่เป็นการสมควรให้ใช้กฎหมายอิสลามในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่ง เกี่ยวด้วยเรื่องครอบครัวและมรดกอิสลามศาสนิกของศาลชั้นต้น นราธิวาส ยะลา และสตูล ซึ่งอิสลามศาสนิกเป็นทั้งโจทก์ จำเลย หรือเป็นผู้เสนอคำขอในคดีที่ไม่มีข้อพิพาท

พระมหากษัตริย์โดยคำแนะนำและยินยอมของสภา จึงมีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. ๒๔๘๙"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่งเกี่ยวด้วยเรื่องครอบครัวและมรดกอิสลามศาสนิกของศาลชั้นต้น ในจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล ซึ่งอิสลามศาสนิกเป็น

ทั้งโจทก์ จำเลย หรือเป็นผู้เสนอคำขอในคดีที่ไม่มีข้อพิพาทให้ใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัว และมรดกบังคับแทนบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการนั้น เว้นแต่บทบัญญัติว่าด้วยอายุความมรดก ทั้งนี้ไม่ว่ามูลคดีเกิดขึ้นก่อนหรือหลังวันใช้พระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ การพิจารณาคดีในศาลชั้นต้นตามความในมาตรา ๓ ให้ตะโต๊ะยุติธรรมหนึ่งนาย นั่งพิจารณาพร้อมด้วยผู้พิพากษา

ให้ตะโต๊ะยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อกฎหมายอิสลาม และลงลายมือชื่อในคำพิพากษาตามคำชี้ขาดนั้นด้วย

คำวินิจฉัยชี้ขาดของตะโต๊ะยุติธรรมในข้อกฎหมายอิสลาม ให้เป็นอันเด็ดขาดในคดีนั้น

มาตรา ๕ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลวิธีพิจารณาความแพ่ง ว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษามาใช้บังคับแก่การคัดค้านตะโต๊ะยุติธรรมโดยอนุโลม

เมื่อมีเหตุที่ตะโต๊ะยุติธรรมปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้ ให้คู่ความตกลงกันเลือกอิสลามศาสนิกหนึ่งนายปฏิบัติหน้าที่แทนตะโต๊ะยุติธรรมเฉพาะคดี ถ้าตกลงกันไม่ได้ ให้ต่างเสนอชื่ออิสลามศาสนิกที่สมควรต่อผู้พิพากษาหัวหน้าศาลฝ่ายละเท่า ๆ กัน แต่ไม่ให้เกินฝ่ายละสามนาย เมื่อผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเลือกผู้ใดจากรายชื่อที่คู่ความเสนอนั้น ให้ผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่แทนตะโต๊ะยุติธรรมเฉพาะคดีนั้นได้

มาตรา ๖ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ ไม่กระทบถึงคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลในวันใช้พระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่คดีนั้นเป็นคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลชั้นต้นและคู่ความหรือผู้เสนอคำขอในคดีที่ไม่มีข้อพิพาท แล้วแต่กรณี ได้ร้องขอต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บทบัญญัติแห่งนี้ใช้บังคับในกรณีเช่นนี้ให้ศาลสั่งให้มีการเสนอคำฟ้องหรือคำขอใหม่ และให้ดำเนินการพิจารณาพิพากษาต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๗ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเรือตรี ถ. ธำรงนาวาสวัสดิ์
นายกรัฐมนตรี

(ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๓๖ ตอนที่ ๗๗ ลงวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๔๕๕)

พระราชบัญญัติ
การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
พ.ศ. ๒๕๒๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒

เป็นปีที่ ๓๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ บรรดาบทกฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่นในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

"เด็ก" หมายความว่า ผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

"องค์การสวัสดิภาพเด็ก" หมายความว่า มูลนิธิ สมาคม หรือองค์การที่ก่อตั้งขึ้นตามกฎหมายโดยมีวัตถุประสงค์ในการสงเคราะห์เด็ก และปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

"ศาล" หมายความว่า ศาลคดีเด็กและเยาวชนตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน หรือศาลจังหวัดในท้องที่ที่ไม่มีศาลเด็กและเยาวชน

"พนักงานเจ้าหน้าที่" หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

"อธิบดี" หมายความว่า อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

"รัฐมนตรี" หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕ เพื่อจะคุ้มครองเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมและการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ ห้ามมิให้บุคคลใดนอกจากกรมประชาสงเคราะห์ ส่วนราชการที่กรมประชาสงเคราะห์มอบหมาย หรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

มาตรา ๗ องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม จะต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตจากอธิบดี

หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขอใบอนุญาต การอนุญาตและแบบใบอนุญาตให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๘ ในกรณีที่อธิบดีไม่อนุญาต ให้องค์การสวัสดิภาพเด็กได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๗ ให้อธิบดีแจ้งคำสั่งไม่อนุญาตพร้อมด้วยเหตุผลไปยังองค์การสวัสดิภาพเด็กนั้นโดยไม่ชักช้า องค์การสวัสดิภาพเด็กมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่ง คำสั่งของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด

ในกรณีที่องค์การสวัสดิภาพเด็กซึ่งได้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๗ แล้วฝ่าฝืนเงื่อนไขในการอนุญาต หรือกระทำการเป็นภัยต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

หรือต่อสวัสดิภาพเด็ก อธิบดีมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตได้ และให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๙ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม" ประกอบด้วย อธิบดีเป็นประธานกรรมการ ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ ผู้แทนกรุงเทพมหานคร ผู้แทนกรมการปกครอง ผู้แทนกรมตำรวจ ผู้แทนกรมอัยการ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งอีกไม่เกินแปดคน ในจำนวนนี้ต้องเป็นสตรีไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง เป็นกรรมการและผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๑๐ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี

ในกรณีที่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในระหว่างที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ไม่จะเป็นการแต่งตั้งเพิ่มขึ้นแต่งตั้งซ่อมให้ผู้ได้รับแต่งตั้งนั้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งไว้แล้ว

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่พ้นจากตำแหน่ง อาจได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการอีกได้

มาตรา ๑๑ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๐ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๔) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๕) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๒ การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุม ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๓ คณะกรรมการอาจตั้งคณะอนุกรรมการคณะหนึ่งหรือหลายคณะเพื่อให้ปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่จะมอบหมายก็ได้

การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ออกระเบียบ ข้อบังคับ และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เพื่อให้ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาตและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติ

(๒) พิจารณา และมีมติในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

(๓) พิจารณาเรื่องที่มีปัญหาเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

(๔) ให้คำแนะนำในเรื่องการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแก่ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาต และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

มาตรา ๑๕ ให้ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ที่จัดตั้งขึ้นในกรมประชาสงเคราะห์ ทำหน้าที่สำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

มาตรา ๑๖ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ อธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสถานที่อยู่อาศัยของบิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม สถานสงเคราะห์ สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานอันเป็นที่อยู่ของเด็ก หรือสำนักงานขององค์การสวัสดิภาพเด็ก ในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อพบ สอบถาม สืบเสาะข้อเท็จจริง รวบรวมเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และการเลี้ยงดูเด็ก หรือตรวจการปฏิบัติงานขององค์การสวัสดิภาพเด็ก กับมีอำนาจตรวจค้นสถานที่ดังกล่าวเพื่อพบตัวเด็กหรือนำเด็กกลับคืน แต่การตรวจค้นเช่นว่านี้จะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด และได้แสดงหนังสือนั้นให้เจ้าของหรือผู้รักษาสถานที่ซึ่งจะค้นตรวจดูแล้ว

ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดค้นด้วยตนเองไม่ต้องมีหนังสืออนุญาตให้ค้น

(๒) สั่งเป็นหนังสือให้บิดามารดา ผู้ปกครอง ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม หรือเจ้าหน้าที่ของค์การสวัสดิภาพเด็ก ตลอดจนบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง มาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารหรือหลักฐานที่จำเป็นมาให้ หรือให้นำเด็กมาพบ หรือมอบเด็กคืน

มาตรา ๑๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๘ ห้ามมิให้ผู้ใดพาหรือจัดส่งเด็กออกไปนอกราชอาณาจักร เพื่อวัตถุประสงค์ให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๙ การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องมีการทดลองเลี้ยงดู และได้รับอนุมัติให้เป็นบุตรบุญธรรมตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

การทดลองเลี้ยงดูตามวรรคหนึ่งมิให้แจ้งใช้บังคับแก่กรณีที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เป็นพี่ร่วมบิดามารดา พี่ร่วมบิดาหรือมารดา ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา หรือผู้ปกครองตามกฎหมายของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม

มาตรา ๒๐ ผู้ใดประสงค์จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ยื่นคำขอพร้อมทั้งหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอมีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครหรือต่างประเทศให้ยื่นต่ออธิบดี ส่วนในจังหวัดอื่นให้ยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

มาตรา ๒๑ เมื่อได้รับคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบคุณสมบัติและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และความเหมาะสมของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม

มาตรา ๒๒ เมื่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ได้พิจารณารายงานการสอบสวนคุณสมบัติและข้อเท็จจริงหรือเอกสารแสดงข้อเท็จจริงตามมาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๑ แล้วให้พิจารณาว่าจะควรให้ผู้ขอรับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูต่อไปหรือไม่

ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งว่าไม่ควรนำเด็กไปทดลองเลี้ยงดู ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว โดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายในหกสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่ง คำสั่งของศาลชั้นต้นให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๓ เมื่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งให้ทดลองเลี้ยงดูเด็กแล้วให้ผู้รับมอบเด็กที่จะรับเป็นบุตรบุญธรรมไปทดลองเลี้ยงดู

การทดลองเลี้ยงดูต้องมีระยะเวลาไม่น้อยกว่าหกเดือน

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทดลองเลี้ยงดูให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๔ ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดู ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมถอนคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบเด็กคืนแก่บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือพนักงานเจ้าหน้าที่

การมอบเด็กคืนตามวรรคหนึ่งต้องกระทำโดยไม่ชักช้าให้อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี มีคำสั่งเป็นหนังสือแจ้งให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนำเด็กไปมอบคืนตามกำหนดโดยให้คำนึงถึงระยะทาง ความสะดวกในการนำเด็กไปมอบ และสวัสดิภาพของเด็ก

มาตรา ๒๕ ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดู บิดาหรือมารดาไม่ว่าจะเป็นผู้ให้ความยินยอมหรือไม่ อาจขอให้ยกเลิกคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนั้นเสียก็ได้ โดยยื่นคำขอต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ยกเลิกคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบเด็กคืนแก่บิดาหรือมารดาซึ่งเป็นผู้ขอยกเลิกและให้นำความในมาตรา ๒๔ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ในกรณีที่อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด เห็นว่าการขอยกเลิกคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นปฏิปักษ์ต่อสวัสดิภาพของเด็ก หรือบิดามารดาที่เป็นผู้ขอยกเลิกนั้น ได้ถูกศาลสั่งถอนอำนาจปกครองแล้ว ให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมทดลองเลี้ยงดูเด็กต่อไป ผู้ยื่น

คำขอตามวรรคหนึ่งอาจอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด โดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันทราบคำสั่งดังกล่าว คำสั่งของศาลชั้นต้นให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๖ ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดู ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ร้องขอต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่เหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เมื่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งให้ยกเลิกการทดลองเลี้ยงดูให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบเด็กแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ และให้นำความในมาตรา ๒๔ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดตามวรรคหนึ่ง โดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

คำสั่งของศาลชั้นต้นตามวรรรคสองให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๗ เมื่อได้มีการทดลองเลี้ยงดูครบกำหนดแล้วปรากฏว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และคณะกรรมการสั่งอนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ดำเนินการขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ถือว่าความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ที่ยื่นตามมาตรา ๒๐ เป็นความยินยอมในการจดทะเบียน

มาตรา ๒๘ เมื่อได้มีการทดลองเลี้ยงดูครบกำหนดแล้ว ปรากฏว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่เหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และคณะกรรมการสั่งไม่อนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้อธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี สั่งให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบเด็กนั้นคืนแก่บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ในกรณีเช่นนี้ ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องมอบเด็กคืนและให้นำความในมาตรา ๒๔ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง โดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายในสามสิบวันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

ในระหว่างการพิจารณาของศาล ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจร้องต่อศาลให้เด็กอยู่ในความเลี้ยงดูของผู้รับรองก็ได้

คำสั่งของศาลชั้นต้นตามวรรคสองและวรรคสามให้เป็นที่สุด

มาตรา ๒๙ เมื่อคณะกรรมการอนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามมาตรา ๒๗ แล้ว หรือในกรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๒๘ และศาลมีคำสั่งอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรมแล้ว หากผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่ดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำอนุมัติของคณะกรรมการ หรือนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง ให้ถือว่าผู้นั้นและสิทธิที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และให้มอบเด็กคืนแก่บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ และให้นำความในมาตรา ๒๔ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๐ เมื่อมีการอุทธรณ์คำสั่งโดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลตามพระราชบัญญัตินี้ให้ศาลส่งสำเนาคำร้องและแจ้งวันนั่งพิจารณาให้อธิบดี ประธานกรรมการ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๓๑ การพิจารณาคดีและการอ่านคำสั่งศาลเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามพระราชบัญญัติให้กระทำโดยลับ เฉพาะบุคคลดังต่อไปนี้เท่านั้นอยู่ในห้องพิจารณาได้ คือ

(๑) บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และทนายความ

(๒) ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและทนายความ

(๓) ผู้คัดค้านและทนายความ

(๔) พนักงานศาล

(๕) พนักงานเจ้าหน้าที่ และเจ้าหน้าที่ขององค์การสวัสดิภาพเด็กที่เกี่ยวข้อง

(๖) พยาน ผู้เชี่ยวชาญ และล่าม

(๗) บุคคลที่ศาลเรียกให้มาแถลงข้อเท็จจริง และบุคคลอื่นที่ศาลเห็นสมควร

ถ้าศาลเห็นว่าในขณะหนึ่งขณะใด บุคคลบางคนไม่ควรอยู่ห้องพิจารณา ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้บุคคลทั้งหมดหรือบุคคลที่ศาลเห็นว่าไม่สมควรนั้น ออกไปนอกห้องพิจารณาก็ได้

มาตรา ๓๒ ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณารูป ชื่อ หรือข้อความใดซึ่งจะทำให้รู้จักตัวเด็กที่จะเป็นหรือเป็นบุตรบุญธรรม บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กที่จะเป็นหรือเป็นบุตรบุญธรรม หรือผู้ขอรับหรือรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และห้ามมิให้โฆษณาคำสั่งศาลตามพระราชบัญญัตินี้เว้นแต่ในกรณีที่จำเป็นต้องการทำเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

มาตรา ๓๓ การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล

มาตรา ๓๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๖ หรือมาตรา ๑๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๕ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๖ (๑) หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตามมาตรา ๑๖ (๒) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๖ ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมฝ่าฝืนไม่ส่งมอบเด็กคืน ตามความในมาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๗ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นนิติบุคคลกรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วยนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น

มาตรา ๓๙ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กับออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
(ลงชื่อ) **ส. โหตระกิตย์**
รองนายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งแต่เดิมเคยจำกัดอยู่เฉพาะในระหว่างเครือญาติและผู้รู้จักคุ้นเคยกันนั้น บัดนี้ได้แผ่ขยายออกไปสู่บุคคลภายนอกอื่น ๆ ทั้งคนไทยและคนต่างด้าว สมควรกำหนดเงื่อนไขและวิธีการในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไว้เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญ และป้องกันการค้าเด็กในรูปของการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของบิดามารดาที่แท้จริงของเด็ก ตลอดจนประโยชน์ของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

(คัดจากราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๖ ตอนที่พิเศษ วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๒๒)

หมายเหตุ การปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ นี้ กรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้ดำเนินการ

พระราชบัญญัติ

การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ฉบับที่ ๒)

พุทธศักราช ๒๕๓๓

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๓

เป็นปีที่ ๔๕ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๓"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"การทดลองเลี้ยงดูตามวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นพี่ร่วมบิดามารดา พี่ร่วมบิดาหรือมารดา ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา หรือผู้ปกครอง ของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม หรือเป็นบุคคลอื่นตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง"

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก ชาติชาย ชุณหะวัณ

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :– เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากข้อยกเว้นไม่ต้องทดลองเลี้ยงดูเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมที่กำหนดไว้ตามกฎหมายบัจจุบัน คือ พี่ร่วมบิดามารดา พี่ร่วมบิดาหรือมารดา ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา หรือผู้ปกครองนั้น ปรากฏว่ายังมีกรณีอื่นซึ่งสมควรได้รับการยกเว้นอีก เช่น กรณีคู่สมรสฝ่ายหนึ่งจะรับบุตรบุญธรรมหรือบุตรที่ติดมาของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งเป็นบุตรบุญธรรมของตนด้วย จึงสมควรแก้ไขกฎหมายโดยเปิดโอกาสให้มีการออกกฎกระทรวง กำหนด หลักเกณฑ์และเงื่อนไขกรณี ที่จะ ได้รับการยกเว้นเพิ่มขึ้นได้ตามความเหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(คัดจากราชกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษ เล่ม ๑๐๗ ตอนที่ ๑๘๗ ลงวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๓๓)

กฎข้อบังคับ
สำหรับปกครองบริเวณเจ็ดหัวเมือง ร.ศ. ๑๒๐
ที่ ๓ แผนกการปกครอง

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงดำรงราชานุภาพ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยรับพระบรมราชโองการใส่เกล้า ฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ดำรัสสั่งว่าด้วยการแบ่งเขตแขวงสำหรับจัดการปกครอง และตำแหน่งหน้าที่ราชการในหัวเมืองทั้ง ๗ คือ

เมืองตานี เมืองหนองจิก เมืองยะหริ่ง เมืองสายบุรี เมืองยะลอ เมืองรามัน เมืองระแงะ ในมณฑลนครศรีธรรมราชนั้น ยังเป็นการก้าวก่ายอยู่หลายประการ ทรงพระดำริเห็นว่าสมควรจะจัดการแบบแผนวิธีการปกครอง แลวางตำแหน่งหน้าที่ราชการให้เป็นระเบียบเรียบร้อยตามควรแก่กาลสมัย เพื่อจะให้ราชการบ้านเมืองในหัวเมืองเหล่านั้นเป็นไปโดยสะดวกดี แลทั้งจะให้เป็นความสุขสำราญแก่พระยาเมืองแลศรีตวันกรมการ อาณาประชาราษฎรทั่วไป จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตั้งข้อบังคับสำหรับการปกครองเมืองทั้ง ๗ ไว้ดังนี้

ว่าด้วยการปกครองเมือง

ข้อ ๑ เมือง ๗ เมืองคือ เมืองตานี ๑ เมืองหนองจิก ๑ เมืองยะหริ่ง เมืองยะลอ ๑ เมืองสายบุรี ๑ เมืองรามัญ ๑ เมืองระแงะ ๑ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้คงเป็นเมือง ๗ เมือง อยู่ตามเดิมแลให้พระยาเมืองเป็นผู้รักษาราชการบ้านเมืองต่างพระเนตร์พระกรรณให้เป็นการเรียบร้อยตามระเบียบแบบแผนดังจะกล่าวต่อไปในกฎฉบับนี้

ข้อ ๒ ในการบังคับบัญชาการเมืองนั้น ให้มีกองบัญชาการเมือง คือ

พระยาเมืองเป็นหัวหน้า ๑ ปลัดเมือง ๑ ยกกระบัตรเมือง ๑ ผู้ช่วยราชการเมือง ๑ รวม ๔ คน เป็นกองบัญชาการเมือง การตั้งแลผลัดเปลี่ยนตำแหน่งพระยาเมือง ปลัดเมือง ยกกระบัตรเมือง และผู้ช่วยราชการเมืองนั้น แล้วแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงพระดำรงเห็นสมควรแก่การ

ข้อ ๓ เมือง ๑ ให้มีกรรมการชั้นรองเสมียนพนักงานตามสมควร

ฯลฯ

ว่าด้วยการโรงศาล

ข้อ ๓๐ ให้ใช้พระธรรมนูญศาลหัวเมือง รัตนโกสินทร์ ศก ๑๑๔ ในบริเวณนี้ เว้นแต่คำว่า "ศาลมณฑล" ให้เข้าใจว่า "ศาลบริเวณ" และคำ "ข้าหลวงเทศาภิบาลให้เข้าใจว่าข้าหลวงใหญ่ประจำบริเวณ" และการที่จะตั้งหรือเลื่อนจะเปลี่ยนผู้พิพากษาในบริเวณ ๗ หัวเมืองตามความที่ว่าไว้ในมาตรา ๑๐ ของพระธรรมนูญศาลหัวเมือง ร.ศ. ๑๑๔ นั้น ให้ถือว่าเป็นหน้าที่ของเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยจะนำความกราบบังคมทูล และให้ข้าหลวงใหญ่ประจำบริเวณมีใบบอกในการที่เกี่ยวแก่ตั้ง หรือเลื่อนหรือเปลี่ยนผู้พิพากษาในบริเวณมายังเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ข้อ ๓๑ ให้มีศาลเป็น ๓ ชั้น คือ ๑ ศาลบริเวณ ๒ ศาลเมือง ๓ ศาลแขวง และให้มีผู้พิพากษาสำหรับศาลเหล่านี้ เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีตามพระราชกำหนดกฎหมาย

ข้อ ๓๒ ให้ใช้พระราชกำหนดกฎหมายทั้งปวง ในความอาญาและความแพ่งแต่ความแพ่งซึ่งเกี่ยวด้วยศาสนาอิสลามเรื่องผัวเมียก็ดี และเรื่องมรดกก็ดี ซึ่งคนนับถืออิสลามเป็นทั้งโจทก์ จำเลย หรือเป็นจำเลยให้ใช้กฎหมายอิสลามในการพิจารณาและพิพากษา และให้โต๊ะกาลีซึ่งเป็นผู้รู้และเป็นที่นับถือในศาสนาอิสลามเป็นผู้พิพากษาตามกฎหมายอิสลามนั้น

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๐ ธันวาคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๒๐

ดำรงราชานุภาพ

เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

กฎกระทรวงมหาดไทย

ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว

พุทธศักราช ๒๔๗๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ที่ว่าการอำเภอและกิ่งอำเภอเป็น สำนัก ทะเบียน ตาม ความ ในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ และให้กองทะเบียน กรมมหาดไทย เป็นสำนักทะเบียนกลาง

ข้อ ๒ ให้กรมการอำเภอเป็นนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอและกิ่งอำเภอนั้น

ให้หัวหน้ากองทะเบียน กรมมหาดไทย เป็นนายทะเบียนกลาง

ข้อ ๓ คำร้องขอจดทะเบียนสมรสให้ทำตามแบบ คร. ๑ คำร้องขอจดทะเบียนการหย่าให้ทำตามแบบ คร. ๕ คำร้องขอจดทะเบียนการรับรองบุตร ให้ทำตามแบบ คร. ๙ คำร้องขอจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมให้ทำ ตามแบบ คร. ๑๓ คำร้องขอจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรมให้ทำตามแบบ คร. ๑๖

ข้อ ๔ คำร้องขอจดทะเบียนนั้น ถ้านายทะเบียนเห็นว่าทำไม่ถูกแบบก็ดี หรือเขียนข้อความบกพร่องก็ดีหรือมีสาเหตุอันควรสงสัยว่า การมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งมาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ และมาตรา ๑๔๔๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ดี นายทะเบียนอาจเรียกผู้ร้องขอจดทะเบียนมาสอบสวนเสียก่อนที่จะรับจดทะเบียนก็ได้

ข้อ ๕ การร้องขอจดทะเบียน ในกรณีที่ผู้ร้องขอจดทะเบียนตามความในมาตรา ๑๔ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ เมื่อนายทะเบียนสอบสวนเห็นสมควรรับจดทะเบียนแล้วให้นายทะเบียนบันทึกถ้อยคำและ พฤติการณ์ แห่งการร้องขอนั้นได้ในทะเบียนด้วย

ข้อ ๖ การจดทะเบียนการหย่า ให้นายทะเบียนบันทึกลงในทะเบียนการสมรสด้วย และถ้าการจดทะเบียนสมรสนั้น ได้ทำไว้ ณ สำนักทะเบียนแห่งอื่นก็ให้นายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนการหย่าส่งสำเนาทะเบียนหย่านั้นไปยังนายทะเบียน ผู้รับจดทะเบียนสมรสเพื่อจะได้บันทึกไว้ในทะเบียนสมรสเป็นสำคัญ

ข้อ ๗ การจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรม ให้นำข้อ ๖ แห่งกฎนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๘ การบันทึกทุกอย่าง ให้นายทะเบียนบันทึกเหตุผลแล้วลง วัน เดือน ปี และลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญทุกครั้ง

ข้อ ๙ การจดทะเบียนและการ บันทึกทุก อย่าง ให้นาย ทะเบียนคัด สำเนาส่งสำนักทะเบียนกลางด้วย

ข้อ ๑๐[๑] ผู้มีส่วนได้เสียอาจจะขอดูทะเบียน ณ สำนักทะเบียนที่รับจดทะเบียนไว้ หรือทะเบียนกลางก็ได้ โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม และถ้าจะขอสำเนา ก็ให้นายทะเบียนคัดสำเนาลงลายมือชื่อรับรองให้ โดยคิดค่าธรรมเนียมฉบับละสองบาท

ข้อ ๑๑[๒] ผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำขอต่อนายทะเบียนใด ๆ เพื่อขอให้สอบถามนายทะเบียนกลางได้ แต่คำขอนั้นต้องทำตามแบบที่สำนักทะเบียนกลางได้จัดพิมพ์ขึ้น ต้องเสียค่าธรรมเนียมรายละสี่บาท เมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมต่อนายทะเบียนต้นทางแล้ว จึงให้นายทะเบียนรับคำขอนั้นส่งไปยังนายทะเบียนกลางโดยเร็ว

ข้อ ๑๒[๓] ถ้ามีผู้ขอให้นายทะเบียนไปจดทะเบียน สมรส หรือจดทะเบียนการรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียน ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละยี่สิบบาท ส่วนพาหนะให้ผู้ขอจัดหาให้ต่างหาก

กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๘

ธำรงนาวาสวัสดิ์

รักษาการแทน

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

๑ และ ๒ ยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติมใหม่ โดยกฎกระทรวงมหาดไทย ออกความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒)

๓ ยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติม โดยกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒) และฉบับ (ฉบับที่ ๓)

กฎกระทรวงการต่างประเทศ
ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว
พุทธศักราช ๒๔๗๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ เพื่อประโยชน์แก่การจดทะเบียนในเมืองต่างประเทศ ให้ที่ทำการสถานทูตหรือสถานกงสุลสยามเป็นสำนักทะเบียนตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘

ข้อ ๒ ให้เจ้าพนักงานทูต หรือกงสุลสยาม เป็นนายทะเบียน ประจำสำนักทะเบียน ณ ที่ทำการสถานทูตหรือสถานกงสุลสยามนั้น

ข้อ ๓ คำร้องขอจดทะเบียนสมรสให้ทำตามแบบ ก.

คำร้องขอจดทะเบียนการหย่าให้ทำตามแบบ ข.

คำร้องขอจดทะเบียนการรับรองบุตรให้ทำตามแบบ ค.

คำร้องขอจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมให้ทำตามแบบ ง.

คำร้องขอจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรมให้ทำตามแบบ จ.

ข้อ ๔ คำร้องขอจดทะเบียนนั้น ถ้านายทะเบียนเห็นว่าทำไม่ถูกแบบก็ดี หรือเขียนข้อความบกพร่องก็ดี หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าการมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งมาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๔๖ และมาตรา ๑๔๔๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ดี นายทะเบียนอาจเรียกผู้ร้องขอจดทะเบียนมาสอบสวนเสียก่อนที่จะรับจดทะเบียนก็ได้

ข้อ ๕ การร้อง ขอจด ทะเบียน ใน กรณี ที่ผู้ร้อง ขอจด ทะเบียน ตาย ตาม ความใน มาตรา ๑๔ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ เมื่อนายทะเบียนสอบสวนเห็นสมควรรับจดทะเบียนแล้ว ให้นายทะเบียนบันทึกถ้อยคำและพฤติการณ์แห่งการขอนั้นไว้ในทะเบียนด้วย

ข้อ ๖ การจดทะเบียนหย่า ให้นายทะเบียนบันทึกลงไว้ในทะเบียนสมรสด้วย และถ้าการจดทะเบียนสมรสนั้นได้กระทำไว้ ณ สำนักทะเบียนอื่น ก็ให้นายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนการหย่าส่งสำเนาทะเบียนหย่านั้น ไปยังนายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนสมรสเพื่อจะได้บันทึกไว้ในทะเบียนสมรสเป็นสำคัญ

ข้อ ๗ การจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรมให้นำข้อ ๖ แห่งกฎหมายมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๘ การบันทึกทุกอย่าง ให้นายทะเบียนบันทึกเหตุผล แล้วลงวันเดือน ปี และลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญทุกครั้ง

ข้อ ๙ การจดทะเบียนและการบันทึกทุกอย่าง ให้นายทะเบียนคัดสำเนาซึ่งได้รับรองถูกต้องแล้ว ส่งไปยังกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อส่งต่อไปยังกระทรวงมหาดไทย

ข้อ ๑๐ ผู้มีส่วนได้เสีย อาจจะขอดูทะเบียน ณ สำนักทะเบียน ที่รับจดทะเบียนไว้ตามสถานทูตและสถานกงสุลต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม และถ้าจะขอสำเนาก็ให้นายทะเบียนคัดสำเนาลงลายมือชื่อรับรองให้ โดยคิดค่าธรรมเนียมฉบับละสองบาท ตามอัตราแลกเปลี่ยน ณ สถานที่และในเวลาที่ใช้เงิน

ข้อ ๑๑ ผู้มีส่วนได้เสียที่อยู่ในต่างประเทศอาจจะยื่นคำขอต่อนายทะเบียน เพื่อขอทราบข้อความใด ๆ จากทะเบียนของสำนักทะเบียนกลางก็ได้ แต่คำขอนั้นต้องทำตามแบบที่สำนักทะเบียนกลางได้จัดพิมพ์ขึ้นและต้องเสียค่าธรรมเนียมรายละสี่บาท ตามอัตราแลกเปลี่ยน ณ สถานที่และในเวลาที่ใช้เงิน เมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมต่อนายทะเบียนต้นทางแล้ว จึงให้

นายทะเบียนรับคำขอนั้นไปยังกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อส่งต่อไปยังกระทรวงมหาดไทย โดยเร็ว

กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๑๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๘

พระยาศรีเสนา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

กฎกระทรวงมหาดไทย

ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว

พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ในกรณียื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนัน เมื่อนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนสมรสได้แล้ว ให้ออกใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนนั้นแก่กำนัน เพื่อส่งมอบให้คู่สมรสฝ่ายละฉบับ

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๐ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๑๐ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอาจจะขอดูทะเบียน ณ สำนักทะเบียนที่รับจดทะเบียนได้หรือทะเบียนกลางก็ได้ โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม และถ้าจะขอสำเนา ก็ให้นายทะเบียนคัดสำเนาลงลายมือชื่อรับรองให้ โดยคิดค่าธรรมเนียมฉบับละหนึ่งบาท

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๑ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๑๑ ผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนใด ๆ เพื่อขอให้สอบถามนายทะเบียนกลางก็ได้ แต่คำขอนั้นต้องทำตามแบบที่สำนักทะเบียนกลางได้จัดพิมพ์ขึ้นและต้องเสียค่าธรรมเนียมรายละสองบาท เมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมต่อนายทะเบียนต้นทางแล้ว จึงให้นายทะเบียนรับคำขอนั้นส่งไปยังนายทะเบียนกลางโดยเร็ว"

ข้อ ๔ ยกเลิกตามความในข้อ ๑๒ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๑๒[๑] ถ้ามีผู้ขอให้นายทะเบียนไปจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนการรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียน ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละสิบบาท ส่วนพาหนะให้ผู้ขอจัดหาให้ต่างหาก"

ข้อ ๕ ให้ยกเลิกแบบ คร. ๑ คร. ๕ คร. ๙ คร. ๑๓ คร. ๑๖ ท้ายกฎกระทรวงมหาดไทย ให้ไว้ ณ วันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้แบบ คร. ๑ คร. ๕ คร. ๙ คร. ๑๓ คร. ๑๖ ท้ายกฎฉบับนี้แทน

กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๓

เชวงศักดิ์สงคราม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ลงนามแทน

---

๑ ยกเลิกและแก้ไขเพิ่มเติมใหม่ โดยกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ ฉบับที่ ๓

กฎกระทรวงมหาดไทย

ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว

พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๓)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎไว้ดังต่อไปนี้

ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๒ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๔๗๘ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒) และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๑๒ ถ้านายทะเบียนไปจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนโดยมีผู้ขอ ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละสิบบาท ส่วนพาหนะให้ผู้ขอจัดหาให้ต่างหาก เว้นแต่การจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่สมรสซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุมัติให้มีขึ้น ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละหนึ่งบาท"

กฎให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๙๖

ม. พรหมโยธี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๔๙๙)

ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว

พุทธศักราช ๒๔๗๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๒ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๒ ให้ผู้อำนวยการกองทะเบียน หรือหัวหน้ากองทะเบียน กรมมหาดไทย เป็นนายทะเบียนกลาง

ให้นายอำเภอ เป็นนายทะเบียน ประจำสำนักทะเบียนอำเภอ

ให้ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ เป็นนายทะเบียน ประจำสำนักทะเบียนกิ่งอำเภอ

ในกรณีที่นายทะเบียนไม่อาจไปจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียนได้ ให้ปลัดอำเภอเป็นนายทะเบียน และไปดำเนินการจดทะเบียนได้"

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๔๙๙

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(คัดจากราชกิจจานุเบกษาเล่ม ๗๓ ตอน ๘๔ วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๔๙๙)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๓)

ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว

พุทธศักราช ๒๔๗๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๐ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัวพุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒) และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๑๐ ผู้มีส่วนได้เสียอาจขอดูทะเบียน ณ สำนักทะเบียนที่รับจดทะเบียนไว้ หรือสำนักทะเบียนกลางได้โดยไม่เสียค่าธรรมเนียม และถ้าจะขอสำเนาให้นายทะเบียนคัดสำเนาลงลายมือชื่อรับรองให้ โดยคิดค่าธรรมเนียมฉบับละสิบบาท"

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๑ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัวพุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒) และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๑๑ ผู้มีส่วนได้เสียอาจยื่นคำขอต่อนายทะเบียนใด ๆ เพื่อขอให้สอบถามนายทะเบียนกลางได้ แต่คำขอนั้นต้องทำตามแบบที่สำนักทะเบียนกลางได้จัดพิมพ์ขึ้น และ

ต้องเสียค่าธรรมเนียมรายละสิบบาท เมื่อได้ชำระค่าธรรมเนียมต่อนายทะเบียนต้นทางแล้ว จึงให้นายทะเบียนรับคำขอนั้นส่งไปยังนายทะเบียนกลางโดยเร็ว"

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๒ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัวพุทธศักราช ๒๔๗๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัวพุทธศักราช ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๓) และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๑๒ ถ้านายทะเบียนไปจดทะเบียนสมรสหรือจดทะเบียนการรับบุตรนอกสำนักทะเบียนโดยมีผู้ขอ ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละหนึ่งร้อยบาท ส่วนพาหนะให้ผู้ขอจัดให้ต่างหาก เว้นแต่การจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุมัติให้มีขึ้น ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละสิบบาท"

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๓

พลเอก ป. จารุเสถียร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๒๒)

ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว

พุทธศักราช ๒๔๗๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ให้ยกเลิกความในข้อ ๑๒ แห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๑๒ ถ้านายทะเบียนไปจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนการรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียน โดยมีผู้ขอ ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละสองร้อยบาท โดยให้ผู้ขอจัดพาหนะให้ ถ้าผู้ขอไม่จัดพาหนะให้ ผู้ขอต้องชดใช้ค่าพาหนะให้แก่นายทะเบียนตามสมควรทั้งนี้เว้นแต่

(๑) การจดทะเบียนสมรส ณ สถานที่สมรส ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุมัติให้มีขึ้น ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละยี่สิบบาท

(๒) การจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนการรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียนในท้องที่ห่างไกล เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนเป็นส่วนรวม ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติให้ทำได้ ให้นายทะเบียนเรียกค่าธรรมเนียมรายละหนึ่งบาท"

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๒

พลเอก เล็ก แนวมาลี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กฎกระทรวง

(พ.ศ. ๒๕๒๓)

ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

พุทธศักราช ๒๕๒๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๗ และมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่ออธิบดีตามแบบ บธ. ๑ ท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๒ การยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามข้อ ๑ ให้ผู้ยื่นคำขอส่งเอกสารขององค์การสวัสดิภาพเด็กดังต่อไปนี้

(๑) ตราสาร ข้อบังคับ หรือระเบียบ

(๒) แผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์

(๓) เอกสารแสดงฐานะการเงิน

(๔) รายชื่อกรรมการหรือบุคคลผู้บริหารงาน

(๕) ชื่อผู้รับผิดชอบบริหารงานประจำ

ข้อ ๓ องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องมีเจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้รับผิดชอบบริหารงานประจำ ซึ่งมีประสบการณ์ในงานสงเคราะห์เด็กและครอบครัวมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ทำหน้าที่รับผิดชอบบริหารงานประจำ

(๒) เจ้าหน้าที่สวัสดิภาพเด็ก ซึ่งมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าในวิชาทางสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ จิตวิทยา หรือสังคมวิทยา ทำหน้าที่พิจารณาประเมินความเหมาะสมของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ข้อ ๔ องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตร-บุญธรรม ต้องจัดให้มีบริการดังต่อไปนี้

(๑) การแนะแนว ให้คำปรึกษาแก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็ก ที่จะยกเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรม

(๒) การเลือกสาร การประเมิน และการทำรายงานการศึกษาสภาพครอบครัวของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

(๓) การควบคุมและรายงานผลการทดลองเลี้ยงดู

ข้อ ๕ องค์การ สวัสดิภาพ เด็ก ที่ประสงค์ จะดำเนิน การ เพื่อ ให้มีการ รับเด็ก เป็น บุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ นอกจากจะต้องปฏิบัติตามข้อ ๑ ข้อ ๒ ข้อ ๓ และข้อ ๔ แล้ว ให้ส่งเอกสาร หรือ หลักฐาน ของ องค์การ ที่จะทำ หน้าที่เป็นตัวแทน ติดต่อ ในต่างประเทศ ซึ่งหน่วยงานที่รัฐบาลของประเทศนั้น ได้มอบหมายหรืออนุญาต ให้ดำเนินการ เพื่อให้มี การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ เพื่อประกอบการขอรับใบอนุญาตด้วย

ข้อ ๖ ใบอนุญาตของอธิบดีให้ออกตามแบบ บธ. ๒ ท้ายกฎกระทรวงนี้ และให้ใช้ได้จนถึงวันที่ ๓๑ วันวาคม ของปีที่ออกใบอนุญาต

การต่ออายุใบอนุญาต ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดีก่อนวันที่ใบอนุญาตสิ้นอายุ ไม่น้อยกว่าสามสิบวัน ตามแบบ บธ. ๓ ท้ายกฎกระทรวงนี้

ข้อ ๗ องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับ ใบอนุาญาต ต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ผู้มีคุณสมบัติ เหมาะสม ให้มีจำนวน เพียงพอ ในการ ดำเนินงาน ตามคำแจ้งเป็น หนังสือ ของ อธิบดี และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ตามมาตรา ๑๔

ข้อ ๘ ในกรณี ที่องค์การ สวัสดิภาพ เด็กที่ได้รับ ใบอนุญาตใบ ย้ายสถานที่ ทำการ หรือเปลี่ยนผู้รับผิดชอบบริหารงานประจำ องค์การสวัสดิภาพเด็กนั้นต้องแจ้งเป็นหนังสือให้อธิบดีทราบภายในสิบห้าวัน นับแต่วันย้ายหรือเปลี่ยนแปลง

ข้อ ๙ ในกรณีที่องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาต มีการเปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้

(๑) วัตถุประสงค์และความมุ่งหมาย

(๒) ตราสาร ข้อบังคับ ระเบียบ หรือแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์เด็ก

(๓) สถานการณ์ของเงินทุน

(๔) รายชื่อกรรมการหรือบุคคลผู้บริหารงาน

(๕) องค์การที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนติดต่อต่างประเทศ

ให้องค์การสวัสดิภาพเด็กตามวรรคหนึ่งแจ้งเป็นหนังสือ พร้อมทั้งแนบเอกสารแสดงการเปลี่ยนแปลงให้อธิบดีทราบภายในสามสิบวัน นับแต่วันเปลี่ยนแปลง

ข้อ ๑๐ องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาต ต้องแสดงใบอนุญาตไว้ ณ ที่ทำการขององค์การโดยเปิดเผยและเห็นได้ง่าย

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๓

พลเอก เล็ก แนวมาลี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือโดยที่มาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ บัญญัติว่า องค์การสวัสดิภาพเด็กที่ประสงค์จะดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตจากอธิบดี โดยมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอใบอนุญาต การอนุญาต และแบบใบอนุญาตตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

(คัดจากราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๗ ตอนที่ ๘ วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๒๗)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๓)
ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
พ.ศ. ๒๕๒๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ และมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ผู้มีภูมิลำเนาในต่างประเทศซึ่งมีสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย ประสงค์จะพาหรือจัดส่งเด็กออกไปนอกราชอาณาจักร เพื่อวัตถุประสงค์ให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ยื่นคำขอต่ออธิบดีตามแบบที่อธิบดีกำหนด พร้อมด้วยเอกสารเกี่ยวกับผู้ขอดังต่อไปนี้

(๑) ใบรับรองแพทย์ซึ่งแสดงว่ามีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์

(๒) เอกสารรับรองการสมรส

(๓) เอกสารรับรองการทำงานและรายได้

(๔) เอกสารรับรองการเงิน

(๕) เอกสารรับรองทรัพย์สิน

(๖) เอกสารรับรองความเหมาะสมทั่วไปจากผู้อ้างอิง อย่างน้อยสองคน

(๗) รูปถ่ายของผู้ขอและคู่สมรส ขนาด ๔.๕×๖ เซนติเมตร คนละสี่รูป

(๘) เอกสารจากหน่วยราชการตรวจคนเข้าเมืองของประเทศนั้น อนุญาตให้เด็กเข้าประเทศได้

เอกสารทุกฉบับจะต้องได้รับการรับรองจากสถานทูตหรือสถานกงสุลของประเทศไทยในประเทศนั้น หรือส่งมาโดยวิธีการทางการทูต

ข้อ ๒ การยื่นคำขอตามข้อ ๑ ให้ยื่นผ่านส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้ของประเทศที่ผู้นั้น มีภูมิลำเนา หน่วยงาน ที่รัฐบาล ของประเทศนั้น มอบหมาย หรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่รัฐบาลของประเทศนั้นอนุญาตให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ และต้องมีเอกสารดังต่อไปนี้

(๑) หนังสือรับรองจากส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้ของประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนา หน่วยงานที่รัฐบาลของประเทศนั้นมอบหมาย หรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่รัฐบาลของประเทศนั้น อนุญาตให้ดำเนินการ เพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศรับรองว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

(๒) หนังสือรับรองจากส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้ของประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนา หน่วยงานที่รัฐบาลของประเทศนั้นมอบหมายหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่รัฐบาลของประเทศนั้น อนุญาตให้ดำเนินการ เพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศรับรองต่ออธิบดี ว่าจะทำการควบคุม การทดลอง เลี้ยงดู และส่งรายงาน ผลของการทดลองเลี้ยงดูให้อธิบดีทราบไม่เกินสองเดือนต่อครั้ง เป็นระยะเวลาอย่างน้อยหกเดือน และ

(๓) รายงานการศึกษาสภาพครอบครัวของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจากส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้ของประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนา หน่วยงานที่รัฐบาลของประเทศนั้นมอบหมายหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่รัฐบาลของประเทศนั้นอนุญาตให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ

ข้อ ๓ ผู้ขอจะยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ครั้งละหนึ่งคน เว้นแต่เป็นญาติกับเด็กนั้น เด็กนั้นเป็นฝาแฝด หรือเด็กนั้นเป็นบุตรของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อ ๔ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารตามข้อ ๑ และข้อ ๒ และพิจารณาคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมดังต่อไปนี้

(๑) ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปี และมีอายุแก่กว่าเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมอย่างน้อยสิบห้าปี

(๒) ต้องมีคู่สมรส เว้นแต่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้มีสัญชาติไทย

(๓) ต้องไม่มีบุตรเกินหนึ่งคน ไม่ว่าจะเป็นบุตรบุญธรรมหรือไม่ เว้นแต่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้มีสัญชาติไทย หรือผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมขอรับเด็กซึ่งเป็นบุตรของคู่สมรสที่มีสัญชาติไทย

(๔) ต้องเป็นครอบครัวซึ่งมีความเหมาะสมและมีเหตุผลอันสมควรที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามที่ปรากฏในรายละเอียดของรายงานการศึกษาสภาพครอบครัว

(๕) ต้องเป็นผู้ที่สามารถ รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ได้ตามกฎหมาย ของประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนา

ข้อ ๕ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ได้ตรวจสอบคุณสมบัติ และความเหมาะสม ของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เหตุผลและความจำเป็นของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและตัวเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว เห็นว่าสามารถที่จะมอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่ผู้นั้นได้ และการเป็นบุตรบุญธรรมนั้นจะเป็นผลดีต่อสวัสดิภาพทางร่างกายและจิตใจของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต ให้ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม นำเรื่องเสนอต่อคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมพิจารณาก่อนนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุญาตให้นำเด็กออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อทดลองเลี้ยงดู

ข้อ ๖ ผู้ขอรับเด็ก เป็นบุตรบุญธรรม และคู่สมรส ต้องมารับเด็ก ไปทดลอง เลี้ยงดูด้วยตนเอง ในกรณีที่คู่สมรสไม่สามารถจะมาได้ ต้องให้ความยินยอมเป็นหนังสือ

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๓

พลเอก เล็ก แนวมาลี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือโดยที่มาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ใดพาหรือจัดส่งเด็กออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อวัตถุประสงค์ให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

(คัดจากราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๗ ตอนที่ ๘ วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๒๓)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๒๓)

ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

พุทธศักราช ๒๕๒๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ และมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ผู้ประสงค์จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ยื่นคำขอพร้อมด้วยหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ตามแบบ บธ. ๔ และแบบ บธ. ๕ ท้ายกฎกระทรวงนี้ และให้ส่งเอกสารเกี่ยวกับผู้ขอประกอบการพิจารณา ดังต่อไปนี้

(๑) สำเนาทะเบียนบ้าน

(๒) สำเนาทะเบียนสมรส

(๓) ใบรับรองแพทย์ซึ่งแสดงว่ามีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์

(๔) รูปถ่ายของผู้ขอและคู่สมรส ขนาด ๔.๕×๖ เซนติเมตร คนละสองรูป

ข้อ ๒ การยื่นคำขอตามข้อ ๑ ให้ผู้มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร ยื่น ณ ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ส่วนผู้มีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่นให้ยื่น ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการกิ่งอำเภอ หรือที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัด

ข้อ ๓ ผู้ขอจะยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ครั้งละหนึ่งคน เว้นแต่เป็นญาติกับเด็กนั้น เด็กนั้นเป็นฝาแฝด หรือเด็กนั้นเป็นบุตรของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อ ๔ เมื่อได้รับคำขอตามข้อ ๒ แล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบคุณสมบัติและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และความเหมาะสมของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม แล้วเสนอต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี เพื่อมีคำสั่งว่าจะให้ผู้ขอนำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูหรือไม่

ข้อ ๕ ในกรณีเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นเด็กกำพร้า ไร้ที่พึ่ง ถูกทอดทิ้ง และอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของบุคคลหรือของทางราชการ สถานพยาบาล หรือสถาบันซึ่งได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นเพื่อรับเลี้ยงดูเด็ก หรือบิดามารดาได้ทำหนังสือมอบให้บุคคลสถานพยาบาลหรือสถาบันดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอต่ออธิบดี เมื่อมีคำสั่งตามข้อ ๔ ไม่ว่าจะยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ณ ท้องที่ใด

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๓

พลเอก เล็ก แนวมาลี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือโดยที่มาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ บัญญัติว่า ผู้ใดประสงค์จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ยื่นคำขอรับพร้อมทั้งหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

(คัดจากราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๗ ตอนที่ ๘ วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๒๓)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๒๓)

ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

พุทธศักราช ๒๕๒๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๓ และมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ การทดลองเลี้ยงดูเด็กเพื่อรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมให้เริ่มนับระยะเวลาเมื่อผู้ขอได้รับมอบเด็กเข้าอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู

ข้อ ๒ ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดูเด็ก ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาต ไปเยี่ยมเด็กและครอบครัวที่ได้รับอุปการะเลี้ยงดูเด็กทั้งนี้ เพื่อสังเกตสภาพความเป็นอยู่ สุขภาพทางร่างกายและจิตใจของเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ที่ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กแล้วรายงานต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ทุกระยะเวลาสองเดือน

ข้อ ๓ หลังจากการทดลองเลี้ยงดูเด็กเป็นเวลาหกเดือนแล้ว ถ้าอธิบดี หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี พอใจในผลของการทดลองเลี้ยงดูเด็กให้เสนอต่อคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม หรือคณะอนุกรรมการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย เพื่อพิจารณาอนุมัติให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไปดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต่อไป

ข้อ ๔ หลังจากการทดลองเลี้ยงดูเด็กเป็นเวลาหกเดือนแล้ว ถ้าอธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี เห็นว่าผลของการทดลองเลี้ยงดูเด็กยังไม่เป็นที่พอใจ อาจสั่งให้ขยายระยะเวลาการทดลองเลี้ยงดูเด็กออกไปอีกได้ไม่เกินสองครั้ง ครั้งละไม่เกินหกเดือน

ข้อ ๕ ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดูเด็ก ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะย้ายที่อยู่ต้องแจ้งเป็นหนังสือให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาตทราบล่วงหน้าอย่างน้อยสิบห้าวันก่อนวันย้าย ในกรณีย้ายที่อยู่โดยฉุกเฉิน ให้แจ้งภายในเจ็ดวันนับแต่วันย้าย

ข้อ ๖ ในกรณีที่นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดู ณ ต่างประเทศ ให้ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมติดตามผลการทดลองเลี้ยงดูเด็กแต่ละราย จนกว่าจะครบระยะเวลาตามที่คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมกำหนด และให้นำความในข้อ ๓ และข้อ ๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๓

พลเอก เล็ก แนวมาลี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือโดยที่มาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ บัญญัติว่า เมื่ออธิบดี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งให้ทดลองเลี้ยงดูเด็กแล้ว ให้ผู้ขอรับเด็กรับมอบเด็กที่จะรับเป็นบุตรบุญธรรมไปทดลองเลี้ยงดู ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการทดลองเลี้ยงดูตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

(คัดจากราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๙๗ ตอนที่ ๘ วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๒๓)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๙)

ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

พุทธศักราช ๒๕๒๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ และมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๔ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ข้อ ๔ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารตามข้อ ๑ และข้อ ๒ และพิจารณาคุณสมบัติของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ดังต่อไปนี้

(๑) อายุขั้นต่ำของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และความแตกต่างระหว่างอายุของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม กับอายุของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๒) ต้องมีคู่สมรส เว้นแต่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้มีสัญชาติไทย

(๓) ต้องเป็นครอบครัวซึ่งมีความเหมาะสมและมีเหตุผลอันสมควรที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามที่ปรากฏในรายละเอียดของรายงานการศึกษาสภาพครอบครัว

(๔) ต้องเป็นผู้ที่สามารถรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ตามกฎหมายของประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาอยู่

ในกรณีที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมขาดคุณสมบัติตาม (๒) ระหว่างการทดลองเลี้ยงดูเด็กหรือเมื่อทดลองเลี้ยงดูเด็กครบกำหนดแล้วคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจพิจารณาสั่งให้ทดลองเลี้ยงดูเด็กต่อไปหรือสั่งอนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้ แล้วแต่กรณี

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกความในข้อ ๖ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๖ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ข้อ ๖ ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและคู่สมรสต้องมารับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูด้วยตนเอง ในกรณีที่คู่สมรสไม่สามารถจะมาได้ ต้องให้ความยินยอมเป็นหนังสือ

คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจอนุญาตให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และคู่สมรสไม่ต้องมารับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูด้วยตนเองได้ ถ้าเด็กนั้นอยู่ในต่างประเทศที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและคู่สมรสมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ หรือได้เดินทางไปยังประเทศนั้นโดยชอบแล้ว

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๙

พลเอก สิทธิ จิรโรจน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(คัดจากราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๓ ตอนที่ ๖๒ วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๒๙)

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๓)

ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

พุทธศักราช ๒๕๒๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๘ และมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๒ และข้อ ๓ แห่งกฎกระทรวงฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

" ข้อ ๒ การยื่นคำขอตามข้อ ๑ ให้ยื่นผ่านส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้นของประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนา หน่วยงานที่รัฐบาลของประเทศนั้นมอบหมายหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่รัฐบาลของประเทศนั้นอนุญาตให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ เว้นแต่กรณีที่ผู้ยื่นคำขอมีถิ่นที่อยู่ในประเทศที่สามซึ่งมีสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย มาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีก่อนวันยื่นคำขอและมีระยะเวลาสำหรับการทดลองเลี้ยงดูเด็กในประเทศนั้นได้ครบตามกำหนด จะยื่นผ่านส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนั้นของประเทศที่ผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ หน่วยงานที่รัฐบาลของประเทศดังกล่าวมอบหมายหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่รัฐบาลของประเทศดังกล่าวอนุญาตให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศก็ได้

การยื่นคำขอตามวรรคหนึ่ง ต้องมีเอกสารดังต่อไปนี้

(๑) หนังสือรับรองจากส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้ของประเทศที่ผู้นั้นยื่นคำขอ หน่วยงานที่รัฐบาลของประเทศนั้นมอบหมายหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่รัฐบาลของประเทศนั้นอนุญาตให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ ที่รับรองว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

(๒) หนังสือรับรองจากส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้ของประเทศที่ผู้นั้นยื่นคำขอ หน่วยงานที่รัฐบาลของประเทศนั้นมอบหมายหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่รัฐบาลของประเทศนั้นอนุญาตให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ ที่รับรองต่ออธิบดีว่าจะทำการควบคุมการทดลองเลี้ยงดู และส่งรายงานผลการทดลองเลี้ยงดูให้อธิบดีทราบทุกระยะเวลาสองเดือนไม่น้อยกว่าสามครั้งและ

(๓) รายงานการศึกษาสภาพครอบครัวของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจากส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้ของประเทศที่ผู้นั้นยื่นคำขอ หน่วยงานที่รัฐบาลของประเทศนั้นมอบหมายหรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่รัฐบาลของประเทศนั้นอนุญาตให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ

ถ้ายื่นคำขอในประเทศซึ่งมิใช่ภูมิลำเนา ให้ส่งหนังสือรับรองจากหน่วยงานที่รับผิดชอบของประเทศนั้น ที่รับรองถิ่นที่อยู่ของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และรับรองว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีระยะเวลาเพียงพอสำหรับการทดลองเลี้ยงดูเด็กในประเทศนั้นได้ครบตามกำหนดด้วย

ข้อ ๓ ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ครั้งละหนึ่งคน เว้นแต่เด็กนั้นเป็นญาติกับผู้ขอ เป็นบุตรหรือบุตรบุญธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งหรือเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน

การยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ยื่นคำขอไว้แล้วจะยื่นได้เมื่อได้รับอนุมัติให้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามคำขอครั้งก่อนแล้ว”

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกความในข้อ ๖ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่ม

เติมโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๙) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ข้อ ๖ ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและคู่สมรสต้องมารับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูด้วยตนเอง ในกรณีที่คู่สมรสไม่สามารถจะมาได้ต้องให้ความยินยอมเป็นหนังสือ

คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจอนุญาตให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและคู่สมรสไม่ต้องมารับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูด้วยตนเองได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) เด็กนั้นอยู่ในต่างประเทศซึ่งเป็นประเทศที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและคู่สมรสมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ หรือเด็กนั้นได้เดินทางไปยังประเทศดังกล่าวโดยชอบแล้ว

(๒) ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแจ้งเหตุผลอันสมควรที่ไม่สามารถจะมาได้ต่อคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พร้อมทั้งแสดงความจำนงเป็นหนังสือว่าจะออกค่าใช้จ่ายสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่และเด็กในการนำเด็กไปส่งยังประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ เว้นแต่เป็นการขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมครั้งแรก"

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๓

บรรหาร ศิลปอาชา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ เนื่องจากกฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ กำหนดให้ผู้มีภูมิลำเนาในต่างประเทศจะต้องยื่นคำขอพาหรือจัดส่งเด็กออกไปนอกราชอาณาจักรผ่านส่วนราชการหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้ของประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาเท่านั้น ทำให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่เดินทางไปมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ ซึ่งมิใช่ภูมิลำเนาไม่ได้รับความสะดวกหรือ

ไม่สามารถยื่นคำขอในประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาได้ สมควรกำหนดให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมสามารถยื่นคำขอผ่านส่วนราชการหรือหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในเรื่องนี้ของประเทศที่ผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่ได้ และโดยที่เป็นการสมควรให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมซึ่งมีภูมิลำเนาในต่างประเทศสามารถยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมครั้งละเกินกว่าหนึ่งคนได้ ในกรณีที่เด็กนั้นเป็นบุตรบุญธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง หรือเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน เพื่อเปิดโอกาสให้มีการรับเลี้ยงดูเด็กได้พร้อมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในด้านจิตใจของเด็ก รวมทั้งสมควรกำหนดหลักเกณฑ์การยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ยื่นคำขอไว้แล้ว ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นและสมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์การอนุญาตให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศไม่ต้องมารับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูด้วยตนเองได้ จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

กฎกระทรวง

ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๓)

ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

พุทธศักราช ๒๕๒๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ และมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกกฎกระทรวง ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๒๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

ข้อ ๒ ผู้ประสงค์จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ยื่นคำขอพร้อมด้วยหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามแบบ บธ. ๔ และ บธ. ๕ ท้ายกฎกระทรวงนี้ และให้ส่งเอกสารเกี่ยวกับผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมาประกอบการพิจารณา ดังต่อไปนี้

(๑) สำเนาทะเบียนบ้าน

(๒) สำเนาทะเบียนสมรส

(๓) ใบรับรองแพทย์ซึ่งแสดงว่ามีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์

(๔) รูปถ่ายของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและคู่สมรส ขนาด ๔.๕×๖ เซนติเมตร คนละสองรูป

ในกรณีที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้มีภูมิลำเนาในต่างประเทศซึ่งมีสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย แต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และมีระยะ

เวลาเพียงพอสำหรับการทดลองเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทยได้ครบตามกำหนด ให้ยื่นคำขอพร้อมด้วยหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามแบบที่อธิบดีกำหนด และให้ส่งเอกสารเกี่ยวกับผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมาประกอบการพิจารณาดังต่อไปนี้

(๑) ใบรับรองแพทย์ซึ่งแสดงว่ามีร่างกายและจิตใจสมบูรณ์

(๒) เอกสารรับรองการสมรส

(๓) เอกสารรับรองการทำงานและรายได้

(๔) เอกสารรับรองการเงิน

(๕) เอกสารรับรองทรัพย์สิน

(๖) รูปถ่ายของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและคู่สมรส ขนาด ๔.๕×๖ เซนติเมตร คนละสี่รูป

(๗) เอกสารจากหน่วยราชการตรวจคนเข้าเมืองของต่างประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนาอนุญาตให้เด็กเข้าประเทศได้

(๘) เอกสารรับรองความเหมาะสมทั่วไปจากผู้อ้างอิงอย่างน้อยสองคน

เอกสารเกี่ยวกับผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามวรรคสอง (๑) ถึง (๗) จะต้องได้รับการรับรองจากสถานทูตหรือสถานกงสุลของต่างประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนา หรือส่งมาโดยวิธีการทางการทูต

ข้อ ๓ การยื่นคำขอตามข้อ ๒ วรรคหนึ่ง ผู้มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครให้ยื่น ณ ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ส่วนผู้มีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่นให้ยื่น ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการกิ่งอำเภอหรือที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัด

การยื่นคำขอตามข้อ ๒ วรรคสอง ให้ยื่น ณ ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ข้อ ๔ ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ครั้งละหนึ่งคน เว้นแต่เด็กนั้นเป็นญาติกับผู้ขอ เป็นบุตรหรือบุตรบุญธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง หรือเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน

การยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเพิ่มขึ้นหลังจากที่ได้ยื่นคำขอไว้แล้ว จะยื่นได้เมื่อได้รับอนุมัติให้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามคำขอครั้งก่อนแล้ว

ข้อ ๕ เมื่อได้รับคำขอตามข้อ ๓ วรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบคุณสมบัติและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่และความเหมาะสมของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมแล้วเสนอต่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี เพื่อมีคำสั่งว่าจะให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูหรือไม่

ในกรณีเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นเด็กกำพร้า ไร้ที่พึ่ง หรือถูกทอดทิ้งและอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของบุคคลหรือของทางราชการหรือสถาบันซึ่งได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นเพื่อรับเลี้ยงดูเด็ก หรือบิดามารดาได้ทำหนังสือมอบให้บุคคล หรือสถาบันดังกล่าวให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอต่ออธิบดี เพื่อมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ณ ท้องที่ใด

ข้อ ๖ เมื่อได้รับคำขอตามข้อ ๓ วรรคสอง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับผู้ขอ และพิจารณาคุณสมบัติเบื้องต้นของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ดังต่อไปนี้

(๑) อายุขั้นต่ำของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และความแตกต่างระหว่างอายุของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมกับอายุของเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๒) ต้องมีคู่สมรส เว้นแต่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้มีสัญชาติไทย

(๓) ต้องเป็นครอบครัวซึ่งมีความเหมาะสมและมีเหตุผลอันสมควรที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามที่ปรากฏในรายละเอียดของรายงานการศึกษาสภาพครอบครัว

(๔) ต้องเป็นผู้ที่สามารถรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ตามกฎหมายของประเทศที่ผู้นั้นมีภูมิลำเนา

ในกรณีที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมขาดคุณสมบัติตาม (๒) ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดูเด็กหรือเมื่อทดลองเลี้ยงดูเด็กครบกำหนดแล้ว คณะกรรมการการรับเด็กเป็น

บุตรบุญธรรมอาจพิจารณาสั่งให้ทดลองเลี้ยงดูเด็กต่อไปหรือสั่งอนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมก็ได้แล้วแต่กรณี

ข้อ ๗ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบเอกสารเกี่ยวกับผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและพิจารณาคุณสมบัติเบื้องต้นตามข้อ ๖ และพิจารณาความเหมาะสมของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เหตุผลและความจำเป็นของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และตัวเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม แล้วเห็นว่าสามารถที่จะมอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมแก่ผู้นั้นได้ และการเป็นบุตรบุญธรรมนั้นจะเป็นผลดีต่อสวัสดิภาพทางร่างกายและจิตใจของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต ให้ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนำเรื่องเสนอต่อคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมพิจารณา ก่อนนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุญาตให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูได้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๓

บรรหาร ศิลปอาชา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรกำหนดให้ผู้มีภูมิลำเนาในต่างประเทศ แต่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยสามารถยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมผ่านศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในประเทศไทยได้เช่นเดียวกับผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร รวมทั้งสมควรกำหนดให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม สามารถยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมครั้งละเกินกว่าหนึ่งคนได้ ในกรณีที่เด็กนั้นเป็นบุตรบุญธรรมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง หรือเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน เพื่อเปิดโอกาสให้มีการรับทดลองเลี้ยงดูเด็กได้พร้อมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในด้านจิตใจของเด็ก และสมควรกำหนดหลักเกณฑ์การยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเพิ่มขึ้น หลังจากที่ได้ยื่นคำขอไว้แล้วให้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว

พุทธศักราช ๒๔๘๓

โดยที่ได้ดำเนินการ จดทะเบียน ครอบครัว ตามนัย แห่งพระราช บัญญัติ จดทะเบียน ครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ เป็นต้นมา บรรดาระเบียบ ปฏิบัติและคำสั่งต่าง ๆ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้สั่งการไปแล้วตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งบัดนี้มาก ครั้งมากฉบับ อีกทั้งได้มีพระราชบัญญัติจดทะเบียยครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๘๒ เพิ่มเติมขึ้นอีกฉบับหนึ่ง โดยวางหลักการให้คู่สมรสยื่นคำร้องขอจดทะเบียนต่อกำนันท้องที่ใน บางกรณีได้ จึงเห็นสมควรประมวลระเบียบการเกี่ยวด้วยการจดทะเบียนครอบครัวนี้ และเพิ่ม เติมวิธีปฏิบัติเพื่อให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ สำหรับเจ้าหน้าที่จักได้ยึดเป็น หลักปฏิบัติสืบไป

ส่วนที่ ๑
วิธีดำเนินงาน

ตอนที่ ๑
ระเบียบการทั่วไป

ข้อ ๑ ตามกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียน ครอบครัว ๒๔๗๘ ข้อ ๑ กำหนดให้ที่ว่าการอำเภอและกิ่งอำเภอ เป็นสำนักทะเบียนนั้น ให้พึงเข้าใจว่า ที่ว่าการอำเภอและกิ่งอำเภอทุกแห่งในราชอาณาจักรไทย มีหน้าที่รับจด ทะเบียนตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘

ข้อ ๒ นายทะเบียนประจำสำนักทะเบียนนั้น ได้แก่กรมการอำเภอ โดยปกติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอ หรือผู้รักษาการแทนที่จะดำเนินการจดทะเบียน เว้นแต่ที่กิ่งอำเภอเป็นอำนาจหน้าที่ของปลัดอำเภอที่ประจำอยู่ที่กิ่งอำเภอนั้น ส่วนกรมการอำเภอตำแหน่งอื่น ๆ จะทำการหน้าที่นายทะเบียนต่อเมื่อนายอำเภอหรือผู้รักษาการแทน ได้มอบอำนาจและหน้าที่ให้ทำโดยเฉพาะเรื่องเฉพาะราย หรือสั่งให้ไปทำการจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียน

ข้อ ๓ เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนอย่างหนึ่งอย่างใดต่อนายทะเบียน นายทะเบียนต้องรับจดทะเบียนให้ เว้นแต่จะปรากฏว่าการมิได้เป็นไปตามกฎหมาย หรือขัดกับระเบียบการนี้

ข้อ ๔ การจดทะเบียนนั้น ผู้ร้องจะร้องขอจดทะเบียน ณ สำนักทะเบียนแห่งหนึ่งแห่งใดก็ได้ ไม่จำเป็นจะต้องขอจด ณ สำนักทะเบียนแห่งท้องที่ที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่หรือท้องที่ที่ประกอบพิธีตามลัทธิ หรือประเพณีนิยม

ถ้าการจดทะเบียนนั้น เกี่ยวเนื่อง กับการจดทะเบียน อย่างอื่น ซึ่งได้จดไว้ ณ สำนักทะเบียนแห่งอื่นมาแล้ว ก็ให้แจ้งการจดทะเบียนนั้นไปยังสำนักทะเบียนที่กล่าวนั้นทราบด้วยทุกคราว เช่น การจดทะเบียนการหย่า ถ้าคู่หย่าได้จดทะเบียนสมรสไว้ ณ สำนักทะเบียนอื่น ก็ให้นายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนการหย่านั้น แจ้งไปยังนายทะเบียนซึ่งรับจดทะเบียนสมรสไว้ทราบ เพื่อจะได้หมายเหตุลงในทะเบียนสมรสว่าคู่สมรสนั้นได้จดทะเบียนหย่าแล้ว ณ สำนักทะเบียนใด เมื่อใด

ความในข้อนี้ ใช้ตลอดถึงการบันทึกด้วย

ข้อ ๕ การจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียน จะทำได้แต่เฉพาะการจดทะเบียนสมรสและการจดทะเบียนรับรองบุตรเท่านั้น และนายทะเบียนแห่งสำนักทะเบียนใดจะพึงไปทำการจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียนได้เฉพาะภายในเขตอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ ซึ่งสำนักทะเบียนตั้งอยู่

ในกรณีซึ่งผู้ร้องขอ ให้ไปทำการจดทะเบียน นอกสำนักทะเบียน ในวันหยุดราชการ นายทะเบียนจะไปทำการให้หรือไม่ก็ได้ แล้วแต่อัธยาศัย

พาหนะในการไปจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียนชอบที่ผู้ร้องจะจัดหาให้ แต่ถ้ามิได้จัดหาให้ และนายทะเบียนจัดหาไปเอง จะต้องไม่เรียกค่าพาหนะเกินกว่าที่จ่ายจริง

ข้อ ๖ คำร้อง ขอจดทะเบียนนั้น ต้องทำเป็น หนังสือ ตามแบบ ที่กำหนด ไว้ในกฎกระทรวง เว้นแต่ในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย ตามความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘

ข้อ ๗ เมื่อนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนหรือจดบันทึกไว้แล้ว ให้คัดสำเนาและรวบรวมส่งไปยังสำนักทะเบียนกลางอย่างละหนึ่งฉบับโดยใช้ คร. ๒๔ เป็นหนังสือนำส่งประจำเดือน ในเดือนใดแม้จะไม่มีการจดทะเบียนหรือการจดบันทึกอย่างหนึ่งอย่างใดเลย ก็ให้ส่งเฉพาะ คร. ๒๔ ไปยังสำนักทะเบียนกลาง

ข้อ ๘ การส่งสำเนาทะเบียนและบันทึกต่าง ๆ ไปยังสำนักทะเบียนกลางนั้น ให้กรมการอำเภอปฏิบัติได้เป็น ๒ ทาง คือ ส่งไปยังสำนักทะเบียนกลางโดยตรง หรือส่งไปยังคณะกรมการจังหวัด เพื่อส่งไปยังสำนักทะเบียนกลางก็ได้ แล้วแต่สะดวก

ข้อ ๙ บุคคลที่จะพึงเป็นพยานในการจดทะเบียนได้หรือไม่นั้น ให้พิจารณาตามนัยแห่งมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘

พยานนั้น ชอบที่ผู้ร้องจะนำมาเอง ถ้าไม่สามารถจะนำมาได้จะขอให้นายทะเบียนช่วยจัดหาให้ก็ได้ แต่จะต้องเสียค่าบ่วยการให้พยานตามอัตราในพระราชบัญญัติกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมอำเภอ พุทธศักราช ๒๔๗๙

ข้อ ๑๐ บรรดาเงินค่าธรรมเนียมอันเนื่องแต่การจดทะเบียนครอบครัวนี้ ให้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการเก็บรักษาเงินผลประโยชน์ของแผ่นดิน

ข้อ ๑๑ การลงลายมือในแบบพิมพ์ต่าง ๆ ถ้าลงนามเป็นภาษาต่างประเทศให้เจ้าหน้าที่เขียนนามเป็นภาษาไทยกำกับไว้ด้วย

ข้อ ๑๒ การลงลายมือชื่อนั้น ถ้าไม่อาจลงลายมือชื่อได้ จะพิมพ์ลายนิ้วมือลงเครื่องหมายแทนลายมือชื่อก็ได้ และให้เจ้าหน้าที่เขียนนามของผู้นั้นกำกับไว้ด้วย แต่ถ้าไม่สามารถจะทำได้โดยวิธีใดเลย เช่น มือด้วน ก็ให้นายทะเบียนบันทึกเหตุขัดข้องไว้ในช่องลายมือชื่อนั้น

ตอนที่ ๒

การจดทะเบียนสมรส

ข้อ ๑๓ การจดทะเบียนสมรส คู่สมรสอาจดำเนินการได้ ๒ วิธี คือ :-

วิธีที่ ๑ ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ (ตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว ๒๔๗๘)

วิธีที่ ๒ ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนันท้องที่ที่ชายหรือหญิงฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายมีถิ่นที่อยู่ (ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว ฉบับที่ ๒)

วิธีที่ ๑ การยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ

ข้อ ๑๔ คำร้องขอจดทะเบียนสมรสให้ใช้แบบ คร. ๑

การกรอกรายการในคำร้อง ผู้ร้องจะกรอกมาเสร็จหรือกรอกต่อเจ้าพนักงานก็ได้

ข้อ ๑๕ คำร้องขอจดทะเบียนนั้น ถ้ากรอกข้อความในช่องต่าง ๆ บกพร่องหรือคลาดเคลื่อนให้นายทะเบียนแนะนำให้ผู้ร้องเพิ่มเติมแก้ไขเสียให้ถูกต้อง หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าการมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งมาตรา ๑๔๔๕, ๑๔๔๖ และมาตรา ๑๔๔๗ ก็ให้สอบสวนเสียก่อนจะรับจดทะเบียนก็ได้

ข้อ ๑๖ ถ้าปรากฏว่า การมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๔๕, ๑๔๔๖ และ ๑๔๔๗ ห้ามมิให้นายทะเบียนจดทะเบียนสมรสให้

ข้อ ๑๗ ชายหรือหญิงผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสนั้น ถ้ายังไม่บรรลุนิติภาวะต้องได้รับความยินยอมของบิดามารดาก่อนจึงจะทำการสมรสได้ ถ้าบิดาหรือมารดาตายต้องได้รับความยินยอมจากผู้ที่ยังอยู่

ถ้าชายหรือหญิงอยู่กับบิดามารดาต้องรับความยินยอมของบิดามารดานั้น

ถ้ามีผู้ปกครองต้องได้รับความยินยอมของผู้ปกครอง ในข้อนี้ถ้าหญิงหรือชายคู่สมรสนั้น ได้มีผู้ปกครองโดยศาลตั้ง หรือโดยพินัยกรรมอยู่ นายทะเบียนจะรับจดทะเบียนได้ต่อเมื่อคู่สมรสได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองนั้นแล้ว แต่ถ้าคู่สมรสไม่มีบิดามารดาหรือผู้

ปกครองโดยศาลตั้งหรือพินัยกรรม ถ้ามีบุคคลใดแสดงตนเป็นผู้ปกครองเข้ามาขอให้ความยินยอมแล้ว เมื่อการมิได้ปรากฏชัดแจ้งแก่นายทะเบียนเป็นอย่างอื่นก็ให้รับจดทะเบียน ถ้าผู้ใดคิดว่าตนอยู่ในฐานะเป็นผู้ปกครอง และตนต้องให้ความยินยอมด้วยแล้ว ย่อมมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนการสมรสนั้นได้

ถ้าคู่สมรสยังไม่บรรลุนิติภาวะ ไม่มีบิดามารดา และไม่ได้อยู่ในความปกครองของผู้ใด ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนให้ได้ โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใด

ข้อ ๑๘ การแสดงการยินยอม อาจปฏิบัติได้ทางใดทางหนึ่ง คือ

ก. ผู้ให้ความยินยอมลงลายมือชื่อในทะเบียนสมรส คร. ๒ ช่อง ๑๒ ขณะจดทะเบียนสมรส

ข. ทำเป็นหนังสือ ยื่นต่อนายทะเบียน ระบุชื่อ ผู้ที่ สมรส และลงลายมือชื่อผู้ให้ความยินยอมไว้ หนังสือแสดงความยินยอมนี้ จะทำขึ้นเองหรือใช้แบบด้านหลัง คร. ๑ ก็ได้ ให้นายทะเบียนบันทึกลงในหน้าบันทึกของทะเบียนสมรส (คร. ๒) ขณะจดทะเบียนสมรสว่าผู้ให้ความยินยอมได้ให้ความยินยอมเป็นหนังสือ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

"ครั้งที่ ๑ วัน..... การสมรสรายนี้ฝ่ายหญิงยังไม่บรรลุนิติภาวะ ได้มีหนังสือของนาย..... และนาง..... ซึ่งเป็นบิดามารดาแสดงความยินยอมให้สมรสได้ ยื่นต่อนายทะเบียนตามความในมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ ด้วย จึงจดทะเบียนสมรสให้"

ค. ถ้ามีเหตุจำเป็น ผู้ให้ความยินยอมจะแสดงความยินยอมด้วยวาจาต่อหน้าพยานอย่างน้อย ๒ คนก็ได้ ในกรณีนี้ ผู้ร้องต้องนำพยานนั้นไปให้ถ้อยคำต่อนายทะเบียนเพื่อนายทะเบียนจะได้บันทึกถ้อยคำซึ่งพยานให้ไว้นั้นลงในหน้าบันทึกของทะเบียนสมรส โดยให้พยานลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

ข้อ ๑๙ เมื่อนายทะเบียนได้พิจารณาคำร้องขอจดทะเบียน เห็นเป็นการถูกต้องแล้ว ให้รับจดทะเบียนสมรสให้ โดยใช้ทะเบียนแบบ คร. ๒

ข้อ ๒๐ บุคคลใดที่นายทะเบียนบอกปัดไม่รับจดทะเบียนให้ ถ้าบุคคลนั้นมาร้องขอจดทะเบียนอีกครั้งหนึ่ง โดยอ้างคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลให้จดทะเบียนได้แล้วจะต้องมีสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลที่รับรองถูกต้องแล้วยื่นต่อนายทะเบียน พร้อมกับคำร้องจึงจะรับจดทะเบียนให้

ข้อ ๒๑ การจดทะเบียนสมรสของชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้ง ๒ ฝ่าย ซึ่งตกอยู่ในอันตราย ใกล้ความตาย ตามความ ในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ นั้น ให้ใช้ทะเบียนแบบ คร. ๒ เช่นเดียวกัน โดยบันทึกถ้อยคำของผู้ที่ได้รับคำร้องขอจดทะเบียน และถ้อยคำของชายหรือหญิงคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่แสดงพฤติการณ์แห่งการร้องขอไว้ และให้ลงลายมือชื่อเป็นสำคัญ

อุทาหรณ์ นายมั่นกับนางสาวหมาย ตกลงที่จะจดทะเบียนสมรสอยู่แล้ว แต่โดยเหตุบังจุบัน นายมั่นต้องล้มเจ็บลงมีอาการหนักใกล้ที่จะถึงความตาย และประสงค์ที่จะจดทะเบียนสมรสกับนางสาวหมายเช่นนี้ ย่อมร้อง ขอจดทะเบียน สมรส ด้วยวาจา หรือกิริยา ก็ได้ โดยร้องต่อพนักงานฝ่ายปกครอง ซึ่งมีตำแหน่งตั้งแต่ชั้นกำนันขึ้นไป หรือต่อนายตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่นายร้อยตรีขึ้นไป หรือหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือต่อบุคคลซึ่งเป็นพยานได้ตามกฎหมายอย่างน้อย ๒ คน ซึ่งอยู่พร้อมกัน ในกรณีนี้ถ้านายมั่นตายให้ผู้ที่ได้รับคำร้องนั้นพร้อมด้วยนางสาวหมายไปแสดงตนต่อนายทะเบียนโดยไม่ชักช้า เพื่อให้ถ้อยคำแสดงพฤติการณ์แห่งการร้องขอ แล้วขอจดทะเบียนสมรส หรือแม้นางสาวหมายจะอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย และได้ตายไปด้วยอีกคนหนึ่ง เพียงแต่ผู้ได้รับคำร้องนั้นไปแสดงต่อนายทะเบียนก็เป็นการใช้ได้เป็นต้น

ข้อ ๒๒ เมื่อนายทะเบียนได้จดทะเบียนสมรสให้แล้ว ให้ออกใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) มอบให้แก่คู่สมรสฝ่ายละหนึ่งฉบับโดยไม่เรียกค่าธรรมเนียม

ข้อ ๒๓ เมื่อการจดทะเบียนสมรสได้เสร็จสิ้นไปแล้ว หากปรากฏภายหลังว่าการสมรสมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมาย โดยข้อความที่ผู้ร้องให้ไว้บกพร่องคลาดเคลื่อนต่อความจริงซึ่งนายทะเบียนมิได้ทราบขณะจดทะเบียนสมรส นายทะเบียนไม่มีอำนาจจะเพิกถอนหรือลบล้างทะเบียนรายนั้นได้ จะต้องปล่อยให้การนั้นเป็นโมฆะ หรือโมฆียะแล้วแต่กรณี

เว้นแต่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้นำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุด และได้รับรองถูกต้องแล้วมาแสดง จึงให้นายทะเบียนบันทึกลงในทะเบียนว่าศาลได้พิพากษาหรือสั่งเพิกถอนการสมรสรายนั้นแล้ว

ข้อ ๒๔ การจดทะเบียนสมรสนอกสำนักงานนั้น ให้นายทะเบียนบันทึกลงในหน้าบันทึกทะเบียนการสมรส (คร. ๒) ว่า "ได้ไปทำการจดทะเบียนสมรส ณ ที่บ้านใคร ตำบลใด" ไว้ด้วย

วิธีที่ ๒ การยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนันท้องที่

ข้อ ๒๕ ในกรณีที่มีผู้ประกาศของข้าหลวงประจำจังหวัดยอมให้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนันท้องที่ได้ ให้ผู้ร้องพร้อมด้วยพยานไปยังบ้านกำนันท้องที่ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีถิ่นที่อยู่เพื่อร้องขอจดทะเบียน กำนันจะได้มอบแบบคำร้องขอจดทะเบียนสมรส (คร. ๑) ให้

ข้อ ๒๖ เมื่อกำนันได้รับคำร้องขอจดทะเบียนไว้ โดยมีพยานลงลายมือชื่อต่อหน้ากำนันถูกต้องแล้ว ให้จัดการส่งคำร้องนั้นไปยังนายทะเบียนประจำสำนักทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอแห่งท้องที่นั้น เมื่อนายทะเบียนเห็นว่าคำร้องนั้นไม่ขัดต่อเงื่อนไขแห่งกฎหมายหรือระเบียบการแล้ว ก็รับจดทะเบียนให้ และออกใบสำคัญการสมรสให้แก่กำนันเพื่อส่งมอบให้คู่สมรสฝ่ายละฉบับ อนึ่ง ในการจดทะเบียนให้นายทะเบียนลงชื่อผู้ร้องและพยานลงในทะเบียนถือเป็นการลงลายมือชื่อ

ข้อ ๒๗ การยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนันท้องที่ นอกจากที่กล่าวไว้ในข้อ ๒๕ และข้อ ๒๖ ให้นำเอาระเบียบว่าด้วยการยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสที่ ๑ มาใช้โดยอนุโลม

ตอนที่ ๓

การจดทะเบียนการหย่า

ข้อ ๒๘ การหย่าโดยความยินยอมนั้น เฉพาะคู่สมรสที่ได้จดทะเบียนสมรสไว้จะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้มาจดทะเบียนหย่า ส่วนสามีภรรยาที่ได้ทำการสมรสกันก่อนใช้ประมวล-

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ นั้น การหย่าย่อมสมบูรณ์ได้โดยมิต้องจดทะเบียน แต่ประสงค์จะขอจดทะเบียนการหย่า ก็ให้นายทะเบียนจัดการให้ โดยใช้ทะเบียนอีกเล่มหนึ่งต่างหากจากทะเบียนการหย่าซึ่งใช้สำหรับคู่หย่าที่จดทะเบียนสมรสไว้ และในช่องทะเบียนการหย่าหมายเลข ๕ ให้ลงว่า "สมรสก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕"

ข้อ ๒๕ การร้องขอจดทะเบียนหย่านั้น ให้ใช้แบบ คร. ๕ และนำหนังสือหย่าซึ่งต้องมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อย ๒ คน มาแสดงต่อนายทะเบียนด้วย

เมื่อนายทะเบียนตรวจข้อความในคำร้องและในหนังสือหย่าเห็นเป็นการถูกต้องแล้ว ก็ให้รับจดทะเบียนให้ตามแบบทะเบียนการหย่า คร. ๖ แล้วออกใบสำคัญการหย่า คร. ๗ มอบให้แก่คู่หย่าฝ่ายละ ๑ ฉบับ โดยไม่เรียกค่าธรรมเนียม

ข้อ ๓๐ การจดทะเบียนการหย่า ให้นายทะเบียนบันทึกลงในทะเบียนสมรสด้วยว่าได้จดทะเบียนหย่าแล้วเมื่อ วัน เดือน ปีใด

ข้อ ๓๑ ถ้าหากการจดทะเบียนสมรสนั้นได้ทำไว้ ณ สำนักทะเบียนแห่งอื่น ก็ให้นายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนการหย่าส่งสำเนาทะเบียนหย่านั้นไปยังนายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนสมรส เพื่อจะได้บันทึกไว้ในทะเบียนสมรสเช่นเดียวกัน

ข้อ ๓๒ ถ้าการหย่านั้นเป็นการหย่าโดยคำพิพากษาตามความในมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และถ้าคู่หย่ามีความประสงค์จะให้นายทะเบียนบันทึกการหย่าไว้เป็นหลักฐานแล้ว คู่หย่าไม่ต้องยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพียงแต่ให้คู่หย่านำสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุด และรับรองถูกต้องแล้วมาแสดงเป็นการเพียงพอ ในกรณีเช่นนี้ ให้นายทะเบียนบันทึกการหย่าลงในหน้าบันทึกของทะเบียนสมรสนั้นว่า ศาลจังหวัดใดได้พิพากษาให้หย่าจากกันตั้งแต่ วัน เดือน ปีใด แล้วลงนามนายทะเบียน พร้อมกับ วัน เดือน ปีที่บันทึกนั้น แต่ถ้าเป็นกรณีที่มีการสมรสได้จดทะเบียนไว้ ณ สำนักทะเบียนแห่งอื่นให้ใช้แบบบันทึก คร. ๓๑ และส่งสำเนาไปให้สำนักทะเบียนที่จดทะเบียนสมรสรายนั้นไว้เพื่อบันทึกการหย่าในทะเบียนสมรส

ข้อ ๓๓ การหย่าที่กล่าวอยู่ในข้อ ๓๒ นายทะเบียนไม่ต้องออกใบสำคัญการหย่าให้ เพราะคู่หย่ามีคำพิพากษาของศาลเป็นหลักฐานอยู่แล้ว

ข้อ ๓๔ เมื่อได้จดทะเบียนการหย่าไว้แล้วห้ามมิให้นายทะเบียนบันทึกเพิกถอนการหย่านั้น เว้นแต่จะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลให้เพิกถอนได้ แต่ถ้าคู่หย่านั้นได้กลับสมรสกันใหม่อีกครั้งหนึ่ง ก็ให้บันทึกการสมรสนั้นไว้ในหน้าบันทึกทะเบียนการหย่าว่าได้กลับสมรสกันใหม่ตั้งแต่ วัน เดือน ปีใด โดยทะเบียนเลขที่เท่าใด

ตอนที่ ๔
การจดทะเบียนการรับรองบุตร

ข้อ ๓๕ การร้องขอจดทะเบียนการรับรองบุตรนั้นให้ใช้แบบ คร. ๙

ข้อ ๓๖ ถ้าผู้ร้องนำบุตรกับมารดาของบุตรมาพร้อมกัน ณ สำนักทะเบียนด้วย ก็ให้ลงนามแสดงความยินยอมในช่องแสดงความยินยอมในด้านหลังของคำร้องขอจดทะเบียนนั้นพร้อมกันทั้งสองคน

ข้อ ๓๗ เมื่อนายทะเบียนได้พิจารณาคำร้องขอจดทะเบียนเห็นเป็นการถูกต้องแล้ว ให้รับจดทะเบียนการรับรองบุตรให้ โดยใช้ทะเบียน คร. ๑๑

ข้อ ๓๘ ถ้าบุตรและมารดาของบุตรมิได้มาพร้อมกัน ณ สำนักทะเบียน หรือมาแต่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่พร้อมกัน ให้นายทะเบียนปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. ถ้าบุตรและมารดาของบุตรมิได้มาด้วย ให้นายทะเบียนรับคำร้องขอจดทะเบียนนั้นไว้ แล้วทำหนังสือตามแบบ คร. ๑๐ แจ้งไปยังบุตรและมารดาของบุตรคนละฉบับเพื่อทราบและแสดงความยินยอมหรือคัดค้านในการจดทะเบียนนั้น

๒. ถ้าบุตรหรือมารดาคนใดคนหนึ่งมาสำนักทะเบียนด้วยแล้ว ก็ให้ฝ่ายที่มาลงนามแสดงความยินยอมไว้ในแบบ คร. ๙ ด้านหลัง แล้วทำหนังสือให้ฝ่ายที่ไม่ทราบตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ข้อ ๓๙ ก่อนครบกำหนดวันตามความในมาตรา ๑๙ วรรค ๓ แห่งพระราช-บัญญัติจดทะเบียนครอบครัวพุทธศักราช ๒๔๗๘ นายทะเบียนได้รับแจ้งแสดงความยินยอม

ครบถ้วนทั้งสองฝ่ายแล้วก็ให้ดำเนินการจดทะเบียนได้ หรือเมื่อครบกำหนดดังกล่าวแล้วยังไม่ได้รับแจ้งความยินยอมทั้งสองฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ให้นายทะเบียนดำเนินการจดทะเบียนโดยมีหนังสือแจ้งไปยังผู้ร้องให้มาทำการจดทะเบียนการรับรองบุตรตามแบบ คร. ๑๖ ต่อไป

ข้อ ๔๐ ก่อนครบกำหนดวันดังกล่าวแล้วนั้น ถ้านายทะเบียนได้รับแจ้งการคัดค้านการขอรับรองบุตรจากทั้งสองฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ห้ามมิให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนและต้องแจ้งคำคัดค้านนั้นไปให้ผู้ร้องขอจดทะเบียนทราบ

ข้อ ๔๑ เมื่อศาลได้พิพากษาว่าผู้ใดเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ และถ้าผู้มีส่วนได้เสียมีความประสงค์จะให้นายทะเบียนบันทึกการรับรองบุตรไว้เป็นหลักฐานแล้ว ก็ให้ยื่นสำเนาคำพิพากษาอันถึงที่สุด ซึ่งรับรองถูกต้องแล้วต่อนายทะเบียนโดยมิต้องยื่นคำร้องต่อนายทะเบียน หรือต้องมีการแสดงความยินยอมของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ในกรณีเช่นนี้ให้นายทะเบียนบันทึกการรับรองบุตรไว้ในหน้าบันทึกของทะเบียนรับรองบุตร

ข้อ ๔๒ ถ้าศาลได้พิพากษาให้เพิกถอนการรับรองบุตร ตามความในมาตรา ๑๕๒๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในกรณีเช่นนี้ ถ้าผู้มีส่วนได้เสียร้องขอให้นายทะเบียนบันทึกการเพิกถอนการจดทะเบียนรับรองบุตรไว้ในทะเบียน ก็ให้สำเนาคำพิพากษาอันถึงที่สุด ซึ่งรับรองถูกต้องแล้วยื่นต่อนายทะเบียน และให้นายทะเบียนบันทึกข้อความลงไว้ให้ชัดเจนทำนองเดียวกับข้อ ๔๑

ข้อ ๔๓ บิดาของเด็กเกิดก่อนสมรสคนใด หากได้จดทะเบียนสมรสกับหญิงซึ่งเป็นมารดาของเด็กโดยชอบด้วยกฎหมายแล้วก็มิจำต้องขอจดทะเบียนรับรองบุตรอีกครั้งหนึ่ง เพราะบุตรเกิดก่อนสมรสย่อมเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายในเมื่อบิดามารดาได้สมรสกัน (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๒)

ข้อ ๔๔ การจดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักงานนั้น ให้นายทะเบียนบันทึกลงในหน้าบันทึกทะเบียนรับรองบุตร (คร. ๑๑) ว่า "ได้ไปทำการจดทะเบียนรับรองบุตร ณ ที่บ้านใคร ตำบลใด" ไว้ด้วย

ตอนที่ ๕

การจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม

ข้อ ๔๕ การร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ให้ใช้ คร. ๑๓

ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมจะต้องทำคำร้องยื่นต่อนายทะเบียน โดยลงลายมือชื่อในคำร้องขอนั้น

ข้อ ๔๖ บุคคลผู้ร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมได้ ตามความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๘๒ นั้น จะต้อง

๑. มีอายุไม่ต่ำกว่า ๓๐ ปี บริบูรณ์ ในวันร้องขอจดทะเบียนและ

๒. มีอายุแก่กว่าผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมอย่างน้อย ๑๕ ปี

ในการร้องขอจดทะเบียนจะรับบุตรบุญธรรม ถ้าผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะก็ดี หรือในกรณีที่ผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรม หรือผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมมีคู่สมรสอยู่ก็ดี การแสดงความยินยอมของบิดามารดา หรือผู้แทนโดยชอบธรรม หรือของคู่สมรสนั้น ให้แสดงตามแบบ คร. ๑๓ ด้านหลัง และให้นายทะเบียนบันทึกไว้ในหน้าบันทึกของทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมแสดงถึงความยินยอมดังกล่าวนั้นด้วย

ข้อ ๔๗ เมื่อนายทะเบียนได้พิจารณาคำร้องขอจดทะเบียนเห็นเป็นการถูกต้องแล้ว ให้รับจดทะเบียนให้โดยใช้ทะเบียนแบบ คร. ๑๔

ข้อ ๔๘ ถ้าปรากฏว่าการมิได้เป็นไปตามเงื่อนไข แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๘๒, ๑๕๘๓ และ ๑๕๘๔ ห้ามมิให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน

ข้อ ๔๙ ในการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ถ้าผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมไม่สามารถลงนามด้วยตนเองได้ โดยเหตุยังอ่อนอายุไม่เดียงสาแล้ว ในกรณีเช่นนี้ให้บิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมลงนามแทน

ถ้าผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี แต่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ในกรณีเช่นนี้ ผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมต้องลงนามในช่องผู้ร้องขอจดทะเบียนด้วยตนเอง

ข้อ ๕๐ ผู้ร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมรายใดที่นายทะเบียนบอกปัดไม่ยอมรับจดทะเบียนให้ ถ้าบุคคลนั้นมาร้องขอจดทะเบียนอีกครั้งหนึ่ง โดยอ้างคำพิพากษา หรือ

คำสั่งศาลให้จดทะเบียนได้แล้ว จะต้องมีสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลที่รับรองถูกต้องแล้ว ยื่นต่อนายทะเบียนพร้อมกับคำร้องจึงจะรับจดทะเบียนให้

ตอนที่ ๖
การจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรม

ข้อ ๕๑ การร้องขอจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรม โดยความตกลงกันให้ใช้แบบ คร. ๑๖

ผู้รับบุตรบุญธรรม และบุตรบุญธรรมจะต้องทำคำร้องยื่นต่อนายทะเบียนโดยลงลายมือชื่อในคำร้องนั้น

ข้อ ๕๒ เมื่อนายทะเบียนได้พิจารณาคำร้องขอจดทะเบียนเห็นเป็นการถูกต้องแล้ว ให้รับจดทะเบียนไว้ โดยใช้ทะเบียนแบบ คร. ๑๗

ข้อ ๕๓ ถ้าปรากฏว่า การมิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๘๓ และ ๑๕๘๔ ห้ามมิให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน

ข้อ ๕๔ ในกรณีที่บุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะก็ดี หรือในกรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือบุตรบุญธรรมมีคู่สมรสอยู่ก็ดี การแสดงความยินยอมของบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมหรือของคู่สมรส ให้แสดงตามแบบ คร. ๑๖ ด้านหลัง

ข้อ ๕๕ การจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรม ให้นายทะเบียนบันทึกลงไว้ในทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมด้วย ถ้าหากการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมได้ทำไว้ ณ สำนักทะเบียนแห่งอื่น ก็ให้นายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรมส่งสำเนาทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรมนั้นไปยังนายทะเบียนผู้รับจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมเพื่อจะได้บันทึกไว้ในทะเบียนรับบุตรบุญธรรม

ข้อ ๕๖ ถ้าการเลิกรับบุตรบุญธรรม ได้มีคำพิพากษาของศาลสั่งให้เพิกถอนหรือเลิกการรับบุตรบุญธรรม และถ้าผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้นายทะเบียนบันทึกเลิกการรับบุตรบุญธรรมไว้เป็นหลักฐานแล้วไม่ต้องยื่นคำร้องต่อนายทะเบียน ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพียงแต่ให้นำสำเนาคำพิพากษาอันถึงที่สุดและรับรองถูกต้องแล้ว มาแสดงก็เป็นการเพียงพอ ใน

กรณีเช่นนี้ ให้นายทะเบียนบันทึกเลิกการรับบุตรบุญธรรมไว้ในหน้าบันทึก ของทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมรายนั้น ว่าศาลจังหวัดใดได้พิพากษาให้เพิกถอน หรือเลิกการรับบุตรบุญธรรมตั้งแต่ วัน เดือน ปีใดแล้วลงนามนายทะเบียนพร้อมกับวัน เดือน ปี ที่บันทึกนั้น แต่ถ้าเป็นกรณีที่รับบุตรบุญธรรม ได้จดทะเบียนไว้ ณ สำนักทะเบียนแห่งอื่น ให้ใช้แบบบันทึก คร. ๓๑ และให้นำสำเนาส่งไปให้สำนักทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมรายนั้นไว้ เพื่อบันทึกเลิกการรับในทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมนั้น

ตอนที่ ๗

การบันทึกแสดงฐานะภริยา

ข้อ ๕๗ การร้องขอบันทึกแสดงฐานะของภริยา ให้ใช้ แบบ คร. ๑๙

ข้อ ๕๘ สามีภริยาซึ่งสมรสกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ถ้ามีความประสงค์จะร้องขอให้นายทะเบียนบันทึกแสดงฐานะของภริยาตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช ๒๔๗๘ แล้วให้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียน

ข้อ ๕๙ เมื่อนายทะเบียนได้พิจารณาคำร้องขอบันทึกฐานะภริยาเห็นเป็นการถูกต้องแล้ว ให้รับบันทึกให้ โดยใช้ทะเบียนแบบ คร. ๒๐

ข้อ ๖๐ ฐานะภริยา ก่อนวันใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ มีอยู่ ๒ ชั้น ดังนี้

๑. ภริยาหลวงหรือเอกภริยา ได้แก่ภริยาที่ทำการสมรสก่อนภริยาอื่น หรือภริยาที่สามียกย่องเป็นภริยาหลวง ซึ่งชายจะมีประจำได้เพียงคนเดียว

๒. ภริยาน้อย อนุภริยา หรือภริยาอื่น ๆ นอกจากภริยาหลวง ซึ่งชายอาจมีได้หลายคนในขณะเดียวกัน และมีฐานะเท่ากันทุกคนตามกฎหมาย

การบันทึกฐานะภริยา มุ่งหมายจะให้นายทะเบียนบันทึกว่าเป็นภริยาหลวงหรือภริยาน้อยและให้รับบันทึกเฉพาะสามีภริยาที่มาร้องขอให้บันทึก ส่วนภริยาอื่นที่ไม่ได้มาร้องขอด้วย ไม่ต้องบันทึกให้

ตอนที่ ๘
การบันทึกฐานะแห่งครอบครัว

ข้อ ๖๑ ทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว ให้ใช้ แบบ คร. ๒๒

ข้อ ๖๒ การใด ๆ อันเกี่ยวแก่ฐานะแห่งครอบครัวที่ได้ทำไว้ ณ ต่างประเทศ ตามแบบกฎหมายแห่งประเทศที่ทำขึ้นบัญญัติไว้ ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้นายทะเบียนบันทึกทะเบียนในประเทศไทยแล้วก็ย่อมทำได้ โดยยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนเป็นลายลักษณ์อักษรว่าจะขอให้บันทึกฐานะแห่งครอบครัวในกรณีใด ระหว่างใครต่อใครไว้โดยชัดเจน

อุทาหรณ์ นายแดง สัญชาติไทย ไปประกอบอาชีพอยู่ในประเทศอังกฤษ ได้ทำการสมรสกับนางสาวแมรี่ คนสัญชาติอังกฤษ โดยปฏิบัติถูกต้องตามแบบแห่งกฎหมายประเทศอังกฤษ ดังนี้ นายแดงจะขอให้บันทึกการสมรสที่ทำไว้ในอังกฤษนั้นในประเทศไทยก็ได้ โดยทำคำร้องยื่นต่อนายทะเบียนเป็นลายลักษณ์อักษร ว่าตนมีความประสงค์จะขอให้บันทึกการสมรสกับนางแมรี่ แต่ในกรณีนี้ นายแดงจะต้องยื่นเอกสารการสมรส ที่ได้ทำไว้ในประเทศอังกฤษโดยมีคำรับรองถูกต้องพร้อมกับคำแปลภาษาไทยแนบมาด้วย

ข้อ ๖๓ เมื่อผู้มีส่วนได้เสียคนใดมาร้องขอให้บันทึกฐานะแห่งครอบครัวอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นหน้าที่ของนายทะเบียนที่จะเรียกเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการนั้น โดยมีคำรับรองถูกต้อง พร้อมกับคำแปลภาษาไทยซึ่งผู้ร้องจะต้องจัดทำมาให้พร้อมเสร็จ

ข้อ ๖๔ การบันทึกฐานะแห่งครอบครัว ดังกล่าวมาแล้ว มุ่งหมายให้บันทึกเฉพาะความสัมพันธ์ ในระหว่างคู่กรณีที่เป็นคนสัญชาติไทยด้วยกัน หรือระหว่างคนสัญชาติไทยกับคนต่างประเทศเท่านั้น

ตอนที่ ๙
การเพิกถอนทะเบียน

ข้อ ๖๕ เมื่อได้รับจดทะเบียนแล้ว หากปรากฏภายหลังว่าการจดทะเบียนนั้นไม่ถูกต้องเนื่องจากรายการที่จดไว้ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายก็ดี หรือด้วยประการอื่นใดก็ดี นายทะเบียนไม่มีอำนาจที่จะเพิกถอนทะเบียนนั้น เว้นแต่จะได้รับคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล

ข้อ ๖๖ เมื่อมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้เพิกถอนทะเบียนดังกล่าวไว้ในข้อ ๖๕ ผู้มีส่วนได้เสียจะขอให้นายทะเบียนบันทึกไว้ในทะเบียนก็ได้ แต่จะต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) ทำคำขอด้วยวาจา หรือเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนเพื่อขอให้บันทึกในทะเบียนว่า กิจการนั้น ๆ ศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนเสียแล้ว และ

(๒) ต้องมีสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุด ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ของศาลลงลายมือชื่อรับรองว่าถูกต้อง แนบมาพร้อมกับคำขอนั้นด้วย

เมื่อนายทะเบียนตรวจเห็นว่า คำขอและสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลนั้นถูกต้องแล้ว ก็ให้บันทึกลงในทะเบียนนั้นไว้ให้ปรากฏ

ตอนที่ ๑๐
การบันทึกทะเบียน

ข้อ ๖๗ การบันทึกทะเบียน หมายถึงการจดข้อความใด ๆ ลงในทะเบียนเพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์ และเรื่องที่จะให้บันทึกนั้น ต้องเป็นเรื่องที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น สินเดิม สินส่วนตัว และเรื่องอื่น ๆ ที่เห็นควรบันทึกให้ มีอาทิ เช่น เรื่องที่อาจเกิดเป็นปัญหาเกี่ยวกับความสมบูรณ์ของการจดทะเบียนสมรส กล่าวคือ ถ้าบิดามารดาของคู่สมรสให้ความยินยอมไม่ได้ เนื่องจากตายไป หรือมีผู้ปกครองโดยศาลตั้งหรือโดยพินัยกรรม ก็ควรบันทึกให้ชัดเจน เพื่อมิให้เกิดเป็นปัญหาข้อสงสัยได้ นายทะเบียนจะต้องเขียนลงไว้ให้ปรากฏว่า บันทึกครั้งที่เท่าใดเมื่อ วัน เดือน ปีใด ด้วยเหตุผลโดยย่ออย่างใด ในท้ายคำบันทึกให้ลงลายมือชื่อนายทะเบียนไว้ทุกครั้ง

ข้อ ๖๘ นอกจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว ในข้อ ๖๗ การบันทึกยังมีหลักที่จะปฏิบัติดังต่อไปนี้อีก คือ

๑. ถ้ามีเอกสารประกอบบันทึกนั้น ให้นายทะเบียนเขียนลงไว้ในเอกสารให้ปรากฏว่าตรงกับบันทึกครั้งที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด แล้วผนึกหนังสือนั้นติดตามลำดับไว้ข้างหลังทะเบียนรายนั้น ๆ

๒. การบันทึกโดยอาศัยคำสั่ง หรือคำพิพากษาของศาลนั้น จะต้องเป็นคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลในชั้นที่สุด โดยมีเจ้าหน้าที่ของศาลลงลายมือชื่อรับรองสำเนาว่าถูกต้อง และให้นายทะเบียนเขียนไว้ในบันทึกให้ปรากฏว่า เป็นคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลใดในคดีแดงที่เท่าใด ปีใด มีใจความอย่างไร

๓. การบันทึกตามคำร้องของบุคคลผู้ใด ต้องกล่าวชื่อบุคคลผู้นั้น และให้ผู้ร้องลงลายมือชื่อรับรองในบันทึกครั้งนั้นด้วย

ส่วนที่ ๒

คำอธิบายแบบพิมพ์

ข้อ ๖๕ คร. ๑ คำร้องขอจดทะเบียน

คำร้องขอจดทะเบียนสมรส สำหรับผู้ขอจดทะเบียนสมรส ทำคำร้องยื่นต่อนายทะเบียนตามความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ หรือยื่นต่อกำนันท้องที่ ตามความในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๒ วิธีกรอกข้อความให้ปฏิบัติดังนี้

ก. ด้านหน้า ตอนบนด้านซ้ายมือบรรทัดแรก "ที่ว่าการอำเภอ....." ได้แก่ชื่อที่ว่าการอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ ที่ร้องขอจดทะเบียนสมรส

บรรทัดที่ ๒ "จังหวัด....." ได้แก่ชื่อจังหวัดที่ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอนั้นสังกัดอยู่

ส่วนข้อความตอนบนด้านขวามือ ผู้ร้องขอจดทะเบียนไม่ต้องกรอก เว้นว่างไว้ให้นายทะเบียนกรอกตามลำดับคือ "อักษร....." ได้แก่อักษรตัวแรกของนามสกุลฝ่ายชาย เช่น คู่สมรสฝ่ายชายชื่อนาย ก. นามสกุล ใจเย็น ให้กรอกช่องนี้ว่า "จ"

บรรทัดที่ ๒ "ลำดับหน้า....." คือในหมวดอักษรนั้นมีทะเบียนกี่รายก็เรียงลำดับต่อ ๆ ไปเช่น ก. ลำดับหน้า ๑ อักษร ก. ลำดับหน้า ๒ เป็นต้น

บรรทัดที่ ๓ "เลขทะเบียนที่....." ได้แก่เลขทะเบียนที่ได้รับจดทะเบียนสมรสไว้ในรายที่เท่าใด ก็กรอกลงไว้ให้ตรงกับเลขทะเบียนที่ได้รับจดทะเบียนไว้ใน คร. ๒ ช่อง ๑๔ ดังจะได้อธิบายต่อไป

รายการช่อง ๑ "นาม..... ....." ได้แก่นามฝ่ายชายในช่องแรกนามฝ่ายหญิงในช่องที่ ๒ ให้กรอกทั้งนามตัวและนามสกุล สำหรับนามฝ่ายหญิงนั้นหมายถึงนามตัวและนามสกุลเดิม ถ้าผู้ร้องขอเป็นผู้มีบรรดาศักดิ์ ให้กรอกนามบรรดาศักดิ์และนามเดิมด้วย โดยวงเล็บนามเดิมไว้ข้างล่าง

ช่องที่ ๒ "เชื้อชาติ สัญชาติ" เชื้อชาติ การที่จะลงว่าบุคคลใดมีเชื้อชาติใดนั้นให้ดูว่า ผู้นั้นมีเชื้อสาย เหล่ากำเนิดมาจากชนชาติใด บุคคลต่อไปนี้ได้ชื่อว่า มีเชื้อชาติไทย คือ

(๑) บุคคลที่เกิดจากบิดาและมารดาเป็นไทย

(๒) บุคคลที่เกิดจากบิดาเป็นไทย มารดาเป็นชาวต่างประเทศ

(๓) บุคคลที่เกิดจากมารดาเป็นไทย บิดาเป็นชาวต่างประเทศ หรือบิดาไม่ปรากฏ

ทั้ง ๓ ประการนี้ จะเกิดในพระราชอาณาจักรหรือนอกพระราชอาณาจักรก็ดีได้ชื่อว่ามีเชื้อชาติเป็นไทยทั้งสิ้น

สัญชาติ บุคคลจะมีสัญชาติใดนั้น ย่อมต้องเป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายสัญชาติของประเทศนั้นบัญญัติไว้ฉะนั้น การที่จะวินิจฉัยว่า บุคคลใดมีสัญชาติไทยหรือไม่จักต้องพิจารณาตามนัยแห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๔๕๖ โดยเคร่งครัด

ช่อง ๓ "ถิ่นที่อยู่....." ได้แก่ถิ่นที่อยู่ของคู่สมรสก่อนที่จะได้อยู่กินสมรสกัน

ช่อง ๔ "อายุ....." ได้แก่อายุในวันขอจดทะเบียนสมรสนับได้เท่าใด พร้อมทั้ง วัน เดือน ปีที่เกิดอย่างสุริยคติ หรือจันทรคติก็ได้

ช่องที่ ๕ "ที่เกิด....." ได้แก่ท้องที่ที่เกิดของแต่ละฝ่าย ให้ลงเลขบ้าน ถนน และจังหวัดที่เกิด สำหรับจังหวัดพระนคร หรือชุมชนที่มีเลขบ้านและชื่อถนน ส่วนชุมชนที่ไม่มีเลขบ้านและถนน ให้กรอกนามและเลขที่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด ถ้าหากเกิดในต่างประเทศ ให้กรอกแต่นามประเทศที่เกิดเท่านั้น

ช่องที่ ๖ "อาชีพ....." ได้แก่กิจการคู่สมรสหาเลี้ยงชีพอยู่ก่อนวันสมรส และเป็นกิจการที่ได้รับผลประโยชน์ เช่น การทำนา ทนายความ ครู ฯลฯ เป็นส่วนกิจการที่ไม่ได้รับผลประโยชน์ไม่ต้องกรอก เช่น กำลังเล่าเรียน หรืออยู่บ้านกับผู้ปกครองให้ขีดเส้น

ช่องที่ ๗ "นามบิดา....." ให้เขียนชื่อเต็ม ดังในช่อง (๑) ถ้ามีบรรดาศักดิ์ ให้ลงนามบรรดาศักดิ์

ช่องที่ ๘ "ประเทศที่เกิดของบิดา....." ให้บอกแต่ชื่อประเทศไม่ต้องบอกตำบล อำเภอ จังหวัด เช่นประเทศไทย ประเทศจีน เป็นต้น

ช่องที่ ๙ "นามมิดา....." ให้กรอกทั้งนามตัวและนามสกุล เช่นเดียวกับช่องที่ ๗

ช่องที่ ๑๐ "ประเทศที่เกิดของมารดา....." ให้กรอกเช่นเดียวกับประเทศที่เกิดของบิดาในช่องที่ ๘

ช่องที่ ๑๑ "ลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียน....." ได้แก่ลายมือชื่อชายหญิงคู่สมรส หากลงลายมือชื่อไม่ได้ ให้พิมพ์ลายนิ้วมือหรือแกงไดไว้เป็นหลักฐานโดยให้เจ้าหน้าที่เขียนนามของผู้กำกับไว้ด้วย

ตอนล่าง ให้กรอก วัน เดือน ปี ที่นายทะเบียนได้รับคำร้องขอจดทะเบียนสมรส บรรทัดสุดท้ายสำหรับนายทะเบียนลงลายมือชื่อ

ข. ด้านหลัง เป็นหนังสือแสดงความยินยอม บิดามารดาหรือผู้ปกครองของคู่สมรสที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แบ่งเป็น ๒ ตอน ตอนบนให้สำหรับการแสดงความยินยอมของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของฝ่ายชาย ตอนล่างใช้สำหรับบิดามารดาหรือผู้ปกครองฝ่ายหญิง

บรรทัดแรก "ยินยอมให้" ให้กรอกนามฝ่ายชายที่จะจดทะเบียนสมรสที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

บรรทัดที่ ๒ "ซึ่งเป็น" ถ้าเป็นบุตรให้กรอกว่า "บุตร" ถ้าไม่ใช่บุตรให้กรอกว่า "ผู้อยู่ในความปกครอง" และช่องซึ่งมี "อายุ.....ปี" ให้กรอกอายุเต็มของผู้ที่จะขอจดทะเบียนสมรสช่อง "ทำการสมรสกับ....." ให้กรอกนามฝ่ายหญิงพร้อมด้วยนามสกุล

บรรทัดสุดท้าย..... .....ให้ลงลายมือไว้เป็นสำคัญ "วันที่....." ให้กรอก วัน เดือน ปี ที่แสดงความยินยอม ส่วนตอนล่างให้กรอกข้อความทำนองเดียวกันกับการแสดงความยินยอมของฝ่ายชายโดยอนุโลม

การยื่นคำร้องต่อกำนัน ตำบลใดที่มีประกาศ ของข้าหลวง ประจำจังหวัด ยอมให้กำนันท้องที่รับคำร้องขอจดทะเบียนสมรสได้ ให้เป็นหน้าที่ของกำนันตำบลนั้น การกรอกข้อความต่อไปนี้ตามลำดับ คือ

บรรทัดแรก ให้ลงนามตำบลแห่งกำนันผู้รับคำร้อง

บรรทัดที่ ๒ ให้ลง วัน เดือน ปี ที่ได้รับคำร้องนั้น

ตอนล่าง ให้ลงลายมือชื่อพยาน ๒ คน และกำนันผู้รับคำร้อง

ข้อ ๗๐ ครร. ๒ ทะเบียนการสมรส เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้องขอจดทะเบียนสมรสดังกล่าวแล้วในข้อ ๖๙ และพิจารณาเห็นเป็นการถูกต้องตามเงื่อนไขแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ แล้ว ให้ใช้แบบ ครร. ๒ นี้ สำหรับทำการจดทะเบียน วิธีการกรอกข้อความในช่องต่าง ๆ มีดังนี้

ก. ด้านซ้าย การกรอกข้อความตั้งแต่ช่อง ๑–๑๑ ให้กรอกทำนองเดียวกับ ครร. ๑

ช่องที่ ๑๒ นั้น ให้ใช้สำหรับกรณีที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองแสดงความยินยอมโดยลงลายมือชื่อ ในทะเบียน ขณะจดทะเบียนสมรส ในเมื่อคู่สมรส ทั้งสองฝ่าย ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ให้บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ลงลายมือชื่อแสดงความยินยอมไว้ ในช่องนี้แต่ถ้าเพียงแต่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่บรรลุนิติภาวะ ก็ให้ลงลายมือชื่อไว้เฉพาะฝ่ายที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเท่านั้น อนึ่ง ถ้ามีผู้แสดงตัวเป็นผู้ปกครองและมาให้ความยินยอมแก่คู่สมรส โดยเหตุที่บิดามารดาได้ถึงแก่กรรมก็ดี หรืออ้างว่าตนเป็น ผู้ปกครองโดยชอบก็ดีในกรณีเช่นนี้ให้บันทึกไว้ให้ชัดเจน อย่าให้เกิดเป็นปัญหาได้

ช่องที่ ๑๓ "ลายมือชื่อพยาน....." การจดทะเบียนสมรสผู้ร้องขอจดทะเบียนจะต้องลงลายมือชื่อในทะเบียนต่อหน้านายทะเบียนและพยานอย่างน้อย ๒ คน ตามความ

ในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว ๒๔๗๘ ในช่องนี้สำหรับลงลายมือชื่อพยานทั้ง ๒ ดังกล่าวแล้ว

ช่องที่ ๑๔ "จดทะเบียน....." ช่องนี้แบ่งเป็นช่องเล็กอีก ๓ ช่อง คือ

ช่องเล็กแรก "เลขทะเบียนที่....." คือเลขลำดับที่ได้รับจดทะเบียนให้ลงเป็นสองตอน ตอนหน้าเป็นเลขที่ที่ได้รับจดทะเบียนในปีหนึ่ง ๆ ขึ้นปีใหม่ขึ้นหนึ่งใหม่เลข ตอนหลังเป็นเลขที่ที่ได้รับจดทะเบียนในกรณีนั้นทั้งหมด ตั้งแต่เริ่มจดทะเบียนสมรสเป็นต้นมา เช่น ใน พ.ศ. ๒๔๗๘ รายแรกลงเลข ๑/๑ และต่อไปเป็น ๒/๒ ๓/๓ สมมุติว่า สิ้น พ.ศ. ๒๔๗๘ มีการจดทะเบียน ๓๐ ราย เลขทะเบียนคงเป็น ๓๐/๓๐ และเมื่อขึ้นปี พ.ศ. ๒๔๗๙ รายแรกจึงเป็น ๑/๓๑ ต่อไปเป็น ๒/๓๒ ๓/๓๓ ตามลำดับ

ช่องเล็กที่ ๒ "วัน เดือน ปี....." ให้กรอกวัน เดือน ปี ที่ได้รับจดทะเบียนสมรส

ช่องเล็กที่ ๓ "ลายมือชื่อนายทะเบียน....." เป็นช่องสำหรับนายทะเบียนลงลายมือชื่อ

ข. ด้านขวา "บันทึก....." ด้านนี้ว่างไว้สำหรับให้นายทะเบียนบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับการสมรส ทั้งนี้ ให้ดูตอนที่ว่าด้วยการบันทึกทะเบียนประกอบด้วย

ข้อ ๗๑ คร. ๓ ใบสำคัญการสมรส เป็นใบสำคัญสำหรับแสดงว่าคู่สมรสได้จดทะเบียนกันถูกต้องตามกฎหมายแล้ว

บรรทัดบน "สำนักทะเบียน....." ถ้าเป็นที่ว่าการอำเภอให้กรอกนามอำเภอที่ได้รับจดทะเบียน ถ้าเป็นกิ่งอำเภอ ก็ให้กรอกนามของกิ่งอำเภอ "จังหวัด....." ได้แก่จังหวัดที่อำเภอหรือกิ่งอำเภอนั้นสังกัดอยู่

บรรทัดที่ ๒ "แสดงว่า....." กรอกนามของฝ่ายชายและหญิงซึ่งทำการสมรส

บรรทัดที่ ๓ "ในเลขทะเบียนที่....." ให้นำเอาเลขทะเบียนใน คร. ๒ ช่อง ๑๔ มากรอกในช่องนี้

บรรทัดที่ ๔ "เมื่อวันที่....." ให้นำเอา วัน เดือน ปี ครฺ. ๒ ช่อง ๑๔ มากรอกเช่นเดียวกัน ถัดจากนั้นไป ให้ลงนามนายทะเบียน และวัน เดือน ปี ที่ออกใบสำคัญการสมรส

ข้อ ๗๒ ครฺ. ๔ สำเนาทะเบียนการสมรส ใช้สำหรับคัดทะเบียนการสมรสส่งไปยังสำนักทะเบียนกลาง ให้กรอกข้อความอย่างเดียวกับทะเบียนการสมรส ให้คัดให้เรียบร้อยชัดเจนอ่านง่าย ทั้งนี้เพื่อความสะดวกแก่การเก็บและค้นหา สำนักทะเบียนใดมีเครื่องพิมพ์ใช้ การคัดสำเนาทะเบียนการสมรส ถ้าจัดการพิมพ์ได้จะเป็นการเรียบร้อยดี

ข้อ ๗๓ ครฺ. ๕ คำร้องขอจดทะเบียนหย่า ใช้สำหรับคู่สมรสที่มีความประสงค์จะหย่าขาดจากกันโดยความยินยอม ให้ทำคำร้องยื่นต่อนายทะเบียน การกรอกข้อความตอนบนข้างด้านซ้ายและขวา ให้กรอกทำนองเดียวกับ ครฺ. ๑ คำร้องขอจดทะเบียนสมรส โดยอนุโลม

รายการช่อง ๑ ถึง ๔ กรอกเช่นเดียวกับ ครฺ. ๑

ช่องที่ ๕ "จดทะเบียนสมรส....." ช่องเล็กที่ ๑ "ณ สำนักทะเบียน....." ให้กรอกนามสำนักทะเบียนที่ได้จดทะเบียน ช่องเล็กที่ ๒ "เลขทะเบียนที่....." ได้แก่ เลขทะเบียนที่คู่หย่าได้จดทะเบียนสมรสไว้ ช่องเล็กที่ ๓ "ลง วัน เดือน ปี....." ให้กรอกวัน เดือน ปี ที่ได้จดทะเบียนสมรส

ช่องที่ ๖ "ลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียน....." ให้ลงลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียนทั้งชายและหญิง

ตอนล่างให้ลง วัน เดือน ปี ที่นายทะเบียนได้รับคำร้องขอจดทะเบียนหย่า

ข้อ ๗๔ ครฺ. ๖ ทะเบียนการหย่า และ ครฺ. ๙ สำเนาทะเบียนการหย่า การกรอกรายการช่อง ๑ ถึงช่อง ๓ ให้กรอกเช่นเดียวกับ ครฺ. ๒ ทะเบียนสมรส

ช่องที่ ๕ ให้กรอกเช่นเดียวกับ ครฺ. ๕ ช่อง ๕

ช่องที่ ๖ ให้ลงลายมือชื่อคู่หย่าชายและหญิงตามลำดับ

ช่องที่ ๗ "ลายมือชื่อพยาน....." ให้กรอกข้อความเช่นเดียวกับ ครฺ. ๒ ทะเบียนการสมรสช่อง ๑๓

ช่องที่ ๘ "จดทะเบียน....." หมายถึงทะเบียนเก่า ให้กรอกทำนองเดียวกับเลขทะเบียนสมรส โดยอนุโลม

ข้อ ๗๕ คร. ๗ ใบสำคัญการหย่า สำหรับมอบให้แก่คู่หย่ายึดถือไว้เป็นหลักฐานว่าได้หย่าขาดจากกันแล้ว ให้กรอกทำนองเดียวกับใบสำคัญการสมรส โดยอนุโลม

ข้อ ๗๖ คร. ๘ คำร้องขอจดทะเบียนการรับรองบุตร

ด้านหน้า ตอนบนขวา "อักษร....." ให้กรอกตัวอักษรแรกของนามสกุลฝ่ายผู้ร้องขอจดทะเบียน "ลำดับหน้า" และ "เลขทะเบียนที่" ให้กรอกตามแบบ คร. ๑ โดยอนุโลม

รายการต่าง ๆ ให้อนุโลมกรอกเช่นเดียวกับ คร. ๑ คำร้องขอจดทะเบียนสมรส

ด้านหลัง ให้ใช้สำหรับ กรณีที่ฝ่ายมารดาและบุตรได้ มาพร้อม กันอยู่ ณ สำนักทะเบียนแล้ว ฝ่ายใดไม่มาก็ให้ว่างไว้ การกรอกในหน้านี้ให้อนุโลมกรอกเช่นเดียวกับหนังสือแสดงความยินยอมในการจดทะเบียนสมรส

ข้อ ๗๗ คร. ๑๐ หนังสือแจ้งการขอรับรองบุตร เป็นหนังสือราชการของนายทะเบียนถึงมารดาและบุตร ให้ทำหนังสือแยกคนละฉบับ

ข้อ ๗๘ คร. ๑๑ ทะเบียนการรับรองบุตรและ คร. ๑๒ สำเนาทะเบียนการรับรองบุตร รายการช่อง ๑ ถึงช่อง ๖ กรอกเช่นเดียวกับ คร. ๙ คำร้องขอจดทะเบียนการรับรองบุตร

ช่องที่ ๗ ถึงช่องที่ ๘ ให้กรอกทำนองเดียวกับ คร. ๒ ทะเบียนการสมรสช่อง ๑๓–๑๔

ข้อ ๗๙ คร. ๑๓ คำร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม

ด้านหน้า ตอนบนขวา "อักษร....." ได้แก่อักษรตัวแรกของนามสกุลฝ่ายที่จะรับบุตรบุญธรรม ส่วน "ลำดับหน้า" "เลขทะเบียนที่" และรายการช่อง ๑–๕ กรองทำนองเดียวกับ คร. ๑ คำร้องขอจดทะเบียนสมรส

ช่องที่ ๖ "นามคู่สมรส....." หมายถึงคู่สมรสของผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรมและผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม ถ้าหากมี ถ้าไม่มี ให้ขีดเส้น

ช่องที่ ๗ ให้กรอกนาม บิดามารดา หรือผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม

ช่องที่ ๘ ให้กรอกตำบล อำเภอ จังหวัด หรือเลขบ้าน ถนน และจังหวัดถิ่นที่อยู่ของบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม

ช่องที่ ๙ ลงลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียน ให้กรอกทำนองเดียวกับ ครว. ๑ ช่อง ๑๑

ด้านหลัง หนังสือแสดงความยินยอมของคู่สมรสของผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรมของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม และบิดาหรือมารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมการกรอกให้อนุโลมเช่นเดียวกับการแสดงความยินยอมในการสมรสตามแบบ ครว. ๑ ด้านหลัง

ข้อ ๘๐ ครว. ๑๔ ทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมและ ครว. ๑๕ สำเนาทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม

ช่องที่ ๑–๙ กรอกเช่นเดียวกับ ครว. ๑๓

ช่องที่ ๑๐–๑๑ กรอกเช่นเดียวกับ ครว. ๒ ช่อง ๑๓–๑๔

ข้อ ๘๑ ครว. ๑๖ คำร้องขอจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรม

ด้านหน้า ช่อง ๑–๗ การกรอกอนุโลมเช่นเดียวกับ ครว. ๑๓ คำร้องขอจดทะเบียน

ช่องที่ ๘–๙ ให้อนุโลมกรอกตาม ครว. ๕ คำร้องขอจดทะเบียนการหย่าช่อง ๕–๖

ด้านหน้า การกรอกเช่นเดียวกับ ครว. ๑๓ คำร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ด้านหลัง

ข้อ ๘๒ ครว. ๑๗ ทะเบียนการเลิกรับบุตรบุญธรรมและ ครว. ๑๘ สำเนาทะเบียนการเลิกรับบุตรบุญธรรม

ช่องที่ ๑–๙ การกรอกเช่นเดียวกับ ครว. ๑๖ ช่อง ๑–๙

ช่องที่ ๑๐–๑๑ การกรอกอนุโลมตาม คร. ๖ ทะเบียนการหย่าช่อง ๗–๘

ข้อ ๘๓ คร. ๑๙ คำร้องขอจดบันทึกแสดงฐานะภริยา การกรอกทำนองเดียวกับ คร. ๑ คำร้องขอจดทะเบียนสมรส

ข้อ ๘๔ คร. ๒๐ ทะเบียนฐานะของภริยา และ คร. ๒๑ สำเนาทะเบียนฐานะของภริยา

ช่องที่ ๑–๑๑ และ ๑๓ การกรอกทำนองเดียวกับ คร. ๑๙

ช่องที่ ๑๔–๑๕ การกรอกทำนองเดียวกับ คร. ๒ ทะเบียนการสมรสช่อง ๑๔–๑๔

ข้อ ๘๕ คร. ๒๒ ทะเบียนฐานะแห่งครอบครัวและ คร. ๒๓ สำเนาทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว

ช่องที่ ๑ "นาม....." ได้แก่นามของผู้ร้องขอบันทึกทะเบียน

"ถิ่นที่อยู่....." ได้แก่ถิ่นที่อยู่ในฐานะยื่นคำร้อง

ช่องที่ ๒ "ฐานะแห่งครอบครัว....." หมายถึงการอันเกี่ยวกับฐานะของครอบครัวได้ทำขึ้นในต่างประเทศที่ผู้ร้องขอจะขอให้บันทึก เช่นการสมรส การหย่า เป็นต้น

"นามคู่สัมพันธ์....." หมายถึงนามคู่สัมพันธ์ของผู้ร้อง เช่น นามสามี หรือภริยา เป็นต้น

"จดทะเบียน ณ ที่ใด วัน เดือน ปี....." ให้กรอกสถานที่ที่ได้จดทะเบียนไว้ในต่างประเทศ พร้อมด้วย วัน เดือน ปี

"เอกสารอันเป็นหลักฐาน....." ให้กรอกชื่อของเอกสารที่นำมาแสดงต่อเจ้าพนักงาน

ช่องที่ ๓ การบันทึก เลขทะเบียนที่....." หมายถึงเลขทะเบียนการบันทึกทะเบียนประเภทนี้ เป็นลำดับเลขที่เท่าใด ทำนองเดียวกับการจดทะเบียนสมรสพร้อมด้วย วัน เดือน ปี

ข้อ ๘๖ คร. ๒๔ หนังสือส่งสำเนาการจดทะเบียนและการบันทึกถึงนายทะเบียนกลาง

สำเนาการจดทะเบียนและบันทึกประเภทใด ในเดือนหนึ่ง ๆ มีเท่าใด ซึ่งส่งไปยังสำนักทะเบียนกลาง ให้กรอกจำนวนลงให้ตรงกับประเภททะเบียนและบันทึกนั้น ๆ ประเภทใดไม่มี ก็ให้ขีดเส้น

ข้อ ๘๗ คร. ๒๕ เป็นหนังสือแจ้งการบันทึกเพิ่มเติมไปยังนายทะเบียนกลาง ในเมื่อได้มีการบันทึกข้อความเพิ่มเติมลงในทะเบียนก็ดี หรือต่อจากการบันทึกเดิมก็ดี ให้สำเนาข้อความที่บันทึกนั้นส่งไปยังสำนักทะเบียนกลาง

ข้อ ๘๘ คร. ๒๖ บัญชีการขอสำเนาทะเบียน เป็นบัญชีที่สำนักทะเบียน ณ ที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ และสำนักทะเบียนกลางมีไว้ เพื่อรวบรวมสถิติผู้มาขอคัดสำเนาทะเบียนและเพื่อเป็นหลักฐานว่าผู้ขอสำเนาได้รับสำเนาไปถูกต้องแล้ว

ข้อ ๘๙ คร. ๒๗ ถึง คร. ๓๐ เป็นแบบคำร้องและแบบโต้ตอบ ในกรณีมีผู้ขอให้สอบทะเบียนที่สำนักทะเบียนกลาง

ข้อ ๙๐ คร. ๓๑ เป็นใบบันทึกต่อ เพื่อใช้ต่อบันทึกใน คร. ต่าง ๆ

ส่วนที่ ๓
ว่าด้วยการเก็บ การขอดู ขอคัดสำเนา และการตรวจค้นทะเบียน

ตอนที่ ๑
การเก็บทะเบียน

ข้อ ๙๑ ทะเบียนครอบครัว ให้แยกเป็นประเภท ๆ เช่นทะเบียนสมรสและทะเบียนการหย่า

ข้อ ๙๒ คำร้องขอจดทะเบียน ให้แยกเก็บเป็นประเภทและเป็นปี ๆ โดยลำดับตัวอักษรและตามลำดับหน้า สำหรับคำร้องขอจดทะเบียนสมรส และคำร้องขอจดทะเบียนหย่าให้ถือเอานามสกุลฝ่ายชายเป็นหลักลำดับ ส่วนคำร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม คำ

ร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตร และคำร้องขอจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรมให้ถือเอานามสกุลผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้รับรองบุตร และผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นหลักลำดับ

อนึ่งสำหรับผู้ที่ไม่มีนามสกุลใช้ ให้แยกเก็บเป็นอีกประเภทหนึ่งแยกเก็บเป็นบี ๆ เรียงตามตัวอักษรแรกแห่งนามของฝ่ายชาย ส่วนผู้ที่ใช้แซ่แทนนามสกุลนั้นให้แยกเก็บตามลำดับตัวอักษรตัวแรกของแซ่ที่ใช้เรียกขาน เช่น "แซ่โค้ว" "แซ่เล้า" ให้ถืออักษร "ค" "ล" ดังนี้ เป็นต้น

ข้อ ๙๓ บรรดาหนังสือโต้ตอบติดต่อกับสถานที่ต่าง ๆ แม้จะเป็นแบบพิมพ์ต่าง ๆ เช่น คร. ๒๔ คร. ๒๕ หรือมิใช่แบบพิมพ์ก็ให้รวมเก็บเป็นบี ๆ แยกออกต่างหากจากทะเบียนและคำร้องขอจดทะเบียน

ตอนที่ ๒

การขอดูขอคัดสำเนาและการตรวจค้นทะเบียน

ข้อ ๙๔ ทะเบียนครอบครัว ณ สำนักทะเบียนต่าง ๆ ถ้าผู้มีส่วนได้เสียมาขอดู ณ สำนักทะเบียน นายทะเบียนให้ดูได้โดยไม่ต้องเรียกค่าธรรมเนียมแต่อย่างใด แต่ในการนี้ผู้ร้องจะต้องทำคำร้องยื่นต่อนายทะเบียนแสดงความประสงค์และส่วนได้เสียในการนั้นด้วย

ข้อ ๙๕ การขอดูทะเบียนครอบครัวดังกล่าวไว้ในข้อ ๙๔ ถ้าผู้ขอดูประสงค์คัดสำเนาด้วยแล้ว ก็ให้นายทะเบียนคัดสำเนาและลงลายมือชื่อรับรองให้ โดยเรียกค่าธรรมเนียมฉบับละ ๑ บาท

ข้อ ๙๖ ถ้าผู้มีส่วนได้เสียประสงค์จะขอให้นายทะเบียนสอบถามนายทะเบียนกลางตามความในกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว ๒๔๗๘ (ฉบับที่ ๒) ข้อ ๓ ให้ใช้แบบ คร. ๒๗ เป็นคำร้องยื่นต่อนายทะเบียน พร้อมด้วยชำระเงินค่าธรรมเนียมรายละ ๒ บาท

ข้อ ๙๗ เมื่อนายทะเบียนได้รับคำร้อง และเงินค่าธรรมเนียมถูกต้องแล้ว ให้สอบถามนายทะเบียนกลางโดยใช้แบบ คร. ๒๘

ข้อ ๙๘ เมื่อนายทะเบียนกลางได้ตรวจสอบข้อความในสำเนาทะเบียนที่มีอยู่แล้ว ให้แจ้งผลการสอบทะเบียนไปให้นายทะเบียนทราบ โดยใช้แบบ คร. ๒๙

ข้อ ๙๙ เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งผลของการสอบทะเบียนจากนายทะเบียนกลางแล้วให้แจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องขอสอบนายทะเบียนทราบ โดยใช้แบบ คร. ๓๐

ส่วนที่ ๔
สำนักทะเบียนกลาง

ข้อ ๑๐๐ ให้นายทะเบียนกลาง ตามความในกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว ๒๔๗๘ ข้อ ๒ มีหน้าที่รวบรวมสำเนาทะเบียน และบันทึกที่ส่งมาจากสำนักทะเบียนต่าง ๆ ทั่วราชอาณาจักรเพื่อประโยชน์ในทางสถิติพยากรณ์ และเพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบค้นหาทะเบียน และมีหน้าที่ตรวจสอบรายการในสำเนาทะเบียนและบันทึกได้ปฏิบัติถูกต้องตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายและระเบียบแบบแผนที่มีอยู่หรือไม่ ถ้าหากปรากฏว่ามีการบกพร่องผิดพลาด ก็ให้ทักท้วงไปเพื่อดำเนินการให้ถูกต้อง กับมีหน้าที่ควบคุมแนะนำวิธีปฏิบัติอันเกี่ยวกับการจดทะเบียนครอบครัว

ข้อ ๑๐๑ ผู้มีส่วนได้เสียอาจร้องขอดูและขอคัดสำเนาทะเบียนต่าง ๆ ได้ ณ สำนักทะเบียนกลาง โดยให้ปฏิบัติและเสียค่าธรรมเนียมอย่างเดียวกับที่กล่าวมาแล้วในข้อ ๙๔ และ ๙๕

ข้อ ๑๐๒ เมื่อได้รับ คร. ๒๔ ซึ่งอำเภอและกิ่งอำเภอทั่วราชอาณาจักรส่งสำเนาทะเบียนต่าง ๆ ประจำเดือนมา ตามนัยแห่งกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว ๒๔๗๘ ข้อ ๙ แล้ว ให้เจ้าหน้าที่ลงรับไว้ในสมุดรับหนังสือทั่วไป และตรวจสอบดูให้ถูกต้อง ถ้ามีสิ่งใดบกพร่อง ให้นายทะเบียนกลางทักท้วงไปให้ทำส่งมาใหม่

ข้อ ๑๐๓ ให้แยกสำเนาทะเบียนและบันทึกต่าง ๆ ออกเป็นประเภท ๆ และลงเลขหมายแต่ละประเภทเรียงตามลำดับ นับตั้งแต่เลขหนึ่งเป็นต้นไป ขึ้นปีใหม่ให้ขึ้นหนึ่งใหม่

ข้อ ๑๐๔ เมื่อสิ้นปีให้รวมสำเนาทะเบียนและบันทึกแต่ละประเภทเย็บเป็นเล่ม ๆ เล่มหนึ่งบรรจุ ๕๐๐ ฉบับ โดยเรียงเลขลำดับ

ข้อ ๑๐๕ เมื่อได้รับ คร. ๒๕ แจ้งการบันทึกของสำนักทะเบียนอำเภอ หรือกิ่งอำเภอแล้ว ให้บันทึกข้อความที่แจ้งลงมานั้นลงในสำเนาทะเบียนให้มีข้อความตรงกันกับต้นฉบับที่เก็บรักษาไว้ทางสำนักทะเบียนอำเภอหรือกิ่งอำเภอ

ข้อ ๑๐๖ คร. ๒๔ คร. ๓๐ และบรรดาหนังสือโต้ตอบที่ติดกับกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการจดทะเบียนครอบครัว ให้แยกเป็นเรื่อง ๆ และเป็นปี ๆ เช่นเดียวกับหนังสือราชการอื่น ๆ

กระทรวงมหาดไทย

๒๘ มิถุนายน ๒๔๘๓

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย

ที่ ๑๐๘/๒๕๒๓

เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๙ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงแต่งตั้งข้าราชการกรมประชาสงเคราะห์และกรมการปกครองผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

๑. รองอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์
๒. ผู้อำนวยการกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น
๓. ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น
๔. ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
๕. หัวหน้าฝ่ายในกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น
๖. หัวหน้างานศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
๗. หัวหน้างานสถานสงเคราะห์ ฝ่ายการสงเคราะห์เด็ก กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น
๘. เจ้าหน้าที่บริหารงานประชาสงเคราะห์ นักสังคมสงเคราะห์ และนักประชาสงเคราะห์ ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม
๙. ประชาสงเคราะห์จังหวัด
๑๐. ผู้ช่วยประชาสงเคราะห์จังหวัด

๑๑. เจ้าหน้าที่บริหารงานประชาสงเคราะห์ นักสังคมสงเคราะห์ นักประชาสงเคราะห์ เจ้าพนักงานประชาสงเคราะห์ และเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์ตั้งแต่ระดับ ๒ ขึ้นไป ประจำที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัด

๑๒. นายอำเภอ

๑๓. ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

๑๔. พนักงานประชาสงเคราะห์ ประจำอำเภอ

ให้ผู้ดำรงตำแหน่งลำดับที่ ๑–๗ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ทั่วราชอาณาจักร ผู้ดำรงตำแหน่งลำดับที่ ๘ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในเขตกรุงเทพมหานคร และผู้ดำรงตำแหน่งลำดับที่ ๙–๑๔ เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ในจังหวัด อำเภอ หรือกิ่งอำเภอ ท้องที่ที่ตนปฏิบัติงาน

การแต่งตั้งโดยตำแหน่งตามคำสั่งนี้ ให้รวมถึงผู้รักษาราชการแทน หรือผู้รักษาราชการในตำแหน่ง หรือผู้ได้รับแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการในตำแหน่งหน้าที่นั้นด้วย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๒

พลเอก เล็ก แนวมาลี

(เล็ก แนวมาลี)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

แนวปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ
การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

ก. สถานที่รับคำขอเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

๑. ผู้ที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร ยื่นคำขอที่ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมกรมประชาสงเคราะห์

๒. ผู้ที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่น ยื่นคำขอที่ที่ว่าการอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัด

๓. ชาวต่างประเทศซึ่งมีภูมิลำเนาถาวรอยู่ในต่างประเทศ ให้ยื่นคำขอผ่านหน่วยงานประชาสงเคราะห์ หรือองค์การสังคมสงเคราะห์ที่รัฐบาลของประเทศนั้นมอบหมายให้ดำเนินการในเรื่องบุตรบุญธรรม เฉพาะผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย ยื่นคำขอที่ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม กรมประชาสงเคราะห์

ข. การขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

เมื่อมีผู้แสดงความจำนงขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามแบบ บธ. ๔ พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องพิจารณาในเบื้องต้นเกี่ยวกับบุคคล ๓ ฝ่าย คือ

๑. ฝ่ายเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรม จะต้องเป็นผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือ ผู้มีอายุยังไม่ครบยี่สิบบริบูรณ์ หรือผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส และถ้าเป็นเด็กที่มีอายุห้าปีบริบูรณ์ เด็กนั้นจะต้องยินยอมเป็นบุตรบุญธรรมด้วย

๒. ฝ่ายผู้ที่จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ผู้ที่จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้จะต้องมีคุณสมบัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คือมีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปี และแก่กว่าเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมอย่างน้อยสิบห้าปี กับต้องพิจารณาด้วยว่าเป็นผู้ไม่ต้องห้ามที่จะเป็นผู้ปกครองเด็ก ตามมาตรา ๑๕๘๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือ ต้องไม่เป็น

(๑) ผู้ซึ่งศาลสั่งว่าเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๒) ผู้ซึ่งเป็นบุคคลล้มละลาย

(๓) ผู้ซึ่งไม่เหมาะสมที่จะปกครองเด็กหรือทรัพย์สินของเด็ก

(๔) ผู้ซึ่งมีหรือเคยมีคดีในศาลกับเด็ก ผู้บุพการี หรือพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดาหรือมารดากับเด็ก

(๕) ผู้ซึ่งบิดาหรือมารดาที่ตายทีหลังได้ระบุห้ามมิให้เป็นผู้ปกครอง

(ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นชาวต่างประเทศจะต้องเป็นผู้มีคู่สมรส และมีบุตรไม่เกิน ๑ คน ไม่ว่าจะเป็นบุตรบุญธรรมหรือไม่ เว้นแต่จะรับเด็กซึ่งเป็นบุตรของคู่สมรสที่มีสัญชาติไทยของผู้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม)

๓. **ฝ่ายผู้ให้ความยินยอม** จะต้องเป็นผู้มีอำนาจให้ความยินยอมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๒ ซึ่งได้แก่

(๑) บิดามารดา

(๒) บิดาหรือมารดาในกรณีที่บิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่งตาย หรือถูกถอนอำนาจปกครอง

(๓) ผู้รับผิดชอบในกิจการสถานพยาบาล หรือสถาบันซึ่งทางราชการหรือองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รับผิดชอบในการจัดตั้งขึ้นเพื่อรับเลี้ยงดูเด็กและได้เลี้ยงดูเด็กมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑ ปี

(๔) บุคคลผู้อุปการะเลี้ยงดูเด็กที่ถูกทอดทิ้งมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑ ปี

– ถ้าบิดามารดาของเด็กจดทะเบียนสมรส ฝ่ายหนึ่งทอดทิ้งไปเมื่อฝ่ายที่เลี้ยงดูเด็กอยู่จะมอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมคนอื่น จะทำได้ต่อเมื่อศาลได้มีคำสั่งเพิกถอนอำนาจปกครองเด็กของฝ่ายที่ทอดทิ้งไปเสียก่อน แต่ถ้าบิดามารดาของเด็กไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน และฝ่ายชายทอดทิ้งไป จะร้องขอให้ศาลสั่งเพิกถอนอำนาจปกครองของฝ่าย ปกติแล้วศาลเคยไม่สั่งให้เพราะถือว่าฝ่ายชายไม่ได้เป็นบิดาตามกฎหมาย และไม่มีอำนาจปกครองในตัวเด็กอยู่แล้ว ในกรณีเช่นนี้จำเป็นจะต้องหาพยานหลักฐานว่าบิดามารดาเด็กไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน ฝ่ายชายไม่ได้จดทะเบียนรับรองบุตร และทิ้งร้างไปไม่สามารถติดตามตัว โดยมีบุคคลที่

เชื่อถือได้ เช่นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ลงนามรับรองไว้เป็นหลักฐาน จึงจะรับฟังความยินยอมฝ่ายเดียวนั้นได้

– กรณีที่สถานพยาบาลหรือสถานรับเลี้ยงเด็กรับไว้เลี้ยงดู จะเป็นผู้ให้ความยินยอมนั้นคณะรัฐมนตรีได้มติเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๒๐ ให้สถานพยาบาลต่าง ๆ ที่รับเด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือมีผู้มอบให้เลี้ยงดูเด็กไว้อย่างมากไม่เกิน ๖ เดือน นับแต่วันรับตัวเด็กหลังจากนั้นต้องนำส่งกรมประชาสงเคราะห์ ดังนั้น ในทางปฏิบัติแล้วผู้รับผิดชอบในสถานพยาบาลจะไม่มีโอกาสให้ความยินยอมในกรณีดังกล่าวได้ เพราะเลี้ยงดูเด็กไม่ครบหนึ่งปี นอกจากนี้กรมประชาสงเคราะห์ซึ่งควบคุมสถานรับเลี้ยงเด็กของเอกชนอยู่ก็ได้ แจ้งให้สถานรับเลี้ยงเด็กของเอกชนนำส่งเด็กที่ถูกทอดทิ้ง หรือเด็กที่บิดามารดามอบให้ไปยังกรมประชาสงเคราะห์ภายใน ๖ เดือนนับแต่วันรับตัวเด็กไว้ด้วย

– ส่วนบุคคลผู้เลี้ยงเด็กมาแล้ว ไม่น้อยกว่า ๑ ปี จะเป็นผู้ให้ความยินยอมมอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรมคนอื่นนั้น จะต้องมีหลักฐานว่ารับเด็กไว้โดยสุจริต รับไว้เมื่อใดครบหนึ่งปีแล้วพนักงานเจ้าหน้าที่จึงควรพิจารณาข้อเท็จจริงจากสัญญาจ้างเลี้ยงเด็ก บันทึกแจ้งความตำรวจชื่อเด็กในทะเบียนบ้าน หรือการสืบพยานบุคคลหรือพยานหลักฐานอื่น ๆ เป็นต้น

ค. การทำรายงานการศึกษาสภาพครอบครัว

เมื่ออำเภอ หรือกิ่งอำเภอ ได้รับคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามแบบ บธ. ๔ พร้อมด้วยหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมตามแบบ บธ. ๕ แล้ว ให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อสั่งการให้พนักงานเจ้าหน้าที่จากที่ทำการประชาสงเคราะห์จังหวัดจัดทำรายงานการศึกษาสภาพครอบครัวของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามแบบ บธ. ๖ แล้วเสนอความเห็นว่าผู้ขอเหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือไม่ เพียงใด

ในการประเมินความเหมาะสมของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้พิจารณาในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องดังต่อไปนี้

๑. มีความมั่นคงทางครอบครัว ควรมีสามีภรรยาอยู่กันโดยปกติสุข ไม่ควรมีอายุมากเกินไป จนรู้สึกว่าไม่สามารถอุปการะเด็กได้ตลอดจนเด็กโต

๒. เป็นผู้ไม่มีบุตรของตนเองหรือมีบุตรอยู่แล้วแต่เป็นเพศเดียวกันหมด ต้องการรับเด็กอีกเพศหนึ่งเป็นบุตรบุญธรรม

๓. มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ

๔. มีฐานะและการครองชีพมั่นคง มีทรัพย์สินหรือรายได้แน่นอนสามารถให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็กเพิ่มขึ้นได้

๕. มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ถูกสุขลักษณะ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีพอสมควร

๖. มีความคิดเห็นในการเลี้ยงดูเด็กที่ดี และมีเวลาเพียงพอที่จะให้ความเอาใจใส่เลี้ยงดูเด็กด้วยตนเอง

๗. เป็นผู้มีอุปนิสัยใจคอดี ไม่เป็นผู้มีชื่อเสียงในทางเสื่อมเสียอย่างใดอย่างหนึ่ง

๘. ประสงค์จะเลี้ยงดูเด็กเสมือนบุตรที่แท้จริงของตน

๙. มีผู้เชื่อถือได้รับรองว่าเป็นผู้เหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ง. ทดลองเลี้ยงดูเด็ก

เมื่อได้รับคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และทำรายงานการศึกษาสภาพครอบครัวของผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว เห็นว่าเหมาะสมจะให้รับเด็กไปทดลองเลี้ยงดูเพื่อรับเป็นบุตรบุญธรรมได้ ให้ดำเนินการดังนี้

๑. ในกรุงเทพมหานคร

(๑) ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นคนไทย ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มีบิดามารดาเป็นผู้ให้ความยินยอม หรือไม่ ให้เสนออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ เพื่ออนุมัติให้มีการทดลองเลี้ยงดู

(๒) ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นญาติกับเด็ก ตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง ซึ่งได้รับยกเว้นไม่ต้องทดลองเลี้ยงดู ให้เสนอขออนุมัติในหลักการต่ออธิบดี เพื่อนำเสนอคณะอนุกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ส่วนกลาง พิจารณา อนุมัติให้ไป จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้

(๓) ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นคนต่างด้าว ให้เสนอขออนุมัติคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และขออนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดูได้

๒. ในต่างจังหวัด

(๑) ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นคนไทย และเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมมีบิดามารดาเป็นผู้ให้ความยินยอม ให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาอนุมัติให้นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดู

(๒) ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นญาติกับเด็กตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง ซึ่งได้รับยกเว้นไม่ต้องทดลองเลี้ยงดู ให้เสนอผู้ว่าราชการจังหวัดอนุมัติในหลักการก่อนเสนอคณะอนุกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมประจำจังหวัดพิจารณาอนุมัติ ให้ไปจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้

(๓) ถ้าเด็กที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นเด็กกำพร้า ไม่มีที่พึ่ง ถูกทอดทิ้ง และอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของบุคคลหรือของทางราชการ สถานพยาบาล หรือสถาบันซึ่งได้รับอนุญาตให้จัดตั้งขึ้นเพื่อเลี้ยงดูเด็ก หรือบิดามารดาได้ทำหนังสือมอบให้บุคคล สถานพยาบาล หรือสถาบันดังกล่าว หรือกรณีที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นคนต่างด้าวมีถิ่นที่อยู่ในจังหวัดท้องที่ให้ส่งรายงานข้อเท็จจริงและเอกสารต่าง ๆ ไปเพื่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์พิจารณาอนุมัติให้นำเด็กไปทดลองเลี้ยงดู

การทดลองเลี้ยงดูมีระยะเวลาอย่างน้อย ๖ เดือน และให้เริ่มนับระยะเวลาเมื่อผู้ขอได้รับมอบเด็กไปอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดู พนักงานเจ้าหน้าที่จะต้องเยี่ยมบ้าน และสังเกตความเป็นอยู่ของเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ขอรับเด็ก และทำรายงานผลการทดลองเลี้ยงดูทุก ๒ เดือน ตามแบบ บธ. ๗ ถ้าผลการทดลองเลี้ยงดูยังไม่เป็นที่พอใจ อธิบดี หรือผู้ว่าราชการจังหวัด อาจสั่งขยายเวลาการทดลองเลี้ยงดูได้อีก ๒ ครั้ง ๆ ละไม่เกิน ๖ เดือน

ในกรณีที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นพี่ร่วมบิดามารดา พี่ร่วมบิดาหรือมารดา ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา หรือผู้ปกครองตามกฎหมาย ของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องทดลองเลี้ยงดู ตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง

– บุคคลดังกล่าวข้างต้นจะไปจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมเลยทีเดียว โดยไม่ยื่นคำขอตามแบบ บธ. ๔ ไม่ได้ ต้องยื่นเช่นเดียวกับบุคคลอื่น เพียงแต่ได้ยกเว้นไม่ต้องทดลองเลี้ยงดูเท่านั้น

– ญาติในสายเดียวกัน นามสกุลเดียวกันกับเด็ก แต่เป็นเพียงพี่ หรือน้อง ของปู่ หรือย่า พี่หรือน้องของตาหรือยายเป็นต้น ไม่ได้รับการยกเว้นทดลองเลี้ยงดู

– ผู้ที่เป็นพี่ร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา ลุง บ๋า น้า อา และผู้ปกครองตามกฎหมาย ถ้ามีคู่สมรสและคู่สมรสจะรับเด็กนั้นเป็นบุตรบุญธรรมด้วยก็ต้องทดลองเลี้ยงดู

จ. การอนุมัติให้จดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

เมื่อผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ได้ทดลองเลี้ยงดูเด็กครบกำหนดอย่างน้อย ๖ เดือน และผลการทดลองเลี้ยงดูเป็นที่พอใจ สมควรให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ หรือกรณีที่ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้รับการยกเว้นไม่ต้องทดลองเลี้ยงดูเด็ก ตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ให้เสนอผู้ที่มีอำนาจอนุมัติให้ไปจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม คือ คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งตั้งขึ้นตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และคณะอนุกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมส่วนกลาง กับคณะอนุกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมประจำจังหวัดซึ่งได้รับแต่งตั้งขึ้นโดยคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม โดยให้ดำเนินการดังนี้

๑. ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นคนไทย และมีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครให้เสนอคณะอนุกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมส่วนกลาง ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนาในท้องที่จังหวัดอื่น ให้เสนอ คณะกรรมการการ รับเด็กเป็น บุตร บุญธรรม ประจำจังหวัดพิจารณาอนุมัติให้ไปจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

๒. ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นคนต่างด้าว ไม่ว่าจะมีถิ่นที่อยู่และทดลองเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย หรือนอกประเทศไทย ให้เสนอคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมพิจารณาอนุมัติให้ดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ฉ. การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

เมื่อได้มีการอนุมัติให้ไปจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะต้องดำเนินการจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมต่อนายทะเบียน ตามพระราช-บัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ ณ ที่ว่าการเขต ที่ว่าการอำเภอ หรือกิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณี ดังนี้

๑. ถ้าจะจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมในประเทศไทย ผู้ขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอยู่ท้องที่ใด ควรทำการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ณ ท้องที่นั้น โดยอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ได้รับมอบหมายให้ทำการแทนบุคคลดังกล่าว มีหนังสือแจ้งมติของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการไปให้หัวหน้าเขตหรือนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอซึ่งเป็นนายทะเบียนทราบ

๒. ถ้าจะจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายไทยในต่างประเทศ ทางกรมประชาสงเคราะห์จะดำเนินการผ่านกระทรวงการต่างประเทศ

การแจ้งให้นายทะเบียนทราบถึงมติของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ เพื่อให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไปจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมนั้น ให้ส่งเอกสารตามความจำเป็นได้ด้วยเช่นกัน สำเนาหนังสือแสดงความยินยอมของผู้มีอำนาจให้ความยินยอมซึ่งรับรองสำเนาถูกต้องหนังสือมอบอำนาจให้ผู้แทนกรมประชาสงเคราะห์ ไปเป็นผู้ให้ความยินยอมในการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ถึงแม้ว่าตามมาตรา ๒๗ วรรคสอง แห่งพระ-ราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมจะให้ถือว่าความยินยอม ของผู้มีอำนาจ ให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่ยื่นไว้แต่แรก เป็นความยินยอมในการจดทะเบียนก็ตาม ขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งให้ผู้มีอำนาจให้ความยินยอม ไปลงชื่อ ต่อหน้านาย ทะเบียนด้วยตนเองทุกราย เว้นแต่รายที่สุดวิสัยและได้มีการบันทึกข้อขัดข้องไว้เป็นหลักฐาน เท่านั้น เช่น ต่อมาได้เสียชีวิตลงหรือเดินทางไปต่างประเทศหรือตามหาตัวไม่พบจริง ๆ เป็นต้น

อนึ่ง ตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ นั้น ถ้าได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการหรือศาลมีคำสั่งให้ไปจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตร

บุญธรรมแล้ว ถ้าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่ไปจดทะเบียนภายใน ๖ เดือน นับแต่วันที่คณะกรรมการอนุมัติหรือศาลมีคำสั่ง ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิ์ที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พนักงานเจ้าหน้าที่จำเป็นต้องติดต่อกับผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมทุกราย ก่อนเสนอคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการพิจารณาอนุมัติให้ไปจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ช. ผู้เลี้ยงเด็กอยู่แล้วต้องการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ในกรณีที่ผู้เลี้ยงดูเด็กที่ถูกทอดทิ้งอยู่ก่อนแล้ว ประสงค์จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ถ้าก่อนพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ใช้บังคับ ก็สามารถใช้มาตรา ๑๕๙๘/๒๔ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยผู้เลี้ยงเด็กมาครบ ๑ ปีแล้ว ร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมของตนได้ แต่เมื่อมีกฎหมายนี้กำหนดให้มีการทดลองเลี้ยงดู และได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจึงจะไปจดทะเบียนได้ ย่อมไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๔ ได้อีก จึงควรแนะนำให้ดำเนินการ ๒ วิธี คือ

๑. นำชื่อเด็กเข้าไว้ในสถานสงเคราะห์ของทางราชการ แล้วยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม มีการทดลองเลี้ยงดูตามกฎหมาย ต้องรอให้ครบ ๑ ปี เพื่อทางราชการจะมีสิทธิให้ความยินยอมในการจดทะเบียนมอบเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

๒. เนื่องจากตามมาตรา ๑๙ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้กำหนดยกเว้นไม่ต้องทดลองเลี้ยงดูเด็กสำหรับผู้ปกครองเด็กตามกฎหมาย ถ้าจะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ผู้รับเลี้ยงดูเด็กที่ถูกทอดทิ้งก็อาจร้องขอต่อศาลให้ตั้งตนเป็นผู้ปกครองเด็กแล้วยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ในกรณีนี้ไม่ต้องทดลองเลี้ยงดู คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม หรือคณะอนุกรรมการการรับเด็กอนุมัติให้ไปจดทะเบียนต่อไป

ข้อควรระวัง

๑. การเขียนข้อความต่าง ๆ ลงคำร้องก็ดี หรือเขียนลงในทะเบียนก็ดีหรือคัดสำเนาส่งสำนักทะเบียนกลางก็ดี ต้องเขียนให้ชัดเจน อย่าเขียนหวัดจนอ่านไม่ออก

๒. ชื่อตัว ชื่อสกุลต้องเขียนให้ชัด ถ้าเขียนหวัด เวลาคัดสำเนาส่งสำนักทะเบียนกลางจะอ่านไม่ออก

๓. ชื่อพยาน ในการจดทะเบียนครอบครัว ต้องมี ๒ คนทุกกรณี เมื่อพยานเซ็นชื่อแล้ว ต้องวงเล็บชื่อพยานไว้ให้ชัดด้วย

๔. อายุ วันเดือนปี ต้องเขียนให้ชัดถ้าเขียนอย่างสุริยคติ ต้องเขียนดังนี้ "๑ ม.ค. ๒๕๐๓" ถ้าไม่ทราบวันเดือนเกิด ให้เขียนเฉพาะ พ.ศ. ข้อสำคัญควรเขียนให้ชัดอย่าให้เกิดเป็นปัญหาเพราะอายุวันเดือนปีเกิดเป็นเครื่องพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

๕. ลายมือชื่อของคู่กรณีก็ดี หรือของพยานก็ดี ถ้าเซ็นเป็นภาษาต่างประเทศอย่าลืมต้องเขียนชื่อภาษาไทยกำกับไว้ด้วยเสมอ

๖. เลขทะเบียน วันเดือนปีที่รับจดทะเบียน ลายเซ็นชื่อนายทะเบียน ต้องเขียนและเซ็นชื่อนายทะเบียนทุกครั้งที่มีการรับจดทะเบียน

๗. ในหน้าบันทึกของทะเบียนที่มีระเบียบให้บันทึก เช่น บันทึกเงื่อนไขแห่งการสมรสบันทึกข้อความที่ไปจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียน บันทึกข้อความในกรณีที่ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อกำนันท้องที่ ต้องบันทึกให้ครบถ้วน บันทึกข้อความในทะเบียนรับรองบุตร บันทึกข้อความในทะเบียนรับบุตรบุญธรรม และเลิกรับบุตรบุญธรรม ต้องบันทึกข้อความให้ชัดเจนตามระเบียบที่วางไว้

๘. เวลาคัดสำเนาส่งสำนักทะเบียนกลางประจำเดือน พยายามคัดให้ถูกต้องเรียบร้อยอย่าเขียนหวัดและตรวจทานให้เรียบร้อย**อย่าใช้กระดาษอย่างอื่น** นอกจากแบบพิมพ์สำเนา คร.

๙. ภายในวันที่ ๕ ของเดือน ให้คัดสำเนาทะเบียนครอบครัวประเภทต่าง ๆ ที่ได้รับจดทะเบียนไว้ในเดือนที่ล่วงเลยมา มีประเภทใดเท่าใด รวบรวมส่งไปยังสำนักทะเบียนกลาง โดยใช้หนังสือนำส่ง แบบพิมพ์ คร. ๒๔ ถ้าเดือนใดไม่มีการจดทะเบียนครอบครัวก็ต้องส่ง คร. ๒๔ ประจำเดือนด้วย

๓. ภาคแบบพิมพ์

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ค ร. ๑

ที่ว่าการอำเภอ.....
จังหวัด.....

อักษร.....
ลำดับหน้า.....
เลขทะเบียนที่.....

คำร้องขอจดทะเบียนสมรส

ผู้มีนามข้างท้ายนี้ ขอทำคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อเจ้าพนักงาน ตามความในมาตรา 1457 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังมีข้อความต่อไปนี้

รายการ	ชาย	หญิง
๑. นาม		
๒. เชื้อชาติ สัญชาติ		
๓. ถิ่นที่อยู่		
๔. อายุ เกิดวัน, เดือน, ปี		
๕. ที่เกิด		
๖. อาชีพ		
๗. นามบิดา		
๘. ประเทศที่เกิดของบิดา		
๙. นามมารดา		
๑๐. ประเทศที่เกิดของมารดา		
๑๑. ลายมือชื่อผู้ร้องขอจด ทะเบียน		

คำร้องขอจดทะเบียนนี้ ได้รับเมื่อวันที่.....
พุทธศักราช .....และได้จดทะเบียนสมรสไว้แล้ว

.....
นายทะเบียน

หนังสือแสดงความยินยอม

หนังสือนี้แสดงว่า ข้าพเจ้าผู้มีนามข้างท้ายนี้ ยินยอมให้

.....

(นามผู้จะสมรสซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ)

ซึ่งเป็น.....ของข้าพเจ้า และซึ่งมีอายุ.....ปี ทำการสมรสกับ
(บุตรหรือผู้อยู่ในปกครอง)

.....

ได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญวันที่..... พุทธศักราช .....

.....

.....

(ลายมือชื่อบิดามารดาหรือผู้ปกครอง)

หนังสือนี้แสดงว่า ข้าพเจ้าผู้มีนามข้างท้ายนี้ ยินยอมให้

.....

(นามผู้จะสมรสซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ)

ซึ่งเป็น.....ของข้าพเจ้า และซึ่งมีอายุ.....ปี ทำการสมรสกับ
(บุตรหรือผู้อยู่ในปกครอง)

.....

ได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ วันที่..... พุทธศักราช .....

.....

.....

(ลายมือชื่อบิดามารดาหรือผู้ปกครอง)

การยื่นคำร้องต่อกำนัน

ข้าพเจ้ากำนันตำบล..... ได้รับคำร้องขอจดทะเบียนนี้

เมื่อวันที่..... พุทธศักราช ..... โดยผู้ร้องและพยาน ๒ คน

ได้ลงลายมือชื่อต่อหน้าข้าพเจ้า

ลายมือชื่อ .....พยาน

ลายมือชื่อ.....พยาน

ลายมือชื่อ.....กำนันผู้ส่งคำร้อง

ทะเบียนการสมรส

รายการ		ชาย	หญิง
๑. นาม			
๒. เชื้อชาติ สัญชาติ			
๓. ถิ่นที่อยู่			
๔. อายุ เกิด วัน, เดือน, ปี			
๕. ที่เกิด			
๖. อาชีพ			
๗. นามบิดา			
๘. ประเทศที่เกิดของบิดา			
๙. นามมารดา			
๑๐. ประเทศที่เกิดของมารดา			
๑๑. ลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียน			
๑๒. ลายมือชื่อผู้ให้ความยินยอม			
๑๓. ลายมือชื่อพยาน		๑. ..... ๒.	
๑๔. จดทะเบียน	เลขทะเบียนที่		
	วัน, เดือน, ปี		
	ลายมือชื่อนายทะเบียน		

บันทึก

ครั้งที่ ๑ วันที่ _____ พ.ศ. _____

ใบสำคัญการสมรส

แสดงว่า

.....กับ
(ชาย)

.....
(หญิง)

ได้จดทะเบียนสมรส

ณ สำนักทะเบียน.....

จังหวัด.....

เลขทะเบียนที่.....เมื่อวันที่.....พ.ศ.....

.....
นายทะเบียน

(สำเนา)

คร. ๔

ทะเบียนการสมรส

ที่ว่าการอำเภอ.....จังหวัด.....

รายการ		ชาย	หญิง
๑ นาม			
๒ เชื้อชาติ สัญชาติ			
๓ ถิ่นที่อยู่			
๔ อายุ เกิด วัน เดือน ปี			
๕ ที่เกิด			
๖ อาชีพ			
๗ นามบิดา			
๘ ประเทศที่เกิดของบิดา			
๙ นามมารดา			
๑๐ ประเทศที่เกิดของมารดา			
๑๑ ลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียน			
๑๒ ลายมือชื่อผู้ให้ความยินยอม			
๑๓ ลายมือชื่อพยาน		๑. ..... ๒.	
๑๔ จดทะเบียน	เลขทะเบียนที่		
	วัน, เดือน, ปี		
	ลายมือชื่อนายทะเบียน		

รับรองว่าสำเนาทะเบียนฉบับนี้ถูกต้องแล้ว

วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช ๒๕.....

.....

นายทะเบียน

บันทึก

ครั้งที่ ๑ วันที่.....พุทธศักราช.....

คร. ๕

ที่ว่าการอำเภอ .....
จังหวัด .....

อักษร .....
ลำดับหน้า .....
เลขทะเบียนที่ .....

คำร้องขอจดทะเบียนการหย่า

ผู้มีนามข้างท้ายนี้ ขอทำคำร้องขอรดทะเบียนการหย่าโดยความยินยอมต่อเจ้าพนักงาน ได้นำหนังสือตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๕๑๔ วรรค ๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาแสดงพร้อมกับคำร้องนี้แล้ว

รายการ		ชาย	หญิง
๑. นาม			
๒. เชื้อชาติ สัญชาติ			
๓. ถิ่นที่อยู่			
๔. อายุ เกิด วัน, เดือน, ปี			
๕. จดทะเบียนสมรส	ณ สำนักทะเบียน		
	เลขทะเบียนที่		
	วัน, เดือน, ปี		
๖. ลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียน			

คำร้องขอจดทะเบียนนี้ ได้รับเมื่อวันที่ ..... พุทธศักราช .....

และได้จดทะเบียนการหย่าไว้แล้ว

.....

นายทะเบียน

ทะเบียนการหย่า

รายการ		ชาย	หญิง
๑ นาม			
๒ เชื้อชาติ สัญชาติ			
๓ ถิ่นที่อยู่			
๔ อายุ เกิด วัน, เดือน, ปี			
๕ จด ทะเบียน สมรส	ณ สำนักทะเบียน		
	เลขทะเบียนที่		
	ลง วัน, เดือน, ปี		
๖ ลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียน			
๗ ลายมือชื่อพยาน		๑	
		๒	
๘ จด ทะเบียน	เลขทะเบียนที่		
	วัน, เดือน, ปี		
	ลายมือชื่อนายทะเบียน		

บันทึก

ครั้งที่ ๑ วันที่.....พุทธศักราช _____

สำนักทะเบียน.....จังหวัด.....

ใบสำคัญการหย่า

แสดงว่า.....กับ.....
(ชาย) (หญิง)

ได้จดทะเบียนการหย่า ณ สำนักทะเบียนนี้ ในเลขทะเบียนที่.....

เมื่อวันที่.....พุทธศักราช.....

.....
นายทะเบียน

วันที่.....พุทธศักราช.....

(สำเนา)

ทะเบียนการหย่า

ที่ว่าการอำเภอ.....จังหวัด.....

รายการ		ชาย	หญิง
๑. นาม			
๒. เชื้อชาติ สัญชาติ			
๓. ถิ่นที่อยู่			
๔. อายุ เกิด วัน,เดือน,ปี			
๕. จด ทะเบียน สมรส	ณ สำนักทะเบียน		
	เลขทะเบียนที่		
	ลงวัน,เดือน,ปี		
๖. ลายมือชื่อผู้ร้อง ขอจดทะเบียน			
๗. ลายมือชื่อพยาน		๑..... ๒.....	
๘. จดทะเบียน	เลขทะเบียนที่		
	วัน,เดือน,ปี		
	ลายมือชื่อ นายทะเบียน		

รับรองว่าสำเนาทะเบียนฉบับนี้ถูกต้องแล้ว

วันที่.....พุทธศักราช.....

.....

นายทะเบียน

บันทึก

ครั้งที่ ๑ วันที่.....พุทธศักราช.....

คร. ๘

ที่ว่าการอำเภอ ..... อักษร .....

จังหวัด ..... ลำดับหน้า .....

เลขทะเบียนที่ .....

คำร้องขอจดทะเบียนการรับรองบุตร

ผู้มีชื่อข้างท้ายนี้ ขอทำคำร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตร ตามความในมาตรา ๑๕๙๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังมีข้อความดังต่อไปนี้

รายการ	บุตร	บิดา	มารดา
๑. ชื่อ			
๒. เชื้อชาติ สัญชาติ			
๓. ถิ่นที่อยู่			
๔. ที่เกิด			
๕. บุตรเกิด วัน,เดือน,ปี			
๖. ลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียน			

คำร้องขอจดทะเบียนนี้ ได้รับเมื่อวันที่ ..... พุทธศักราช .....

และได้จดทะเบียนไว้แล้ว.

.....

นายทะเบียน

หนังสือแสดงความยินยอมของบุตร

หนังสือนี้แสดงว่า ข้าพเจ้าผู้มีชื่อข้างท้ายนี้

ยินยอมให้ ..... จดทะเบียน

ชื่อบิดา

รับรองว่าข้าพเจ้าเป็นบุตร

ได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ วันที่ ..... พุทธศักราช .....

.....

ลายมือชื่อบุตร

หนังสือแสดงความยินยอมของมารดา

หนังสือนี้แสดงว่า ข้าพเจ้าผู้มีชื่อข้างท้ายนี้

ยินยอมให้ ..... จดทะเบียน

ชื่อบิดา

รับรองว่า ..... บุตรของข้าพเจ้า เป็นบุตรของ

ชื่อบุตร

..... โดยชอบด้วยกฎหมาย

ชื่อบิดา

ได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ วันที่ ..... พุทธศักราช .....

.....

ลายมือชื่อมารดา

หมายเหตุ .....

.....

.....

.....

คร. ๑๐

ที่..... ที่ว่าการอำเภอ.....

จังหวัด.....

วันที่.....พ.ศ.....

เรื่อง แจ้งการขอรับรองบุตร

จาก นายทะเบียน

ถึง.....

ด้วย.....ได้ร้องขอจดทะเบียน

(ชื่อบิดาผู้ขอรับรองบุตร)

รับรอง.....ว่าเป็นบุตร จึงแจ้งมาให้ทราบ

(ชื่อบุตร)

ถ้าท่านจะยินยอมหรือคัดค้านประการใดให้แจ้งไปยังข้าพเจ้าภายในหนึ่งเดือนนับตั้งแต่วันที่ท่านรู้หรือควรรู้แจ้งความนี้

ขอแสดงความนับถือ

.....

นายทะเบียน

หมายเหตุ ถ้าบุตรหรือมารดาอยู่นอกเขตไทย ให้ขยายกำหนดเวลาเป็นหกเดือน

ทะเบียนการรับรองบุตร

รายการ		บุตร	บิดา	มารดา
๑ ชื่อ				
๒ สัญชาติ เชื้อชาติ				
๓ ถิ่นที่อยู่				
๔ ที่เกิด				
๕ บุตร เกิด วัน, เดือน, ปี				
๖ ลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียน				
๗ ลายมือชื่อพยาน		๑. ..... ๒.		
๘ จดทะเบียน	เลขทะเบียนที่			
	วัน, เดือน, ปี			
	–ลายมือชื่อ –นายทะเบียน			

บันทึก

ครั้งที่ ๑ วันที่ ..... พ.ศ. .....

(ด้านหน้า)

คร. ๑๒๐

ทะเบียนการรับรองบุตร

ที่ว่าการอำเภอ จังหวัด

รายการ		บุตร	บิดา	มารดา
๑. ชื่อ				
๒. สัญชาติ				
๓. วันเกิดอายุ				
๔. ที่เกิด				
๕. บุตรเกิดวัน, เดือน, ปี.				
๖. ลายมือชื่อผู้รับรองของจดทะเบียน				
๗. ลายมือชื่อพยาน		๑. ๒.		
๘. จดทะเบียน	เลขทะเบียนที่			
	วัน, เดือน, ปี.			
	ลายมือชื่อ นายทะเบียน			

รับรองว่าสำเนาทะเบียนฉบับนี้ ถูกต้องแล้ว

วันที่ พ.ศ.

นายทะเบียน

บันทึก

ครั้งที่ ● วันที่

คร. ๑๓

ที่ว่าการอำเภอ.....
จังหวัด.....

อักษร.....
ลำดับหน้า.....
เลขทะเบียนที่.....

คำร้องขอจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม

ผู้มีนามข้างท้ายนี้ ขอทำคำร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ตามความในมาตรา ๑๕๙๗/๒๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังข้อความต่อไปนี้

รายการ	ผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรม	ผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม
๑. นาม		
๒. เชื้อชาติ สัญชาติ		
๓. ที่อยู่		
๔. อายุ เกิด วัน. เดือน. ปี		
๕. ที่เกิด		
๖. นามคู่สมรส		
๗. นามบิดามารดา หรือผู้แทนโดยชอบธรรม ของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม		
๘. ที่อยู่ของบิดามารดา หรือผู้แทนโดยชอบธรรม ของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม		
๙. ลายมือชื่อผู้ร้องขอ จดทะเบียน		

คำร้องขอจดทะเบียนนี้ ได้รับเมื่อวันที่ ..... พุทธศักราช .....
และได้จดทะเบียนไว้แล้ว.

นายทะเบียน

หนังสือแสดงความยินยอมของคู่สมรสของผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรม

หนังสือนี้แสดงว่า ข้าพเจ้าผู้มีนามข้างท้ายนี้

ยินยอมให้ ..... ซึ่งเป็น ..... ของข้าพเจ้า
(นามผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรม) (สามีหรือภริยา)

จดทะเบียนรับ ..... เป็นบุตรบุญธรรมได้
(นามผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม)

ได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ วันที่ ..... พุทธศักราช .....

ลายมือชื่อผู้ให้ความยินยอม

หนังสือแสดงความยินยอมของคู่สมรสของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม

หนังสือนี้แสดงว่า ข้าพเจ้าผู้มีนามข้างท้ายนี้

ยินยอมให้ ..... จดทะเบียน
(นามผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรม)

รับ ..... ซึ่งเป็น ..... ของข้าพเจ้า
(นามผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม) (สามีหรือภริยา)

เป็นบุตรบุญธรรมได้

ได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ วันที่ ..... พุทธศักราช .....

ลายมือชื่อผู้ให้ความยินยอม

หนังสือแสดงความยินยอมของบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม

(ยังไม่บรรลุนิติภาวะ)

หนังสือนี้แสดงว่า ข้าพเจ้าผู้มีนามข้างท้ายนี้

ยินยอมให้ ..... จดทะเบียน
(นามผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรม)

รับ ..... ซึ่งเป็น .....
(นามผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม) (บุตรหรือผู้อยู่ในปกครอง)

ของข้าพเจ้า เป็นบุตรบุญธรรมได้

ได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ วันที่ ..... พุทธศักราช .....

ลายมือชื่อผู้ให้ความยินยอม

ทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม

รายการ		ผู้รับบุตรบุญธรรม	บุตรบุญธรรม
๑. นาม			
๒. เชื้อชาติ สัญชาติ			
๓. ถิ่นที่อยู่			
๔. อายุ เกิด วัน, เดือน, ปี			
๕. ที่เกิด			
๖. นามคู่สมรส			
๗. นามบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตรบุญธรรม			
๘. ถิ่นที่อยู่ของบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตรบุญธรรม			
๙. ลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียน			
๑๐. ลายมือชื่อพยาน		๑. ..... ๒.	
๑๑. จดทะเบียน	เลขทะเบียนที่		
	วัน, เดือน, ปี		
	ลายมือชื่อ– นายทะเบียน		

บันทึก

ครั้งที่ ๑ วันที่ ..... พุทธศักราช .....

(สำเนา)

ทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม

ที่ว่าการอำเภอ.....จังหวัด.....

รายการ		ผู้รับบุตรบุญธรรม	บุตรบุญธรรม
๑. ชื่อ			
๒. สัญชาติ เชื้อชาติ			
๓. ถิ่นที่อยู่			
๔. อายุ เกิด วัน, เดือน, ปี			
๕. ที่เกิด			
๖. ชื่อคู่สมรส			
๗. ชื่อบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตรบุญธรรม			
๘. ถิ่นที่อยู่ของบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตรบุญธรรม			
๙. ลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียน			
๑๐. ลายมือชื่อพยาน		๑. ..... ๒.	
๑๑. จดทะเบียน	เลขทะเบียนที่		
	วัน, เดือน, ปี		
	ลายมือชื่อ นายทะเบียน		

รับรองว่าสำเนาทะเบียนฉบับนี้ถูกต้องแล้ว

วันที่ ..... พ.ศ. .....

.....

นายทะเบียน

บันทึก

ครั้งที่ ๑ วันที่ ..... พุทธศักราช .....

คร. ๑๖

ที่ว่าการอำเภอ.....
จังหวัด.....

อักษร.....
ลำดับหน้า.....
เลขทะเบียนที่ .....

คำร้องขอจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรม

ผู้มีนามข้างท้ายนี้ ขอทำคำร้องขอจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรม ตามความในมาตรา ๑๕๙๔/๑๑ วรรค ๔ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังข้อความต่อไปนี้

รายการ		ผู้รับบุตรบุญธรรม	บุตรบุญธรรม
๑. นาม			
๒. เชื้อชาติ สัญชาติ			
๓. ถิ่นที่อยู่			
๔. อายุ เกิด วัน, เดือน, ปี			
๕. นามคู่สมรส			
๖. นามบิดามารดาหรือผู้แทน โดยชอบธรรมของบุตรบุญธรรม			
๗. ถิ่นที่อยู่ของบิดามารดาหรือผู้แทน โดยชอบธรรมของบุตรบุญธรรม			
๘. จดทะเบียน รับบุตร บุญธรรม	ณ สำนักทะเบียน		
	เลขทะเบียนที่		
	ลง วัน, เดือน, ปี		
๙. ลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียน			

คำร้องขอจดทะเบียนนี้ ได้รับเมื่อวันที่.....พุทธศักราช.....

.....
นายทะเบียน

หนังสือแสดงความยินยอมของคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม

หนังสือนี้แสดงว่า ข้าพเจ้าผู้มีนามข้างท้ายนี้

ยินยอมให้.....ซึ่งเป็น.....ของข้าพเจ้า

(นามผู้รับบุตรบุญธรรม) (สามีหรือภริยา)

จดทะเบียนเลิกการรับ.....บุตรบุญธรรมได้

(นามบุตรบุญธรรม)

ได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ วันที่.....พ.ศ.....

.....

ลายมือชื่อผู้ให้ความยินยอม

หนังสือแสดงความยินยอมของคู่สมรสของบุตรบุญธรรม

หนังสือนี้แสดงว่า ข้าพเจ้าผู้มีนามข้างท้ายนี้

ยินยอมให้.....จดทะเบียน

(นามผู้รับบุตรบุญธรรม)

เลิกการรับ.....บุตรบุญธรรมซึ่งเป็น.....ของข้าพเจ้า

(นามบุตรบุญธรรม) (สามีหรือภริยา)

ได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ วันที่.....พ.ศ.....

.....

ลายมือชื่อผู้ให้ความยินยอม

หนังสือแสดงความยินยอมของบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตรบุญธรรม

(ยังไม่บรรลุนิติภาวะ)

หนังสือนี้แสดงว่า ข้าพเจ้าผู้มีนามข้างท้ายนี้

ยินยอมให้.....จดทะเบียน

(นามผู้รับบุตรบุญธรรม)

เลิกการรับ.....บุตรบุญธรรมซึ่งเป็น.....ของข้าพเจ้า

(นามบุตรบุญธรรม) (บุตรหรือผู้อยู่ในความปกครอง)

ได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ วันที่.....พ.ศ.....

.....

ลงลายมือชื่อผู้ให้ความยินยอม

ทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรม

รายการ		ผู้รับบุตรบุญธรรม	บุตรบุญธรรม
๑. นาม			
๒. เชื้อชาติ สัญชาติ			
๓. ถิ่นที่อยู่			
๔. อายุ เกิด วัน. เดือน ปี			
๕. นามคู่สมรส			
๖. นามบิดามารดาหรือผู้แทน โดยชอบธรรมของบุตรบุญธรรม			
๗. ถิ่นที่อยู่ของบิดามารดาหรือผู้แทน โดยชอบธรรมของบุตรบุญธรรม			
๘. จดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม	ณ สำนักทะเบียน		
	เลขทะเบียนที่		
	ลงวัน. เดือน. ปี		
๙. ลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียน			
๑๐. ลายมือชื่อพยาน		๑. ๒.	
๑๑. จดทะเบียน	เลขทะเบียนที่		
	วัน. เดือน. ปี		
	ลายมือชื่อนายทะเบียน		

บันทึก

ครั้งที่ ๑ วันที่..... พุทธศักราช .....

(สำเนา)

ทะเบียนการเลิกรับบุตรบุญธรรม

ที่ว่าการอำเภอ..... จังหวัด.....

รายการ		ผู้รับบุตรบุญธรรม	บุตรบุญธรรม
๑. นาม			
๒. เชื้อชาติ–สัญชาติ			
๓. ถิ่นที่อยู่			
๔. อายุ เกิดวัน, เดือน, ปี			
๕. นามคู่สมรส			
๖. นามบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตรบุญธรรม			
๗. ถิ่นที่อยู่ของบิดามารดาหรือผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตรบุญธรรม			
๘. จดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม	ณ สำนักทะเบียน		
	เลขทะเบียนที่		
	ลงวัน, เดือน, ปี		
๙. ลายมือชื่อผู้ร้องขอจดทะเบียน			
๑๐. ลายมือชื่อพยาน		๑	
		๒	
๑๑. จดทะเบียน	เลขทะเบียนที่		
	วัน. เดือน. ปี		
	ลายมือชื่อนายทะเบียน		

รับรองว่าสำเนาทะเบียนฉบับนี้ ถูกต้องแล้ว

วันที่ ..... พ.ศ. .....

.....

นายทะเบียน

บันทึก

ครั้งที่ ๑ วันที่.....พุทธศักราช.....

ที่ว่าการอำเภอ.....
จังหวัด.....

คร. ๑๙

อักษร.....
ลำดับหน้า.....
เลขทะเบียนที่.....

คำร้องขอบันทึกแสดงฐานะของภริยา

ผู้มีนามข้างท้ายนี้ ขอทำคำร้องขอต่อเจ้าพนักงานเพื่อบันทึกแสดงฐานะภริยาตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๑๙ ดังข้อความต่อไปนี้

รายการ	สามี	ภริยา
๑. นาม		
๒. เชื้อชาติ สัญชาติ		
๓. ถิ่นที่อยู่		
๕. อายุ เกิด วัน, เดือน, ปี		
๕. ที่เกิด		
๖. อาชีพ		
๗. นามบิดา		
๘. ประเทศที่เกิดของบิดา		
๙. นามมารดา		
๑๐. ประเทศที่เกิดของมารดา		
๑๑. เป็นสามีภริยากันตั้งแต่เมื่อใด		
๑๒. ลายมือชื่อผู้ร้องขอบันทึก		

คำร้องขอบันทึกนี้ ผู้ร้องได้ยื่นต่อข้าพเจ้าเมื่อวันที่..... พ.ศ. .....
ได้บันทึกไว้แล้วในเลขทะเบียนที่.....

.....

นายทะเบียน

ทะเบียนฐานะของภริยา

รายการ		สามี	ภริยา
๑. นาม			
๒. เชื้อชาติ สัญชาติ			
๓. ถิ่นที่อยู่			
๔. อายุ เกิด วัน. เดือน. ปี			
๕. ที่เกิด			
๖. อาชีพ			
๗. นามบิดา			
๘. ประเทศที่เกิดของบิดา			
๙. นามมารดา			
๑๐. ประเทศที่เกิดของมารดา			
๑๑. เป็นสามีภริยากันตั้งแต่เมื่อใด			
๑๒. ฐานะของภริยา			
๑๓. ลายมือชื่อผู้ร้องขอบันทึก			
๑๔. ลายมือชื่อพยาน		๑. ..... ๒.	
๑๕. จดทะเบียน	เลขทะเบียนที่		
	วัน, เดือน, ปี		
	ลายมือชื่อนายทะเบียน		

บันทึก

ครั้งที่ ๑ วันที่ ..... พุทธศักราช .....

(สำเนา) คร. ๒๑

ทะเบียนฐานะของภริยา

ที่ว่าการอำเภอ..... จังหวัด .....

รายการ		สามี	ภริยา
๑. นาม			
๒. เชื้อชาติ สัญชาติ			
๓. ถิ่นที่อยู่			
๔. อายุ เกิด วัน, เดือน ปี			
๕. ที่เกิด			
๖. อาชีพ			
๗. นามบิดา			
๘. ประเทศที่เกิดของบิดา			
๙. นามมารดา			
๑๐. ประเทศที่เกิดของมารดา			
๑๑. เป็นสามีภริยากันตั้งแต่เมื่อใด			
๑๒. ฐานะของภริยา			
๑๓. ลายมือชื่อผู้ร้องขอบันทึก			
๑๔. ลายมือชื่อพยาน		๑.	
		๒.	
๑๕. จดทะเบียน	เลขทะเบียนที่		
	วัน, เดือน, ปี		
	ลายมือชื่อนายทะเบียน		

รับรองว่าสำเนาทะเบียนฉบับนี้ ถูกต้องแล้ว

วันที่..... พุทธศักราช .....

.....

นายทะเบียน

บันทึก

ครั้งที่ ๑ วันที่ ..... พุทธศักราช .....

ทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว

๑. ผู้ร้องขอให้บันทึก	นาม	
	ถิ่นที่อยู่	
๒. รายการที่ขอให้บันทึก	ฐานะแห่งครอบครัว	
	นามคู่สมพันธ์	
	จดทะเบียน ณ ที่ใด วัน, เดือน, ปี	
	เอกสารอันเป็นหลักฐาน	
๓. การบันทึก	เลขทะเบียนที่	
	วัน, เดือน, ปี	
	ลายมือชื่อนายทะเบียน	

บันทึก

ครั้งที่ ๑ วันที่..... พุทธศักราช.....

(สำเนา)

ครร. ๒๒

ทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว

ที่ว่าการอำเภอ..... จังหวัด.....

๑. ผู้ร้องขอให้บันทึก	นาม ถิ่นที่อยู่	
๒. รายการที่ขอให้บันทึก	ฐานะแห่งครอบครัว	
	นามคู่สมพันธ์	
	จดทะเบียน ณ ที่ใด วัน, เดือน, ปี	
	เอกสารอันเป็นหลักฐาน	
๓. การบันทึก	เลขทะเบียนที่	
	วัน, เดือน, ปี	
	ลายมือชื่อนายทะเบียน	

สำเนาทะเบียนฉบับนี้ ถูกต้องแล้ว

วันที่..... พ.ศ.....

.....

นายทะเบียน

บันทึก

ครั้งที่ ๑ วันที่..... พุทธศักราช .....

หนังสือนำส่งสำเนา
การจดทะเบียนและการบันทึกถึงนายทะเบียนกลาง

ประจำเดือน.....พ.ศ.....

คร. ๔ สำเนาทะเบียนการสมรส.....ฉบับ

คร. ๘ สำเนาทะเบียนการหย่า.....ฉบับ

คร. ๑๒ สำเนาทะเบียนการรับรองบุตร.....ฉบับ

คร. ๑๕ สำเนาทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม.....ฉบับ

คร. ๑๘ สำเนาทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรม.....ฉบับ

คร. ๒๑ สำเนาทะเบียนฐานะของภริยา.....ฉบับ

คร. ๒๓ สำเนาทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว.....ฉบับ

คร. ๒๕ แจ้งการบันทึก.....ฉบับ

ที่..... ที่ว่าการอำเภอ.....

วันที่.....พ.ศ.....

.....

นายทะเบียน

ที่..... ที่ว่าการอำเภอ.....

จังหวัด.....

วันที่.....

เรื่อง แจ้งการบันทึก

จาก นายทะเบียน.....

ถึง นายทะเบียนกลาง

ด้วยตามที่ได้ส่งสำเนาทะเบียน.....

เลขทะเบียนที่ .....ลงวันที่.....พ.ศ..... .....

มานั้น

บัดนี้ ได้มีการบันทึกในทะเบียนนั้น โดยข้อความดังต่อไปนี้

ครั้งที่.....วันที่..... พ.ศ.....

.....

.....

.....

.....

.....

จึงแจ้งมาเพื่อบันทึกสำเนาทะเบียนให้ตรงกัน และพร้อมด้วยหนังสือนี้ ได้ส่งสำเนา.....มาด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถือ

.....

นายทะเบียน

ทร. ๒๕

บัญชีการขอสำเนาทะเบียน

เลขลำดับ	นามผู้ขอสำเนา	สำเนาทะเบียน			การออกสำเนา		ลายมือชื่อผู้รับสำเนา	หมายเห
		ประเภท	ของ	เลขที่ทะเบียนที่	วัน, เดือน, ป	ลายมือชื่อผู้รับรอง		

เขียนที่.....

วันที่.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้าผู้มีนามข้างท้ายนี้.....

อยู่บ้านเลขที่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....ขอทำคำร้องขอต่อเจ้าพนักงานเพื่อขอให้นายทะเบียน

กลางสอบทะเบียน.....ของ.....อายุ.....ปี

ขณะนี้มีถิ่นที่อยู่บ้านเลขที่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด..... ซึ่งทราบเข้าใจ ว่าได้จดทะเบียน.....

ไว้ ณ สำนักทะเบียน.....จังหวัด.....

เมื่อ.....พ.ศ.....ในขณะนั้นมีถิ่นที่อยู่บ้านเลขที่.....

ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ว่า.....

พร้อมคำขอนี้ ข้าพเจ้าได้ส่งเงินค่าธรรมเนียมสองบาทมาด้วยแล้ว.

ขอแสดงความนับถือ

.....

ผู้ร้องขอ.....

ได้รับเงินค่าธรรมเนียมสองบาทไว้แล้ว

วันที่.....พ.ศ.....

.....

ผู้รับเงิน

การแจ้งไปยังสำนักทะเบียนกลาง

ได้แจ้งการสอบถามนี้ ไปยังสำนักทะเบียนกลางแล้ว โดยหนังสือที่.....

ลงวันที่.....พ.ศ.....

.....

นายทะเบียน

ที่.....

ที่ว่าการอำเภอ.....
จังหวัด.....
วันที่.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอสอบถามทะเบียน

จาก นายทะเบียน.....

ถึง นายทะเบียนกลาง

ด้วย.....

ได้ยื่นคำร้องขอให้สอบทะเบียน.....

ของ.....

ขณะนี้มีถิ่นที่อยู่บ้านเลขที่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....ซึ่ง ทราบ / เข้าใจ ว่าได้จดทะเบียน.....

ณ สำนักทะเบียน.....จังหวัด.....เมื่อ.....

พ.ศ.....ในขณะนั้นมีถิ่นที่อยู่บ้านเลขที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....ว่า.....

.....

.....

.....

.....

.....

ดังนี้ จึงแจ้งมาเพื่อขอได้ตรวจสอบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

การตรวจสอบทะเบียนกลาง

ที่.....

กองการทะเบียน กรมการปกครอง

ได้ตรวจสอบสำเนาทะเบียนเท่าที่มีอยู่เพียงวันนี้แล้วปรากฏว่า.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้ตรวจสอบ

คำสั่งนายทะเบียนกลาง

.....

.....

.....

นายทะเบียนกลาง

ได้ตอบไปแล้วโดยหนังสือที่.....ลงวันที่.....

พ.ศ.....ว่า.....

.....

.....

.....

เจ้าหน้าที่

ที่..... กองการทะเบียน กรมการปกครอง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง การสอบทะเบียน

จาก นายทะเบียนกลาง

ถึง นายทะเบียน.....

ตามหนังสือที่.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง..... ...ขอให้สอบทะเบียน.....

ของ.....นั้น

ได้ตรวจสอบสำเนาทะเบียนเท่าที่มีอยู่เพียงวันนี้แล้วขอตอบว่า.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอแสดงความนับถือ

ครร. ๓๐

ที่ว่าการอำเภอ.....

วันที่.....พ.ศ.....

เรื่อง สอบถามทะเบียน

จาก นายทะเบียน.....

ถึง .....

ด้วยตามที่ท่านได้ยื่นคำร้องขอ ให้นายทะเบียนกลางสอบทะเบียน.....

ของ.....นั้น

ได้แจ้งไปยังนายทะเบียนกลางแล้ว

บัดนี้นายทะเบียนกลางตอบมาว่า ได้ตรวจสำเนาทะเบียนเท่าที่มีอยู่เพียงวันที่.....

.....พ.ศ. ๒๕.....

ปรากฏว่า.....

.....

.....

.....

.....ดังนี้

จึงแจ้งมาให้ทราบ.

ขอแสดงความนับถือ

การตอบไปยังผู้ร้องขอ

ได้แจ้งคำตอบไปยังผู้ร้องขอแล้ว โดยหนังสือที่.....

ลงวันที่.....พ.ศ.....

.....

นายทะเบียน

บันทึก (ต่อ)

ครั้งที่ ๑ วันที่.....พุทธศักราช.....

คำขอรับใบอนุญาต

ให้องค์การสวัสดิภาพเด็กดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....ผู้มีอำนาจกระทำการแทนองค์การสวัสดิภาพเด็กขอยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ เพื่อดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ และขอชี้แจงรายละเอียดประกอบคำขอรับใบอนุญาต ดังนี้

(๑) ชื่อองค์การสวัสดิภาพเด็กเป็นภาษาไทยว่า.....

.....

ชื่อเป็นภาษาต่างประเทศ (ถ้ามี) ว่า.....

.....

ตั้งอยู่เลขที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ / เขต.....จังหวัด.....

หมายเลขโทรศัพท์.....ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

(๒) ชื่อผู้มีอำนาจกระทำการแทนองค์การสวัสดิภาพเด็ก.....

อายุ.....ปี สัญชาติ.....โดยกำเนิด/โดยการแปลงชาติ ศาสนา.....

คุณวุฒิ.....ประสบการณ์.....

.....

.....

อยู่บ้านเลขที่ .....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

หมายเลขโทรศัพท์.....

(๓) ชื่อผู้รับผิดชอบบริหารงานประจำ.....อายุ.....ปี

สัญชาติ.....โดยกำเนิด/โดยการแปลงชาติ ศาสนา.....คุณวุฒิ.....

ประสบการณ์ในการดำเนินงานสงเคราะห์เด็กและครอบครัว .....

.....

อยู่บ้านเลขที่.....ตรอก/ซอย.....ถนน.....

.....

ตำบลแขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....หมายเลขโทรศัพท์.....

(๔) ชื่อเจ้าหน้าที่สวัสดิภาพเด็ก.....อายุ.....ปี

สัญชาติ.....โดยกำเนิด/โดยการแปลงชาติ ศาสนา.....คุณวุฒิ.....

ประสบการณ์.....

ชื่อเจ้าหน้าที่สวัสดิภาพเด็ก.....อายุ.....ปี สัญชาติ.....

.....โดยกำเนิด/โดยการแปลงชาติ ศาสนา.....คุณวุฒิ.....

ประสบการณ์.....

(๕) ผลการดำเนินงานบริการสงเคราะห์เด็กและครอบครัวขององค์การสวัสดิภาพเด็กที่ล่วงมาแล้ว.....

.....

.....

(๖) จำนวนเด็กที่สามารถจะจัดให้เป็นบุตรบุญธรรมได้ไม่เกิน.....คนต่อปี

(๗) ชื่อของสถานสงเคราะห์เด็ก สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านเอกชนที่รับเลี้ยงเด็กที่องค์การสวัสดิภาพเด็กได้ใช้บริการเพื่อเลี้ยงดูเด็กก่อนจัดให้เป็นบุตรบุญธรรม.....

.....

.....

ตั้งอยู่เลขที่.....ตรอก/ซอย.....
ถนน.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
หมายเลขโทรศัพท์.....

๘. ชื่อองค์การที่จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนติดต่อในต่างประเทศ (ในกรณีที่ขอดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ) .....

.....

ตั้งอยู่เลขที่..... ตรอก/ซอย.....
ถนน.....ตำบล/แขวง.....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....
ประเทศ..... .....หมายเลขโทรศัพท์.....
ชื่อหน่วยงานของรัฐบาลที่อนุญาตให้องค์การที่จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนติดต่อในต่างประเทศนั้นดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม.....

(๙) บริหารอื่นที่องค์การสวัสดิภาพเด็กดำเนินการ.....

.....

.....

.....

.....

พร้อมกับคำขอรับใบอนุญาตนี้ ข้าพเจ้าได้แนบเอกสารขององค์การสวัสดิภาพเด็กมาด้วยแล้วดังต่อไปนี้

(๑) ตราสาร ข้อบังคับ หรือระเบียบ

(๒) แผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์เด็ก

(๓) เอกสารแสดงฐานะการเงิน

(๔) รายชื่อกรรมการหรือบุคคลผู้บริหารงาน

(ลงชื่อ).....ผู้ยื่นคำขอในนามขององค์การสวัสดิภาพเด็ก

(.....)

แบบ บธ. ๒

ใบอนุญาต

ให้องค์การสวัสดิภาพเด็กดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

ที่...../.....

ใบอนุญาตนี้ให้ไว้เพื่อแสดงว่า.....

.....ตั้งอยู่เลขที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....ซึ่งเป็นองค์การสวัสดิภาพเด็กได้รับอนุญาตให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ระหว่างวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ถึงวันที่ ๓๑ เดือนธันวาคม พ.ศ.....เป็นการอนุญาตปีที่.....โดยมีเงื่อนไข ดังนี้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ออกให้ ณ วันที่.....พ.ศ.....

อธิบดีกรมประชาสงเคราะห์

ผู้อนุญาต

แบบ บธ. ๓

คำขอต่ออายุใบอนุญาต

ให้องค์การสวัสดิภาพเด็กดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....ผู้มีอำนาจกระทำการแทนองค์การสวัสดิภาพเด็ก.....ซึ่งได้รับอนุญาตให้ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามใบอนุญาตที่...../.....ขอยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตต่ออธิบดีกรมประชาสงเคราะห์เพื่อดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต่อไปใน พ.ศ.....

จึงยื่นคำขอนี้มาเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาต

(ลงชื่อ).....ผู้ยื่นคำขอในนามขององค์การสวัสดิภาพเด็ก

(.....)

หมายเหตุ ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้ ให้แนบเอกสารเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

(๑) ตราสาร ข้อบังคับ หรือระเบียบ

(๒) แผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์เด็ก

(๓) เอกสารแสดงฐานะการเงิน

(๔) รายชื่อกรรมการหรือบุคคลผู้บริหารงาน

(๕) ชื่อผู้รับผิดชอบบริหารงานประจำ

(๖) เจ้าหน้าที่สวัสดิภาพเด็ก

(๗) องค์การที่จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนติดต่อในต่างประเทศ

(๘) สถานสงเคราะห์เด็ก สถานรับเลี้ยงเด็ก บ้านเอกชนที่องค์การสวัสดิภาพเด็กได้ใช้บริการเพื่อการเลี้ยงดูเด็กก่อนจัดให้เป็นบุตรบุญธรรม

แบบ บธ. ๙

ที่บิดรูป ของผู้ขอ ขนาด ๔.๕×๖ ซ.ม.	ที่บิดรูปถ่าย ของคู่สมรส ขนาด ๔.๕×๖ ซ.ม.

คำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

	ผู้ขอรับบุตรบุญธรรม	คู่สมรส
ชื่อและชื่อสกุล	.....	.....
สัญชาติ	.....โดยกำเนิด/โดยการแปลงชาติ	.....โดยกำเนิด-โดยการแปลงชาติ
ศาสนา	.....	.....
วัน เดือน ปีเกิด	...../...../.....อายุ.....ปี	...../...../.....อายุ.....ปี
สถานที่เกิด	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
	.....	.....
ที่อยู่ปัจจุบัน	อยู่บ้านเลขที่.....ตรอก/ซอย.....	อยู่บ้านเลขที่.....ตรอก/ซอย.....
	.....ถนน.....	.....ถนน.....
	ตำบล/แขวง.....	ตำบล/แขวง.....
	อำเภอ/เขต.....	อำเภอ/เขต.....
	จังหวัด.....	จังหวัด.....
	หมายเลขโทรศัพท์.....	หมายเลขโทรศัพท์.....
การศึกษา	.....	.....
อาชีพปัจจุบัน	.....	.....
สถานที่ประกอบอาชีพ	.....	.....

	ผู้ยื่นคำขอ	คู่สมรส
	.....	.....
	หมายเลขโทรศัพท์.....	หมายเลขโทรศัพท์.....
รายได้ประจำ	เงินเดือนหรือค่าจ้าง.....บาท	เงินเดือนหรือค่าจ้าง.....บาท
	หรือรายได้ต่อปี.....บาท	หรือรายได้ต่อปี.....บาท
รายได้อื่น ๆ (ระบุ)	.....	.....
	.....	.....
ที่อยู่อาศัย	บ้านและที่ดินของตนเอง	บ้านและที่ดินของตนเอง
	มีมูลค่าประมาณ.....บาท	มีมูลค่าประมาณ.....บาท
	เฉพาะบ้านของตนเอง	เฉพาะบ้านของตนเอง
	มีมูลค่าประมาณ.....บาท	มีมูลค่าประมาณ.....บาท
	เช่าอยู่เดือนละ.....บาท	เช่าอยู่เดือนละ.....บาท
	อื่น ๆ (ระบุ).....	อื่น ๆ (ระบุ).....
เอกสารประจำตัว		
☐ บัตรประจำตัวประชาชน	เลขที่.....	เลขที่.....
☐ บัตรประจำตัวข้าราชการ	ออกให้ที่.....	ออกให้ที่.....
หรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ	ออกให้เมื่อ.....	ออกให้เมื่อ.....
	หมดอายุเมื่อ.....	หมดอายุเมื่อ.....
☐ หนังสือสำคัญอื่นๆ(ระบุ)	.....	.....
	.....	.....

สถานะสมรสปัจจุบัน ☐ สมรสหรืออยู่ด้วยกันที่.....

จังหวัด/รัฐ.....ประเทศ.....

เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

☐ ไม่ได้จดทะเบียนสมรสเพราะ.....

.....

มีบุตร จำนวน.....คน คือ..... .. ..

(๑) .....อายุ.....ปี

(๒) .....อายุ.....ปี

(๓) .....อายุ.....ปี

การสมรสครั้งก่อน (ถ้ามี)

(๑) ☐ จดทะเบียนสมรส ☐ ไม่ได้จดทะเบียนสมรส

(๒) ระยะเวลาที่อยู่ด้วยกันประมาณ.....ปี.....เดือน

(๓) มีบุตร.....คน เป็นชาย.....คน หญิง.....คน

(๔) หย่าร้างเมื่อ.....

(๕) สาเหตุการหย่าร้าง.....

บุคคลที่จะต้องอุปการะเลี้ยงดู

(๑) บุตร จำนวน.....คน

(๒) บุคคลอื่น ๆ จำนวน.....คน

เด็กที่ต้องการจะขอรับเป็นบุตรบุญธรรม

กรณีที่เด็กมีบิดามารดาหรือมีเฉพาะบิดาหรือมารดาให้ความยินยอม

ชื่อและชื่อสกุลเด็ก.....เพศ.....

วันเดือนปีเกิด...../...../.....อายุ.....ปี.....เดือน

สัญชาติ.....โดยกำเนิด/โดยการแปลงชาติ ศาสนา.....

สถานที่เกิด.....

การศึกษา.....

ที่อยู่ของเด็กอยู่บ้านเลขที่.....ตรอก/ซอย.....

ถนน.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

ชื่อและชื่อสกุลบิดา.....อายุ.....ปี

ชื่อและชื่อสกุลมารดา.....อายุ.....ปี

ที่อยู่ของบิดามารดา.....

.....

อาชีพและรายได้ของบิดา.....

อาชีพและรายได้ของมารดา.....

เหตุผลที่บิดามารดาจะมอบเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรม

.....

.....

.....

กรณีที่เป็นเด็กกำพร้า ไร้ที่พึ่ง ถูกทอดทิ้ง

- ลักษณะของเด็กที่ประสงค์จะขอรับเป็นบุตรบุญธรรม (ถ้าไม่ทราบชื่อและประวัติ) ☐ เด็กชาย ☐ เด็กหญิง ☐ ไม่จำกัดเพศ

อายุระหว่าง.....ปี.....เดือน

ประสงค์ขอเด็กจาก.....

ที่ตั้งขององค์การสวัสดิภาพเด็ก.....

.....

- ชื่อและประวัติของเด็ก (ถ้าทราบ)

ชื่อและชื่อสกุลของเด็ก.....เพศ.....

วันเดือนปีเกิด...../...../.....อายุ.....ปี.....เดือน

สัญชาติ.....โดยกำเนิด/โดยการแปลงชาติ ศาสนา.....

สถานที่เกิด.....

การศึกษา.....

ชื่อและชื่อสกุลบิดา.....อายุ.....ปี

ชื่อและชื่อสกุลมารดา.....อายุ.....ปี

ที่อยู่ของบิดามารดา.....

.....

ที่อยู่ของเด็ก.....

.....

เหตุผลในการขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

.....

.....

.....

.....

ข้าพเจ้าระบุบุคคลที่เชื่อถือได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่อาจติดต่อสอบถามเพิ่มเติม ดังนี้

(๑) นาย/นาง/นางสาว.....

อยู่บ้านเลขที่.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....หมายเลขโทรศัพท์.....

สถานที่ทำงาน..... หมายเลขโทรศัพท์..... .....

(๒) นาย/นาง/นางสาว.....

อยู่บ้านเลขที่.....ถนน.....

ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....

จังหวัด.....หมายเลขโทรศัพท์.....

สถานที่ทำงาน.....หมายเลขโทรศัพท์.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ).....ผู้ยื่นคำขอ

(ลงชื่อ).....คู่สมรส ☐ ผู้ยื่นคำขอ

☐ ผู้ให้ความยินยอม

หนังสือแสดงความยินยอมของผู้มีอำนาจให้ความยินยอม

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี

และ.....อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมาย ในฐานะ.....

.....

ขอแสดงความยินยอมมอบเด็ก.....อายุ.....ปี.....เดือน

เพื่อให้เป็นบุตรบุญธรรมของ.....อายุ.....ปี

และ.....อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....

ตรอก/ซอย.....ถนน.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....

ลงชื่อ.....ผู้ให้ความยินยอม

(.....)

ลงชื่อ.....ผู้ให้ความยินยอม

(.....)

ลงชื่อ.....พนักงานเจ้าหน้าที่

(.....)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

ลงชื่อ.....พยาน

.....)

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

๔. ภาคหนังสือสั่งการ

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

๔.๑ ทั่วไป

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๖๕๐ กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๘ ธันวาคม ๒๕๓๑

เรื่อง การส่งสำเนาทะเบียนครอบครัว

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง ๑. หนังสือกรมการปกครอง ที่ ๑๔๐๙/๒๔๙๗ ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๗

๒. หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๔๐๗๒๒ ลงวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๒๓

ตามที่ให้สำนักทะเบียนต่าง ๆ คัดและตรวจสอบสำเนาทะเบียนครอบครัวให้ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบการ และจัดส่งไปสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ภายในวันที่ ๕ ของเดือนถัดไป ซึ่งในทางปฏิบัติ สำนักทะเบียนต่าง ๆ ได้ส่งสำเนาทะเบียนครอบครัว ไปยังสำนักทะเบียนกลางโดยตรง นั้น

เพื่อให้การจัดส่งสำเนาทะเบียนครอบครัว ไปยังสำนักทะเบียนกลาง ได้เป็นไปโดยสะดวก ถูกต้อง และครบถ้วน จึงให้แก้ไขวิธีการจัดส่งสำเนาทะเบียนครอบครัว โดยให้ดำเนินการดังนี้

๑. ให้สำนักทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ และสำนักทะเบียนเขต คัดและจัดส่งสำเนาทะเบียนครอบครัว ไปให้จังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ภายในวันที่ ๕ ของเดือนถัดไป

๒. ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานทะเบียนของจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ตรวจสอบความถูกต้องของสำเนาทะเบียนครอบครัว หากไม่ถูกต้อง ก็ส่งคืนให้สำนักทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือสำนักทะเบียนเขต แก้ไขให้ถูกต้อง แล้วให้จังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร จัดส่งสำเนาทะเบียนครอบครัว ของทุกสำนักทะเบียน ไปยังสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ภายในวันที่ ๑๕ ของทุกเดือน

ทั้งนี้ ให้เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๓๒ เป็นต้นไป

จึงเรียนมาเพื่อสั่งสำนักทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ สำนักทะเบียนเขต และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานทะเบียนของจังหวัด หรือกรุงเทพมหานคร ถือปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

ฉลอง กัลยาณมิตร

(นายฉลอง กัลยาณมิตร)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง กองการทะเบียน

โทร. (๐๒) ๒๘๑๒๖๘๖, ๒๘๒๐๗๗๖

ทะเบียนครอบครัว ๑๓/๒๕๓๑

ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๗๘๓ กรมการปกครอง
ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๒๘ สิงหาคม ๒๕๓๒

เรื่อง การทำหนังสือรับรองเกี่ยวกับบุคคล

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๔๐๒/๔๕๒๔๙ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๒๘

๒. สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๔/ว ๙๘ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๒๙

๓. สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๔/ว ๑๒๑๗ ลงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๒๘

๔. สำเนาหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๑๓/๑๑๘๓๐ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

๕. สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๔/๑๐๔๑ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๒๙

๖. สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๔/๓๔๕๔ ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๒๙

ด้วยปรากฏว่า เมื่อราษฎรไปติดต่อหน่วยราชการต่าง ๆ และหน่วยราชการนั้น ๆ ต้องการเอกสารรับรองเกี่ยวกับสถานะทางครอบครัว การรับรองความเป็นโสด การรับรองบุคคล การรับรองการเกิด และการตาย ราษฎรจึงมาร้องขอต่ออำเภอ กิ่งอำเภอ และเขต ให้ออกหนังสือรับรองให้ แต่อำเภอ กิ่งอำเภอ หรือเขตบางแห่งไม่ดำเนินการให้ โดยอ้างว่า หน่วยราชการนั้น ๆ ควรเป็นผู้ดำเนินการ

เรื่องนี้ กระทรวงมหาดไทยเคยแจ้งแนวทางปฏิบัติให้อำเภอ กิ่งอำเภอ และเขต ทราบแล้วว่า การรับรองสถานะทางครอบครัว การรับรองความเป็นโสด การรับรองบุคคล การรับรองการเกิดและการตาย เป็นการรับรองเพื่อแก้ปัญหาความทุกข์ร้อนของราษฎร

ตามมาตรา ๘๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ และถือเป็นหน้าที่ของอำเภอ กิ่งอำเภอ และเขต ซึ่งได้เคยสั่งการให้ถือปฏิบัติไว้แล้ว คือ

๑. การออกหนังสือรับรองสถานะทางครอบครัว และรับรองความเป็นโสด ให้ดำเนินการตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๔๐๒/๔๕๒๔๙ ลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๒๘ และหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๔/ว ๙๘ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๒๙

๒. การออกหนังสือรับรองบุคคล ให้ดำเนินการตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๔/ว ๑๒๑๗ ลงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๒๘

๓. การออกหนังสือรับรองการเกิด ให้ดำเนินการตามหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๑๓/๑๑๘๓๐ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗ และหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๔/๑๐๔๑ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๒๙

๔. การออกหนังสือรับรองการตาย ให้ดำเนินการตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๔/๓๔๕๔ ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๒๙

จึงเรียนมาเพื่อโปรดสั่งอำเภอ กิ่งอำเภอ และเขต ถือปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

ยุวรัตน์ กมลเวชช

(นายยุวรัตน์ กมลเวชช)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมการปกครอง

กองการทะเบียน

ฝ่ายบริหารการทะเบียน

โทร. ๒๘๑๒๖๘๖, ๒๘๒๐๗๗๖

ทะเบียนครอบครัว ๑/๒๕๓๒

(สำเนา)

ด่วนมาก

ที่ มท ๐๔๐๒/๔๕๒๔๘ กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๕ มิถุนายน ๒๕๒๘

เรื่อง การออกหนังสือรับรองสถานะทางครอบครัวของคนงานที่ไปทำงานในต่างประเทศ

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างแบบหนังสือรับรอง

ด้วยปรากฏว่า ขณะนี้มีคนงานไทยซึ่งไปทำงานต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ต้องการหนังสือรับรองสถานะทางครอบครัว เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการขอลดภาษีเงินได้ต่อทางการของประเทศที่ไปทำงาน โดยหนังสือรับรองดังกล่าวต้องระบุชื่อ อายุ ที่อยู่ของคนงาน ชื่อ อายุ ของภรรยา และบุตรทุกคน แปลเป็นภาษาอังกฤษ และให้กระทรวงการต่างประเทศรับรอง ซึ่งในการขอหนังสือรับรองของคนงานนี้ปรากฏว่า บางอำเภอ บางเขตไม่ออกให้ เนื่องจากสถานะทางครอบครัวของบุคคลมีอยู่ในเอกสารสำคัญที่ทางราชการออกให้ไว้แล้ว เช่น ทะเบียนบ้าน ทะเบียนสมรส ฯลฯ แต่สำหรับคนงานซึ่งไปทำงานต่างประเทศหากต้องนำเอกสารเหล่านั้นทุกฉบับไปแปลเป็นภาษาอังกฤษจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการแปลเอกสาร และค่าธรรมเนียมรับรองเอกสารตามระเบียบของทางราชการจำนวนมาก เป็นการไม่สะดวกและเพิ่มภาระให้แก่คนงานซึ่งส่วนใหญ่มีฐานะยากจนอยู่แล้ว

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า การออกหนังสือรับรองกรณีต่าง ๆ ที่นายอำเภอดำเนินการให้แก่ผู้ร้องขอ เป็นการดำเนินการโดยถือหลักในการประสานงาน และการอำนวยความสะดวกตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๘๗ และประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๘ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๕ ข้อ ๕๗ เป็นหลักสำคัญและได้ถือปฏิบัติสืบต่อ ๆ มา การออกหนังสือรับรองสถานะทางครอบครัวของ

คนงานที่ไปทำงานในต่างประเทศก็เช่นเดียวกัน ให้อำเภอและเขตดำเนินการสอบสวนผู้ร้องพยาน และตรวจสอบหลักฐานที่เกี่ยวข้องแล้วออกหนังสือรับรองให้ตามตัวอย่างหนังสือรับรองที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดสั่งให้อำเภอและเขตถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) **เสน่ห์ วัฑฒนาธร**

(นายเสน่ห์ วัฑฒนาธร)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง

กองการทะเบียน

โทร. (๐๒) ๒๘๑๒๔๖๗, ๒๘๑๒๔๘๖ ต่อ ๓๐๔, ๓๑๕

เลขที่..... (ส่วนราชการเจ้าของหนังสือ)

หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อรับรองว่า นาย/นาง.....
อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล/แขวง .....
อำเภอ/เขต.....จังหวัด..... มี

๑. สามี/ภรรยา ชื่อ.....อายุ.....ปี

๒. มีบุตรจำนวน.....คน ดังนี้

๒.๑ ชื่อ..... อายุ.....ปี
เกิดเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๒.๒ ชื่อ..... อายุ.....ปี
เกิดเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๒.๓ ชื่อ..... อายุ.....ปี
เกิดเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

๒.๔ ชื่อ..... อายุ.....ปี
เกิดเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

.....

.....

.....

.....

ให้ไว้ ณ วันที่.....เดือน..... ....พ.ศ.....

(ลงชื่อ) .....
(.....)
นายอำเภอ/หัวหน้าเขต.....
ประทับตราประจำตำแหน่ง

(สำเนา)

ที่ มท ๐๔๐๔/ว ๕๘ กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๒๑ มกราคม ๒๕๒๕

เรื่อง หารือการออกหนังสือรับรองความเป็นโสด

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด (ยกเว้นจังหวัดขอนแก่น)

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือจังหวัดขอนแก่น ที่ ขก ๐๐๑๖/๔๐๖๘๙
ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๘
๒. สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๔/๑๐๔๒
ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๒๙

พร้อมหนังสือนี้ขอส่งสำเนาหนังสือ ที่ ขก ๐๐๑๖/๔๐๖๘๙ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๘ และ ที่ มท ๐๔๐๔/๑๐๔๒ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๒๙ เรื่อง หารือการออกหนังสือรับรองความเป็นโสด มาเพื่อทราบ แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) **เจริญจิตต์ ณ สงขลา**
(นายเจริญจิตต์ ณ สงขลา)
รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง
กองการสอบสวนและนิติการ
โทร. (๐๒) ๒๒๐๘๘๔๐

(สำเนา)

ที่ ขก ๐๐๑๖/๔๐๖๘๕ ศาลากลางจังหวัดขอนแก่น

ถนนศูนย์ราชการ ขก ๔๐๐๐๐

๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๘

เรื่อง หารือการออกหนังสือรับรองการเป็นโสด

เรียน ปลัดกระทรวงมหาดไทย

อ้างถึง หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๔/ว ๑๒๑๗ ลงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๒๘

ด้วยจังหวัดได้รับหนังสือหารือจากอำเภออุบลรัตน์ ว่าได้มีราษฎร (เฉพาะสตรี) จำนวนหลายรายได้ยื่นคำร้องต่ออำเภอ ให้ออกหนังสือรับรองความเป็นโสดให้เพื่อจะนำไปเป็นหลักฐานการทำงานในต่างประเทศหรือจดทะเบียนสมรสกับชาวต่างประเทศ

จังหวัดพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเช่นนี้อาจจะมีขึ้นในหลาย ๆ อำเภอซึ่งไม่เคยปฏิบัติมาก่อน เพื่อให้การปฏิบัติดังกล่าวเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องและแนวเดียวกัน จังหวัดจึงขอหารือว่าในกรณีเช่นนี้จะดำเนินการสอบสวนพยานบุคคลที่เชื่อถือได้และออกหนังสือรับรองให้จะได้หรือไม่ หรือกระทรวงมหาดไทยมีนโยบายและแนวทางปฏิบัติประการใด ขอได้โปรดแจ้งให้จังหวัดทราบเพื่อถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) **ธนวัฒน์ วีรธรรม พูลสวัสดิ์**

(นายธนวัฒน์ วีรธรรม พูลสวัสดิ์)

รองผู้ว่าราชการจังหวัด รักษาราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น

ที่ทำการปกครองจังหวัด

โทร. ขอนแก่น ๒๓๖๑๔๘

ฝ่ายปกครอง

(สำเนา)

ที่ มท ๐๔๐๔/ ๑๐๔๒ กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๒๑ มกราคม ๒๕๒๙

เรื่อง หารือการออกหนังสือรับรองความเป็นโสด

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น

อ้างถึง หนังสือจังหวัดขอนแก่น ที่ ขก ๐๐๑๖/๔๐๖๘๙ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๒๘

ตามที่หารือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการออกหนังสือรับรองความเป็นโสดของสตรี เพื่อผู้ร้องจะนำไปเป็นหลักฐานการทำงานในต่างประเทศหรือจดทะเบียนสมรสกับชาวต่างประเทศ นั้น

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า การออกหนังสือรับรองความเป็นโสดยังไม่มีกฎหมายหรือระเบียบกำหนดไว้แต่อย่างใด การออกหนังสือรับรองความเป็นโสดสำหรับสตรีเป็นการออกหนังสือรับรองว่าสตรีผู้นั้นยังไม่มีสามี การเป็นสามีหรือภริยาจะชอบด้วยกฎหมายก็ต่อเมื่อได้จดทะเบียนสมรสแล้วเท่านั้น ฉะนั้น การตรวจสอบว่าบุคคลใดจดทะเบียนสมรสแล้วหรือยัง ต้องดูจากทะเบียนสมรสเป็นหลัก แต่กฎหมายมิได้กำหนดให้จดทะเบียน ณ สำนักทะเบียนภูมิลำเนา คู่สมรสจะจดทะเบียนสมรส ณ สำนักทะเบียนใด ๆ ก็ได้ และในบางกรณีหากสงสัยว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใดจดทะเบียนสมรสหรือยังก็อาจสอบถามยังนายทะเบียนกลางได้ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๐๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ แต่ทางปฏิบัติปรากฏว่าการตรวจสอบ ณ สำนักทะเบียนกลางทำได้ไม่สะดวกและไม่อาจตรวจสอบได้ทุกกรณีเพราะต้องทราบ วัน เดือน ปี และสำนักทะเบียนที่ได้จดทะเบียนสมรสไว้ ประกอบกับการตรวจสอบยังมิได้นำเครื่องจักรกลมาใช้จึงตรวจสอบได้ช้า หากผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้หญิงสำนักทะเบียนกลางก็ไม่สามารถตรวจสอบได้ เพราะการจัดเก็บใช้ระบบชื่อสกุลของฝ่ายชายเป็นหลัก มิได้ใช้ชื่อสกุลของฝ่ายหญิงแต่อย่างใด

เนื่องจากไม่มีหลักฐานอื่นใดที่สามารถยืนยัน หรือตรวจสอบความเป็นโสดได้แน่นอน จะอาศัยพยานบุคคลเพียงอย่างเดียวยังไม่อาจเชื่อถือได้ เพราะเป็นเรื่องพิสูจน์ทางทะเบียนมิใช่การรับรองด้วยวาจา เมื่อไม่มีหลักฐานใดที่จะยึดถือได้เช่นนี้ การรับรองความเป็นโสดจึงไม่ควรที่ทางราชการจะออกหนังสือรับรองให้ หากออกหนังสือรับรองไปโดยไม่มีหลักฐานประกอบการพิจารณาที่แน่ชัดอาจเกิดความเสียหายกับทางราชการและเจ้าหน้าที่ผู้รับรองได้ แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อแก้ปัญหาความทุกข์ร้อนของประชาชนตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ นายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภออาจออกหนังสือรับรองได้ว่า ผู้ร้องมิได้จดทะเบียนสมรสไว้ ณ สำนักทะเบียนใดสำนักทะเบียนหนึ่งเพราะมีหลักฐานของสำนักทะเบียนนั้นตรวจสอบได้โดยสะดวก แต่มิใช่เป็นการออกหนังสือรับรองความเป็นโสด ซึ่งมีลักษณะเป็นการทั่วไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และขอให้แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) **เจริญจิตต์ ณ สงขลา**

(นายเจริญจิตต์ ณ สงขลา)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง
กองการสอบสวนและนิติการ
โทร. (๐๒) ๒๒๑๘๙๔๐

(สำเนา)

ที่ มท ๐๔๐๔/ว ๑๒๑๗ กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๑๙ กันยายน ๒๕๒๙

เรื่อง การออกหนังสือรับรองบุคคล

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย ตัวอย่างทะเบียนและหนังสือรับรองบุคคล จำนวน ๑ ชุด

ด้วยปรากฏว่าอำเภอและกิ่งอำเภอประสบปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการออกหนังสือรับรองบุคคล โดยปฏิบัติไม่เป็นไปในแนวเดียวกัน และการออกหนังสือรับรองหากดำเนินการไปโดยไม่รอบคอบอาจก่อให้เกิดความเสียหายกับผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติได้ กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อให้การออกหนังสือรับรองเป็นไปในแนวเดียวกัน และเป็นการป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดขึ้นจึงกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ดังต่อไปนี้

๑. กรณีที่จะออกหนังสือรับรองบุคคล หากมิได้มีกฎหมายหรือระเบียบการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นควรออกหนังสือรับรองให้ในกรณีที่เป็นการรับรองบุคคลคนเดียวกัน เนื่องมาจากหลักฐานต่าง ๆ ที่ทางราชการออกให้ไม่ตรงกัน ได้แก่ ชื่อตัว ชื่อสกุล หรือความเกี่ยวพันในครอบครัวไม่ตรงกัน ส่วนกรณีอื่นให้หารือกระทรวงมหาดไทยก่อนดำเนินการ

สำหรับในกรณีที่ไม่เป็นการรับรอง แต่เป็นเรื่องการสอบสวนสิทธิของบุคคล เช่น การสอบสวนสิทธิของทายาทในการรับรองมรดกเงินฝากในธนาคารออมสิน อำเภอหรือกิ่งอำเภอก็สามารถจะดำเนินการตามที่เห็นสมควรได้

๒. เนื่องจากการรับรองตามข้อ ๑ เป็นการรับรองเพื่อแก้ปัญหาความทุกข์ร้อนของราษฎรตามมาตรา ๘๗ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๔๕๗ จึงเป็นงานในหน้าที่ของนายอำเภอ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติก็ต้องอยู่ในความรับผิดชอบของงานทะเบียนราษฎรในที่ทำการปกครองอำเภอและกิ่งอำเภอตามหนังสือกรมการปกครอง ด่วนมาก ที่ มท

๐๔๑๕/ว ๓๓๖ ลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๒๗ เรื่อง การแบ่งงานภายในและมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบของที่ทำการปกครองจังหวัด ที่ทำการปกครองอำเภอ ที่ทำการปกครองกิ่งอำเภอ และสำนักงานอำเภอ

๓. แบบหนังสือรับรอง ควรเป็นไปตามแบบหนังสือรับรองตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. ๒๕๒๖ (ไม่ต้องมีรูปถ่าย)

๔. ขั้นตอนการออกหนังสือรับรอง

๔.๑ แนะนำให้ราษฎรยื่นคำร้องเป็นหนังสือตามแบบคำร้องทั่วไป โดยผู้รับคำร้องคือนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแห่งท้องที่ที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาตามทะเบียนบ้าน

๔.๒ สอบสวนผู้ร้อง พยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องที่จะรับรอง โดยใช้แบบพิมพ์ ปค. ๑๔ สำหรับพยานบุคคลควรเป็นบุคคลที่เชื่อถือได้ และบรรลุนิติภาวะแล้ว เช่น เป็นผู้ปกครองท้องที่ ข้าราชการ หรือพยานผู้ใกล้ชิดที่ทราบเรื่องราวโดยตรง

๔.๓ ควรแจ้งให้ผู้ร้องและพยานทราบว่า การให้ถ้อยคำในกรณีเช่นนี้เป็นการให้ถ้อยคำต่อเจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ หากให้ถ้อยคำอันเป็นเท็จย่อมมีความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ หรือมาตรา ๒๖๗

๔.๔ ผู้ที่ดำเนินการสอบสวน ควรเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งปลัดอำเภอ หรือผู้ช่วยนายทะเบียน

๔.๕ เมื่อสอบสวนหรือตรวจสอบพยานหลักฐานต่าง ๆ จนพ้นเป็นที่ยุติแล้วจึงจะออกหนังสือรับรองให้

๔.๖ ผู้ที่ลงนามรับรอง คือนายอำเภอหรือปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอหรือผู้รักษาราชการแทน แต่เนื่องจากเป็นหลักฐานที่ทางราชการออกให้ควรประทับตราประจำตำแหน่งด้วย

๔.๗ ในกรณีที่มีความเกี่ยวพันกันหลายท้องที่และผู้ร้องไม่อาจนำพยานหลักฐานมาให้ทางอำเภอหรือกิ่งอำเภอที่รับคำร้องสอบสวนได้ ก็ให้ส่งประเด็นไปให้นายอำเภอหรือ

ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอแห่งท้องที่ที่เกี่ยวข้องนั้นสอบสวนแทน เมื่อสอบสวนเสร็จแล้วก็ให้ส่งประเด็นกลับคืนไปยังท้องที่เดิม เพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควร

๕. ให้จัดทำทะเบียนการออกหนังสือรับรอง โดยใช้สมุดเบอร์ ๒ ตามแบบซึ่งแนบท้ายหนังสือนี้ เลขที่ออกในหนังสือรับรองเป็นลำดับทับปีที่ออก เลขที่ลำดับให้เรียงตั้งแต่ต้นจนสิ้นปี เมื่อขึ้นปีปฏิทินใหม่ให้ออกเลขที่ใหม่

ถ้าไม่มีกฎหมายหรือระเบียบกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นแล้ว ให้รวมการออกหนังสือรับรองในกรณีอื่น ๆ ไว้ในทะเบียนเล่มเดียวกัน เพื่อสะดวกในการปฏิบัติและการตรวจสอบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) **เจริญจิตต์ ณ สงขลา**

(นายเจริญจิตต์ ณ สงขลา)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง
กองการสอบสวนและนิติการ
โทร (๐๒) ๒๒๑๘๔๔๐

(ตัวอย่าง)

หนังสือรับรองบุคคล

(ครุฑ)

เลขที่...../..... ที่ว่าการอำเภอ.....

หนังสือฉบับนี้ให้ไว้เพื่อรับรองว่า .....

อายุ.....ปี ตามหลักฐานใน.....

เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....กับ.....หลักฐานใน.....

เล่ม.....หน้า.....หมู่ที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....เป็นบุคคลคนเดียวกัน

ให้ไว้ ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ. .....

(.....)

นายอำเภอ.....

ประทับตราประจำตำแหน่งเป็นสำคัญ

(ตัวอย่าง)

ทะเบียนการออกหนังสือรับรองบุคคล

ที่ว่าการอำเภอ.....จังหวัด.....

เลขที่	ผู้ร้อง (ชื่อ อายุ ที่อยู่)	กรณีออกหนังสือรับรอง	พยานหลักฐาน	ผู้ออกหนังสือรับรอง
... /....		รับรองว่าเป็นบุคคลเดียวกัน เนื่องจากหลักฐานใน..... และใน..... ชื่อ..... ไม่ตรงกัน	๑. ทะเบียนบ้าน เลขที่..... หมู่ที่.....ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด..... ๒. .....เล่มที่..... หน้า.....ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด..... ๓. พยานบุคคล ๓.๑ .....กำนันท้องที่ ๓.๒ ..... ๓.๓	..... (นาย.....) นายอำเภอ..... ...../...../.....

(สำเนา)

ที่ มท ๐๓๑๓/ ๑๑๘๓๐ กรมการปกครอง

๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

เรื่อง การออกหนังสือรับรองสถานที่เกิดบุคคล

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี

อ้างถึง หนังสือจังหวัดที่ จบ ๑๙/๙๔๗ ลงวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๑๗

ตามที่แจ้งว่า สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองจันทบุรีได้หารือไปจังหวัดว่า ได้มีราษฎรไปติดต่อขอให้สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองจันทบุรี ออกหนังสือรับรองสถานที่เกิดให้ เนื่องจากสูติบัตรสูญหายไปบ้าง ไม่มีสูติบัตรบ้าง สำนักทะเบียนท้องถิ่น ฯ ไม่อาจรับรองให้ได้ เพราะไม่เคยมีระเบียบการใดกำหนดไว้โดยเฉพาะให้ดำเนินการได้ จังหวัดได้พิจารณาเห็นว่าการรับรองสถานที่เกิดบุคคล ควรเป็นหน้าที่ของนายอำเภอจึงได้สั่งการให้นายอำเภอท้องที่ดำเนินการสอบสวนผู้ร้องขอและพยาน หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ร้องเกิดที่ใดจริงก็ให้รับรองสถานที่เกิดให้ได้จึงหารือมาว่าการที่จังหวัดสั่งการไปนั้นชอบด้วยระเบียบหรือไม่นั้น

ได้พิจารณาแล้วขอเรียนว่า การรับรองสถานที่เกิดของบุคคลเป็นเรื่องในทางการปกครอง ฉะนั้น การที่จังหวัดสั่งการให้นายอำเภอท้องที่ดำเนินการสอบสวนผู้ร้องขอและพยาน หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าผู้ร้องเกิดที่ใดจริง ก็ให้รับรองสถานที่เกิดให้นั้น ชอบแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดสั่งให้นายทะเบียนถือเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติงานสืบไป

ขอแสดงความนับถืออย่างสูง

(ลงชื่อ) วงษ์ ช่อวิเชียร

(นายวงษ์ ช่อวิเชียร)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมการปกครอง

(สำเนา)

ที่ มท ๐๔๐๔/๑๐๔๑ กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๒๑ มกราคม ๒๕๒๘

เรื่อง หารือการออกหนังสือรับรองการเกิด

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดพิจิตร

อ้างถึง หนังสือจังหวัดพิจิตร ที่ พจ ๐๐๑๖/๒๕๘๒๒ ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๒๘

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๑๓/๑๑๘๓๐ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗

ตามที่หารือเกี่ยวกับการออกหนังสือรับรองการเกิด กรณีนางสมพร โจนส์ (อินทอนร์) ซึ่งเกิดเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๒ และมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านแต่ไม่มีสูติบัตร เพื่อผู้ร้องนำไปประกอบหลักฐานในการขอหนังสือเดินทางไปต่างประเทศ นั้น

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า ในเรื่องนี้กรมการปกครองและกระทรวงมหาดไทยได้สั่งการไว้แล้ว กล่าวคือ

๑. การออกหนังสือรับรองการเกิด หากเป็นกรณีออกหนังสือรับรองสถานที่เกิดแล้วก็อาจออกหนังสือรับรองให้ได้ ทั้งนี้ กรมการปกครองได้มีหนังสือสั่งการไว้แล้วโดยหนังสือ ที่ มท ๐๓๑๓/๑๑๘๓๐ ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๗ ซึ่งเป็นการตอบข้อหารือของจังหวัดจันทบุรี ก็ให้ถือปฏิบัติตามที่ได้สั่งการไว้ต่อไป

๒. การออกหนังสือรับรองการเกิด หากเป็นกรณีออกหนังสือรับรองการเกิดที่มีรายการอื่นตามทะเบียนบ้านก็ไม่ควรออกหนังสือรับรองอีก เพราะกระทรวงมหาดไทยได้สั่งการห้ามไว้แล้ว โดยหนังสือ ที่ ๑๕๗๘๗/๒๕๐๒ ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๐๒ โดยถือว่าเป็นบุคคลถูกสำรวจตรวจสอบการทะเบียนราษฎรไว้แล้ว และการมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านก็ได้มีมติคณะรัฐมนตรีให้ถือว่ารายการในทะเบียนบ้านเป็นหลักฐานในการแสดงคุณสมบัติของบุคคลได้

จึงเรียนมาเพื่อทราบและแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) **เจริญจิตต์ ณ สงขลา**

(นายเจริญจิตต์ ณ สงขลา)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง

กองการสอบสวนและนิติการ

โทร. (๐๒) ๒๒๑๘๘๔๐

(สำเนา)

ที่ มท ๐๔๐๔/๓๔๕๔ กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๑๐ มีนาคม ๒๕๒๙

เรื่อง หารือการออกหนังสือรับรองการตาย

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง

อ้างถึง หนังสือจังหวัดพัทลุง ที่ พท ๐๐๑๖/๒๒๗๕๙ ลงวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๐๘

ตามที่หารือการออกหนังสือรับรองการตายว่า กรณีที่ผู้ตายได้ตายมาแล้วประมาณ ๔๐ ปี อำเภอสามารถออกหนังสือรับรองการตายให้ผู้ร้องซึ่งเป็นทายาทได้หรือไม่ นั้น

กระทรวงมหาดไทยพิจารณาแล้วเห็นว่า

๑. กรณีแจ้งการตายเกินกำหนดเวลาสำหรับสำนักทะเบียนนอกเขตปฏิบัติการตามโครงการจัดทำเลขประจำตัวประชาชน ให้นายทะเบียนดำเนินคดีแก่ผู้แจ้งแล้วดำเนินการสอบสวน ถ้าพิจารณาเห็นว่าไม่มีการทุจริตให้ออกมรณบัตรให้ผู้แจ้งตามระเบียบสำนักงานกลางทะเบียนราษฎร กรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๖ ข้อ ๔๓ และหนังสือสั่งการกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๕๒๒๔ ลงวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๐

๒. กรณีแจ้งการตายเกินกำหนดเวลาสำหรับสำนักทะเบียนในเขตปฏิบัติการตามโครงการจัดทำเลขประจำตัวประชาชน ให้นายทะเบียนเปรียบเทียบคดีความผิด และดำเนินการสอบสวนพยานหลักฐาน ถ้าเห็นว่าไม่มีการทุจริตให้นายทะเบียนออกมรณบัตรให้ผู้แจ้งไปได้ หากบุคคลในทะเบียนบ้านตายไปแล้ว แต่ยังไม่ได้จำหน่ายชื่อให้เรียกเจ้าบ้านมายื่นคำร้องและสอบสวนพยานหลักฐานโดยละเอียดแล้วจำหน่ายชื่อออกจากทะเบียนและสำเนาทะเบียนบ้านตามระเบียบสำนักงานกลางทะเบียนราษฎร กรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๘ ข้อ ๗๗ และ ๑๒๕

๓. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๔/ว ๑๒๑๗ ลงวันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๒๘ ข้อ ๑ ใช้คำว่า "ควรออกหนังสือรับรองให้ในกรณีที่เป็นการรับรองบุคคลเดียว

กัน" จึงไม่ได้ห้ามการรับรองไว้เด็ดขาด และในข้อเดียวกันนั้นใช้คำว่า "เช่น การสอ
สวนสิทธิของทายาทในการรับมรดกเงินฝากในธนาคารออมสิน" เป็นการยกตัวอย่างให้เป็
แนวทาง กรณีอื่นยังมีอีกซึ่งให้อำนาจอำเภอหรือกิ่งอำเภอดำเนินการได้

๔. การสอบสวนตามข้อ ๑ และข้อ ๒ เป็นกรณีสอบสวนเพื่อให้ปรากฏว่า
ตายได้ตายไปแล้วจริง และเมื่อพิ่งได้เช่นนั้นแล้ว การออกหนังสือรับรองให้ไม่มีกฎหมายแล
ระเบียบห้ามไว้แต่ประการใด ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๔/ว ๑๒๑๗ ล
วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๒๘ ข้อ ๑ และข้อ ๒

จึงเรียนมาเพื่อทราบและให้ถือเป็นแนวปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) **เจริญจิตต์ ณ สงขลา**

(นายเจริญจิตต์ ณ สงขลา)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง

กองการสอบสวนและนิติการ

โทร. (๐๒) ๒๒๑๘๘๔๐

ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๔๔๐

กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๒

เรื่อง การเก็บรักษาแบบพิมพ์ใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) และใบสำคัญการหย่า (คร. ๗)

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๒๕๕ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

ตามที่ได้วางแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการใช้แบบพิมพ์ใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) และใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) แบบใหม่ ดังรายละเอียดเป็นที่ทราบแล้ว นั้น

บัจจุบันปรากฏว่า แบบพิมพ์ใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) และใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) มักเกิดการสูญหายอยู่เป็นประจำ หากมีบุคคลใดนำไปใช้ในทางทุจริตแสวงผลประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการและสังคมโดยส่วนรวมเป็นอย่างยิ่ง

ฉะนั้น เพื่อให้การเก็บรักษาแบบพิมพ์ใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) และใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) เป็นไปด้วยความเรียบร้อยในแนวทางเดียวกัน จึงให้จังหวัด กรุงเทพมหานครและสำนักทะเบียนดำเนินการ ดังนี้

๑. ให้มีคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการเบิก-จ่าย และดูแลรักษาแบบพิมพ์ใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) และใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) โดยทำบัญชี ควบคุมการเบิก-จ่าย และจัดเก็บไว้ในที่ปลอดภัย มั่นคง ยากแก่การสูญหาย

๒. เมื่อได้รับแบบพิมพ์ใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) และใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ตรวจสอบความถูกต้อง หากชำรุดหรือใช้การไม่ได้ด้วยประการใด ให้หมายเหตุไว้ที่ต้นฉบับ แล้วเก็บส่วนที่ชำรุดหรือใช้การไม่ได้นั้นไว้กับต้นฉบับ และถ้าเกิดการสูญหายให้แจ้งความต่อเจ้าพนักงานฝ่ายตำรวจ แล้วรายงานให้กรมการปกครองดำเนินการยกเลิกการใช้แบบพิมพ์ดังกล่าวทันที

๓. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต้องหมั่นตรวจตราให้มีแบบพิมพ์ใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) และใบสำคัญการหย่า (คร. ๗) เพียงพอแก่การปฏิบัติงานตลอดเวลา

๔. ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและปลัดกรุงเทพมหานคร สอดส่องดูแลเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเรียบร้อย หากบกพร่องหรือเสียหายด้วยประการใด ขอให้สอบสวนข้อเท็จจริงและลงโทษวินัย แล้วแจ้งผลให้กระทรวงมหาดไทยทราบภายใน ๓๐ วัน

จึงเรียนมาเพื่อทราบ และแจ้งให้นายทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอและนายทะเบียนเขตถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด ต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

เจริญจิตต์ ณ สงขลา

(นายเจริญจิตต์ ณ สงขลา)

รองปลัดกระทรวง รักษาราชการแทน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง กองการทะเบียน

โทร. ๒๘๑๒๖๘๖, ๒๘๒๐๗๗๖

ทะเบียนครอบครัว ๒/๒๕๓๒

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

๔.๒ สมรส

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ที่ มท ๐๔๐๒/๓๗๐๖๗ กรมการปกครอง
ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๒๒ เมษายน ๒๕๓๑

เรื่อง การจดทะเบียนสมรส

เรียน อธิบดีกรมบัญชีกลาง

อ้างถึง หนังสือ ที่ กค ๐๕๑๔/๔๖๕๔ ลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๓๐

ตามที่หารือการจดทะเบียนสมรสของ น.ส. จิตราพร จารุการ ว่า นายทะเบียนสามารถจดทะเบียนให้ได้หรือไม่ และถ้าดำเนินการจดทะเบียนให้แล้วผลจะเป็นประการใด นั้น

กรมการปกครองได้พิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๖๐ มาตรา ๑๔๔๕ มาตรา ๑๔๙๗ ประกอบกับระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๘๓ แล้วเห็นว่า กรณีที่คู่สมรสประสงค์จะจดทะเบียนสมรสแต่ไม่อาจทำการจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนได้ เพราะชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย ถ้าชายและหญิงนั้นได้แสดงเจตนาจะสมรสกันต่อหน้าบุคคลซึ่งบรรลุนิติภาวะที่อยู่ ณ ที่นั้น และบุคคลดังกล่าวได้จดแจ้งการแสดงเจตนาขอทำการสมรสของชายและหญิงนั้น และต่อมาชายหญิงได้แสดงหลักฐานดังกล่าวเพื่อจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่อาจทำการจดทะเบียนได้ และเมื่อนายทะเบียนได้จดแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่แสดงเจตนาขอทำการสมรส และพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ในทะเบียนสมรสแล้ว ผลการสมรสย่อมสมบูรณ์นับตั้งแต่วันแสดงเจตนาขอทำการสมรสต่อบุคคลดังกล่าว เป็นวันจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียน

สำหรับกรณีที่หารือนั้น ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ในวันที่ จ.ส.ต. สนอง สมาน คู่สมรสฝ่ายชายซึ่งตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย ได้แสดงเจตนาจะสมรสกับ น.ส. จิตราพร จารุการ คู่สมรสฝ่ายหญิงต่อหน้าพยานเพียงฝ่ายเดียว และ จ.ส.ต. สนอง สมาน ได้ถึงแก่กรรมในวันดังกล่าว และต่อมา น.ส. จิตราพร จารุการ พร้อมด้วยพยาน ได้ไปแจ้งขอจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนอำเภอวารินชำราบเพียงฝ่ายเดียวเช่นกัน และนายทะเบียนอำเภอ

วารินชำราบได้จดทะเบียนให้นั้น ถือได้ว่านายทะเบียนปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพราะการจดทะเบียนไม่เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมาย นายทะเบียนไม่สามารถจดทะเบียนให้กับคู่สมรสรายนี้ได้ แต่เมื่อนายทะเบียนได้จดทะเบียนให้แล้ว หากปรากฏภายหลังว่าการจดทะเบียนนั้นไม่ถูกต้องจะด้วยประการใดก็ตาม นายทะเบียนไม่มีอำนาจที่จะเพิกถอนทะเบียนนั้น เว้นแต่จะได้รับคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล ฉะนั้น การจดทะเบียนสมรสรายนี้จึงยังมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายอยู่ จนกว่าผู้มีส่วนได้เสียได้นำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุด และได้รับรองถูกต้องแล้วมาแสดง และเมื่อนายทะเบียนได้บันทึกลงในทะเบียนว่าศาลได้พิพากษาหรือสั่งเพิกถอนการสมรสนั้นแล้ว จึงจะไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ.

ขอแสดงความนับถือ

ยุวรัตน์ กมลเวชช

(นายยุวรัตน์ กมลเวชช)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมการปกครอง

กองการทะเบียน

โทร. ๒๘๑๒๖๘๖

ที่ กค ๐๕๑๔/๔๖๕๔ กรมบัญชีกลาง

ถนนพระราม ๖ กท ๑๐๔๐๐

๒๕ สิงหาคม ๒๕๓๐

เรื่อง การจดทะเบียนสมรส

เรียน อธิบดีกรมการปกครอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย ภาพถ่ายทะเบียนการสมรส ระหว่าง จ.ส.ต. สนอง สมาน กับ น.ส. จิตราพร จารุการ

ด้วยกระทรวงกลาโหมขอให้กรมบัญชีกลางสั่งจ่ายบำนาญพิเศษและบำเหน็จตกทอด ให้แก่ บิดา มารดา ภริยา และบุตร ของ จ.ส.ต. สนอง สมาน ซึ่งถึงแก่กรรมเพราะปฏิบัติราชการตามแผนป้องกันประเทศ ซึ่งแจ้งข้อเท็จจริงว่า จ.ส.ต. สนอง ฯ แต่งงานกับ น.ส. จิตราพร จารุการ ตามประเพณีเมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๒๘ จน น.ส. จิตราพร ฯ ตั้งครรภ์ได้ ๓ เดือน แต่ก็ยังไม่ได้จดทะเบียนสมรส ต่อมาวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๙ จ.ส.ต. สนอง ฯ ออกปฏิบัติภารกิจตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาและได้ถูกกับระเบิดของฝ่ายตรงข้าม อาการสาหัส จึงถูกนำตัวส่งโรงพยาบาล เวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น. จ.ส.ต. สนอง ฯ ได้แสดงเจตนาจะจดทะเบียนสมรสกับ น.ส. จิตราพร ฯ ต่อ จ.ส.ต. อนงค์ บุญกาญจน์ และ จ.ส.ต. สมหมาย ทองสาย เพื่อแจ้งต่อนายทะเบียนให้จดทะเบียนสมรสให้ และ จ.ส.ต. สนอง ฯ ก็เสียชีวิต เวลา ๑๑.๐๐ น. ในวันเดียวกันนั้นเอง และต่อมา น.ส. จิตราพร ฯ ได้ไปแจ้งขอจดทะเบียนสมรสที่อำเภอวารินชำราบ และนายอำเภอวารินชำราบ ได้จดทะเบียนสมรสให้ น.ส. จิตราพร ฯ ในวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๒๙ ปรากฏตามภาพถ่ายทะเบียนสมรสที่แนบ กรมบัญชีกลางจึงใคร่ขอหารือ ดังนี้

๑. จากข้อเท็จจริงข้างต้น นายทะเบียนสามารถดำเนินการจดทะเบียนให้แก่ น.ส. จิตราพร ฯ ได้หรือไม่

๒. ถ้าดำเนินการจดทะเบียนให้แล้ว ผลจะเป็นประการใด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และแจ้งให้กรมบัญชีกลางทราบด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

ประพันธ์ ศิริรัตน์ธำรง

(นายประพันธ์ ศิริรัตน์ธำรง)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมบัญชีกลาง

กองกฎหมายและระเบียบการคลัง

โทร. ๒๗๑๐๒๑๒ ต่อ ๔๔๔๑

ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๔๘๔ กรมการปกครอง

ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๑๓ มิถุนายน ๒๕๓๑

เรื่อง การร้องขอให้ศาลมีคำพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะ

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร เว้นจังหวัดสมุทรปราการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือจังหวัดสมุทรปราการ ที่ สป ๐๐๑๖/๙๘๑ ลงวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๓๐

๒. สำเนาหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๔๐๒/๔๘๒๓๙ ลงวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๓๐

พร้อมหนังสือนี้ ขอส่งสำเนาหนังสือกรมการปกครอง ตอบข้อหารือจังหวัดสมุทรปราการ เรื่อง การร้องขอให้ศาลมีคำพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะ เรียนมาเพื่อโปรดแจ้งให้นายทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ และนายทะเบียนเขต ถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ยุวรัตน์ กมลเวชช

(นายยุวรัตน์ กมลเวชช)

รองอธิบดี รักษาราชการแทน

อธิบดีกรมการปกครอง

กองการทะเบียน

โทร. (๐๒) ๒๘๑๒๖๘๖ ๒๘๒๐๗๗๖

ทะเบียนครอบครัว ๖/๒๕๓๑

ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๘๗๖ กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๒๓ มิถุนายน ๒๕๓๑

เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสของบุคคลต่างด้าว

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง ๑. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๔๑ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑

๒. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ปกปิด ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๙๙ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕

ตามที่ให้สำนักทะเบียนต่าง ๆ ถือปฏิบัติในเรื่องการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายและมิชอบด้วยกฎหมาย กับบุคคลสัญชาติไทยหรือบุคคลต่างด้าวด้วยกันเอง ปรากฏว่า สำนักทะเบียนหลายแห่งยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะกรณีที่คู่สมรสไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๔๑ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑ และหนังสือกระทรวงมหาดไทย ปกปิด ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๙๙ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕ เช่น กรณีบุคคลต่างด้าวเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายมีหนังสือสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวและมีหนังสือสำคัญถิ่นที่อยู่ ขอจดทะเบียนสมรสกับบุคคลสัญชาติไทยหรือกับบุคคลต่างด้าวด้วยกันเอง หรือกรณีหญิงต่างด้าวที่เข้าเมืองชั่วคราวโดยชอบด้วยกฎหมาย ขอจดทะเบียนสมรส กับชายไทย เป็นต้น จึงขอชักซ้อมความเข้าใจและวางแนวทางปฏิบัติเพิ่มเติม ดังนี้

๑. กรณีเมื่อมีบุคคลต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยโดยได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่เพียงชั่วคราว ร้องขอจดทะเบียนสมรสกับหญิงไทย ให้นายทะเบียนถือปฏิบัติตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๔๑ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑ เรื่อง การจดทะเบียนสมรส และการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ของบุคคลต่างด้าว

๒. กรณีเมื่อมีบุคคลต่างด้าว ที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ร้องขอจดทะเบียนสมรสกับบุคคลสัญชาติไทย หรือกับบุคคลต่างด้าวด้วยกันเอง ให้นายทะเบียนถือปฏิบัติตามนัย

หนังสือกระทรวงมหาดไทย ปกบีด ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๙๙ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการจดทะเบียนสมรสของบุคคลต่างด้าวกับบุคคลสัญชาติไทย

๓. กรณีที่คู่สมรสไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๔๑ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑ และหนังสือกระทรวงมหาดไทย ปกบีด ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๙๙ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕ ให้นายทะเบียนพิจารณาว่าคู่สมรสมีคุณสมบัติครบถ้วนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ หรือไม่หากปรากฏว่ามีคุณสมบัติครบถ้วน ให้นายทะเบียนจดทะเบียนสมรสให้

จึงเรียนมาเพื่อสั่งนายทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ และนายทะเบียนเขตถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

สมพร กลิ่นพงษา

(นายสมพร กลิ่นพงษา)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง

กองการทะเบียน

โทร. ๒๘๑๒๖๘๖ ๒๘๒๐๗๗๖

ทะเบียนครอบครัว ๙/๒๕๓๑

ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๕๖๐

กรมการปกครอง
ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๒๓ มิถุนายน ๒๕๓๑

เรื่อง หารือวิธีปฏิบัติกรณีจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียน

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด เว้นกรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือกรุงเทพมหานคร ที่ กท ๐๓๐๗/๔๘๑๓ ลงวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๓๑

๒. สำเนาหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๔๐๒/๕๑๗๑๙ ลงวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๑

พร้อมหนังสือนี้ ขอส่งสำเนาหนังสือกรมการปกครอง ตอบข้อหารือกรุงเทพมหานคร เรื่อง หารือวิธีปฏิบัติกรณีจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียน เรียนมาเพื่อโปรดแจ้งให้ นายทะเบียนอำเภอ และกิ่งอำเภอ ถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ยุวรัตน์ กมลเวชช

(นายยุวรัตน์ กมลเวชช)

รองอธิบดี รักษาราชการแทน

อธิบดีกรมการปกครอง

กองการทะเบียน
โทร. (๐๒) ๒๘๑๒๖๘๖, ๒๘๒๐๗๗๖

ทะเบียนกรอบครัว ๑๐/๒๕๓๑

(สำเนา)

ที่ กท ๐๓๐๗/๔๘๑๓ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร
ถนนดินสอ กรุงเทพ ฯ ๑๐๒๐๐

๒๘ เมษายน ๒๕๓๑

เรื่อง หารือวิธีปฏิบัติกรณีจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียน

เรียน อธิบดีกรมการปกครอง

ด้วยสำนักงานเขตดุสิต ได้หารือวิธีปฏิบัติกรณีจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียน รวม ๒ ประเด็น คือ

๑. การใช้ใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) แบบใหม่ที่มีเลขรหัส ๘ หลักกำกับไว้ สำนักงานเขตจะแยกเล่มไว้ต่างหาก และเมื่อใช้หมดเล่มแล้วจะใช่เล่มอื่นที่เลขรหัสไม่เรียงลำดับต่อจากเล่มเดิม จะได้หรือไม่ประการใด

๒. นายทะเบียนจะต้องไปจดทะเบียนสมรสพระราชทานทุกปี ณ พระราชวังสวนจิตรลดาพระที่นั่งอัมพรสถาน และกรมทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ ซึ่งตามหมายกำหนดการพิธีสมรสอาจจะทรงโปรดเกล้า ฯ ในวัน เวลา ใกล้เคียงหรือวันเวลาเดียวกันของแต่ละแห่ง สำนักงานเขตจึงจำเป็นต้องแยกเล่มใบสำคัญการสมรสและสมุดทะเบียนสมรสไว้เฉพาะแห่ง แห่งละ ๑ เล่ม และสำหรับการจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนแก่บุคคลทั่วไปอีก ๑ เล่ม รวม ๔ เล่ม จึงหารือว่าจะถือปฏิบัติอย่างไรต่อไป

กรุงเทพมหานครได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อหารือประเด็นแรกสำนักงานเขตน่าจะดำเนินการได้ตามที่ได้ทำความเห็นเสนอไว้ ทั้งนี้เพราะการกำหนดเลขรหัส (๘ หลัก) กำกับไว้ในใบสำคัญ มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการควบคุมการใช้แบบพิมพ์ เพื่อพิสูจน์ทราบได้ว่าสำนักทะเบียนแห่งใดเป็นเจ้าของใบสำคัญดังกล่าว การใช้จึงไม่น่าจำเป็นต้องเรียงลำดับ (เลขรหัส ๘ หลัก) ต่อจากเล่มเดิม สำหรับประเด็นที่ ๒ หารือว่า จะแยกสมุดทะเบียน (คร. ๒) และเล่มใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ไว้ใช้เฉพาะสถานที่จะได้หรือไม่ นั้น เห็นว่า โดยข้อกฎหมายไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติไว้แต่ประการใดว่าแต่ละสำนักทะเบียน จะต้องใช้สมุดทะเบียน

สมรส (คร. ๒) สำหรับจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียนได้เพียงเล่มเดียวประกอบกับเหตุผลความจำเป็นด้านสถาบันพระมหากษัตริย์ การแยกสมุดทะเบียนไว้ใช้เฉพาะแห่งจึงน่าจะกระทำได้

โดยที่เรื่องนี้ไม่มีระเบียบและหนังสือสั่งการกำหนดวิธีปฏิบัติไว้ จึงเรียนหารือมาผลเป็นประการใดกรุณาแจ้งไปให้ทราบโดยด่วนด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) **ศรีสิทธิ์ วาสิกศิริ**

(นายศรีสิทธิ์ วาสิกศิริ)

รักษาการในตำแหน่งปลัดกรุงเทพมหานคร

สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

กองปกครองและทะเบียน

โทร. ๒๒๔๒๙๔๐

(สำเนา)

ที่ มท ๐๔๐๒/๕๑๗๑๕ กรมการปกครอง
ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๒๐ มิถุนายน ๒๕๓๑

เรื่อง หารือวิธีปฏิบัติกรณีจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียน

เรียน ปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือกรุงเทพมหานคร ที่ กท ๐๓๐๗/๔๘๓๑ ลงวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๓๑

ตามที่หารือวิธีปฏิบัติกรณีจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียน ดังรายละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กรมการปกครอง ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๒๕๕ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ และวิทยุกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๗๘๐ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๐ ข้อ ๒.๓ กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้แบบพิมพ์ใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) กรณีการจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียน ให้นายทะเบียนใช้ใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) แบบใหม่อีกเล่มหนึ่งต่างหาก โดยมิได้กำหนดว่า จะต้องใช้แบบพิมพ์ใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) แบบใหม่เรียงเล่มตามลำดับเลขรหัส (๘ หลัก) หรือให้ใช้เพียงเล่มเดียว จึงให้นายทะเบียนเขตคุสิตถือปฏิบัติดังนี้

๑. ใช้แบบพิมพ์ใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) แบบใหม่ เล่มใดก็ได้ โดยไม่ต้องเรียงตามลำดับเลขรหัส (๘ หลัก) แต่ต้องใช้ให้หมดเล่มเสียก่อนจึงเริ่มใช้เล่มใหม่

๒. กรณีที่จะต้องไปจดทะเบียนสมรสนอกสำนักทะเบียนในเวลาเดียวกันหลายแห่ง พร้อมกันจะแยกใช้แบบพิมพ์ใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) แบบใหม่หลายเล่มก็ได้โดยให้ใช้คู่กับทะเบียนสมรส (คร. ๒) นั้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดแจ้งนายทะเบียนเขตคุสิต ถือปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) **ยุวรัตน์ กมลเวชช**

(นายยุวรัตน์ กมลเวชช)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมการปกครอง

ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๕๗๗ กระทรวงมหาดไทย
ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๑

เรื่อง การตรวจสอบเงื่อนไขการสมรสก่อนจดทะเบียน

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง ๑. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๒๕๕ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๐

๒. วิทยุกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๗๘๐ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๐

๓. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๔๑ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑

๔. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ปกปิด ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๙๙ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕

ตามที่ได้ให้นายทะเบียนใช้ความละเอียดรอบคอบในการรับจดทะเบียนสมรสด้วยการพิจารณาจากพยานหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ว่า ผู้ร้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งการสมรสที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ ถ้าผู้ร้องมีคุณสมบัติครบถ้วนถูกต้อง ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนสมรสให้ นั้น

บัจจุบันปรากฏว่า มีคนไทยและคนต่างด้าวทุจริตใช้ชื่อบุคคลอื่นจดทะเบียนสมรส แม้ปรากฏต่อนายทะเบียนภายหลังว่าเป็นการแจ้งเท็จ นายทะเบียนก็ไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะร้องขอต่อศาลให้เพิกถอนทะเบียนสมรสนั้น และบุตรของคู่สมรสย่อมได้สัญชาติไทยด้วย ซึ่งเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ นอกจากนี้คนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายก็มักจะขอจดทะเบียนสมรสเพื่อให้บุตรได้สัญชาติไทย และเมื่อนายทะเบียนไม่รับจดทะเบียนสมรส ก็พ้องร้องต่อศาล เพื่อมีคำสั่งให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน

เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของชาติ จึงให้นายทะเบียนที่ได้รับคำร้องขอจดทะเบียนสมรส ได้ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ร้องว่าถูกต้องตามเงื่อนไขการ

สมรสที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว จึงจะรับจดทะเบียนให้ โดยการดำเนินการดังนี้

๑. เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรส ให้นายทะเบียนรับคำร้องไว้

๒. กรณีคนไทยร้องขอจดทะเบียนสมรส ให้นายทะเบียนตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ร้องว่าถูกต้องตามเงื่อนไขแห่งการสมรสที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ โดยตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของคู่สมรส ตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมากที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๒๕๕ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๐ และวิทยุกรมการปกครอง ด่วนที่สุดที่ มท ๐๔๐๒/ว ๗๘๐ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๐ หากกรณีเป็นที่สงสัย ก็ให้ตรวจสอบหลักฐานทะเบียนบ้าน (ทร. ๑๔) หรือหลักฐานทางราชการอื่น ๆ ตลอดจนสอบสวนพยานบุคคลได้ตามความจำเป็น แต่พึงระมัดระวังมิให้เป็นการหน่วงเหนี่ยวหรือกลั่นแกล้งผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรส

๓. กรณีคนต่างด้าวร้องขอจดทะเบียน ก็ให้นายทะเบียนดำเนินการตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๔๑ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑ และหนังสือกระทรวงมหาดไทย ปกปิด ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๙๙ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕ หากหลักฐานยังไม่ปรากฏแน่ชัด ก็ให้ตรวจสอบหลักฐานราชการอื่น ๆ และสอบสวนพยานบุคคลด้วย

จึงเรียนมาเพื่อสั่งนายทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ และนายทะเบียนเขตถือปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

สมพร กลิ่นพงษา

(นายสมพร กลิ่นพงษา)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง

กองการทะเบียน

โทร. ๒๘๒๐๗๗๖

ทะเบียนครอบครัว ๑๒/๒๕๓๑

ที่ มท ๐๔๐๒/๕๕๒๐ กระทรวงมหาดไทย
กนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๕ เมษายน ๒๕๓๔

เรื่อง การจดทะเบียนสมรสซ้อน

เรียน ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

อ้างถึง หนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ที่ กท ๐๒๑๑/๑๐๕๖๗๖
ลงวันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๓

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกรมอัยการ ที่ มท ๑๒๐๒/๘๑๐๕ ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๓๑

ตามที่ได้หารือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสซ้อน ดังความละเอียดเป็นที่ทราบแล้ว นั้น

กระทรวงมหาดไทย ได้พิจารณาแล้วมีความเห็นดังนี้

๑. กรณีนายทะเบียนสถานกงสุลใหญ่ ณ นครลอสแอนเจลิส ได้จดทะเบียนสมรสให้แก่ นายสมชัย บุนนาค กับ นางคนึงนิจ อุทัย โดยมิได้จดทะเบียนหย่ากับนางจินดามัย บุนนาค (มูลเทพ) การสมรสดังกล่าวจึงเป็นโมฆะ ตามมาตรา ๑๔๙๕ (แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๒๐) แต่อย่างไรก็ดี มาตรา ๑๔๙๖ และ ๑๔๙๗ (แก้ไขโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๒๐) ได้กำหนดไว้ว่า คำพิพากษาของศาลเท่านั้นที่จะแสดงว่าการสมรสดังกล่าวเป็นโมฆะ คู่สมรส บิดามารดาหรือผู้สืบสันดานของคู่สมรส อาจร้องขอให้ศาลพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะได้ ถ้าไม่มีบุคคลดังกล่าว ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้อัยการเป็นผู้ร้องขอต่อศาลก็ได้

๒. การกระทำของนายสมชัย บุนนาค ถือว่าเป็นความผิดอาญานอกราชอาณาจักรที่ไม่อยู่ในเขตอำนาจศาลไทยจะพิพากษาได้ ส่วนนายทะเบียนสถานกงสุลใหญ่ ณ นคร

ลอสแอนเจลิสจะดำเนินคดีดังกล่าวในประเทศสหรัฐอเมริกาได้เพียงใด ย่อมเป็นไปตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา ตามนัยหนังสือกรมอัยการ ที่ มท ๑๒๐๒/๘๑๐๕ ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๓๑

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

นิวัฒน์ พิบูลย์

(นายนิวัฒน์ พิบูลย์)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง

กองการทะเบียน

โทร. ๒๘๑๒๖๘๖ ๒๘๒๐๗๗๖

ที่ กต ๐๒๑๑/๑๐๕๖๗๖ กระทรวงการต่างประเทศ
วังสราญรมย์ กทม ๑๐๒๐๐

๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๓๓

เรื่อง การจดทะเบียนสมรสซ้อน

เรียน ปลัดกระทรวงมหาดไทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสถานกงสุลใหญ่ ณ นครลอสแอนเจลิส ที่ ๖๙๕/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๓๓ พร้อมด้วยเอกสารประกอบ

ด้วยกระทรวงการต่างประเทศได้รับรายงานจากสถานกงสุลใหญ่ ณ นครลอสแอนเจลิสว่า สถานกงสุลใหญ่ ฯ ได้จดทะเบียนสมรสให้แก่นายสมชัย บุนนาค กับนางคนึงนิจ อุทัย บุคคลสัญชาติไทย อาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๓๓ ต่อมาปรากฏหลักฐานว่า นายสมชัย ฯ ซึ่งขณะขอจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนสถานกงสุลใหญ่ ฯ นั้น มิได้มีสถานะเป็นโสด แต่ได้จดทะเบียนสมรสกับนางสาวจินดามัย มูลเทพ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ไว้ที่อำเภอเมืองเชียงราย ดังความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือสถานกงสุลใหญ่ ฯ และเอกสารประกอบแนบมา ณ ที่นี้

กรณีดังกล่าว กระทรวงการต่างประเทศจึงใคร่ขอทราบว่า กระทรวงมหาดไทยมีวิธีการดำเนินการทางด้านกฎหมายและวิธีการในด้านปฏิบัติการอย่างไรหรือไม่ และเมื่อเหตุการณ์เกิดในต่างประเทศเช่นกรณีของนายสมชัย ฯ นี้ สถานทูตและสถานกงสุลไทยที่รับจดทะเบียนดังกล่าว จะมีวิธีการดำเนินการทางด้านกฎหมายต่อผู้ที่ให้ข้อความอันเป็นเท็จต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้หรือไม่

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและแจ้งผลให้กระทรวงการต่างประเทศทราบในโอกาสแรกด้วย จะขอขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถือ

สินธุ ศรสงคราม

(นายสินธุ ศรสงคราม)

ผู้ช่วยปลัดกระทรวง ฯ ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

สำนักงานปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
ฝ่ายสัญชาติและนิติกรณ์
โทร. ๒๔๖๘๕๐๑–๑๔ ต่อ ๒๑๘๗

ที่ มท ๐๔๐๒/๘๑๘๖๙ กรมการปกครอง

ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๒๑ สิงหาคม ๒๕๓๔

เรื่อง การสมรสโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

เรียน ปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือกรุงเทพมหานคร ที่ กท ๐๓๐๗/๒๙๓ ลงวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๓๓

ตามที่หารือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการสมรสโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ดังรายละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กรมการปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า นายเรียม ขืมจันทร์ ได้ปลอมแปลงเอกสารในคำขอเปลี่ยนบัตรประจำตัวประชาชน บป. ๒ และสำเนาทะเบียนบ้าน จากเพศชายเป็นหญิง และได้แสดงพฤติการณ์โดยการแต่งกายเป็นหญิง เพื่อให้สถานทูตอิตาลีออกหนังสือรับรองให้ และนายเรียม ฯ ได้นำหนังสือรับรองนั้นไปยื่นขอจดทะเบียนสมรสกับนายเปาโล เอโดอาร์โด โบเอริส ต่อนายทะเบียนเขตบางรัก แม้นายทะเบียน ฯ จะได้จดทะเบียนสมรสให้ก็ไม่ถือว่าเป็นการสมรสตามกฎหมาย เนื่องจากเป็นการสมรสระหว่างเพศชายเดียวกัน และกรณีนี้ กรมการปกครองได้หารือสำนักงานอัยการสูงสุดแล้ว ได้รับแจ้งว่า นายเปาโล เอโดอาร์โด โบเอริส (ผู้ร้อง) ได้ร้องขอให้ศาลสั่งการสมรสเป็นโมฆะ และศาลแพ่งได้มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๓๔ ว่าไม่มีผลเป็นการสมรสตามกฎหมาย ตามคดีหมายเลขดำ ที่ ๒๙๘๘/๒๕๓๔ คดีหมายเลขแดง ที่ ๙๐๒๗/๒๕๓๔ ดังนั้น จึงให้นายทะเบียนเขตบางรักนำสำเนาคำพิพากษาศาลที่เจ้าหน้าที่ของศาลลงลายมือชื่อรับรองว่าถูกต้องบันทึกในทะเบียนการสมรส (คร. ๒) แล้วแจ้งให้นายทะเบียนกลางทราบตามระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้อ ๘๗

จึงเรียนมาเพื่อโปรดแจ้งให้นายทะเบียนเขตบางรักทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

สมศักดิ์ ศรีวรรธนะ

(นายสมศักดิ์ ศรีวรรธนะ)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมการปกครอง

กองการทะเบียน

โทร. ๒๘๒๐๗๗๖, ๒๘๑๒๖๘๖

ลับ

ที่ กท ๐๓๐๗/๒๕๓ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร
ถนนดินสอ กรุงเทพ ฯ ๑๐๒๐

๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๓

เรื่อง การสมรสโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

เรียน อธิบดีกรมการปกครอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสารหลักฐาน จำนวน ๒๔ ฉบับ

ด้วยสำนักงานเขตบางรักรายงานว่า เมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๓๓ ได้มีบุคค ต่างด้าวยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสกับหญิงไทย เจ้าหน้าที่ทะเบียนเขตได้ตรวจสอบเอกสา หลักฐาน พบว่าฝ่ายชายชื่อนายเปาโล เอโดอาร์โด โบเอริส บุคคลสัญชาติอิตาลี ถือหนังสื เดินทางประเทศอิตาลี เลขที่ ๑๑๘๒๐๔ จี ออกให้โดยกองบังคับการตำรวจจังหวัดอาส ประเทศอิตาลี และมีหนังสือรับรองจากฝ่ายกงสุลของสถานเอกอัครราชทูตอิตาลี ประจำกรุ เทพมหานคร ระบุว่าขอจดทะเบียนสมรสกับ น.ส. เรียม ขึมจันทร์ ส่วนฝ่ายหญิงมีเอกสา หลักฐานเป็นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชน (บ.ป. ๒) ลงวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๓ ออ โดยสำนักทะเบียนร้องกวาง จังหวัดแพร่ และสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน บ้านเลขที่ ๔ หมู่ที่ ๓ ตำบลน้ำเลา อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ พร้อมสำเนาภาพถ่ายมาแสดง เจ้าหน้า ทะเบียนเขต ฯ ได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานและดูบุคลิกภาพของบุคคลทั้งสองแล้วเห็นว่าเป็ เพศชายและเพศหญิง จึงได้ดำเนินการจดทะเบียนสมรสให้แก่คู่สมรสทั้งสอง พร้อมกับ หนังสือถึงนายทะเบียนอำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ เพื่อขอแก้ไขชื่อสกุลหญิงตามสามี ต่อม ได้รับแจ้งจากสำนักทะเบียนอำเภอร้องกวางว่า น.ส. เรียม ขึมจันทร์ ที่แท้จริงเป็นเพศช ชื่อนายเหลี่ยม ขึมจันทร์ ซึ่งได้ขอเปลี่ยนชื่อจากนายเหลี่ยม เป็นนายเรียม ตามหลักฐา แบบ ช. ๓ ฉบับที่ ๕๖๕/๒๕๒๖ ลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๒๖ และยื่นคำร้องขอมีบัต ประจำตัวประชาชน (บ.ป. ๒) ตามหมายเลขคำขอมีบัตรเลขที่ ๕๔๐๒ – ๑ – ๐๒๐๐๘๖ ๖

ลับ

ลับ

๓๔๓

วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๓๓ จึงไม่สามารถแก้ไขรายการชื่อสกุลหญิงตามสามีให้แก่บุคคลดังกล่าวได้

กรุงเทพมหานครจึงได้ให้สำนักงานเขตบางรักไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลบางรัก เพื่อดำเนินคดีกับคู่สมรสทั้งสองแล้ว อนึ่ง กรณีการจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลเพศชายกับเพศชายด้วยกัน ไม่เคยมีปรากฏการณ์เช่นนี้มาก่อน

ฉะนั้น จึงเรียนหารือว่า กรณีดังกล่าวสามารถเพิกถอนทะเบียนการสมรสได้หรือไม่ หากได้ผู้ใดจะเป็นผู้ดำเนินการ และดำเนินการโดยวิธีใด เพื่อกรุงเทพมหานครจะได้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ประเสริฐ สมะลาภา

(นายประเสริฐ สมะลาภา)

รองปลัดกรุงเทพมหานคร

ปฏิบัติราชการแทนปลัดกรุงเทพมหานคร

สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

กองปกครองและทะเบียน

โทร. ๒๒๔๒๙๔๐

ลับ

ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๘๘๔ กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๔

เรื่อง ซ้อมความเข้าใจการออกหนังสือรับรอง กรณีบุคคลต่างด้าวจดทะเบียนสมรสกับหญิงไทย

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด และปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง ๑. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๔๑ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑

๒. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๒๕๘ ลงวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑

ตามหนังสือที่อ้างถึง ให้สำนักทะเบียนต่าง ๆ ถือปฏิบัติ กรณีการพิจารณาหนังสือรับรองของสถานทูตหรือสถานกงสุล ที่ออกให้แก่บุคคลสัญชาติของตนประสงค์ที่จะสมรสกับหญิงไทย กำหนดให้สถานทูตหรือสถานกงสุลเป็นผู้ออกหนังสือรับรอง โดยให้เจ้าพนักงานทูตหรือกงสุลนั้นเป็นผู้ลงนามรับรองรายละเอียดเป็นที่ทราบแล้ว นั้น

เนื่องจากสถานทูตและสถานกงสุลบางแห่ง มีปัญหาในทางปฏิบัติ กรณีการออกหนังสือรับรองให้กับบุคคลในบังคับของประเทศที่ประสงค์จะขอจดทะเบียนสมรสกับหญิงไทย โดยเฉพาะการที่จะต้องระบุในหนังสือรับรองว่าผู้ร้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายไทย ซึ่งข้อความดังกล่าวสถานทูตหรือสถานกงสุลอาจจะไม่สามารถระบุในหนังสือรับรองได้

กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงให้นายทะเบียนพิจารณาหนังสือรับรองที่สถานทูตหรือสถานกงสุลรับรองคำสาบานหรือรับรองเอกสารที่ผู้ร้องนำมาแสดงได้แม้ว่าหนังสือรับรองนั้นไม่ได้ระบุว่า "ผู้ร้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามกฎหมายไทย" ก็ตาม แต่ต้องระบุว่าผู้ร้องมีความเหมาะสมที่จะสมรสกับหญิงไทย และมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขการสมรส แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๑๙ ดังต่อไปนี้

๑. ผู้ร้องมีอายุ ๑๗ บริบูรณ์ (ถ้าอายุยังไม่ครบ ๒๐ บริบูรณ์ ต้องมีผู้ให้ความยินยอม)

๒. ผู้ร้องไม่เป็นคนวิกลจริต หรือเป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นบุคคลไร้ความสามารถ

๓. ผู้ร้องไม่เป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป หรือลงมา หรือเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา

๔. ผู้ร้องไม่เป็นบุตรบุญธรรมและเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมแก่กันและกัน

๕. ผู้ร้องไม่มีคู่สมรสอยู่ขณะทำการสมรส

๖. ผู้ร้องประกอบอาชีพอะไร และมีรายได้เท่าใด

๗. ภาวะทางการสมรสของผู้ร้อง เป็นโสดสมรสแล้ว หากสมรสแล้วมีภาระผูกพันที่ต้องรับผิดชอบในเรื่องอะไรบ้าง

๘. ระบุชื่อบุคคลที่ทางราชการสามารถติดต่อ และขอทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมได้ จำนวน ๒ คน ซึ่งมีถิ่นที่อยู่และภูมิลำเนาเดียวกันกับผู้ร้อง

ในกรณีที่เป็นหนังสือรับรองโดยองค์การที่รัฐบาลต่างประเทศมอบหมาย หนังสือรับรองนั้นจะต้องผ่านการรับรองจากสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลไทยในประเทศนั้นรับรองว่าเป็นเอกสารที่ถูกต้อง หากมิได้ผ่านการรับรองจากสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลไทยในประเทศนั้น ให้นายทะเบียนส่งหนังสือรับรองฉบับนั้นไปสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง เพื่อจะได้ส่งให้กระทรวงการต่างประเทศดำเนินการต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อแจ้งให้นายทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ และนายทะเบียนเขต ถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

พลเอก **อิสระพงศ์ หนุนภักดี**

(อิสระพงศ์ หนุนภักดี)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง

กองการทะเบียน

โทร. (๐๒) ๒๘๒๐๗๗๖, ๒๗๑๒๖๘๖

ทะเบียนครอบครัว ๑/๒๕๓๔

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

๔.๓ หย่า

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๒๕๕

กรมการปกครอง
ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๒๔ เมษายน ๒๕๓๐

เรื่อง หารือการจดทะเบียนหย่า

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด (เว้นจังหวัดอุดรธานี) และปลัดกรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือจังหวัดอุดรธานี ที่ อด ๐๐๑๖/๒๖๔ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๓๐

๒. สำเนาหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๔๐๒/๒๕๓๑๔ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๓๐

พร้อมหนังสือนี้ ขอส่งสำเนาหนังสือกรมการปกครอง ตอบข้อหารือจังหวัดอุดรธานี เกี่ยวกับการจดทะเบียนหย่า มาเพื่อโปรดแจ้งให้สำนักทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ และสำนักทะเบียนเขตถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ
ยุวรัตน์ กมลเวชช
(นายยุวรัตน์ กมลเวชช)
รองอธิบดี รักษาราชการแทน
อธิบดีกรมการปกครอง

กองการทะเบียน
โทร. ๒๘๑๒๖๘๖, ๒๘๒๐๗๗๖
ทะเบียนครอบครัว ๒/๒๕๓๐

(สำเนา)

ที่ อด ๐๐๑๖/๒๖๔ ศาลากลางจังหวัดอุดรธานี
ถนนอธิบดี อด ๔๑๐๐๐

๕ มกราคม ๒๕๓๐

เรื่อง หารือการจดทะเบียนการหย่า

เรียน อธิบดีกรมการปกครอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย เอกสาร จำนวน ๑ แผ่น

ด้วยอำเภอบ้านดุง รายงานว่า นายโรเบิร์ต เอส. แมคคอลเนลล์ สัญชาติอเมริกัน และนางวิภา โสดา สัญชาติไทย ได้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนการหย่าต่อนายทะเบียนอำเภอบ้านดุง โดยมีหลักฐานทะเบียนสมรสของบุคคลทั้งสอง ซึ่งจดทะเบียนกันที่รัฐเนวาดา ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๒๖

จังหวัดได้ตรวจหลักฐานแล้ว ปรากฏว่า บุคคลทั้งสองจดทะเบียนสมรสกันในต่างประเทศตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ได้จดทะเบียนสมรส ณ สถานทูตหรือสถานกงสุลสยาม ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ แต่อย่างใด ซึ่งจังหวัดเห็นว่า นายทะเบียนตามกฎหมายไทย จะจดทะเบียนการหย่าให้แก่บุคคลทั้งสองมิได้ เพราะบุคคลทั้งสองมิได้จดทะเบียนสมรสกันโดยถูกต้องตามกฎหมายไทย จังหวัดจึงขอเรียนหารือว่า ความเห็นของจังหวัดถูกต้องหรือไม่อย่างไร

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาตอบข้อหารือให้จังหวัดได้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไปด้วย

ขอแสดงความนับถือ

โกพิท วารีรุทธเขต

(นายโกพิท วารีรุทธเขต)

รองผู้ว่าราชการจังหวัด รักษาราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี

ที่ทำการปกครองจังหวัด
(ฝ่ายปกครอง)
โทร. ๒๒๓๓๗๖

(สำเนา)

ที่ มท ๐๔๐๒/๒๕๓๑๔ กรมการปกครอง
ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๓ เมษายน ๒๕๓๐

เรื่อง หารือการจดทะเบียนหย่า

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี

อ้างถึง หนังสือที่ อด ๐๐๑๖/๒๖๔ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๓๐

ตามที่จังหวัดอุดรธานีหารือแนวทางปฏิบัติการจดทะเบียนหย่ากรณี นายโรเบิร์ต เอส แมคคอลเนลล์ สัญชาติอเมริกัน กับนางวิภา โสดา สัญชาติไทย ซึ่งจดทะเบียนสมรส ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนการหย่าต่อนายทะเบียนอำเภอบ้านดุง และจังหวัดมีความเห็นว่า นายทะเบียนอำเภอบ้านดุงจะรับจดทะเบียนการหย่าให้ไม่ได้ เพราะคู่สมรสรายนี้ไม่ได้จดทะเบียนสมรส ณ สถานทูตหรือสถานกงสุลสยาม ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘

กรมการปกครองได้พิจารณาตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ ประกอบกับมาตรา ๑๕๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ แล้ว เห็นว่า การที่นายทะเบียนจะรับจดทะเบียนการหย่าให้กับผู้ร้องนั้น ผู้ร้องที่เป็นคู่สมรสกันต้องได้จดทะเบียนสมรสกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวเท่านั้น แม้ว่ากฎหมายไทยจะยอมรับการจดทะเบียนสมรสระหว่างคนไทยกับคนต่างประเทศตามแบบกฎหมายของต่างประเทศ ตามมาตรา ๑๔๕๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ก็ตาม หาใช่เป็นการจดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ ฉะนั้นกรณี นายโรเบิร์ต เอส แมคคอลเนลล์ สัญชาติอเมริกัน กับนางวิภา โสดา สัญชาติไทย ซึ่งจดทะเบียนสมรสกัน ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา ตามกฎหมายของประเทศอเมริกา จึงไม่ถือว่าเป็นการจดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้นนายทะเบียนอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี จึงไม่อาจที่จะรับจดทะเบียนการหย่าให้กับผู้ร้องรายนี้ได้

อนึ่ง กรณีทำนองเดียวกันนี้ได้มีคำพิพากษาฎีกา ที่ ๖๑๐/๒๔๙๖ พิพากษาไว้ว่า การสมรสซึ่งจดทะเบียน ณ ต่างประเทศโดยมิได้จดทะเบียนสมรสต่อพนักงานทูตหรือกงสุลไทย ไม่เรียกว่าจดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉะนั้น การหย่าโดยความยินยอมจึงสมบูรณ์โดยไม่ต้องจดทะเบียนการหย่า

จึงเรียนมาเพื่อโปรดแจ้งให้นายทะเบียนอำเภอบ้านดุงทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ยุวรัตน์ กมลเวชช

(นายยุวรัตน์ กมลเวชช)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมการปกครอง

กองการทะเบียน

โทร. ๒๘๑๒๖๘๖, ๒๘๒๐๗๗๖

ที่ มท ๐๔๐๒/๘๔๘ กรมการปกครอง

ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๕ มกราคม ๒๕๓๑

เรื่อง หารือการจดทะเบียนการหย่า

เรียน ปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือ ที่ กท ๑๓๐๗/๑๑๐๖๕ ลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๓๐

ตามที่หารือกรณีนายไชยยงค์ ศรีสวัสดิ์ กับ นางสาริณี ศรีสวัสดิ์ (แสงประสิทธิ์) ได้จดทะเบียนการหย่าเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๑๗ ณ สำนักทะเบียนเขตบางเขน แล้วต่อมาเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๓๐ คู่หย่ารายนี้ได้ไปจดทะเบียนการหย่า ณ สำนักทะเบียนเขตปทุมวันอีกเป็นครั้งที่สอง จึงเป็นการหย่าซ้ำกับคู่หย่าเดิม นั้น

กรมการปกครอง ขอเรียนว่า กรณีที่บุคคลทั้งสองไม่มาให้ปากคำต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่ได้มีหนังสือเชิญไปก็ตาม นายทะเบียนไม่มีอำนาจเพิกถอนการจดทะเบียนการหย่าครั้งที่สองนั้นได้ เว้นแต่จะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้เพิกถอนได้ ตามระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้อ ๓๔

ส่วนกรณีที่สำนักทะเบียนเขตจะดำเนินคดีแก่บุคคลทั้งสองฐานแจ้งความเท็จ และแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ และมาตรา ๒๖๗ นายทะเบียนในฐานะผู้เสียหายสามารถดำเนินการร้องทุกข์ฐานความผิดต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินการได้ ความเห็นของกรุงเทพมหานครนั้นชอบแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ยุวรัตน์ กมลเวชช

(นายยุวรัตน์ กมลเวชช)

รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน

อธิบดีกรมการปกครอง

กองการทะเบียน

โทร. ๒๘๑๒๖๘๖

ที่ กท ๐๓๐๗/๑๑๐๖๕ ศาลว่าการกรุงเทพมหานคร
ถนนดินสอ กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๖ สิงหาคม ๒๕๓๐

เรื่อง หารือกรณีจดทะเบียนหย่าซ้ำ

เรียน ปลัดกระทรวงมหาดไทย

ด้วยสำนักงานเขตปทุมวันได้รายงานว่า เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๓๐ ได้จดทะเบียนหย่าโดยความยินยอมให้แก่ นายไชยยงค์ ศรีสวัสดิ์ กับ นางสาริณี ศรีสวัสดิ์ (แสง-ประสิทธิ์) ซึ่งต่อมาได้รับแจ้งจากสำนักงานเขตบางเขนฐานะสำนักทะเบียนที่ได้รับแจ้งจดทะเบียนสมรสว่า คู่กรณีได้เคยจดทะเบียนหย่าขาดจากกันแล้วตั้งแต่วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๒๗ ข้อเท็จจริงกรณีนี้จึงเป็นการหย่าซ้ำ ไม่มีระเบียบกำหนดไว้ว่าจักต้องปฏิบัติอย่างไรต่อไป จึงได้หารือมาว่า

๑. คู่กรณีไม่มาให้ปากคำต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ตามที่ได้มีหนังสือเชิญไป กรณีเช่นนี้สำนักงานเขตจะมีอำนาจดำเนินการอย่างไรต่อไป

๒. สำนักงานเขตจะดำเนินคดีแก่บุคคลทั้งสอง ฐานแจ้งความเท็จ และหรือแจ้งให้พนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๓๗ และ ๒๖๗ ตามลำดับ จะชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนที่เกี่ยวข้องหรือไม่

กรุงเทพมหานครได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามหารือข้อ ๑ แม้คู่กรณีจะมาหรือไม่มาตามหนังสือเชิญก็ตาม นายทะเบียนก็ไม่มีอำนาจเพิกถอนการหย่าซ้ำนั้นได้ เว้นแต่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้เพิกถอนตามนัยระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้อ ๓๔ กรณีสำนักงานเขตจะมีอำนาจดำเนินการต่อไปอย่างไรนั้น เห็นว่ากรุงเทพมหานครโดยสำนักงานเขตปทุมวันควรเป็นโจทก์ฟ้องร้องต่อศาลได้เอง มิควรรอให้บุคคลภายนอกผู้มีส่วนได้เสียดำเนินการ ทั้งนี้เพราะโดยข้อเท็จจริงแล้วกรณีเช่นนี้โอกาสที่จะเกิดขึ้นย่อมเป็นไปได้ยาก และหากปล่อยไว้เนิ่นนานก็อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอกต่อไปได้ ส่วนประเด็นหารือข้อ ๒ ได้แจ้งให้สำนักงานเขตดำเนินการร้องทุกข์ฐานความผิดต่อพนักงานสอบสวนแล้ว

โดยที่กรณีการจดทะเบียนหย่าซ้ำ ยังมิได้กำหนดวิธีปฏิบัติไว้ว่าจะต้องดำเนินการอย่างไรต่อไป กรุงเทพมหานครจึงได้เสนอความเห็นมาเพื่อประกอบการพิจารณา ผลเป็นประการใดกรุณาแจ้งไปให้ทราบโดยด่วนด้วย จักขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ
ศรีสิทธิ์ วาสิกศิริ
(นายศรีสิทธิ์ วาสิกศิริ)
รักษาการในตำแหน่งปลัดกรุงเทพมหานคร

สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร
กองปกครองและทะเบียน
โทร. ๒๒๔๒๙๔๐

ที่ มท ๐๔๐๒/๘๔ สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง
ถนนนครสวรรค์ กท ๑๐๓๐๐

๗ มีนาคม ๒๕๓๑

เรื่อง หารือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนครอบครัว

เรียน ปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือกรุงเทพมหานคร ที่ กท ๐๓๐๗/๑๘๘๒๕ ลงวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๒๙

ตามที่แจ้งว่าสำนักงานเขตบางกะปิ ได้หารือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนการหย่าว่า กรณีที่สามีภรรยา ได้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนการหย่าต่อนายทะเบียน หากฝ่ายหญิงได้แสดงหลักฐาน บัตรประจำตัวประชาชน ที่ยังไม่ได้มีการแก้ไข รายการ คำนำหน้านามจาก "นางสาว" เป็น "นาง" และเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามสามีให้เป็นการถูกต้องก่อนแล้ว นายทะเบียนจะไม่รับจดทะเบียนการหย่าให้ ซึ่งกรุงเทพมหานครพิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ มิได้มีบัญญัติในเรื่องการแก้ไขรายการดังกล่าวแต่อย่างใด แต่ได้มีบัญญัติไว้ในพระราชกฤษฎีกาให้ใช้คำนำนามสตรี ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๔๖๐ ข้อ ๑ (ข) มาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ และหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๓๑ ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๕ เรื่อง การใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามีและหญิงม่าย ฉะนั้น ผู้ร้องฝ่ายหญิงจะต้องดำเนินการแก้ไขคำนำหน้านามจาก "นางสาว" เป็น "นาง" และเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามสามีในบัตรประจำตัวประชาชน ให้เป็นการถูกต้องตามกฎหมายดังกล่าวเสียก่อน นายทะเบียนจึงจะรับจดทะเบียนการหย่าให้ จึงขอหารือว่า ความเห็นของกรุงเทพมหานครชอบหรือไม่ นั้น

สำนักทะเบียนกลางขอเรียนว่า ให้นายทะเบียนรับคำร้องขอจดทะเบียนการหย่าแล้วแนะนำให้ผู้ร้องฝ่ายหญิงแก้ไขคำนำหน้านามในเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้อง หรือนาย-

ทะเบียนจะดำเนินการแก้ไขเองได้ ตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๒๒/ว ๘๕๖ ลงวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๐ แล้วจึงจดทะเบียนการหย่าให้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

ร้อยตรี **สมนึก ชูวิเชียร**

(สมนึก ชูวิเชียร)

นายทะเบียนกลาง

กองการทะเบียน

โทร. ๒๘๑๒๖๘๖, ๒๘๒๐๗๗๖

ที่ กท ๐๓๐๗/๑๘๒๕ ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร

ถนนดินสอ กรุงเทพ ฯ ๑๐๒๐๐

๓ ธันวาคม ๒๕๒๕

เรื่อง หารือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนครอบครัว

เรียน นายทะเบียนกลาง

อ้างถึง ๑. พระราชบัญญัติการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘

๒. ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓

ด้วยสำนักงานเขตบางกะปิได้หารือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนครอบครัว กรณีการจดทะเบียนหย่าว่า ขณะนี้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานประสบปัญหาบางประการเกี่ยวกับกรณีการจดทะเบียนหย่า ซึ่งมักปรากฏอยู่เสมอว่า ขณะที่ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนหย่านั้น ฝ่ายหญิงจะแสดงหลักฐานบัตรประจำตัวที่ยังไม่ได้มีการแก้ไขคำนำหน้านามจาก น.ส. เป็นนาง และเปลี่ยนชื่อสกุลตามสามีให้ถูกต้องเรียบร้อยเสียก่อน แต่ได้แสดงเจตนาที่จะหย่าขาดจากกันทั้งที่หลักฐานบัตรประจำตัวประชาชนเป็นนางสาว และใช้นามสกุลเดิมโดยไม่ยอมแก้ไขหลักฐานต่าง ๆ ตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่แต่ประการใด ทำให้เกิดปัญหาและข้อโต้แย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกับประชาชนผู้ร้องอยู่เสมอ

กรุงเทพมหานครได้พิจารณาจากกฎหมายและหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้องแล้ว คือ

๑. พระราชกฤษฎีกา ให้ใช้คำนำนามสตรี ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๔๖๐ ข้อ ๑ (ข) ระบุว่า ถ้าเป็นผู้ที่มีสามีแล้ว แต่สามีเป็นผู้ยังไม่มีบรรดาศักดิ์ให้ใช้คำว่า "นาง" เป็นคำนำหน้านามแล้วเอานามสกุลสามีเข้าประกอบ

๒. พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ ระบุว่า หญิงมีสามีให้ใช้นามสกุลของสามี

๓. หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๓๑ ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๕ เรื่อง การใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามีและหญิงม่าย ซึ่งที่ประชุมใหญ่คณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เคยมีมติและตีความตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ไว้ว่า คำว่า "ให้ใช้" เท่ากับเป็นการบังคับให้ปฏิบัติฉะนั้น หญิงมีสามีจึงต้องใช้ชื่อสกุลของสามีเสมอไป โดยจะขอแก้ไขรายการในทะเบียนบ้านหรือยื่นคำขอตั้งชื่อสกุลใหม่ให้ต่างไปจากชื่อสกุลของสามีไม่ได้

ซึ่งจากข้อกฎหมายดังกล่าวข้างต้นเป็นเพียงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเท่านั้น มิได้มีบัญญัติไว้ชัดแจ้งในพระราชบัญญัติการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ แต่ประการใด ทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าวก็มิได้มีบทกำหนดโทษบัญญัติไว้เพื่อลงโทษผู้ฝ่าฝืนอีกด้วย จึงทำให้เกิดปัญหาข้อโต้แย้ง ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานกับประชาชนผู้ร้องขอจดทะเบียนหย่าอยู่เสมอว่า ในพระราชบัญญัติการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ มิได้มีมาตราใดบัญญัติให้ผู้ร้องขอจดทะเบียนหย่า ต้องแก้ไขคำนำหน้านามจากนางสาวเป็นนาง และใช้นามสกุลสามีให้ถูกต้องเสียก่อน ในบัตรประจำตัวประชาชนนายทะเบียนจึงจะดำเนินการจดทะเบียนหย่าให้

กรุงเทพมหานครจึงขอเรียนหารือว่า กรณีมีการร้องขอจดทะเบียนหย่าหากฝ่ายหญิงแสดงหลักฐาน บัตรประจำตัว ประชาชน ที่ยังมิได้แก้ไขคำนำหน้า นามจากนางสาว เป็นนาง และเปลี่ยนชื่อสกุลตามสามี นายทะเบียนจะไม่จดทะเบียนหย่าให้จนกว่าฝ่ายหญิงจะแก้ไขคำนำหน้านามและชื่อสกุลในบัตรประจำตัวประชาชนให้ถูกต้องเรียบร้อยเสียก่อน จึงจะจดทะเบียนหย่าให้จะได้หรือไม่ และหากนายทะเบียนได้แนะนำให้ผู้ร้องไปแก้ไขแล้ว แต่ผู้ร้องยังปฏิเสธไม่ยินยอมแก้ไขหลักฐานดังกล่าว นายทะเบียนจะมีอำนาจยับยั้งหรือปฏิเสธการจดทะเบียนหย่าดังกล่าวได้หรือไม่ เพียงใด เพราะหากนายทะเบียนยินยอมจดทะเบียนการหย่าให้โดยที่ฝ่ายหญิงยังมิได้มีการแก้ไขหลักฐานให้ถูกต้องเสียก่อนนั้น อาจก่อให้เกิดผลเสียติดตามมาในภายหลัง กล่าวคือ หากต่อมาหญิงนั้นได้ไปจดทะเบียนสมรสกับชายอื่นโดยไม่แจ้งให้ทราบว่าตนเองเคยสมรสมาแล้ว และฝ่ายชายได้ทราบความจริงในภายหลังอาจฟ้องเรียกค่าเสียหายโดย

กล่าวหาว่านายทะเบียนละเลยการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย มิได้ดำเนินการแก้ไขคำนำหน้านามและชื่อสกุลของฝ่ายหญิงให้ถูกต้องก่อนที่จะจดทะเบียนหย่าให้ ผลการพิจารณาเป็นประการใด โปรดแจ้งให้กรุงเทพมหานครทราบด้วย จักขอบคุณยิ่ง.

ขอแสดงความนับถือ

สุรินทร์ ชัชวาลย์

(นายสุรินทร์ ชัชวาลย์)

รองปลัดกรุงเทพมหานคร

ปฏิบัติราชการแทนปลัดกรุงเทพมหานคร

สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

กองปกครองและทะเบียน

โทร. ๒๒๔๒๙๔๐

ที่ มท ๐๔๐๒/๑๗๖๘๔ กระทรวงมหาดไทย

ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๒

เรื่อง หารือการปฏิบัติเกี่ยวกับการหย่า

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต

อ้างถึง หนังสือจังหวัดภูเก็ต ด่วนมาก ที่ ภก ๐๐๑๖/๘๕๑๐ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๒

ตามที่แจ้งว่าอำเภอเมืองภูเก็ต ได้หารือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนการหย่า กรณี นางสาวอำพร ละมุล อยู่บ้านเลขที่ ๑๑ หมู่ที่ ๔ อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ได้จดทะเบียนสมรส ณ สำนักทะเบียนอำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต กับนายก้าหรีม ปะสะหมัน ตามทะเบียนสมรส เลขทะเบียนที่ ๓๖๕/๑๖๓๑๙ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๑ ต่อมา นางสาวอำพร ละมุล ได้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนการหย่าต่อนายทะเบียนอำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต โดยไม่ขอเปลี่ยนคำนำหน้านามจาก "นางสาว" เป็น "นาง" และเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามสามีให้ถูกต้องก่อน ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ไม่ชอบตามพระราชกฤษฎีกาให้ใช้คำนำนามสตรี พ.ศ. ๒๔๖๐ ข้อ ๑ (ข) พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ และหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๒๒/ว ๘๕๖ ลงวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๐ และจังหวัดภูเก็ต พิจารณาแล้วเห็นว่า ตามนัยมาตรา ๑๕๑๔ มาตรา ๑๕๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ประกอบกับระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้อ ๒๘ ข้อ ๒๙ มิได้บัญญัติในเรื่องการแก้ไขรายการดังกล่าวแต่อย่างใด แต่ก็เป็นการขัดกับหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๒๒/ว ๘๕๖ ลงวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๐ จึงหารือแนวทางปฏิบัติ ๒ ประการ คือ

๑. ให้อำเภอเมืองภูเก็ต ดำเนินการแจ้งให้สำนักทะเบียนอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ดำเนินการแก้คำนำนามและชื่อสกุลของนางสาวอำพร ละมุล ก่อน แล้วจึงดำเนินการจดทะเบียนการหย่าให้ ถูกต้องหรือไม่

๒. ถ้าหากอำเภอเมืองภูเก็ต จะดำเนินการจดทะเบียนการหย่าให้นางสาวอำพร ละมุล ตามนัยมาตรา ๑๕๑๔ มาตรา ๑๕๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ จะให้อำเภอเมืองภูเก็ต ลงรายการคำนำนามและชื่อสกุลของนางสาวอำพร ละมุล ในทะเบียนการหย่าอย่างไร นั้น

กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาตามนัยมาตรา ๑๕๑๔ วรรค ๒ มาตรา ๑๕๑๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ มาตรา ๑๘ แห่งพระราช-บัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ประกอบกับพระราชกฤษฎีกาให้ใช้คำนำนามสตรี ประกาศ ณ วันที่ ๑๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ ข้อ ๑ (ข) มาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๓๑ ลงวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๒๕ เรื่องการใช้ชื่อสกุลของหญิงม่าย แล้วเห็นว่า การจดทะเบียนการหย่าโดยความยินยอมนั้น เมื่อสามีและภรรยาร้องขอและได้นำหนังสือสัญญาการหย่าหรือข้อตกลงการหย่า ซึ่งมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน มาแสดงต่อนายทะเบียนแล้ว แต่หากปรากฏหลักฐานของผู้ร้องฝ่ายหญิงยังไม่ได้แก้ไขรายการคำนำหน้านามจาก "นางสาว" เป็น "นาง" และเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามสามีให้ถูกต้อง นายทะเบียนจะยังไม่จดทะเบียนการหย่าให้ ดังนั้น กรณีนางสาวอำพร ละมุล ได้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนการหย่าตามที่หารือไป แต่ปรากฏหลักฐานของฝ่ายหญิงยังไม่ได้แก้ไขรายการคำนำหน้านามจาก "นางสาว" เป็น "นาง" และเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามสามีให้ถูกต้อง นายทะเบียนจะยังไม่จดทะเบียนการหย่าให้ หากผู้ร้องประสงค์จะจดทะเบียนการหย่า ผู้ร้องฝ่ายหญิงจะต้องดำเนินการแก้ไขหลักฐานดังกล่าวให้ถูกต้องตามกฎหมายเสียก่อน ซึ่งผู้ร้องจะไปดำเนินการยื่นคำร้องขอแก้ไขด้วยตนเอง หรือให้นายทะเบียนดำเนินการแก้ไขให้ก็ได้ หากนายทะเบียนเป็นผู้ดำเนินการแก้ไข นายทะเบียนสามารถดำเนินการได้ ตามนัยหนังสือกระ-ทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๒๒/ว ๔๕๖ ลงวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๐ โดยอนุโลม กล่าวคือ ให้นายทะเบียนรับคำร้องขอจดทะเบียนการหย่า แล้วสำเนาทะเบียนการสมรส หรือใบสำคัญการสมรส ซึ่งผู้ร้องนำมาเป็นหลักฐานประกอบการร้องขอหย่า ส่งให้นายทะเบียนที่ผู้

ร้องฝ่ายหญิงมีภูมิลำเนาอยู่ เพื่อให้นายทะเบียนแก้ไขรายการคำนำหน้านามและชื่อสกุลตามสามีในหลักฐานทะเบียนบ้าน เมื่อสำนักทะเบียนที่ผู้ร้องยื่นคำร้องขอจดทะเบียนการหย่า ได้รับหนังสือแจ้งตอบจากสำนักทะเบียนที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่ ว่าได้แก้ไขหลักฐานดังกล่าวแล้ว นายทะเบียนจึงจะจดทะเบียนการหย่าให้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดแจ้งให้สำนักทะเบียนอำเภอเมืองภูเก็ต ทราบและถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

อารีย์ วงศ์อารยะ

(นายอารีย์ วงศ์อารยะ)

รองปลัดกระทรวง ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงมหาดไทย

กรมการปกครอง

กองการทะเบียน

โทร (๐๒) ๒๘๑๒๖๘๖

ด่วนมาก
ที่ ภก ๐๐๑๖/๘๕๑๐

ศาลากลางจังหวัดภูเก็ต
ถนนนริศร ภก ๘๓๐๐๐

๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๒

เรื่อง หารือการปฏิบัติเกี่ยวกับการหย่า

เรียน ปลัดกระทรวงมหาดไทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือ ด่วนมาก ที่ ภก ๐๑๑๖/๓๖๒๘ ลงวันที่ ๘ พฤษภาคม ๒๕๓๒ จำนวน ๘ ฉบับ

ด้วยจังหวัดได้รับรายงานจากอำเภอเมืองภูเก็ตว่า นางสาวอำพร ละมุล อายุ ๒๔ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๑๑ หมู่ที่ ๔ อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ได้จดทะเบียนสมรสกับ นายก้าหรีม ปะสะหมัน ตามทะเบียนสมรสเลขที่ ๓๖๕/๑๖๓๑๙ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๑ ณ สำนักทะเบียน อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต ต่อมานางสาวอำพร ละมุล ได้ยื่นความประสงค์เพื่อขอจดทะเบียนการหย่ากับ นายก้าหรีม ปะสะหมัน โดยไม่ขอเปลี่ยนคำนำนามและชื่อสกุลตามสามี (ณ สำนักทะเบียนอำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต) ซึ่งเป็นการไม่ปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาให้ใช้คำนำนามสตรี พ.ศ. ๒๔๖๐ ข้อ ๑ (ข) พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ และหนังสือสั่งการ ที่ มท ๐๔๒๒/ว ๘๕๖ ลงวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๐ ถึงแม้ว่านายทะเบียนอำเภอเมืองภูเก็ต ได้ให้คำแนะนำแล้วก็ตาม แต่นางสาวอำพร ละมุล ก็ไม่ยินยอมปฏิบัติตามและยืนยันที่จะขอจดทะเบียนการหย่าโดยไม่ขอเปลี่ยนคำนำนามและชื่อสกุลตามสามี

จังหวัดภูเก็ตได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ถึงแม้ว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ และมาตรา ๑๕๑๔ พระราชบัญญัติการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ มาตรา ๑๘ และระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้อ ๒๘ และ ๒๙ ไม่ได้กำหนดให้คู่หย่าฝ่ายหญิงจะต้องเปลี่ยนคำนำนามและชื่อสกุลตามสามีก็ตาม แต่ก็เป็นการขัดกับหนังสือสั่งการกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๒๒/ว ๘๕๖ ลงวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๓๐ จึงมีความเห็นดังนี้

๑. ให้อำเภอเมืองภูเก็ตดำเนินการแจ้งให้สำนักทะเบียนอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร ดำเนินการแก้ไขคำนำนามและชื่อสกุลของนางสาวอำพร ละมุล ก่อนแล้วจึงจะดำเนินการจดทะเบียนการหย่าให้ (ทั้งนี้อำเภอเมืองภูเก็ต ได้แจ้งให้สำนักทะเบียนอำเภอคำเขื่อนแก้ว ดำเนินการครั้งหนึ่งแล้ว ตามหนังสือ ที่ ภก ๐๑๑๖/๔๔๓๒ ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๓๑ โดยนางสาวอำพร ละมุล แจ้งว่าจะเป็นผู้ขอรับไปดำเนินการเอง แต่กลับเปลี่ยนใจไม่ได้ดำเนินการ)

๒. ถ้าหากอำเภอเมืองภูเก็ต จะต้องจดทะเบียนการหย่าให้นางสาวอำพร ละมุล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๒๙ มาตรา ๑๕๑๔ และ ๑๕๑๕ จะให้อำเภอเมืองภูเก็ตลงรายการคำนำนามและชื่อสกุลของนางสาวอำพร ละมุล ในเอกสารทะเบียนการหย่าว่าอย่างไร

จึงเรียนหารือมาเพื่อโปรดพิจารณาว่า ความเห็นของจังหวัดถูกต้องหรือไม่ ผลเป็นประการใด กรุณาแจ้งให้จังหวัดทราบ เพื่อจะได้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ประยูร พรหมพันธุ์

(นายประยูร พรหมพันธุ์)

รองผู้ว่าราชการจังหวัด รักษาราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต

ที่ทำการปกครองจังหวัด

ฝ่ายปกครอง

โทร. (๐๗๖) ๒๑๑๑๐๒

ที่ มท ๐๔๐๒/๑๗๓ กรมการปกครอง

ถนนอัษฎางค์ กท ๑๐๒๐๐

๒๒ มีนาคม ๒๕๓๔

เรื่อง หารือการจดทะเบียนหย่าโดยความยินยอม

เรียน ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

อ้างถึง หนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ด่วนมาก ที่ กต ๐๒๑๑/๘๘๒๕๙ ลงวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๓๓

ตามที่แจ้งว่า สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงสตอกโฮล์ม ได้หารือเรื่องการจดทะเบียนหย่าโดยความยินยอม ตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ กรณีสามีภรรยาได้ทำหนังสือหย่า ตามนัยมาตรา ๑๕๑๔ แต่ยังตกลงกันไม่ได้หรือมิได้ระบุข้อตกลงเรื่องการปกครองบุตร การออกเงินค่าเลี้ยงดูบุตร หรือการจัดแบ่งทรัพย์สิน ตามนัยมาตรา ๑๕๒๐ มาตรา ๑๕๒๒ และมาตรา ๑๕๓๒ (ก) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ นายทะเบียนจะรับจดทะเบียนการหย่าให้ได้หรือไม่ นั้น

กรมการปกครอง ได้พิจารณาแล้ว ขอเรียนดังนี้

๑. การจดทะเบียนการหย่านั้น จะทำได้ต่อเมื่อคู่หย่าแสดงความยินยอมที่จะหย่าขาดจากกัน โดยความยินยอมนั้นต้องทำเป็นหนังสือ ระบุเจตนาของความยินยอมที่จะหย่าขาดจากกัน และลงชื่อคู่หย่าพร้อมพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อยสองคน ตามนัยมาตรา ๑๕๑๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙

๒. สำหรับข้อตกลงในหนังสือหย่า หนังสือสัญญาหย่า หนังสือยินยอมหย่า หรือบันทึกข้อตกลงการหย่า ซึ่งแล้วแต่จะเรียกชื่อกันนั้น หากคู่หย่ามีบุตรให้คู่หย่าทำความตกลงกันว่าฝ่ายใดจะปกครองบุตรคนใด และคู่หย่าทั้งสองฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นจำนวนเงินเท่าใด ควรระบุไว้ในหนังสือหย่านั้นด้วย แต่หากคู่หย่ามิได้ตกลงกันหรือตกลงกันไม่ได้ เรื่องการปกครองบุตร หรือมิได้กำหนดเรื่องเงินค่าอุปการะ

เลี้ยงดูบุตร หรือมิได้กำหนดเรื่องการจัดแบ่งทรัพย์สินกันไว้ในหนังสือหย่าดังกล่าว กรณีนี้ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด หรือเป็นผู้กำหนด ตามนัยมาตรา ๑๕๒๐ (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ฉบับที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๓๓) มาตรา ๑๕๒๒ และมาตรา ๑๕๓๒ (ก) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ดังนั้น เมื่อคู่หย่ามายื่นคำร้องพร้อมแสดงหนังสือหย่า ตามนัยมาตรา ๑๕๑๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ แล้ว แม้ความตกลงเรื่องการปกครองบุตร เรื่องเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร หรือเรื่องการจัดแบ่งทรัพย์สิน จะไม่ได้กำหนดไว้ในหนังสือหย่า นายทะเบียนก็สามารถจดทะเบียนการหย่าให้ได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

ดำริ วัฒนสิงหะ

(นายดำริ วัฒนสิงหะ)

รองอธิบดี รักษาราชการแทน

อธิบดีกรมการปกครอง

กองการทะเบียน

ฝ่ายบริหารการทะเบียน

โทร. ๒๘๑๒๖๘๖ ๒๘๒๐๗๗๖

ด่วนมาก กระทรวงการต่างประเทศ

ที่ กต ๐๒๑๑/๘๘๒๕๕ วังสราญรมย์ กทม ๑๐๒๐๐

๒๐ กันยายน ๒๕๓๓

เรื่อง หารือการจดทะเบียนหย่าโดยความยินยอม

เรียน อธิบดีกรมการปกครอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงสตอกโฮล์ม ที่ ๓๓๖/๒๕๓๓ ลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๓๓

ด้วยสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงสตอกโฮล์ม ได้หารือเรื่องการจดทะเบียนหย่าโดยความยินยอมตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ มาว่า

๑. ในกรณีที่สามีภรรยายังตกลงกันไม่ได้ในเรื่องบุตร หรือทรัพย์สิน หรือต้องการให้ศาลเป็นผู้ตัดสิน หรือกำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล การที่สามีและภรรยามีเพียงหนังสือยินยอมหย่า โดยไม่มีหนังสือความตกลงในเรื่องการปกครองบุตรตามมาตรา ๑๕๒๐ ความตกลงในเรื่องออกเงินค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตร ตามมาตรา ๑๕๒๒ และการจัดแบ่งทรัพย์สินตามมาตรา ๑๕๓๒ (ก) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ หรือมิได้ระบุข้อตกลงดังกล่าวนี้ไว้ในหนังสือยินยอมหย่าตามมาตรา ๑๕๑๔ วรรค ๒ นายทะเบียนจะรับจดทะเบียนให้ได้หรือไม่ อย่างไร

๒. หนังสือข้อตกลงการหย่าตามมาตรา ๑๕๒๐ สัญญาหย่าตามมาตรา ๑๕๒๒ จะถือเป็นหนังสือยินยอมการหย่าตามมาตรา ๑๕๑๔ วรรค ๒ ด้วยหรือไม่ ดังความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือสถานเอกอัครราชทูต ฯ ที่แนบมา ณ ที่นี้

จึงเรียนหารือมาเพื่อโปรดพิจารณา และแจ้งผลให้กระทรวงการต่างประเทศทราบในโอกาสแรกด้วย จะขอบคุณมาก

ขอแสดงความนับถือ

สินธุ ศรสงคราม

(นายสินธุ ศรสงคราม)

ผู้ช่วยปลัดกระทรวง ฯ ปฏิบัติราชการแทน

ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

สำนักงานปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
ฝ่ายสัญชาติและนิติกรณ์
โทร. ๒๔๖๘๕๐๑-๑๔ ต่อ ๒๑๘๗

๕. ภาคคำพิพากษาศาลฎีกา

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

สมรส

ฎีกาที่ ๒๘๙๖/๒๕๒๕

โจทก์กับ ช. สมรสกัน ๖๐ ปีมาแล้ว มีบุตรคนเดียว ต่อมาโจทก์ไปบวชชีโดยไม่ได้หย่ากัน ช. เป็นข้าราชการบำนาญ ออกจากบ้านเดิมไปพักอาศัยอยู่กับจำเลยและมารดาแล้วยกที่พิพาท ๔ แปลงอันเป็นสินสมรสให้จำเลยซึ่งไม่ได้เป็นญาติกับโจทก์หรือ ช. โดยไม่ปรากฏว่าโจทก์และ ช. มีทรัพย์สินมีค่าอย่างอื่นอีก ดังนี้ถือไม่ได้ว่าเป็นการให้ตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีตาม ป.พ.พ. ม. ๑๔๘๐ เมื่อปราศจากความยินยอมของโจทก์ การให้จึงไม่สมบูรณ์ โจทก์ขอเพิกถอนได้

ฎีกาที่ ๓๗๔๒/๒๕๒๕

ด. มีภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายก่อนใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ อยู่แล้ว เมื่อมาจดทะเบียนสมรสกับโจทก์อีก การสมรสระหว่างโจทก์กับ ด. จึงเป็นโมฆะตาม ม. ๑๔๙๐ และ ม. ๑๔๔๕ (เดิม) โจทก์จึงมิใช่ภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของ ด. ไม่มีสิทธิรับมรดกของ ด. แม้โจทก์ยังมิได้ถูกเพิกถอน การสมรสโดยคำพิพากษาของศาลหรือศาลพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะ ศาลก็ยกขึ้นวินิจฉัยว่าการสมรสเป็นโมฆะได้ เพราะจำเลยได้ต่อสู้เป็นประเด็นไว้แล้ว

ฎีกาที่ ๒๕๕๓/๒๕๒๖

ก่อนจะจดทะเบียนสมรสโจทก์จำเลยทำสัญญากันว่า "ฝ่ายภรรยาจะไม่ประพฤติตัวให้ผิดจารีตประเพณี และให้อยู่กินปรนนิบัติในฐานะ ให้เป็นสามีภริยาอยู่กินร่วมกันตลอดไป และจะไม่ประพฤติปฏิบัตินอกใจสามีอีกต่อไป เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้กระทำผิดพลาดเงื่อนไขดังกล่าวยินยอมให้ปรับเป็นจำนวนเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท" สัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาอย่างหนึ่งมีลักษณะเป็นทัณฑ์บนในเรื่องความประพฤติของภริยา ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ม. ๑๕๑๖ (๘) ซึ่งเป็นเหตุให้สามีฟ้องหย่าภรรยาได้ หากผิดทัณฑ์บนที่ทำกันเป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติ และไม่เป็นการฝ่าฝืนศีลธรรมอันดี หรือจำกัดเสรีภาพใน

ส่วนบุคคล ไม่มีวัตถุประสงค์ที่ต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายใด ๆ อีกทั้งมิได้เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ต่อมาโจทก์และจำเลยได้จดทะเบียนสมรส ก็ได้ยอมรับสัญญาฉบับนี้ให้มีผลผูกพันบังคับระหว่างกันได้สัญญาฉบับนี้จึงมีผลใช้บังคับตามกฎหมายไม่เป็นโมฆะ

ฎีกาที่ ๒๕๙๘/๒๕๒๖

โจทก์บรรยายฟ้องว่า โจทก์เป็นสามีจำเลยโดยชอบด้วยกฎหมาย ระหว่างอยู่กินด้วยกันเกิดสินสมรสหลายอย่าง โจทก์ขอแบ่งจากจำเลยครึ่งหนึ่ง เท่ากับโจทก์กล่าวอ้างว่าทรัพย์สินที่เรียกว่าสินสมรสนั้นโจทก์เป็นเจ้าของรวมกับจำเลย ฉะนั้น แม้การสมรสระหว่างโจทก์จำเลยจะเป็นโมฆะ เพราะขณะจำเลยจดทะเบียนสมรสกับโจทก์ โจทก์มีคู่สมรสอยู่ก็ตาม แต่เมื่อฟังได้ว่าโจทก์จำเลยมีทรัพย์สินเกิดขึ้นจากการทำมาหากินร่วมกันแล้ว โจทก์จำเลยย่อมเป็นเจ้าของรวม โจทก์มีสิทธิฟ้องขอแบ่งจากจำเลยในฐานะที่เป็นเจ้าของรวมได้

ฎีกาที่ ๒๘๕๐/๒๕๒๖

ผู้ร้องกับสามีจองซื้อบ้านและที่ดินไว้ ต่อมา อ. สามีทิ้งร้างไป ผู้ร้องไม่อาจกู้เงินและจดทะเบียนจำนองบ้านและที่ดินที่จองไว้ จึงร้องขอให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ อ. จัดการขอกู้เงินพร้อมกับจดทะเบียนจำนองบ้านและที่ดินไว้กับบริษัท ค. และอนุญาตให้ อ. จัดการโอนกรรมสิทธิ์การจองบ้านและที่ดินดังกล่าวให้กับบุคคลภายนอกต่อไป ดังนี้ เป็นการยื่นคำร้องขอแทน อ. โดยที่ อ. มิได้มอบอำนาจให้ผู้ร้องกระทำการแทน ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะยื่นคำร้องขอดังกล่าวได้

คำว่า "อาจร้องขอต่อศาลให้สั่งอนุญาตแทนได้" ตาม ป.พ.พ. ม. ๑๔๗๘ นั้น หมายความถึงให้ฝ่ายที่ต้องการได้รับความยินยอมจากอีกฝ่ายหนึ่ง แต่มีเหตุขัดข้องตามที่บัญญัติไว้มีสิทธิยื่นคำร้องขอต่อศาล เพื่อให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ผู้ร้องจัดการเกี่ยวกับสินสมรสแต่ฝ่ายเดียวแทนการให้ความยินยอมของอีกฝ่ายหนึ่งขึ้นได้ มิใช่ผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องแทน อ. โดย อ. มิได้มอบอำนาจไม่

ฎีกาที่ ๓๔๔๒/๒๕๒๖

โจทก์จำเลยจดทะเบียนสมรสกันและทำบันทึกเกี่ยวกับทรัพย์สินไว้ที่ด้านหลังทะเบียนสมรสว่า ฝ่ายชายยกที่ดินพิพาทเป็นสินสอดฝ่ายหญิง เมื่อปรากฏว่าบิดามารดาโจทก์ถึงแก่กรรมก่อนที่โจทก์กับจำเลยจะจดทะเบียนสมรสกัน และไม่ปรากฏว่าโจทก์มีผู้ปกครองในขณะจดทะเบียนสมรส การที่จำเลยตกลงยกที่ดินพิพาทให้โจทก์ จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการให้ในลักษณะที่เป็นสินสอดตาม ป.พ.พ. ม. ๑๔๓๗ แต่การที่จำเลยตกลงยกที่ดินพิพาทให้โจทก์ก็เพื่อตอบแทนการที่โจทก์ยอมสมรสกับจำเลย ข้อตกลงดังกล่าวจึงเป็นบุคคลสิทธิใช้บังคับกันได้ระหว่างคู่สัญญา เมื่อโจทก์จดทะเบียนสมรสและอยู่กินกับจำเลยฉันสามีภริยาแล้ว จำเลยก็มีหน้าที่ต้องโอนที่ดินให้ โจทก์จึงมีสิทธิฟ้องบังคับจำเลยให้โอนที่ดินพิพาทให้แก่โจทก์ตามบันทึกดังกล่าวได้

ฎีกาที่ ๓๖๒๘/๒๕๒๖

เมื่อชายหญิงมิได้ทำการหมั้นต่อกัน ฝ่ายหญิงจึงไม่มีสิทธิเรียกค่าทดแทนต่อความเสียหายที่ได้รับจากการที่ชายมิได้เข้าพิธีสมรสกับหญิงตามประเพณี เพราะ ป.พ.พ. ม. ๑๔๓๙ และ ๑๔๔๐ บัญญัติให้เรียกค่าทดแทนจากฝ่ายผิดสัญญาได้เฉพาะที่มีสัญญาหมั้นต่อกันเท่านั้น

ฎีกาที่ ๓๗๑๙/๒๕๒๖

แม้ พ.ร.บ. บำเหน็จบำนาญข้าราชการ ฯ ม. ๕๑ จะบัญญัติหน้าที่ของกระทรวงเจ้าสังกัดเพียงรับตรวจสอบนำส่งให้กระทรวงการคลังเป็นผู้พิจารณาสั่งก็ตาม เมื่อกองทัพอากาศเสนอความเห็นส่งไปถึงกระทรวงการคลัง ขอให้กันบำเหน็จตกทอดส่วนได้ของภริยาไว้จนเป็นเหตุให้โจทก์ไม่ได้รับเงินบำเหน็จตกทอดส่วนของโจทก์นั้น ย่อมถือได้ว่ามีข้อโต้แย้งสิทธิตาม ป.ว.พ. ม. ๕๕ แล้ว โจทก์มีอำนาจฟ้องกองทัพอากาศเป็นจำเลย

ผู้ตายมีภริยาอยู่แล้ว เมื่อสมรสกับโจทก์ แต่ ป.พ.พ. ม. ๑๔๙๕ บัญญัติไว้ชัดว่าคำพิพากษาศาลเท่านั้นจะแสดงว่าการสมรสใดเป็นโมฆะ ดังนั้น ตราบใดที่ไม่มีคำพิพากษาศาลแสดงว่าการสมรสของโจทก์เป็นโมฆะ จะถือว่าโจทก์ไม่เป็นภริยาโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตายหาได้ไม่ โจทก์จึงมีสิทธิรับบำเหน็จตกทอดในส่วนของภริยา

ฎีกาที่ ๓๘๖๕/๒๕๒๖

สัญญาที่โจทก์นำมาฟ้องจำเลยมีสาระสำคัญว่า ให้จำเลยจดทะเบียนสมรสกับโจทก์ หากจำเลยไม่ยอมจด ถือว่าเป็นฝ่ายผิดสัญญา ต้องใช้ค่าเสียหายนั้น เป็นสัญญาที่ไม่มีกฎหมายสนับสนุนเพราะไม่ใช่สัญญาหมั้น จึงไม่อาจบังคับได้ คดีไม่จำเป็นจะต้องสืบพยานกันต่อไป

ตาม ป.พ.พ. ม. ๑๔๓๙ ถ้าฝ่ายใดผิดสัญญาหมั้น ฝ่ายนั้นต้องรับผิดใช้ค่าทดแทน ฉะนั้นการตกลงจะสมรสโดยไม่มีการหมั้น จึงอยู่นอกขอบเขตที่กฎหมายรับรองไว้ และจะนำบทบัญญัติทั่วไปว่าด้วยนิติกรรมมาใช้ในกรณีเช่นนี้ก็ไม่ได้ เพราะบทบัญญัติว่าด้วยการหมั้นและการสมรส ป.พ.พ. ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว

ฎีกาที่ ๑๕๒/๒๕๒๗

กฎหมายลักษณะผัวเมีย และ ป.พ.พ. ไม่ได้บัญญัติว่า เมื่อสามีละทิ้งภริยาเพียงอย่างเดียวเป็นเหตุให้ขาดจากการสมรส ฉะนั้น เมื่อ พ. กับโจทก์เป็นสามีภริยากันก่อนใช้ ป.พ.พ. ต่อมา พ. ละทิ้งร้างโจทก์ไปหลายปีแล้วกลับมาอยู่กันฉันสามีภริยากันอีกหลังจากประกาศใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ โดยมิได้จดทะเบียนสมรสกันก็ตาม ก็ต้องถือว่า พ. และโจทก์เป็นสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย ในขณะที่ พ. ถึงแก่กรรม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๔

โจทก์ในฐานะทายาทฟ้องเรียกทรัพย์มรดกจากจำเลยในฐานะผู้จัดการมรดก โดยที่ผู้จัดการมรดกเป็นตัวแทนของทายาททั้งปวง และถือว่าครอบครองทรัพย์มรดกแทนทายาท ทายาทไม่จำต้องเข้าครอบครองทรัพย์มรดก จำเลยจะยกอายุความ ๑ ปี ตาม ป.พ.พ. ม. ๑๗๕๔ ขึ้นต่อสู้โจทก์ไม่ได้

การแบ่งสินสมรสระหว่างสามีภริยาซึ่งสมรสกันก่อนประกาศใช้ ป.พ.พ. บรรพ ๕ ต้องแบ่งตามกฎหมายลักษณะผัวเมีย บทที่ ๖๘ ซึ่งบัญญัติว่า ถ้าชายมีสินเดิมฝ่ายเดียว หญิงไม่มีสินเดิม ชายได้สินสมรสทั้งหมด หญิงไม่มีส่วนได้เลย

ฎีกาที่ ๑๗๐๔/๒๕๒๗

หลังจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ที่ตรวจชำระใหม่ใช้บังคับแล้ว เมื่อไม่ปรากฏว่าได้ทำสัญญาก่อนสมรส ในเรื่องทรัพย์สินไว้เป็นพิเศษ อำนาจการจัด

การที่ดินสินสมรสระหว่างโจทก์ซึ่งเป็นสามี และจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นภริยาตามฟ้องซึ่งรวมถึงอำนาจการจำหน่ายด้วย ย่อมเป็นอำนาจของโจทก์และจำเลยที่ ๑ ร่วมกัน ตามมาตรา ๑๔๗๖ และมาตรา ๑๔๗๗ แม้จำเลยที่ ๑ จะมีชื่อผู้ถือกรรมสิทธิ์ในโฉนดแต่ผู้เดียว จำเลยที่ ๑ ก็ไม่มีอำนาจทำนิติกรรมขายโดยโจทก์ไม่ยินยอม การที่จำเลยที่ ๑ แจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงานที่ดินว่าจำเลยที่ ๑ เป็นหญิงหม้ายหย่ากับสามียังไม่มีสามีใหม่ เจ้าพนักงานที่ดินจึงจดทะเบียนโอนขายที่ดินตามฟ้องให้แก่จำเลยที่ ๒ ย่อมทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องในข้อหาดังกล่าว

ฎีกาที่ ๑๘๓๒/๒๕๒๗

เกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสนั้น พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๙ ม. ๑๐ บัญญัติให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนสมรสให้เมื่อมีการร้องขอ การที่นายทะเบียนจะปฏิเสธได้ก็ต่อเมื่อปรากฏว่ามิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่ง ม. ๑๔๔๘–๑๔๕๔ และ ม. ๑๕๕๘ ตามที่ได้ตรวจชำระใหม่ ซึ่งมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๙ ห้ามมิให้นายทะเบียน จดทะเบียนสมรสในกรณีที่นายทะเบียนไม่ยอมรับจดทะเบียนสมรส ผู้มีส่วนได้เสียก็มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาล โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม เมื่อศาลได้สอบได้ความว่าการเป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายครบถ้วนแล้วก็ให้ศาลมีคำสั่งให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนได้ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

ฎีกาที่ ๗๙/๒๕๒๙

โจทก์และจำเลยที่ ๑ เป็นสามีภริยากันต่างประสงค์จะแบ่งที่ดินสินสมรสซึ่งถือกรรมสิทธิ์ร่วมกันอยู่ออกเป็นสัดส่วน ได้มีการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ของที่ดินดังกล่าว ส่วนใหญ่ในชื่อโจทก์แล้วขายไปโดยจำเลยที่ ๑ รู้เห็นด้วย ต่อมาจำเลยที่ ๑ ได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในที่ดินส่วนที่เหลือคือ ที่พิพาทในชื่อของจำเลยที่ ๑ ผู้เดียว ดังนี้ ถือได้ว่าโจทก์กับจำเลยที่ ๑ ได้ตกลงแบ่งที่ดินทั้งแปลงออกเป็นของแต่ละฝ่ายแล้ว ที่พิพาทจึงหมดสภาพจากการเป็นสินสมรส ตกเป็นสินส่วนตัวของจำเลยที่ ๑ จำเลยที่ ๑ ย่อมมีอำนาจขายที่พิพาทโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากโจทก์ เมื่อจำเลยที่ ๑ ขายที่พิพาทให้แก่

จำเลยที่ ๓ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องขอให้เพิกถอนหนังสือรับรอง การทำประโยชน์ที่พิพาท และการจดทะเบียนซื้อขายระหว่างจำเลยที่ ๑ กับจำเลยที่ ๓

ฎีกาที่ ๖๙๙/๒๕๒๙

ที่ดินที่โจทก์ได้มาระหว่างสมรส โดยการยกให้เสน่หาเมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๑๙ ก่อน ป.พ.พ. บรรพ ๕ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๙ ใช้บังคับ จึงต้องเป็นไปตาม บรรพ ๕ เดิม เมื่อหนังสือยกให้มิได้แสดงไว้ว่า ให้เป็นสินส่วนตัวแก่โจทก์ จึงตกเป็นสินสมรสตาม ม. ๑๔๖๖ เดิม

ฎีกาที่ ๒๓๙๕/๒๕๒๙

โจทก์ที่ ๑ กับผู้ตายเป็นสามีภริยากัน ย่อมมีหน้าที่จะต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกัน ตาม ป.พ.พ. ม. ๑๔๖๑ เมื่อผู้ตายเสียชีวิตเพราะมีการทำละเมิด โจทก์ที่ ๑ ผู้เป็นสามีจึงมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน เป็นค่าขาดไร้อุปการะตาม ม. ๔๔๓ วรรคสาม โดยไม่ต้องคำนึงว่าโจทก์ที่ ๑ จะยากจนหรือมั่งมี และประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้หรือไม่ เพราะเป็นสิทธิที่จะพึงได้รับชดใช้ตามกฎหมาย แต่ผู้ตายมีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรที่บรรลุนิติภาวะแล้ว เฉพาะผู้ทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองไม่ได้ตาม ม. ๑๕๖๔ วรรค ๒ เท่านั้น เมื่อโจทก์ที่ ๒ ถึงที่ ๕ บรรลุนิติภาวะแล้วและไม่ได้ความว่าเป็นผู้ทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองไม่ได้ จึงไม่อยู่ในข่ายที่จะได้รับค่าขาดไร้อุปการะ ตาม ม. ๔๔๓ วรรคสาม

ฎีกาที่ ๓๓๗/๒๕๓๐

จำเลยไม่ได้ให้การต่อสู้ว่า การยกที่ดิน บ้าน และโรงงานให้โจทก์ ตลอดจนการหย่ากับโจทก์เป็นนิติกรรมอำพราง และในวันชี้สองสถาน ศาลสอบถามข้อเท็จจริงจากจำเลย จำเลยยังแถลงรับว่า เดิมจำเลยซื้อที่ดินพิพาทมาจาก ญ. และต่อมาได้จดทะเบียนยกให้แก่โจทก์โดยเสน่หาพร้อมสิ่งปลูกสร้าง หลังจากนั้นโจทก์จำเลยจึงจดทะเบียนหย่ากัน ดังนี้เป็นอันรับฟังได้ว่า จำเลยยกทรัพย์สินให้โจทก์โดยเจตนาที่แท้จริง ไม่มีปัญหาเรื่องนิติกรรมอำพรางแต่อย่างใด และข้อเท็จจริงที่ศาลชั้นต้นได้จากการตรวจคำฟ้อง คำให้การ ฟ้องแย้ง และคำให้การแก้ฟ้องแย้ง รวมตลอดทั้งสอบถามคู่ความในชั้นชี้สองสถาน เพียงพอแก่การ

วินิจฉัยคดีแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องสืบพยานอีก ที่ศาลชั้นต้นงดสืบพยานโจทก์จำเลย แล้ววินิจฉัยชี้ขาดคดีไปจึงชอบแล้ว

โจทก์จำเลยเป็นสามีภริยากัน โจทก์มีชื่อเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินสินสมรส แต่ผู้เดียวในระหว่างสมรส จำเลยได้ทำหนังสือสัญญาและจดทะเบียนยกที่ดินดังกล่าวพร้อมสิ่งปลูกสร้างให้แก่โจทก์ แสดงว่าจำเลยมีเจตนายกทรัพย์สินซึ่งเป็นสินสมรสส่วนของตนทั้งหมดให้แก่โจทก์ ย่อมทำให้ทรัพย์สินนั้นหมดสภาพจากการเป็นสินสมรสและตกเป็นสินส่วนตัวของโจทก์ และสัญญานี้เป็นสัญญาระหว่างสมรสที่สมบูรณ์ใช้บังคับกันได้ เมื่อจำเลยยกทรัพย์สินให้แก่โจทก์และทรัพย์สินนั้นตกเป็นสินส่วนตัวของโจทก์ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๗๑ (๓) แล้ว จำเลยก็ไม่มีสิทธิในทรัพย์สินนั้นต่อไป โจทก์จำเลยหย่ากัน โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากทรัพย์สินดังกล่าวได้

ป.พ.พ. ม. ๑๔๗๑ (๓) ที่บัญญัติให้ทรัพย์สินที่สามีภริยาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาระหว่างสมรส โดยการให้โดยเสน่หาเป็นสินส่วนตัวนั้น มิได้กำหนดให้ใช้บังคับแต่เฉพาะกรณีที่บุคคลภายนอกเป็นผู้ยกทรัพย์สินให้เท่านั้น แต่ได้รวมถึงกรณีที่สามีภริยายกทรัพย์สินให้แก่กันในระหว่างสมรสด้วย

ฎีกาที่ ๒๑๘๕/๒๕๓๐

ภายหลังจดทะเบียนสมรสแล้ว ในคืนส่งตัวหญิงยอมเข้าห้องหอตั้งใจจะเป็นภริยา แต่หญิงรู้สึกเหน็ดเหนื่อยขอพักผ่อนไม่ยอมร่วมประเวณีด้วยเพียงคืนเดียว ไม่มีเจตนาที่จะไม่ร่วมประเวณีกับชายตลอดไป การที่หญิงไม่ยอมให้ชายร่วมประเวณีดังกล่าว ยังไม่ใช่ความผิดของหญิงและจะถือว่าฝ่ายหญิงทำกลฉ้อฉลไม่ได้ การสมรสจึงไม่เป็นโมฆียะ ฝ่ายชายไม่มีสิทธิขอเพิกถอนและเรียกแหวนหมั้นกับเงินสินสอดคืนจากฝ่ายหญิง

ฎีกาที่ ๓๒๙๓/๒๕๓๐

เงินที่โจทก์ให้จำเลยกู้เป็นเงินสินสมรส ซึ่งโจทก์และภริยาย่อมเป็นผู้จัดการเงินดังกล่าวร่วมกัน อำนาจจัดการสินสมรสรวมถึงอำนาจฟ้องและต่อสู้คดีเกี่ยวกับสินสมรสนั้นด้วย การที่โจทก์ฟ้องคดีเรียกคืนเงินกู้ดังกล่าวจากจำเลยจึงเป็นการฟ้องคดีเกี่ยวกับสินสมรส โจทก์ต้องฟ้องร่วมกับภริยาหรือได้รับความยินยอมจากภริยาเสียก่อน

ฎีกาที่ ๓๗๔๕/๒๕๓๐

จำเลยกับผู้ร้องเป็นสามีภริยากัน ได้ร่วมกันประกอบอาชีพจัดสรรที่ดินและสร้างตึกแถวขาย หนี้ที่โจทก์นำมาฟ้องเกิดจากจำเลยผิดสัญญาขายที่ดินพร้อมตึกแถวที่จำเลยเป็นผู้จัดสรรดังกล่าวให้แก่โจทก์ จึงเป็นหนี้ร่วมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ม. ๑๔๙๐ และมีผลให้เจ้าหนี้บังคับชำระหนี้จากสินสมรสและสินส่วนตัวได้ตาม ม. ๑๔๘๙ โจทก์ชอบที่จะบังคับชำระหนี้จากสินสมรสได้ทั้งหมด ผู้ร้องไม่มีสิทธิกันส่วนของตนไว้

ฎีกาที่ ๕๑๘๓/๒๕๓๐

คดีฟ้องหย่าและขอแบ่งสินสมรสเป็นคดีเกี่ยวด้วยสิทธิในครอบครัว ไม่ต้องห้ามฎีกาในข้อเท็จจริง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๔๘

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ที่ได้ตรวจชำระใหม่มาตรา ๑๕๓๓ บัญญัติว่า เมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้ชายและหญิงได้ส่วนเท่ากัน การที่โจทก์จำเลยยังไม่ได้หย่ากันเพียงแต่เคยแยกกันอยู่ถือไม่ได้ว่ามีการแบ่งสินสมรสกันแล้ว จึงต้องแบ่งสินสมรสให้โจทก์จำเลยได้ส่วนเท่ากัน ตามนัยมาตรา ๑๕๓๓ ดังกล่าว

ฎีกาที่ ๙๓/๒๕๓๑

จำเลยประสบอุบัติเหตุขณะทำงาน นายจ้างปลดจำเลยออกจากงาน จำเลยได้รับเงินค่าชดเชยและผลประโยชน์ตามสิทธิที่จำเลยพึงได้ตามกฎหมายซึ่งนายจ้างจะต้องจ่ายแก่จำเลยผู้เป็นลูกจ้างโดยเกิดสิทธิขึ้นจากผลของกฎหมาย หาใช่เพราะนายจ้างจ่ายให้จำเลยโดยเสน่หาไม่ เมื่อจำเลยซึ่งเป็นคู่สมรสของโจทก์ได้เงินดังกล่าวมาระหว่างสมรส จึงเป็นสินสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๗๔ (๑) อันโจทก์มีสิทธิขอแบ่งจากจำเลยเมื่อหย่ากัน

ฎีกาที่ ๒๐๗๐/๒๕๓๑

ส. เช่าตึกพิพาทจากจำเลยที่ ๒ โดยสามีมิได้เกี่ยวข้องด้วย เมื่อสิทธิการเช่าเป็นสิทธิเฉพาะตัว ส. ย่อมมีสิทธิจะโอนสิทธิการเช่าไปให้จำเลยที่ ๑ ได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากสามี ทั้งสัญญาเช่าที่ ส. ทำไว้กับจำเลยที่ ๒ ได้หมดอายุสัญญาไปแล้ว โจทก์ผู้เป็นบุตรของสามี ส. จึงหามีสิทธิที่จะบอกล้างนิติกรรมสัญญาเช่าดังกล่าวไม่

ฎีกาที่ ๔๓๕๘/๒๕๓๑

ศ. กับจำเลยทำสัญญาเกี่ยวกับทรัพย์สินไว้ในระหว่างเป็นสามีภรรยากันว่า ศ. จะไม่นำเอาสินบริคณห์ใด ๆ ทั้งที่มีอยู่ในบัจจุบัน หรือจะมีขึ้นในอนาคตไปจำหน่ายหรือทำนิติกรรมใด ๆ ซึ่งไม่เป็นประโยชน์ในการอุปการะเลี้ยงดูครอบครัวและการศึกษาของบุตรอันเกิดจากจำเลย จะไม่เกี่ยวข้องสร้างภาวะผูกพัน หรือเรียกร้องสิทธิใด ๆ ในทรัพย์สินซึ่งมีชื่อจำเลยถือกรรมสิทธิ์ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากจำเลย สัญญาดังกล่าวไม่มีวัตถุประสงค์เป็นการขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน คู่สัญญามีอำนาจกระทำได้เพียงแต่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิบอกล้างในเวลาใดที่เป็นสามีภริยากันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปี นับแต่วันที่ขาดจากการเป็นสามีภริยากัน ทั้งการทำสัญญาจำกัดสิทธิบางอย่างในระหว่างกันเองในเรื่องทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของครอบครัวด้วยความสมัครใจ และการสละทรัพย์สินให้แก่กันในระหว่างสามีภริยาด้วยความสมัครใจก็ไม่เป็นการขัดกับบทบัญญัติของกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๔ และเป็นการใช้สิทธิโดยชอบตามมาตรา ๑๓๓๖ ซึ่งเป็นสัญญาที่ชอบด้วยกฎหมายใช้บังคับได้

ทรัพย์พิพาทที่มีชื่อจำเลยเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ ซึ่งตามสัญญาระหว่าง ศ. กับจำเลยระบุว่า ศ. จะไม่เข้าเกี่ยวข้องหรือเรียกร้องสิทธิใด ๆ ในทรัพย์สินซึ่งมีชื่อจำเลยเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ ถือได้ว่า ศ. ได้สละกรรมสิทธิ์ในทรัพย์พิพาทให้แก่จำเลยแล้ว ทรัพย์พิพาทจึงเป็นสินส่วนตัวของจำเลย ศ. ไม่มีอำนาจทำพินัยกรรมยกให้แก่ผู้ใดและไม่เป็นมรดกของ ศ.

ฎีกาที่ ๕๒๔๕/๒๕๓๑

ก่อนที่จำเลยที่ ๑ จะแต่งงานกับ ส. บิดามารดาของจำเลยที่ ๑ ได้ยกบ้านและที่ดินที่ถนนทรัพย์ให้จำเลยที่ ๑ หนึ่งแปลง บ้านและที่ดินนั้นจึงเป็นสินเดิมของจำเลยที่ ๑ เมื่อแต่งงานกันแล้วได้มาอยู่กินที่บ้านหลังนี้จนมีบุตร ๓ คน ก็ขายบ้านและที่ดินที่ถนนทรัพย์นำเงินส่วนหนึ่งไปซื้อที่ดินที่ถนนสาธรเหนือและปลูกบ้านอยู่ ต่อมาได้ขายที่ดินและบ้านที่ถนนสาธรเหนือนำเงินส่วนหนึ่งไปรับซื้อฝากที่ดินแปลงพิพาท และผู้ขายฝากไม่ไถ่คืนจึงตกเป็น

ของจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นการได้มาโดยขายสินเดิมไป และนำเงินที่ขายได้มาซื้อที่ดินพิพาทจึงเป็นทรัพย์สินที่ต้องเอามาแทนสินเดิมที่ขายไป แม้ก่อนจะนำเงินมารับซื้อฝากที่พิพาท จำเลยที่ ๑ ได้นำเงินที่ได้จากการขายสินเดิมไปซื้อที่ดินที่ถนนสาธรเหนือไว้ชั้นหนึ่งก่อน ก็ไม่ทำให้ผลในทางกฎหมายเปลี่ยนแปลงไป เพราะที่ดินแปลงที่ถนนสาธรเหนือก็ถือว่าเป็นสินเดิมของจำเลยที่ ๑ นั่นเอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๖๕ ก่อนทำการแก้ไข แต่อาคารโรงเรียนและตึกแถว จำเลยที่ ๑ ออกเงินสร้างขึ้นบนที่ดินพิพาทหลังจากที่ที่ดินดังกล่าวตกเป็นของจำเลยที่ ๑ แล้ว และไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ ๑ ได้ใช้เงินที่ได้จากการขายที่ดินแปลงที่ถนนสาธรเหนือมาทำการก่อสร้าง จึงเป็นสินสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๖๖ เดิม

ฎีกาที่ ๔๕/๒๕๓๒

การเรียกค่าทดแทนเนื่องจากผิดสัญญาหรือข้อตกลงเกี่ยวกับการสมรสนั้น ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๓๙ บัญญัติไว้เป็นพิเศษให้เรียกได้เฉพาะกรณีที่มีการหมั้นเท่านั้น เมื่อโจทก์จำเลยตกลงจะสมรสกันโดยไม่มีการหมั้น จึงนอกขอบเขตที่กฎหมายรับรอง แม้จำเลยไม่ปฏิบัติตามที่ตกลงกันไว้ โจทก์ก็เรียกค่าทดแทนไม่ได้

การที่โจทก์ต้องใช้จ่ายในการเตรียมการสมรส ต้องเสียพรหมจารีให้แก่จำเลยและอยู่กินร่วมกันฉันสามีภริยากับจำเลย โดยจำเลยไม่ยอมจดทะเบียนสมรสกับโจทก์ เกิดจากความสมัครใจของโจทก์ ไม่เป็นเหตุที่จะถือว่าจำเลยกระทำละเมิดต่อโจทก์ จำเลยจึงไม่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่โจทก์

คำฟ้องโจทก์อ้างว่า โจทก์ยินยอมสมรสกับจำเลย จำเลยให้โจทก์เป็นฝ่ายเตรียมจัดพิธีมงคลสมรสแต่ฝ่ายเดียว และจำเลยได้มอบเงินช่วยเหลือในการจัดเตรียมงานสมรสเป็นเงิน ๑๑,๐๐๐ บาท ที่โจทก์ฎีกาว่า เงินจำนวน ๑๑,๐๐๐ บาท ที่จำเลยมอบให้ฝ่ายหญิงเป็นของหมั้นนั้น คำฟ้องเดิมกับฎีกาโจทก์ขัดแย้งกัน ฎีกาโจทก์ข้อนี้จึงเป็นเรื่องนอกประเด็นและไม่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกาไม่รับวินิจฉัย

ฎีกาที่ ๖๗๙/๒๕๓๒

ที่ดินที่จำเลยได้รับมาหลังจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๙ ใช้บังคับแล้ว แม้จำเลยกับผู้ร้องจะสมรสกันก่อนกฎหมายใหม่ใช้บังคับ ก็ยังต้องนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ที่ได้ตรวจชำระใหม่นี้มาใช้บังคับ เมื่อจำเลยฝ่ายเดียวได้ที่ดินดังกล่าวมาระหว่างสมรส โดยการยกให้โดยเสน่หา จึงเป็นสินส่วนตัวของจำเลยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๗๑ (๓) ส่วนที่ดินที่จำเลยได้มาในระหว่างสมรสก่อนหน้านี้ เมื่อไม่ปรากฏว่าบิดายกให้จำเลยแต่ผู้เดียวหรือให้ผู้ร้องด้วย จึงต้องเป็นไปตามบทสันนิษฐานของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๗๔ ตอนท้าย ที่ให้ถือว่า เป็นสินสมรสระหว่างผู้ร้องกับจำเลย

แม้ผู้ร้องกับจำเลยจะร่วมกันกระทำหนี้ละเมิด แต่ก็เป็นการเฉพาะตัวของผู้ร้องกับจำเลย ไม่เกี่ยวกับกิจการอันจำเป็นในครอบครัว หรือเกี่ยวข้องกับสินสมรส หรือเกิดจากการงานที่ทำด้วยกันในฐานะที่เป็นสามีภริยา จึงไม่เป็นหนี้ร่วมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๙๐ เมื่อโจทก์มิได้ฟ้องผู้ร้องเป็นจำเลยด้วย จึงไม่อาจจะบังคับคดีให้กระทบกระทั่งกับสิทธิของผู้ร้องที่มีอยู่เหนือสินสมรส ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๘๗ ได้

ฎีกาที่ ๔๘๓/๒๕๓๓

จำเลยที่ ๓ ไม่ยอมจดทะเบียนสมรสกับโจทก์ที่ ๑ อ้างว่าโจทก์ที่ ๑ มีสติไม่บริบูรณ์เหมือนคนธรรมดา และคล้ายกับบัญญาอ่อน แต่พฤติการณ์ยังไม่พอฟังว่า โจทก์ที่ ๑ เป็นเช่นนั้น อันจะเป็นข้ออ้างที่มีเหตุสำคัญในการไม่ยอมจดทะเบียนสมรส จำเลยจึงเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้น

จำเลยทั้งสามตกลงรับหมั้นจากฝ่ายโจทก์ พร้อมทั้งรับของหมั้นไว้เรียบร้อยแล้ว แม้จำเลยที่ ๑ ที่ ๒ ได้มอบของหมั้นทั้งหมดให้แก่จำเลยที่ ๓ เมื่อจำเลยที่ ๓ ไม่ยอมจดทะเบียนสมรสกับโจทก์ที่ ๑ อันเป็นการผิดสัญญาหมั้น จำเลยทั้งสามซึ่งรับของหมั้นไว้ก็ต้องร่วมกันคืนของหมั้นแก่ฝ่ายโจทก์

ฎีกาที่ ๘๑๒/๒๕๓๓

บิดาโจทก์ยกกรรมสิทธิ์ในที่ดินซึ่งเป็นสินสมรสของบิดาโจทก์กับผู้ตายเฉพาะส่วนของตนให้แก่โจทก์ไปแล้ว ถือได้ว่าบิดาโจทก์กับผู้ตายได้ตกลงแบ่งที่ดินทั้งแปลงดังกล่าวออกเป็นของแต่ละฝ่าย ย่อมทำให้ที่ดินในส่วนที่เหลือหมดสภาพจากการเป็นสินสมรส และตกเป็นสินส่วนตัวของผู้ตาย ส่วนบ้านนั้นบิดาโจทก์ได้ทำพินัยกรรมยกส่วนของตนครึ่งหนึ่งให้โจทก์แล้วเช่นกัน ส่วนที่เหลืออีกครึ่งหนึ่งจึงตกเป็นของผู้ตายแต่ผู้เดียว

การให้บ้านพิพาทซึ่งเป็นอสังหาริมทรัพย์แก่ผู้รับจะสมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๒๕ ต่อเมื่อได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ การที่ผู้ตายได้ยื่นคำขอจดทะเบียนนิติกรรมยกบ้านพิพาทในส่วนของตนให้แก่โจทก์ แต่พนักงานเจ้าหน้าที่ยังไม่ได้จดทะเบียนนิติกรรมให้ การให้ดังกล่าวจึงยังไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย กรรมสิทธิ์ในบ้านพิพาทส่วนที่เป็นของผู้ตายยังคงเป็นของผู้ตาย เมื่อผู้ตายถึงแก่ความตาย ทรัพย์สินของผู้ตายย่อมเป็นมรดกตกทอดแก่ทายาท กรณีนี้ยังถือไม่ได้ว่าโจทก์เป็นผู้มีสิทธิที่จะบังคับให้จดทะเบียนสิทธิได้ก่อนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๐๐

โจทก์ไม่ได้เป็นทายาท ไม่มีส่วนได้เสียในกองมรดก ย่อมไม่มีอำนาจขอให้เพิกถอนนิติกรรมที่ผู้จัดการมรดกโอนที่ดินพิพาทและครึ่งหนึ่งของบ้านพิพาทซึ่งเป็นทรัพย์สินมรดกของผู้ตายให้บุคคลอื่นได้

เครื่องทองรูปพรรณ เครื่องเพชร แหวน เข็มขัดนาก และเครื่องประดับอื่น ๆ ตามพ้อง เป็นเครื่องประดับกายซึ่งรวมกันแล้วมีราคาไม่มาก เมื่อพิจารณาตามฐานะและรายได้ของบิดาโจทก์และผู้ตายแล้ว เป็นเครื่องประดับกายตามควรแก่ฐานะของผู้ตาย แม้ผู้ตายได้มาโดยบิดาโจทก์เป็นผู้หามาให้หรือผู้ตายหาเองในระหว่างสมรสก็ตาม ก็เป็นสินส่วนตัวของผู้ตาย

หย่า

ฎีกาที่ ๒๘๓๘/๒๕๒๒

ทำหนังสือหย่าโดยมีผู้ทำบันทึกลงชื่อในฐานะผู้บันทึกข้อความ ถือว่าผู้ทำบันทึกซึ่งรู้เห็นข้อตกลงเป็นพยานคนหนึ่งโดยไม่ต้องมีคำว่าพยานกำกับไว้กับพยานอีกคนหนึ่งลงลายมือชื่อด้วย สามีฟ้องหย่าให้ภริยาไปจดทะเบียนหย่าได้

ฎีกาที่ ๑๕๖๘/๒๕๒๔

ภริยาออกจากบ้านที่อยู่กินกับสามีไปอยู่ที่อื่น ไม่กลับตามคำขอร้องของสามี และบอกให้สามีจัดการเรื่องหย่า ภริยาจงใจจะทิ้งร้างไปเกิน ๑ ปี สามีฟ้องหย่าได้ ตาม ป.พ.พ. ม. ๑๕๑๖ (๔)

ฎีกาที่ ๓๘๒๒/๒๕๒๔

โจทก์จำเลยต่างสมัครใจแยกกันอยู่ โจทก์จะกล่าวหาว่าจำเลยจงใจละทิ้งร้างโจทก์ไม่ได้

ฎีกาที่ ๒๘๙๘/๒๕๒๕

โจทก์จำเลยจดทะเบียนหย่า แต่ยังคงอยู่ร่วมเรือนเดียวกัน และร่วมกันสร้างเรือนพิพาทอยู่อาศัยด้วยกันอีก ๑ หลัง ปรับปรุงที่พิพาททำเป็น ขุดบ่อเลี้ยงปลา ปลูกต้นผลอาสิน เยี่ยงสามีภรรยาต่างฝ่ายไม่มีคู่ครองใหม่ พฤติการณ์อย่างนี้แสดงว่า การจดทะเบียนหย่าก็โดยเจตนาไม่ประสงค์จะให้มีผลผูกพันกัน จึงใช้บังคับกันไม่ได้ ตาม ป.พ.พ. ม. ๑๑๘ ทั้งคู่ยังคงเป็นสามีภรรยากันตลอดมา โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากที่ดินและเรือนพิพาทไม่ได้

ฎีกาที่ ๒๙๘๕/๒๕๒๕

โจทก์พาบุตรออกจากบ้านจำเลยไปอยู่กับบิดามารดา การที่บิดามารดาจำเลยแจ้งความกล่าวหาโจทก์ลักทรัพย์ มิใช่เหตุที่โจทก์จะยกขึ้นอ้างเพื่อฟ้องขอหย่าได้ แต่การกระทำของจำเลยที่พาตำรวจไปจับกุมโจทก์ตามข้อกล่าวหาของบิดามารดาจำเลย ถือได้ว่าเป็นการลบ

หลู่ดูหมิ่นต่อเกียรติยศและชื่อเสียงของโจทก์ อันเป็นการหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามโจทก์อย่างร้ายแรง เป็นเหตุให้โจทก์ฟ้องหย่าจำเลยได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๑๖ (๓)

การหย่าทำให้โจทก์ยากจนลง เพราะไม่มีรายได้จากการงานที่เคยทำอยู่ในระหว่างสมรสประกอบกับเหตุแห่งการหย่าเป็นความผิดของจำเลย จำเลยจึงต้องรับผิดจ่ายค่าเลี้ยงรับให้โจทก์

ฎีกาที่ ๓๘๗๕/๒๕๒๕

การแบ่งสินสมรสระหว่างสามีภริยาที่หย่ากันโดยคำพิพากษา ต้องแบ่งตามที่ป.พ.พ. ม. ๑๕๒๒ บัญญัติไว้ คือแบ่งสินสมรสให้ชายหญิงได้ส่วนเท่ากัน จะแบ่งโดยวิธีตีราคาสินสมรสทั้งหมดแล้วคิดคำนวณส่วนที่แต่ละฝ่ายจะได้รับ แล้วนำมาหักกลบลบกันหาได้ไม่

ฎีกาที่ ๒๙๖๒/๒๕๒๖

จำเลยไปประกอบอาชีพในต่างประเทศเพื่อหารายได้ส่งมาจุนเจือโจทก์และครอบครัวเป็นเวลาหลายปี เมื่อกลับมาโจทก์กลับเจรจาถึงเรื่องการหย่าซึ่งจำเลยระแวงอยู่แล้วว่าโจทก์ต้องการหย่าเพื่อไปแต่งงานกับหญิงอื่น จึงด่าโจทก์ขณะพูดโทรศัพท์ว่า "อ้ายบ้า อ้ายหน้าตัวเมีย กูจะหาเรื่องให้มึงออกจากงาน กูจะไปฟ้องผู้บังคับบัญชา และจะหย่ากันก็ได้ถ้าหาเงินสดมาให้" ดังนั้น เป็นการด่าโจทก์ด้วยอารมณ์วู่วาม ขาดความยั้งคิด อันเกิดความผิดหวังที่จำเลยต้องยากลำบากเพื่อความสุขของครอบครัวแต่กลับถูกโจทก์หาทางทอดทิ้ง จำเลยจึงหาได้มีเจตนาหมิ่นประมาทโจทก์จริงไม่ และที่จำเลยว่าบิดาของโจทก์ว่า "อ้ายเฒ่า มึงอย่าเสือกเรื่องของกู" นั้น ก็เป็นการต่อว่ากันทางโทรศัพท์ เป็นการกล่าวด้วยอารมณ์วู่วาม ที่ทราบว่าบิดาโจทก์และโจทก์ได้ร่วมกันดำเนินการให้มีการจดทะเบียนการหย่าระหว่างโจทก์กับจำเลย จึงฟังไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนาดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาทบิดาโจทก์ และเป็นเพียงคำไม่สุภาพขาดสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่นั้น ไม่ร้ายแรงถึงกับเป็นการหมิ่นประมาทบิดาโจทก์

โจทก์ยินยอมให้จำเลยไปประกอบอาชีพในต่างประเทศเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวถือไม่ได้ว่าจำเลยจงใจละทิ้งร้างโจทก์ จึงไม่เป็นเหตุที่โจทก์จะอ้างมาฟ้องหย่าได้

ฎีกาที่ ๓๘๑๒/๒๕๒๖

การแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยาตามที่มีอยู่ในเวลาจดทะเบียนหย่าย่อมมีผลบังคับผูกพันภริยาจะโต้แย้งในภายหลังว่าการแบ่งที่ดินพิพาทให้แก่สามียังมิได้จดทะเบียนโอนที่ดินพิพาทจึงยังเป็นของภริยาร่วมกับสามีอยู่หาได้ไม่

ฎีกาที่ ๑๔๓๕/๒๕๒๗

โจทก์จำเลยซึ่งเป็นสามีภริยากันทำบันทึกต่อกันในฉบับแรกมีข้อความว่า "โจทก์จำเลยประสงค์แยกกันอยู่ โดยไม่ได้จดทะเบียนหย่าขาดจากกัน" และในฉบับหลังมีข้อความว่า "ประสงค์จะแยกกันอยู่เงื่อนไขการหย่ายังไม่พูดถึง" ดังนั้น จะถือว่าจำเลยจงใจละทิ้งร้างโจทก์ไปฝ่ายเดียวหาได้ไม่

ฎีกาที่ ๒๓๐๘/๒๕๒๗

ก่อนจำเลยที่ ๑ จดทะเบียนสมรสกับโจทก์ จำเลยที่ ๑ ได้เสียกับนาง ต. มีบุตรด้วยกันหนึ่งคน หลังจากจดทะเบียนสมรสกับโจทก์ ๒ วัน จำเลยที่ ๑ กลับไปจดทะเบียนสมรสกับ นาง ต. ซ้อนขึ้นอีก โดยอ้างว่าเพื่อให้เด็กที่เกิดมาเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของจำเลยที่ ๑ นอกจากนี้นาง ต. ยังไป ๆ มา ๆ ที่บ้านจำเลยและจำเลยที่ ๑ ยังส่งเสียให้เงินไปใช้จ่าย ดังนี้ ถือได้ว่าจำเลยที่ ๑ อุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นฉันสามีภริยา ซึ่งเป็นเหตุให้โจทก์ฟ้องหย่าได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๑๕ (๑)

ฎีกาที่ ๓๒๘๘/๒๕๒๗

ระหว่างจำเลยอยู่กินเป็นสามีภริยากับโจทก์ จำเลยมีอาชีพผิดกฎหมายค้ายาเสพติด โจทก์รู้เห็นและร่วมกระทำด้วย โจทก์ให้ญาติของโจทก์นำเฮโรอีนมาจากภาคเหนือ จนญาติของโจทก์และจำเลยถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับ ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย ๒๐ ปี ถือว่าโจทก์ได้ยินยอมหรือรู้เห็นเป็นใจในการกระทำของจำเลยที่เหตุหย่านั้น โจทก์จะยกขึ้นเป็นเหตุฟ้องหย่าจำเลยหาได้ไม่

ฎีกาที่ ๗๓๙/๒๕๒๘

โจทก์จำเลยทะเลาะกันเกือบทุกวัน เพราะจำเลยหึงหวงโจทก์เข้าใจว่าโจทก์ซึ่งเป็นภริยามีชู้ เมื่อโจทก์จำเลยด่าทอกันเป็นปกติวิสัยตลอดจนสิ่งแวดล้อมและอุปนิสัยของโจทก์จำเลย โจทก์จะเอาข้อความที่จำเลยกล่าวในการด่าทอหลังกลับจากไปเที่ยวที่บางแสนโดยมีชายอื่นไปด้วยที่ว่า "โคตรแม่มึงไม่สั่งสอน มึงมันดอกทอง" มาเป็นข้ออ้างว่าจำเลยดูหมิ่นโจทก์และบุพการีของโจทก์อย่างร้ายแรง เพื่อเป็นเหตุฟ้องหย่าหาได้ไม่

ฎีกาที่ ๓๘๓๘/๒๕๒๘

สามีภริยาทำหนังสือยอมหย่าขาดจากการเป็นสามีภรรยากันไว้ถูกต้องครบถ้วนตาม ป.พ.พ. ม. ๑๕๑๔ เมื่อสามีไม่ยอมไปจดทะเบียนหย่าให้ภรรยาก็มีสิทธินำคดีมาฟ้องขอให้บังคับสามีไปจดทะเบียนหย่าได้

ฎีกาที่ ๕๗๗/๒๕๒๙

โจทก์จำเลยเป็นสามีภรรยากัน โจทก์แยกไปอยู่กับมารดาโดยยกทรัพย์สินและบ้านให้จำเลยทั้งหมด ปล่อยให้จำเลยอยู่ที่บ้านกับบุตรตามลำพัง ไม่เคยส่งเสียอุปการะเลี้ยงดูเยี่ยงสามีภรรยาและบิดากับบุตร ที่ดินปลูกบ้านเป็นของบุคคลอื่นซึ่งต้องการที่ดินคืน โจทก์มิได้ไปมาหาสู่จำเลย การที่จำเลยขายบ้านไปโดยพลการมิได้ปรึกษาหารือโจทก์ จึงถือไม่ได้ว่าจำเลยกระทำตนปฏิบัติต่อการเป็นสามีภรรยากันอย่างร้ายแรง โจทก์จะยกเอาเป็นข้ออ้างเป็นเหตุในการฟ้องหย่าจำเลยหาได้ไม่

โจทก์เป็นคนชอบดื่มสุราและเจ้าชู้ การที่จำเลยรู้เรื่องราวจากภายนอกแล้วนำมาต่อว่าโจทก์เป็นครั้งคราว จริงบ้างไม่จริงบ้างแล้วทะเลาะกันเช่นนี้ โจทก์มีส่วนเป็นผู้ก่อเหตุอยู่บ้าง การที่จำเลยต่อว่าถึงเรื่องนี้จึงเป็นธรรมดาที่ภรรยามีความรักสามี โจทก์อยู่ในฐานะที่จะป้องกันเหตุเหล่านี้มิให้เกิดขึ้นได้โดยละเว้นความประพฤติดังกล่าว ก็ไม่มีเหตุที่จำเลยจะหึงหวงโจทก์จนต้องทะเลาะกัน การกระทำของจำเลยยังไม่ถึงขั้นเป็นผู้ประพฤติชั่วอันทำให้โจทก์ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง หรือได้รับความดูถูกเกลียดชัง หรือได้รับความเดือดร้อนจนเป็นเหตุให้ฟ้องหย่าจำเลยได้

ฎีกาที่ ๑๘๔๕/๒๕๒๙

จำเลยปลุกปล้ำและทำร้าย ท. ลูกจ้างโดยส่อเจตนาว่าจะใช้กำลังบังคับข่มขืนใจให้ ท. ยินยอมให้จำเลยร่วมประเวณี แม้จะเกิดขึ้นภายในบ้านไม่มีบุคคลภายนอกรู้เห็น ก็ถือได้ว่าจำเลยประพฤติชั่วเป็นเหตุให้โจทก์ซึ่งเป็นภริยาได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรงต่อ ท. โจทก์จึงฟ้องหย่าจำเลยได้

ฎีกาที่ ๕๖๒๗/๒๕๓๐

ในคดีหย่า แม้โจทก์จำเลยตกลงหย่ากันระหว่างพิจารณา แต่การที่จำเลยจะมีสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพจากโจทก์หรือไม่นั้นจะต้องพิจารณาว่ามีเหตุแห่งการหย่าหรือไม่ และเหตุแห่งการหย่านั้นเป็นความผิดของโจทก์หรือไม่ เมื่อโจทก์จำเลยสมัครใจแยกกันอยู่จึงถือไม่ได้ว่าโจทก์จงใจจะทิ้งร้างจำเลยอันจะทำให้จำเลยมีสิทธิเรียกค่าเลี้ยงชีพจากโจทก์

ส่วนค่าอุปการะเลี้ยงดูในระหว่างที่สามีภรรยาแยกกันอยู่นั้น ฝ่ายที่มีความสามารถหรือฐานะน้อยกว่าและแยกไปอยู่โดยสุจริตชอบที่จะได้รับการช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูจากอีกฝ่าย เมื่อโจทก์จำเลยต่างสมัครใจแยกกันอยู่ชั่วคราวโดยไม่ใช่ความผิดของจำเลยและจำเลยไม่มีอาชีพหรือรายได้เพียงพอ โจทก์ซึ่งอุปการะเลี้ยงดูจำเลยมาตลอดและอยู่ในฐานะที่สามารถอุปการะเลี้ยงดูจำเลยได้จึงมีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูจำเลย

ฎีกาที่ ๓๒๐/๒๕๓๐

การล่วงเกินในทำนองชู้สาวตาม ป.พ.พ. ม. ๑๕๒๓ วรรคสอง หมายความรวมถึงการทำชู้ด้วย และสิทธิเรียกร้องค่าทดแทนตามมาตรานี้มิได้มีเงื่อนไขว่า สามีจะต้องฟ้องหย่าภริยาเสียก่อนจึงจะเรียกค่าทดแทนจากผู้ล่วงเกินภริยาทำนองชู้สาวได้

ค่าทดแทนตาม ป.พ.พ. ม. ๑๕๒๓ เป็นค่าเสียหายอย่างหนึ่งซึ่งกฎหมายกำหนดให้ชายชู้ต้องรับผิด ศาลมีอำนาจกำหนดให้ตามฐานานุรูป แห่งผู้ต้องได้รับความเสียหาย

ฎีกาที่ ๔๐๑๙/๒๕๓๐

การที่จำเลยแสดงตนโดยเปิดเผยว่า ตนมีความสัมพันธ์กับสามีโจทก์ในทำนองชู้สาวนั้นโจทก์จะขอให้ศาลบังคับจำเลยให้ระงับการมีความสัมพันธ์ ในทำนองชู้สาวกับสามีโจทก์

ด้วยไม่ได้ เพราะโจทก์เพียงแต่มีสิทธิที่จะเรียกค่าทดแทนจากจำเลย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ม. ๑๕๒๓ วรรค ๒ ทั้งโดยสภาพของคำขอดังกล่าว ไม่เปิดช่วงให้ศาลบังคับคดีได้

ฎีกาที่ ๕๑๘๓/๒๕๓๐

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ที่ได้ตรวจชำระใหม่ ม. ๑๕๓๓ บัญญัติว่าเมื่อหย่ากันให้แบ่งสินสมรสให้ชายและหญิงได้ส่วนเท่ากัน การที่โจทก์จำเลยยังไม่ได้หย่ากัน เพียงแต่เคยแยกกันอยู่ ถือไม่ได้ว่ามีการแบ่งสินสมรสกันแล้ว จึงต้องแบ่งสินสมรสให้โจทก์จำเลยได้ส่วนเท่ากันตามนัย ม. ๑๕๓๓ ดังกล่าว

ฎีกาที่ ๕๖๒๗/๒๕๓๐

ส่วนค่าอุปการะเลี้ยงดูในระหว่างที่สามีภริยาแยกกันอยู่นั้น ฝ่ายที่มีความสามารถหรือฐานะน้อยกว่า และแยกไปอยู่โดยสุจริตชอบที่จะได้รับการช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูจากอีกฝ่าย เมื่อโจทก์จำเลยต่างสมัครใจแยกกันอยู่ชั่วคราว โดยไม่ใช่ความผิดของจำเลยและจำเลยไม่มีอาชีพหรือรายได้เพียงพอ โจทก์ซึ่งอุปการะเลี้ยงดูจำเลยมาตลอด และอยู่ในฐานะที่สามารถอุปการะเลี้ยงดูจำเลยได้จึงมีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูจำเลย

ฎีกาที่ ๒๖๙/๒๕๓๑

โจทก์และจำเลยที่ ๑ ทำหนังสือหย่าและตกลงแบ่งทรัพย์สินกันโดยชอบ แต่ก็ถือไม่ได้ว่าโจทก์กับจำเลยที่ ๑ หย่าขาดจากกันแล้ว เพราะยังไม่ได้จดทะเบียนหย่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๑๕ แต่ข้อตกลงเรื่องการหย่า และข้อตกลงเรื่องการแบ่งทรัพย์สินเช่นนี้เป็นข้อตกลงที่แยกจากกันไม่ได้ เมื่อยังไม่มีการหย่าทรัพย์สินนั้นคงเป็นสินสมรสอยู่ตามเดิม โจทก์อ้างไม่ได้ว่าโจทก์เป็นเจ้าของทรัพย์พิพาทแต่ผู้เดียว โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องโดยอาศัยสิทธิตามสัญญา แต่โดยที่โจทก์มีสิทธิในทรัพย์สินอยู่ด้วยครึ่งหนึ่ง ทั้งคำฟ้องบรรยายว่าจำเลยทั้งสองฉกฉวยโอนกรรมสิทธิ์ต่อกัน และแจ้งเท็จว่าจำเลยที่ ๑ เป็นม่าย เท่ากับกล่าวหาว่าจำเลยทั้งสองสมคบกันโอนที่พิพาทโดยไม่ได้รับความยินยอมจากโจทก์ซึ่งเป็นคู่สมรส โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๘๐ วรรคสอง

ฎีกาที่ ๙๕๒/๒๕๓๑

การหย่าโดยคำพิพากษาจะมีผลต่อเมื่อเวลาที่คำพิพากษาถึงที่สุด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๓๑ และเมื่อหย่ากันแล้ว จึงให้มีการแบ่งทรัพย์สินของสามีภริยาได้ตามมาตรา ๑๕๓๒ เมื่อคดียังไม่ถึงที่สุด จึงไม่มีเหตุที่จำเลยต้องร้องขอทุเลาการบังคับคดีในระหว่างฎีกา

ฎีกาที่ ๒๑๔๑/๒๕๓๑

จำเลยชอบเล่นการพนันมานาน โจทก์ห้ามปรามก็ไม่เชื่อ บางครั้งนำทรัพย์สินภายในบ้านไปจำนำเอาเงินไปเล่นการพนัน จำเลยเคยถูกจับฐานเล่นการพนัน ถูกดำเนินคดีจนศาลพิพากษาลงโทษก็ยังไม่เลิก โจทก์เป็นตำรวจต้องถูกผู้บังคับบัญชาเรียกไปตักเตือนว่าหากไม่ห้ามให้จำเลยเลิกเล่นจะย้ายโจทก์ โจทก์ต้องเลี้ยงดูทั้งครอบครัว เมื่อจำเลยเล่นการพนันเสียบางครั้งเงินก็ไม่พอใช้ จ่ายพฤติการณ์ของจำเลยถือว่าเป็นการประพฤติชั่วเป็นเหตุให้โจทก์ผู้เป็นสามีได้รับความอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง และได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร ในเมื่อเอาสภาพฐานะและความเป็นอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยามาคำนึงประกอบ โจทก์จึงฟ้องหย่าจำเลยได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๑๖ (๒) (ก) และ (ค)

การจดทะเบียนการหย่าโดยคำพิพากษาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๓๑ วรรคสอง คู่สมรสไม่จำต้องไปแสดงเจตนาขอจดทะเบียนการหย่าต่อนายทะเบียนอีก ทั้งตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ มาตรา ๑๖ ก็บัญญัติให้ผู้มีส่วนได้เสียเพียงแต่ยื่นสำเนาคำพิพากษาอันถึงที่สุดที่รับรองถูกต้องแล้วต่อนายทะเบียน และขอให้นายทะเบียนบันทึกการหย่าไว้ในทะเบียนเท่านั้น ศาลจึงไม่จำต้องสั่งคำขอของโจทก์ที่ขอให้จำเลยไปจดทะเบียนหย่า หากไม่ไปให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลย

ฎีกาที่ ๓๖๐๘/๒๕๓๑

หลังจากจดทะเบียนสมรสแล้ว จำเลยเป็นฝ่ายก่อเหตุให้เกิดความระหองระแหงในครอบครัว ด้วยการไปรับบุตรสาวซึ่งเกิดจากภริยาเก่ามาเลี้ยงดูอยู่ในบ้านเดียวกัน อันเป็นการผิดถ้อยคำพูดที่จำเลยเคยให้ไว้แก่โจทก์ว่าจำเลยไม่เคยมีภริยาและบุตรมาก่อน แล้วหลังจากนั้น

จำเลยก็ไม่จ่ายเงินเป็นค่าอุปการะเลี้ยงดูโจทก์และครอบครัวเช่นที่เคยปฏิบัติมา เป็นเหตุให้โจทก์ต้องนำเงินเดือนแต่ละเดือนของโจทก์มาใช้จ่ายเลี้ยงดูครอบครัวจำเลยเกือบหมด ทั้งจำเลยยังติดต่อกับภริยาเก่าและแสดงกิริยาวาจาเหยียดหยามมารดาของโจทก์ จนกระทั่งโจทก์ไม่สามารถอยู่ร่วมกับจำเลยต่อไปได้ เช่นนี้ถือได้ว่าจำเลยไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูโจทก์ตามสมควรอันประกอบด้วยเหตุอื่น ๆ อีกถึงขนาดที่โจทก์เดือดร้อนเกินสมควรที่โจทก์จะอยู่กินร่วมกันฉันสามีภริยากับจำเลยต่อไปได้ อันเป็นเหตุฟ้องหย่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๑๖ (๖)

ฎีกาที่ ๕๗๔๗/๒๕๓๑

จำเลยกล่าวหาว่าโจทก์ทำให้จำเลยถูกบัตรสนเท่ห์ จึงทำร้ายโจทก์จนกระดูกซี่โครงร้าวแล้วออกจากบ้านไปอยู่กับภริยาเก่า โดยไม่กลับมาอยู่กับโจทก์อีกเลย แม้ปรากฏว่าจำเลยเคยช่วยออกค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา และค่าโทรศัพท์ในบ้านโจทก์โดยฝากบุตรไปให้ แต่เมื่อพบกันก็ไม่พูดกัน ดังนี้ ถือว่าจำเลยจงใจละทิ้งร้างโจทก์ เมื่อเป็นระยะเวลาเกินหนึ่งปี ก็เป็นเหตุฟ้องหย่าได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๑๖ (๔)

ฎีกาที่ ๖๖๘๒/๒๕๓๑

จำเลยด่าว่าโจทก์ไปโดยโทสะจริต เนื่องจากถูกบีบคั้นอย่างรุนแรงซึ่งโจทก์เป็นผู้ก่อและมุ่งด่าว่าโจทก์เป็นส่วนตัวและเฉพาะตัวมิใช่เป็นการด่าประจาน ทั้งเป็นกรณีโจทก์จำเลยทะเลาะโต้เถียงด่าว่ากันมิใช่ เกิดจากความประพฤติเป็นปกติวิสัยของจำเลยจึงยังถือไม่ได้ว่าจำเลยประพฤติชั่วอันเป็นเหตุให้โจทก์ฟ้องหย่าได้

คำด่าที่ว่า "ไอ้หน้าเลียหีเมีย" เป็นเพียงคำหยาบคายเท่านั้นมิใช่ถ้อยคำหมิ่นประมาท

ฎีกาที่ ๓๕๑๓/๒๕๓๒

ตามที่จำเลยได้เข้ามาที่บริษัทซึ่งโจทก์เป็นที่ปรึกษาและกรรมการบริษัท และพูดกับพนักงานหญิงของบริษัทว่า "พวกนางดอกทอง ระวังตัวอย่ามาแย่งผัว" และเรียกพนักงานชายมาต่อว่าว่า "ระวังเมียเจ้าให้ดี อย่าให้มายุ่งกับผัวข้า" นั้น จำเลยกระทำไปด้วยอารมณ์หึงหวงเพื่อเป็นการป้องกันมิให้โจทก์กับพนักงานหญิงของบริษัทมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกัน อัน

จะเป็นสาเหตุทำให้โจทก์ละทิ้งจำเลยและบุตรของจำเลยหลายคนอันเกิดแต่โจทก์ได้ การกระทำของจำเลยดังกล่าวจึงยังไม่ถึงขนาดเป็นการประพฤติชั่วอันทำให้โจทก์ได้รับความอับอายขายหน้าอย่างแรง หรือได้รับความดูถูกเกลียดชังหรือได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร โจทก์จึงยังไม่มีสิทธิที่จะฟ้องหย่าจำเลยได้

ฎีกาที่ ๔๐๖๕/๒๕๓๒

การที่จำเลยร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาของโจทก์ขอแบ่งเงินเดือนเนื่องจากโจทก์ไม่ส่งเงินค่าเลี้ยงดูบุตรให้จำเลยบ้าง การกระทำดังกล่าวก็เพื่อคุ้มครองสิทธิที่จำเลยคิดว่าควรจะได้จึงไม่ถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีภรรยากันอย่างร้ายแรงอันเป็นเหตุให้โจทก์ฟ้องหย่าได้

ฎีกาที่ ๔๑๕๖/๒๕๓๒

โจทก์จำเลยจดทะเบียนการหย่า และบันทึกเกี่ยวกับทรัพย์สินยกให้แก่บุตรด้วยเจตนาให้มีผลผูกพันตามกฎหมาย ไม่เป็นโมฆะ เมื่อจำเลยไม่ยอมปฏิบัติตามข้อตกลงในบันทึกหลังทะเบียนการหย่าโจทก์ในฐานะคู่สัญญาจึงมีอำนาจฟ้องให้จำเลยโอนทรัพย์สินนั้นให้แก่บุตรได้ ส่วนบุตรจะยอมรับทรัพย์สินหรือไม่เป็นเรื่องในชั้นบังคับคดี

ฎีกาที่ ๑๓๓๕/๒๕๓๓

การที่จำเลยไม่ยอมพูดกับโจทก์ หากมีเรื่องที่จะต้องปรึกษาหารือกับจำเลยเขียนจดหมายแทนการพูดกับโจทก์เนื่องจากความผิดของโจทก์ที่มีความสัมพันธ์ทางเพศกับหญิงอื่นและเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้บุตรได้ยินการทะเลาะกันระหว่างโจทก์กับจำเลย และมิให้โจทก์ทำร้ายร่างกายจำเลยการกระทำของโจทก์เป็นเหตุอันสมควรที่จะทำให้จำเลยแสดงอาการดูถูกเกลียดชังโจทก์และไม่เคยพูดคุยกับโจทก์ได้ จึงถือไม่ได้ว่าจำเลยประพฤติชั่ว และถือไม่ได้ว่าจำเลยได้กระทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อการเป็นสามีภรรยากันอย่างร้ายแรงอันจะเป็นเหตุหย่า

มารดาของโจทก์เป็นลมเนื่องจากทะเลาะกับจำเลย เพราะจำเลยต้องการพาบุตรชายไปเที่ยวนอกบ้านแต่มารดาโจทก์ไม่ยอม เหตุดังกล่าวยังถือไม่ได้ว่าจำเลยหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามบุพการีโจทก์อย่างร้ายแรง

รับรองบุตร

ฎีกาที่ ๑๔๓/๒๕๒๔

เจ้ามรดกอยู่กินกับมารดาโจทก์โดยไม่จดทะเบียนสมรส มารดาคลอดโจทก์เมื่อมาอยู่ที่บ้านอื่น แต่เจ้ามรดกก็ยังมาดูแล แจ้งการเกิดว่าโจทก์เป็นบุตร ให้โจทก์ใช้นามสกุลและให้ค่าเลี้ยงดูศึกษาเล่าเรียน เป็นพฤติการณ์ที่เจ้ามรดกรับรองว่าโจทก์เป็นบุตร รับมรดกได้เหมือนบุตรชอบด้วยกฎหมาย

ฎีกาที่ ๒๐๕๔/๒๕๒๔

การวางระเบียบให้เด็กและมารดามาให้ความยินยอมด้วย เป็นระเบียบภายในเพื่อความสะดวกของเจ้าหน้าที่เท่านั้น เมื่อโจทก์ขอจดทะเบียนเด็กเป็นบุตร และแจ้งว่าไม่ทราบที่อยู่ของมารดาเด็ก จำเลยซึ่งเป็นนายทะเบียนท้องถิ่นก็อาจจะแจ้งความการขอจดทะเบียนให้ทราบโดยปิดประกาศหรือแจ้งความทางหนังสือพิมพ์ โดยให้โจทก์เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายได้ จำเลยต้องรับคำร้องของโจทก์ไว้ดำเนินการต่อไป

ฎีกาที่ ๒๐๘๒/๒๕๒๕

โจทก์เป็นบุตรของจำเลยจึงมีสิทธิฟ้องขอให้จำเลยรับโจทก์เป็นบุตร แม้มารดาโจทก์เคยทำหนังสือรับรองว่า โจทก์ไม่ใช่บุตรของจำเลยและ ทำหนังสือมอบ อำนาจให้ จำเลยไปยื่นคำร้องขอเพิกถอนหลักฐานทะเบียน ก็หามีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือระงับสิทธิของโจทก์ไม่

ฎีกาที่ ๓๐๑/๒๕๒๖

โจทก์จำเลยไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน โจทก์เพิ่งไปจดทะเบียนรับรองบุตรเพียงเดือนเศษก่อนทำสัญญาประนีประนอมยอมความเลิกอยู่กินฉันสามีภริยา ในสัญญาโจทก์ยอมรับส่งเสียบุตรให้เล่าเรียนจนกว่าจะสำเร็จตามความสามารถของแต่ละคน โดยจะส่งให้เข้าโรงเรียนประจำกินนอนนั้น ยังไม่อาจถือได้ว่าจำเลยยอมสละอำนาจปกครองบุตรแล้วโดยปริยาย เพราะ

อำนาจปกครองบุตรเป็นอำนาจที่มีความสำคัญมาก เมื่อไม่มีการตกลงให้ปรากฏอย่างชัดแจ้งว่า จำเลยยอมสละอำนาจดังกล่าวให้แก่โจทก์ฝ่ายเดียว โจทก์จะขอให้ศาลบังคับให้จำเลยส่งบุตรคืนไม่ได้

ฎีกาที่ ๑๔๖๙/๒๕๒๖

ชายไปอยู่กินกับหญิง และแสดงความสัมพันธ์ฉันสามีภริยาในที่ต่าง ๆ อย่างเปิดเผยเป็นการยอมรับว่าหญิงเป็นภริยา มีการจัดเลี้ยงฉลองการตั้งครรภ์เป็นการแสดงออกถึงการรับรองว่าโจทก์ซึ่งเป็นทารกในครรภ์มารดาเป็นบุตรของตน โจทก์จึงเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้วถือว่าเป็นผู้สืบสันดานเหมือนบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ตาม ป.พ.พ. ม. ๑๖๒๗ และเป็นทายาทโดยธรรมมีสิทธิได้รับมรดกตาม ม. ๑๖๒๙ (๑)

ฎีกาที่ ๑๘๓๓/๒๕๒๘

ส. มารดาเด็กหญิง ว. ซึ่งเป็นผู้ปกครองตามกฎหมายของเด็กหญิง ว. ยังไม่บรรลุนิติภาวะ เป็นกรณีที่ผู้แทนโดยชอบธรรมของเด็กไม่สามารถทำหน้าที่ได้ ผู้ร้องซึ่งเป็นยายในฐานะญาติสนิทของเด็กหญิง ว. มีสิทธิร้องขอให้ศาลตั้งเป็นผู้แทนเฉพาะคดีเพื่อทำหน้าที่แทนเด็กได้ตาม ป.พ.พ. ม. ๑๕๕๖ จึงมีอำนาจร้องขอให้ศาลมีคำสั่งว่าเด็กหญิง ว. เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของ ช. ผู้วายชนมิได้

ส. กับ ช. อยู่กินกันอย่างสามีภรรยา จน ส. ตั้งครรภ์ พาไปคลอด เมื่อคลอดแล้ว ช. ได้เลี้ยงดูรักใคร่เด็กหญิง ว. เช่นบุตร มารดา ช. ก็รับรองว่า เด็กหญิง ว. เป็นบุตร ช. ดังนี้ เด็กหญิง ว. เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของ ช.

ฎีกาที่ ๓๖๗๐/๒๕๒๙

ตาม ป.พ.พ. ม. ๑๕๓๖ หมายถึง เด็กที่เกิดจากหญิงขณะที่เป็นภริยาชาย โดยชายหญิงได้จดทะเบียนสมรสกันแล้ว จึงให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเด็กนั้นเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของชายผู้เป็นสามีหรือเคยเป็นสามีในกรณีที่เด็กเกิดภายใน ๓๑๐ วัน นับแต่การสมรสได้สิ้นสุด

ลงตามกฎหมาย เมื่อโจทก์จำเลยมิได้จดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมาย จึงไม่เข้าข้อสันนิษฐานว่าเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของจำเลย เด็กจึงเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของโจทก์แต่ฝ่ายเดียวตาม ม. ๑๕๔๖ และอยู่ในอำนาจปกครองของโจทก์ซึ่งเป็นมารดาตาม ม. ๑๕๖๖ วรรคท้าย โจทก์มีสิทธิเรียกเด็กจากจำเลยซึ่งไม่มีสิทธิจะกักเด็กไว้ได้

ฎีกาที่ ๒๒๗/๒๕๓๒

ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๖๒ ที่ห้ามพ้องบุพการีของตนเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา เป็นบทกฎหมายที่จำกัดสิทธิ ต้องตีความโดยเคร่งครัด จึงห้ามเฉพาะบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย

ฎีกาที่ ๕๕๖/๒๕๓๒

บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดามารดาตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๖๖ แม้บิดามารดาของผู้เยาว์จะมีภูมิลำเนาอยู่ในต่างประเทศก็ตาม เมื่อมิได้ถูกถอนอำนาจปกครอง ก็จะขอให้ศาลตั้งผู้ปกครองผู้เยาว์ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๘๕ หาได้ไม่

ฎีกาที่ ๓๙๓๕/๒๕๓๒

จำเลยไม่เคยยอมรับว่าได้เสียกับมารดาโจทก์ ทั้งพยานโจทก์ที่นำสืบมาก็ยังมีข้อระแวงสงสัยและไม่มีผู้ใดรู้เห็นเหตุการณ์ว่าจำเลยได้ร่วม ประเวณีกับมารดา โจทก์ในระยะเวลาที่อาจตั้งครรภ์ได้ เพียงแต่ฟังคำเล่าลือของชาวบ้านว่ามารดาโจทก์กับจำเลยได้เสียกันจนมีบุตรเท่านั้น ส่วนรายงานการตรวจโลหิตที่ปรากฏว่ามารดาโจทก์โลหิตหมู่โอ จำเลยโลหิตหมู่บี โจทก์โลหิตหมู่บี สามีของมารดาโจทก์โลหิตหมู่โอนั้น เนื่องจากคนไทยจะมีโลหิตหมู่โอมากที่สุด รองลงมาได้แก่หมู่บี เอ และเอบี ตามลำดับ ในภาคอีสานที่เหตุคดีนี้เกิดขึ้นนั้นจะเป็นหมู่บีมากกว่าหมู่โอเล็กน้อย ผลการตรวจโลหิตดังกล่าวจึงชี้ไม่ได้ว่าโจทก์เป็นบุตรของจำเลย ฟังไม่ได้ว่าจำเลยได้ร่วมประเวณีกับมารดาโจทก์ในระยะเวลาที่อาจตั้งครรภ์ โจทก์จึงไม่อาจบังคับให้จำเลยรับโจทก์เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของจำเลยได้

ฎีกาที่ ๒๒๖๘/๒๕๓๓

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๕๖ วรรคสอง ให้อำนาจเด็กฟ้องคดีให้รับรองเด็กเป็นบุตรได้เองโดยเฉพาะ ทั้งคณะยื่นฟ้องโจทก์ยังไม่เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของจำเลย คดีของโจทก์จึงไม่เป็นคดีอุทลุม ไม่ต้องห้ามมิให้ฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๒ ส่วนฟ้องของโจทก์ในเรื่องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูเป็นผลหลังจากที่มีการรับรองความเป็นบุตรของโจทก์แล้ว และเป็นเรื่องต่อเนื่องจากการรับรองบุตร โจทก์จึงไม่ต้องห้ามมิให้ฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูด้วย

บุตรบุญธรรม

ฎีกาที่ ๗๗๓/๒๕๒๘

บุตรบุญธรรมนั้นกฎหมายถือว่าเป็นผู้สืบสันดานเหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม มีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม แต่บุตรบุญธรรมหาใช่ผู้สืบสันดานโดยตรงตาม ป.พ.พ. ม. ๑๖๔๓ ซึ่งหมายถึงผู้สืบสันดานในทางสืบสายโลหิตโดยแท้จริงไม่ จึงไม่มีสิทธิรับมรดกแทนที่ผู้รับบุตรบุญธรรม

ฎีกาที่ ๓๔๔/๒๕๓๑

การจดทะเบียน รับบุตรบุญธรรม ซึ่งคู่สมรสฝ่าย หนึ่ง กระทำลง โดยไม่ได้ รับความยินยอมของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งย่อมไม่สมบูรณ์ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์และสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายในฐานะผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมแต่อย่างใด การที่โจทก์ฟ้องขอให้เพิกถอนการจดทะเบียนรับจำเลยเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่ง อ. ได้กระทำลงโดยไม่ได้รับความยินยอมจากโจทก์ผู้เป็นคู่สมรสจึงเป็นการฟ้องขอให้แสดงว่าฐานะของ อ. และจำเลยมิได้มีการเปลี่ยนแปลง เพราะการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมซึ่งไม่สมบูรณ์ดังกล่าว หาใช่เป็นการใช้สิทธิเรียกร้องเพื่อเพิกถอนฐานะความเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมไม่ กรณีจึงไม่อยู่ในบังคับของบทบัญญัติว่าด้วยอายุความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๓ และมาตรา ๑๖๔ และเมื่อไม่มี บทบัญญัติของกฎหมาย กำหนด ระยะเวลาที่โจทก์อาจ ฟ้องคดีเช่นว่านี้ได้แล้วโจทก์ผู้มีส่วนได้เสียย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องคดีดังกล่าวได้เสมอ

ฎีกาที่ ๒๖๒๑–๒๖๒๒/๒๕๓๑

ป. กับผู้ตายอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยาโดยไม่จดทะเบียนสมรสจึงไม่เป็นคู่สมรสกันตามกฎหมาย ได้จดทะเบียนรับผู้คัดค้านเป็นบุตรบุญธรรมโดย ป. จดทะเบียนก่อนผู้ตาย ผู้คัดค้านย่อมเป็นบุตรบุญธรรมของ ป. ก่อนแล้ว จะเป็นบุตรบุญธรรมของผู้ตายอีก ในขณะเดียวกันไม่ได้เป็นการต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๙๘/๒๖ การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมของผู้ตายจึงไม่สมบูรณ์ ไม่มีผลตามกฎหมายผู้คัดค้านไม่ใช่ทายาทไม่มีส่วนได้เสียในทรัพย์มรดก ย่อมไม่มีสิทธิร้องขอให้ตั้งผู้จัดการมรดกหรือถอนผู้จัดการมรดกของผู้ตาย

๖. ภาคตอบปัญหา

ต้นฉบับเป็นหน้าว่าง

สรุปปัญหางานทะเบียนครอบครัว

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
	ทะเบียนการสมรส		
๑.	ชาย กับ ชาย หรือ หญิง กับ หญิง จะจดทะเบียนสมรสได้หรือไม่ ถ้านายทะเบียนจดทะเบียนสมรสให้ไป ผลตามกฎหมายจะเป็นประการใด และจะให้นายทะเบียนดำเนินการอย่างไร	ชายกับชายหรือ หญิงกับหญิง จะยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสมิได้ เพราะฝ่าฝืนเงื่อนไขว่าด้วยเรื่องการสมรสที่กำหนดคุณสมบัติสำคัญของบุคคลดังกล่าวไว้ว่า จะต้องการสมรสระหว่างชายกับหญิงเท่านั้น ถ้านายทะเบียน จดทะเบียนสมรสให้ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม การสมรสนั้นจะไม่มีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย เมื่อศาลพิพากษาแล้ว ให้นายทะเบียนนำสำเนาคำพิพากษาของศาลที่เจ้าหน้าที่ของศาลลงลายมือชื่อรับรองว่าถูกต้องบันทึกในทะเบียนการสมรส (คร. ๒) แล้วแจ้งให้นายทะเบียนกลางทราบต่อไป	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๔๘ – ป.พ.พ. มาตรา ๑๑๓ – คำพิพากษาศาลแพ่ง คดีหมายเลขแดง ที่ ๙๐๒๗/๒๕๓๔ – หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๔๐๒/๘๑๘๖๙ ลงวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๓๔ – ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๘ ข้อ ๘๗

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๒.	กรณีที่นายทะเบียนทราบหรือตรวจพบการจดทะเบียนสมรสซ้อน จะให้ดำเนินการอย่างไร	การสมรสใดจะเป็นโมฆะหรือไม่ ศาลเท่านั้นที่จะเป็นผู้พิพากษาชี้ขาด นายทะเบียนไม่มีอำนาจในการสั่งหรือเพิกถอนการสมรสนั้น การร้องขอให้ศาลพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะผู้มีส่วนได้เสียจะต้องเป็นผู้ร้องขอต่อศาลเอง ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าการสมรสใดเป็นโมฆะ ศาลจะแจ้งให้นายทะเบียนบันทึกความเป็นโมฆะไว้ในทะเบียนสมรส นอกจากนี้ กฎหมายทางอาญายังถือว่านายทะเบียนเป็นผู้เสียหาย ทันใดที่ทราบความดังกล่าว ให้แจ้งความดำเนินคดีอาญาต่อคู่กรณีที่ร้องขอจดทะเบียนสมรสซ้อนต่อเจ้าพนักงานฝ่ายตำรวจในเขตท้องที่ ฐาน	- ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๙๔, ๑๔๙๕, ๑๔๙๖, ๑๔๙๗, ๑๔๙๗/๑ - ป.อ. มาตรา ๑๓๗, ๒๖๗

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		แจ้ง ข้อความ อันเป็น เท็จ แก่ เจ้า พนัก งาน และฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จ ลงในเอกสาร มหาชน หรือ เอกสาร ราชการ หรือกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกด้วย	
๓.	ชายต่างด้าว เข้าเมือง ถูกต้อง ตามกฎ-หมาย เป็นการ ชั่ว คราว ร้องขอ จด ทะเบียน สมรสกับหญิงไทย ถ้าผู้ร้องขอไม่มีหนังสือรับรอง จาก สถานทูต หรือ สถาน กงสุล ของประเทศที่ผู้ร้องขออยู่ในบังคับ นายทะเบียนจะจดทะเบียนสมรสให้ได้หรือไม่ และในกรณีกลับกันถ้าเป็นชายไทยกับหญิงต่างด้าว นายทะเบียน จะจดทะเบียนสมรสให้ได้ หรือไม่	กรณีชายต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว ร้องขอจดทะเบียนสมรสกับหญิงไทย ต้องถือปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๔๑ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑ คือ นายทะเบียนจะต้องดำเนินการด้วย ความละเอียด รอบคอบ เป็นพิเศษที่จะรับจดทะเบียนสมรสให้ โดยตรวจสอบคำร้องและบัตรประจำตัวประชาชนของ	– หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๔๑ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		ผู้ร้อง แล้วสอบสวนปากคำของผู้ร้องไว้โดยละเอียด ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ร้องว่ามีครบถ้วนถูกต้องตามเงื่อนไขแห่งการสมรสในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ หรือไม่ ตรวจสอบหนังสือรับรองของสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของผู้ร้องในประเทศไทย หรือจากองค์การที่รัฐบาลประเทศนั้นมอบหมาย เมื่อได้ดำเนินการตามหนังสือสั่งการดังกล่าว หากปรากฏว่าผู้ร้องขอจดทะเบียน สมรส มีคุณ-สมบัติครบถ้วนถูกต้องตามเงื่อนไขแห่งการสมรส ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนสมรสให้ หากผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสมีคุณ-สมบัติไม่ครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งการสมรส	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		ห้ามมิให้รับจดทะเบียนสมรสให้ นายทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ และนายทะเบียนเขตที่มิได้ ปฏิบัติตาม หนังสือ สั่งการ จะต้องถูกพิจารณาโทษทางวินัย สำหรับกรณีชายไทยร้องขอจดทะเบียนสมรสกับหญิงต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราวนั้น กระทรวงมหาดไทย ไม่ได้มี หนังสือ สั่งการ วางแนวทางปฏิบัติไว้ เพราะเป็นกรณีที่นาน ๆ จะมีครั้ง และไม่กระทบต่อความมั่นคงและเกียรติยศ ชื่อ เสียง ของ ประเทศ ไทย เท่าใด หากผู้ร้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตาม ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ก็ดำเนินการจดทะเบียนให้	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๔.	ชายหญิง ที่ยังไม่ บรรลุ นิติภาวะ มาขอจดทะเบียนสมรส และได้รับความยินยอมจากบิดามารดาแล้ว ต่อมาจะหย่าขาดจากกันทั้งที่ คู่สมรสนั้น ยังมีอายุไม่ ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ยังเป็นผู้เยาว์อยู่เช่นนี้ จะต้องมีบิดามารดามาให้ความยินยอมในการหย่าด้วยหรือไม่	ไม่ต้อง เพราะผู้เยาว์วัยย่อมบรรลุนิติภาวะเมื่อทำการสมรส หากการสมรสนั้นได้ทำตามบทบัญญัติ มาตรา ๑๔๔๘ (ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ มาตรา ๒๐) ฉะนั้น ในกรณีนี้แม้ว่าคู่ที่จะหย่ายังมีอายุไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ก็ตาม คู่ที่จะหย่า ก็สามารถ ร้องขอ จดทะเบียนการหย่าได้โดยไม่ต้องมี บิดา มารดา มาให้ ความยินยอมแต่อย่างใด	– ป.พ.พ. มาตรา ๒๐ และ ๑๔๔๘
๕.	สิทธิเฉพาะตัวของผู้เยาว์ที่จะทำได้โดยลำพังตัวเองมีอะไรบ้าง	โดยปกติผู้เยาว์จะทำนิติกรรมใด ๆ ต้องได้รับความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความ ยิน ยอม ตาม กฎหมาย เสีย ก่อน จึง จะดำเนินการได้ แต่มีข้อยกเว้นบางกรณีที่ผู้เยาว์สามารถ ทำนิติกรรม ได้เองโดย มิต้องได้รับ ความยินยอม ของบุคคล ผู้มีอำนาจให้	– ป.พ.พ. บรรพ ๑ มาตรา ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ และ ๒๕

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		ความยินยอมตามกฎหมาย คือ ทำการใด ๆ หากเป็นการเพื่อให้หลุดพ้นจากหน้าที่อันใดอันหนึ่ง ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการต้องทำเองเฉพาะตัว ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการสมแก่ฐานานุรูปแห่งตน และเป็นการอันจำเป็นเพื่อเลี้ยงชีพตามสมควร เมื่อมีอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ อาจทำพินัยกรรมได้	
๖.	ตามนโยบายของรัฐบาล ห้ามมิให้ข้าราชการแต่งงาน หรืออยู่กิน ฉันสามีภริยากับผู้อพยพ หากข้าราชการผู้นั้นได้แต่งงานโดยจดทะเบียนก่อนที่จะมีนโยบาย และหนังสือสั่งการดังกล่าว ข้าราชการผู้นั้นจะมีความผิดทางวินัยหรือไม่อย่างไร	ในกรณีนี้ ข้าราชการผู้นั้นจะไม่มีความผิดทางวินัยแต่อย่างใด เพราะการสมรสได้มีก่อนที่จะมีนโยบายสั่งห้าม แต่อาจถูกกวดขันหรือเป็นที่เพ่งเล็ง หรือถูกควบคุมเกี่ยวกับพฤติกรรมจากผู้บังคับบัญชา หรืออาจมีการ สับเปลี่ยน หน้าที่ เพื่อความเหมาะสมบางประการ	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๗.	การให้ความยินยอมของบิดามารดาหรือผู้มีอำนาจให้ความยินยอมตามกฎหมายในการจดทะเบียนสมรส กรณีคู่สมรสเป็นผู้เยาว์ จะให้ความยินยอมโดยการทำเป็นหนังสือก็ได้นั้น ขอเรียนถามว่าพยานที่ลงลายมือชื่อในหนังสือแสดงความยินยอมนั้นจะเป็นใครก็ได้ใช่หรือไม่ และพยานดังกล่าวต้องนำไปพบนายทะเบียนด้วยหรือไม่ และหนังสือแสดงความยินยอมนั้นต้องทำต่อหน้าใคร	พยานที่ลงลายมือชื่อในหนังสือแสดงความยินยอมนั้น จะต้องมิใช่เป็นบุคคลซึ่งระบุไว้ในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ คือ บุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ บุคคลวิกลจริต หรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ บุคคลที่หูหนวกหรือเป็นใบ้ หรือตาบอดทั้งสองข้าง และพยานดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องไปพบนายทะเบียน เว้นแต่นายทะเบียนมีข้อสงสัย อาจเรียกมาถามก็ได้ หนังสือแสดงความยินยอมจะต้องระบุชื่อผู้ที่จะสมรสทั้งสองฝ่าย และลงลายมือชื่อผู้มีอำนาจให้ความยินยอมตามกฎหมายไว้ด้วย จากนั้นให้ผู้ร้องนำหนังสือนั้นยื่นต่อนายทะเบียนเพื่อบันทึกลงในทะเบียนการ	– ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ มาตรา ๑๔๕๕ (๒) และ – พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ มาตรา ๑๒ วรรคแรก

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		สมรส หนังสือแสดงความยินยอมทำต่อหน้าพยานซึ่งไม่จำเป็นจะต้องเป็น เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ทำได้	
๘.	ทางปฏิบัติเกี่ยวกับงานทะเบียนราษฎร ทะเบียนครอบครัว และทะเบียนชื่อบุคคล ใน ๔ จังหวัดภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล) ในกรณีการเปลี่ยนชื่อสกุล ตาม สามี ซึ่งได้ สมรส ตาม กฎหมายอิสลาม เจ้าหน้าที่ไม่อาจปฏิบัติได้เพราะไม่มีระเบียบกำหนดไว้ จะมีวิธีการอย่างไร และหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ไม่ยอมรับรู้สิทธิตามกฎหมายอิสลามที่ราษฎรได้รับและขอให้รับรอง เช่น การสมรส การรับรองบุตร เป็นต้น และจะนำไปใช้อ้างสิทธินอกเขต ๔ จังหวัดภาคใต้ จะสามารถดำเนินการได้หรือไม่อย่างไร	การปฏิบัติเกี่ยวกับงานทะเบียนราษฎร ทะเบียนครอบครัว และทะเบียนชื่อบุคคล ใน ๔ จังหวัดภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล) ต้องถือปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบเหมือนกับที่จังหวัดอื่น ๆ เช่น การใช้ชื่อสกุลของหญิงมีสามีตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ จะต้องเป็นสามีภรรยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การสมรสตามหลักศาสนาอิสลาม หากไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๔๕๗ หรือไม่ได้เป็นสามี ภรรยา กันตามประมวลกฎหมาย	– พ.ร.บ. ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๑ – ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๕๗ ๑๔๕๙ ๑๕๖๑

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		แพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๔๕๙ หรือไม่ ได้เป็นสามี ภรรยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย หญิงนั้น ก็ไม่ สามารถ ใช้ชื่อสกุล ของชายที่เป็นสามีโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เว้นแต่จะเป็นกรณีขอใช้ชื่อสกุลร่วม ซึ่งจะต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ การที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่ไม่ยอมรับรู้ถึงสิทธิ ตามหลัก ศาสนา อิสลาม เช่น การที่ฝ่ายชายสามารถมีภรรยาได้ ๔ คน เพราะบุคคลที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นคนไทยหรือคนต่างด้าว ไม่ว่าจะนับถือศาสนาอะไร จะต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายไทยโดยเท่าเทียมกัน การที่ราษฎร ที่นับถือศาสนา อิสลาม จะร้องขอให้รับรองสิทธิตามหลักศาสนาอิสลาม จึงไม่มี	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		หน่วย ราชการใด ที่จะ สามารถ รับรองสิทธิดังกล่าวให้ได้ และไม่สามารถนำไปใช้อ้างได้ไม่ว่าจะในหรือนอกเขต ๔ จังหวัดภาคใต้ สำหรับใน ๔ จังหวัดภาคใต้ ก็ต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายไทยโดยทั่วไปเหมือนกับจังหวัดอื่น ๆ เว้นแต่ในเรื่องการวินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่ง เกี่ยวด้วย เรื่องครอบครัว และมรดกของ อิสลามศาสนิก ของศาลชั้นต้นในจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล ซึ่งอิสลามศาสนิกเป็นทั้งโจทก์ จำเลย หรือเป็นผู้เสนอคำขอในคดีที่ไม่มีข้อพิพาท ให้ใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายอิสลามในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ. ๒๔๘๙ บังคับแทนบทบัญญัติแห่ง ประมวล กฎหมาย แพ่ง และพาณิชย์ ว่าด้วยการนั้น	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		ในกรณี ชายที่ นับถือ ศาสนา อิสลามมี ภรรยา ๔ คน หากต้องการให้เป็นภรรยาที่ชอบด้วยกฎหมาย จะต้องจดทะเบียนสมรสกันโดย ถูกต้อง ตาม ประมวล กฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ และสามารถจดทะเบียนได้เพียงคนเดียวเท่านั้น สำหรับบุตรที่เกิดจากภรรยาที่ไม่ได้ จดทะเบียนสมรส โดยถูกต้องตาม กฎหมาย เป็นบุตร ที่ชอบ ด้วย กฎหมายเฉพาะของมารดาเท่านั้น หากต้องการให้เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายทั้งของบิดาและมารดาของบุตร ก็สามารถดำเนินการจดทะเบียนการรับรองบุตรได้ เมื่อเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายแล้ว บุตรก็มีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดาได้ตามมาตรา ๑๕๖๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๙.	กรณี บุคคล สัญชาติ ไทย จด ทะเบียน สมรสกับผู้อพยพ ซึ่งกรมการปกครองเคย มีหนังสือ สั่งการ มิให้ ทำการ จด ทะเบียนให้ ด้วยเหตุผลเพื่อความมั่นคงของชาติ เมื่อบุคคลดังกล่าว ยืนยันเจตนา ที่จะขอจดทะเบียน สมรสอย่างแน่นอน ขอทราบว่า ทางปฏิบัติ จะให้การ ดำเนินการ ในลักษณะ เหมือนกับ การสมรสของ บุคคลต่างด้าว ที่เข้าเมืองโดย ถูกต้องเป็นการ ชั่วคราว กับ คนไทยใช่หรือ ไม่ หรือผู้ร้องจะต้องยื่นร้องขอต่อศาลเพื่อ ให้ศาลสั่งเป็นราย ๆ	กรณี บุคคล สัญชาติ ไทย ร้อง ขอ จด ทะเบียนสมรสกับผู้อพยพ ต้องถือปฏิบัติ ตามหนังสือกระทรวง มหาดไทย ปกบีด ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๙๙ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕ คือ นายทะเบียนจะ ต้องดำเนินการ ด้วยความ ละเอียด รอบคอบ เป็นพิเศษ ก่อนที่จะรับ จดทะเบียนสมรสให้ โดยให้ตรวจสอบคำร้อง และบัตร ประจำตัว ของผู้ร้อง ตรวจคุณสมบัติของผู้ร้องว่ามี ครบถ้วนตามกฎหมายไทยหรือไม่ สอบสวน ปากคำของผู้ร้องไว้โดยละเอียด และใน กรณี ที่มีเหตุ อันควร สงสัย ว่า ผู้ร้อง จะขาด คุณสมบัติตามเงื่อนไขแห่งการสมรส ก็ให้ นายทะเบียน ยับยั้ง การจด ทะเบียน ไว้ ก่อน โดยอ้างข้อกฎหมาย เมื่อผู้ร้องหาพยานหลัก	- หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๙๙ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕ - หนังสือ ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๓๕ ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๐ - หนังสือ ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๑๐๙๒ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๔

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		ฐานมา พิสูจน์ให้ ปรากฏ ต่อนาย ทะเบียนว่า ผู้ร้องมีคุณสมบัติถูกต้อง ครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งการสมรส ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนสมรสให้ หากผู้ร้องมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนถูกต้องตามเงื่อนไข แห่งการสมรสหรือไม่ สามารถหาพยาน หลักฐานมา พิสูจน์ได้ว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนถูกต้อง ห้ามมิให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนสมรสให้ โดยบันทึกไว้ในคำร้องให้ชัดเจนว่า ไม่อาจรับจดทะเบียน ฯ ให้ได้เพราะเหตุใด สำหรับการ จดทะเบียน สมรส ระหว่างคนไทย ที่เป็นข้าราชการ หรือ พนักงานองค์การของรัฐกับผู้อพยพนั้น คณะรัฐมนตรีมีมติห้ามไว้โดยเด็ดขาด หากฝ่าฝืนถือว่า	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้สั่งการไว้แล้ว ตามหนังสือที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๓๕ ลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๐ และหนังสือ ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๑๐๙๒ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๒๔	
๑๐.	การที่ อำเภอใช้สมุด ทะเบียนสมรสในสำนักทะเบียน ออกไป จดทะเบียน สมรส ให้กับราษฎรในท้องที่ตำบล หมู่บ้าน ตามโครงการ จัด หน่วย บริการ อำเภอ เคลื่อนที่เช่นนี้ การปฏิบัติของนายทะเบียนถูกต้องหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้อง จะให้ดำเนินการอย่างไร	ไม่ถูกต้อง กรณีเช่นนี้ต้องถือปฏิบัติตาม หนังสือ กระทรวง มหาดไทย ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๘๓๖ ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๒๓ และหนังสือ ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๑๘๘ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕ คือ การจดทะเบียน สมรส ที่ออกไป ดำเนินการ ตามโครง การ จัดหน่วย บริการ อำเภอ เคลื่อนที่ ถือว่าเป็นการ จดทะเบียน สมรส นอก สำนัก	– หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๘๓๖ ลงวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๒๓ – หนังสือ ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๑๘๘ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		ทะเบียนในท้องที่ห่างไกล ก่อนที่จะออกไปจด ทะเบียน สมรส จะต้อง ขอ อนุมัติ ผู้ว่าราชการจังหวัดก่อน เมื่อได้รับอนุมัติแล้วจึงจะออกไปดำเนินการ ได้ โดยเก็บค่าธรรมเนียมรายละ ๑ บาท สำหรับสมุดทะเบียนการสมรสให้ใช้อีกเล่มหนึ่งต่างหาก ถือว่าเป็นการจดทะเบียนสมรสอีกกรณีหนึ่ง การออกเลขทะเบียนออกเป็นสองตอน ตอนหน้าเป็นเลขที่ที่ได้รับจดทะเบียนในปีหนึ่ง ๆ ขึ้นปีใหม่ขึ้นหนึ่งใหม่ เลขตอนหลังเป็นเลขที่ที่ได้รับจดทะเบียนในกรณีนั้นทั้งหมดตั้งแต่เริ่มจดทะเบียนเป็นต้นมา โดยให้ขึ้น ๑/๑ ใหม่ และมีอักษร "ท" นำหน้าเลขทะเบียนที่เรียงใหม่ จึงเป็น ท ๑/๑ และเรียงลำดับต่อ ๆ ไป เมื่อได้ดำเนินการเสร็จ	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		แล้ว สำนักทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ จะต้องรายงานจังหวัด และสำนักทะเบียนกลาง ตามแบบรายงานที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด	
๑๑.	คู่สมรสได้จดทะเบียนสมรสเรียบร้อยแล้ว แต่นายทะเบียนมิได้ออกใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) ให้โดยอ้างว่าใบสำคัญการสมรสหมด ให้มารับภายหลัง ต่อมาคู่สมรสประสงค์จะได้ใบสำคัญการสมรส จึงมาร้องขอต่อนายทะเบียน กรณีนี้จะออกใบสำคัญการสมรสย้อนหลังให้ได้หรือไม่ ถ้าออกให้ไม่ได้จะดำเนินการอย่างไร คู่สมรสไม่ต้องการสำเนาทะเบียนการสมรส (คร. ๔)	ออกใบสำคัญการสมรสให้ได้ ถ้าข้อเท็จจริงปรากฏว่าในขณะที่จดทะเบียนสมรสใบสำคัญการสมรสหมด และมีหลักฐานการสมรส ซึ่งปรากฏตามทะเบียนว่าได้มีการจดทะเบียนจริง ในการออกใบสำคัญการสมรสเลขทะเบียนวัน เดือน ปี และนายทะเบียนจะต้องถูกต้องตรงกับในสมุดทะเบียนการสมรส (คร.๒) และเพื่อความรอบคอบสอบปากคำลงใน ปค. ๑๔ เพิ่มเติมไว้ และติดเรื่องรวมไว้กับคำร้องด้วย	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		ข้อควรจำสำหรับสำนักทะเบียน ควรตรวจสอบแบบพิมพ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับงานการทะเบียนเป็นประจำ หากเห็นว่าแบบพิมพ์ใดใกล้จะหมดก็ให้ทำการขอเบิกจากจังหวัดหรือกรมการปกครองเสียแต่เนิ่น ๆ เพื่อป้องกันมิให้เกิดกรณีดังกล่าวนี้ขึ้น	
๑๒.	การบันทึกครั้งที่ ๒ ในทะเบียนสมรสเพื่อแก้ไขรายชื่อตัวชื่อสกุลที่ไม่ถูกต้อง เพื่อให้ถูกต้องตรงกับหลักฐานในทะเบียนบ้านสามารถดำเนินการได้แค่ไหนเพียงใด	ดำเนินการได้โดยถือปฏิบัติตามหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๑๕๔๓๒ ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ คือ นายทะเบียนต้องจดข้อความลงในหน้าบันทึกให้มีรายละเอียดว่า ใครเป็นผู้ร้องขอให้แก้ไขรายการชื่อตัว ชื่อสกุล จากอะไรเป็นอะไร เพื่อให้ถูกต้องตรงกับหลักฐานอะไร แล้วให้ผู้ร้องและนายทะเบียนลงชื่อไว้โดยมิต้องแก้ไขรายการในทะเบียน	– หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๑๕๔๓๒ ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		เดิมแต่อย่างใด เมื่อดำเนินการแล้วนายทะเบียนต้องสำเนาการบันทึกเพิ่มเติมส่งสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง	
๑๓.	การคัดสำเนาทะเบียนการสมรส จะนำ คร. ๓ มาใช้เป็นแบบในการคัดสำเนาให้ได้หรือไม่	ไม่ได้ เพราะระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ไม่ได้กำหนดไว้ และ คร. ๓ (ใบสำคัญการสมรส) ไม่มีสำเนา หากผู้ร้องประสงค์จะได้หลักฐานการสมรสของตนไว้ นายทะเบียนสามารถคัดสำเนาทะเบียนการสมรส (คร. ๔) ให้ได้ โดยเรียกเก็บค่าธรรมเนียมฉบับละ ๑๐ บาท	– ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๑๔.	ราษฎรที่เป็นสามีภรรยากันก่อน ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ ประสงค์จะขอจดทะเบียนการสมรส นายทะเบียนจะดำเนินการให้ได้หรือไม่	ดำเนินการให้ไม่ได้ เพราะชายหญิงที่เป็นสามีภรรยากันก่อน ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ ถือว่าเป็นสามีภรรยากันโดยชอบด้วยกฎหมายโดยมิต้องจดทะเบียนสมรสอีก หากต้องการให้มีหลักฐานเพื่อง่ายต่อการพิสูจน์ก็สามารถดำเนินการยื่นคำร้องขอให้นายทะเบียนบันทึกแสดงฐานะของภริยาได้	– ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้อ ๕๘ ๕๙
๑๕.	ชายหญิงมาร้องขอจดทะเบียนสมรส ปรากฏว่าทั้งสองใช้ชื่อสกุลเดียวกัน สอบถามแล้วได้ความว่ามิได้เป็นพี่น้องหรือญาติกัน จะจดทะเบียนสมรสให้ได้หรือไม่	ได้ ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ชายหญิงไม่ได้เป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมา ไม่ได้เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา (มาตรา ๑๔๕๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙) แต่ทั้งนี้ผู้ร้องขอจดทะเบียนสมรสทั้งสองฝ่ายจะต้องมีคุณสมบัติอื่นครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งการสมรสตามที่กฎหมายกำหนดไว้	– ป.พ.พ. บรรพ ๕ มาตรา ๑๔๕๐ และมาตรา ๑๔๔๘ – ๑๔๕๔

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๑๖.	การบันทึกในทะเบียนสมรส กรณีที่คู่สมรสอยู่กินกันมาก่อนและมีบุตรด้วยกันก่อนที่จะมาขอจดทะเบียนสมรส การบันทึกจะต้องบันทึกไว้หรือไม่ว่า ขณะมาจดทะเบียนมีบุตรด้วยกันมาแล้วกี่คน ใครบ้าง	การบันทึก ตามคำนิยามในพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ บัญญัติไว้ในมาตรา ๓ (๓) ว่า "การจดข้อความลงในทะเบียนเพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์" ดังนั้น การบันทึกข้อเท็จจริงต่างๆ ที่คู่สมรสมีพฤติกรรมก่อนที่จะจดทะเบียนจึงต้องบันทึกไว้โดยละเอียด เพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์	– ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ตอนที่ ๑๐ ข้อ ๖๗ และ ๖๘
๑๗.	ชายไปจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายของประเทศอินเดียกับหญิงต่างด้าวสัญชาติอินเดีย และได้รับอนุญาตให้เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมายเป็นการชั่วคราว จะมีวิธีการอย่างไรที่จะให้กฎหมายไทยยอมรับสถานภาพทางการสมรส หรือจะต้องจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายไทยอีก	เมื่อได้จดทะเบียนสมรสกันถูกต้องตามกฎหมายของประเทศอินเดียแล้ว ก็ไม่ต้องจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายไทยอีก เพราะเมื่อเป็นสามีภรรยากันโดยชอบตามกฎหมายอินเดียแล้ว ก็ถือว่าเป็นสามีภรรยากันโดยชอบตามกฎหมายด้วย หากต้องการให้มีหลักฐานของทางราชการ เพื่อง่ายต่อการ	– ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ มาตรา ๑๔๕๙ – ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้อ ๖๒ ๖๓ และ ๖๔

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		พิสูจน์ ผู้มีส่วนได้เสียสามารถดำเนินการยื่น คำร้องขอ ให้นาย ทะเบียน บันทึก ฐานะแห่งครอบครัวได้	
๑๘.	คู่สมรสเป็นใบ้ทั้งคู่และไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้เพียงแต่ลงชื่อได้เท่านั้น ได้ให้บิดามารดาทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงมายื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียนแทน กรณีนี้นายทะเบียนจะรับจดทะเบียนให้ได้หรือไม่	นายทะเบียนจะรับจดทะเบียนให้ไม่ได้ เพราะคู่สมรสมิได้เป็นผู้ยื่นคำร้องด้วยตนเอง ตามมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ และระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้อ ๑๓ หากผู้ร้องได้มายื่นคำร้องด้วยตนเอง และนายทะเบียนสามารถแจ้งให้ผู้ร้องทราบ หรือเข้าในข้อซักถามหรือสื่อความหมายกันรู้เรื่อง ก็สามารถรับจดทะเบียนให้ได้ แต่ทั้งนี้ผู้ร้องต้องมีคุณสมบัติครบตามเงื่อนไข แห่งการ สมรส ตามที่กฎหมายกำหนดไว้	– หนังสือ ที่ มท ๐๓๑๓/๑๘๔๖ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๒๑

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๑๙.	บุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมจะจดทะเบียนสมรสกันได้หรือไม่ หากจดทะเบียนได้จะลงรายการในช่องบิดามารดาและช่องอื่น ๆ อย่างไร	กรณีนี้แยกพิจารณาได้เป็น ๒ ประเด็น คือ ๑. กรณี ที่ชาย หญิง ที่เป็น บุตรบุญธรรมเป็นญาติสืบสาย โลหิต โดยตรง ขึ้นไป คือ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ทวด หรือญาติสืบสายโลหิตโดยตรงลงมา คือ ลูกหลานเหลน หรือเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา จะทำการสมรสไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าว ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงถึงว่าจะเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ (ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ มาตรา ๑๔๕๐) ๒. กรณี ที่ชายหญิง ที่เป็น บุตร บุญธรรม ไม่ได้เป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมา หรือเป็นพี่น้องกันดังกล่าว	– ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ มาตรา ๑๔๕๐

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		แล้วในข้อ ๑ หากมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งการสมรส ก็สามารถจดทะเบียนสมรสได้ สำหรับการลงรายการในช่องบิดามารดา หรือกรอกชื่อบิดามารดาผู้ให้กำเนิดบุตรบุญธรรม ส่วนรายการช่องอื่น ๆ ก็กรอกเหมือนกับกรณีทั่วไป	
๒๐.	ชายหญิงยังไม่บรรลุนิติภาวะและมีบุตรด้วยกันแล้ว ประสงค์จะจดทะเบียนสมรสต้องได้รับความยินยอมหรือไม่	การเป็นสามีภรรยาโดยพฤตินัย ไม่เป็นผลให้ผู้เยาว์นั้นบรรลุนิติภาวะ ถึงแม้จะมีบุตรด้วยกันแล้วก็ตาม เพราะการบรรลุนิติภาวะมี ๒ กรณี คือ อายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ กับได้ทำการสมรสตามกฎหมาย หาก ภายหลัง ประสงค์ จะจด ทะเบียน สมรส ก่อนบรรลุนิติภาวะ ต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองเสียก่อน จึงจะจดทะเบียนสมรสได้	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๙ ๒๐ ๑๔๕๔ ๑๔๓๖ ๑๕๐๔

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๒๑.	หญิงที่ใช้คำนำหน้านามเป็น "นาง" แต่ชื่อสกุลยังใช้ของตนเอง จะมาขอจดทะเบียนสมรสกับสามีซึ่งอยู่กินกันมาแล้ว และมีบุตรด้วยกันได้หรือไม่ บางอำเภอไม่ยอมรับจดทะเบียนสมรสให้	ในการจดทะเบียนสมรส หากตามหลักฐานเอกสารราชการที่ผู้ร้องนำมาแสดงใช้คำนำหน้านามว่า "นาง" หรือหากข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีบุตรมาแล้ว ก่อนที่นายทะเบียนจะรับจดทะเบียนให้ จะต้องตรวจสอบให้แน่ชัดว่า มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งการสมรสในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ (พ.ศ. ๒๕๑๙) คือ ไม่มีคู่สมรสอื่นอยู่ก่อน หญิงที่สามีตายหรือการสมรสสิ้นสุดลงด้วยประการอื่นแล้ว ให้บันทึกในหน้าบันทึกให้ชัดเจน	- ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ มาตรา ๑๔๕๒ และมาตรา ๑๔๕๓ - หนังสือ ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๒๑๓ ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗
๒๒.	ชายหญิงมาขอจดทะเบียนสมรส ข้อเท็จจริงปรากฏว่าทั้งคู่อยู่กินกันฉันสามีภรรยากันมานานแล้ว โดยฝ่ายหญิงใช้คำนำหน้านามว่า "นาง" และใช้ชื่อสกุลของ	ให้บันทึกใน คร. ๒ ตามหลักฐานในรายการทะเบียนบ้าน ทั้งนี้ เพราะเอกสารการทะเบียนครอบครัวเป็นเอกสารที่แสดงฐานะความสัมพันธ์ในครอบครัวซึ่งเป็นการ	- หนังสือ ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๒๑๓ ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๗

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
	ฝ่ายชาย ช่วยแนะนำขั้นตอนบันทึกใน คร. ๒ ที่ถูกต้องควรทำอย่างไร	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยาและบิดามารดากับบุตร ไม่ได้เป็นเอกสารที่มุ่งแสดงสถานภาพของบุคคลแต่อย่างใด	
๒๓.	กรณีบิดามารดาของผู้เยาว์เสียชีวิตแล้ว จะต้องให้ผู้ปกครองของผู้เยาว์มาให้ความยินยอม ในเรื่อง ของ การจด ทะเบียน ครอบครัวทุกประเภท ผู้ปกครองของผู้เยาว์หมายถึงใครบ้าง	ป.พ.พ. ม. ๑๕๘๗ บัญญัติว่า "บุคคลที่บรรลุนิติภาวะ แล้ว อาจถูก ตั้งเป็น ผู้ปกครองได้ เว้นแต่ ๑. ผู้ซึ่ง ศาล สั่งว่า เป็น คน ไร้ ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ ๒. ผู้ซึ่งเป็นบุคคลล้มละลาย ๓. ผู้ซึ่ง ไม่ เหมาะสม ที่จะปกครองผู้เยาว์หรือทรัพย์ของผู้เยาว์ ๔. ผู้ซึ่ง มีหรือ เคยมีคดี ในศาล กับผู้เยาว์ ผู้บุพการี หรือพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมแต่บิดาหรือมารดากับผู้เยาว์	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๘๗ และ ๑๕๙๒

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		๕. ผู้ซึ่งบิดาหรือมารดา ที่ตาย ทีหลัง ได้ระบุชื่อห้ามไว้มิให้เป็นผู้ปกครอง และ ม. ๑๕๙๒ บัญญัติว่า "ผู้ปกครองมีได้คราวหนึ่งเพียงคนเดียว แต่ในกรณีที่มีเหตุผลสมควร ศาล อาจ ตั้งผู้ ปกครอง หลาย คน ให้ไว้เฉพาะคนหนึ่ง ๆ ก็ได้" – ผู้ปกครองมี ๒ กรณี คือ ๑. ศาลแต่งตั้ง ๒. บิดา หรือ มารดา ที่ตาย ทีหลังทำพินัยกรรมตั้งไว้ (ป.พ.พ. ๑๕๘๖)	
๒๔.	ในกรณีที่ตามทะเบียนบ้านลงไว้ว่า "นาง....." จดทะเบียนสมรสกับ "นาย....." เมื่อสอบถามปรากฏว่ายังไม่เคยสมรสกับผู้ใดมาก่อน อยากทราบว่าใน คร. ๓ ควรจะลง น.ส. หรือ นาง เพราะในทะเบียนบ้านลงไว้เป็นนาง	ตอบคล้าย ๆ ข้อ ๒๑ คือให้ลงรายการตามหลักฐานทะเบียนบ้าน แต่ถ้าต้องการให้ถูกต้องตามข้อเท็จจริง ควรแนะนำให้แก้ไขรายการในทะเบียนก่อน เมื่อจดทะเบียนสมรสแล้วจึงแก้ไขใหม่	– หนังสือ ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๒๑๒ ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๙

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๒๕.	คู่สมรส ทั้ง สอง ฝ่าย มีคุณ สมบัติครบถ้วน เงื่อนไขแห่ง ป.พ.พ. บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ ฝ่ายชายบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่ฝ่ายหญิงยังไม่บรรลุนิติภาวะ บิดามารดาถึงแก่กรรมอยู่ในอุปการะเลี้ยงดูของยาย มีความประสงค์จะขอจดทะเบียนสมรสกันตามระเบียบจะต้องให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองมาให้ความยินยอมยายเป็นเพียงผู้เลี้ยงดูเท่านั้น จะถือเป็นผู้ปกครองได้หรือไม่ ถ้าไม่ได้จะมีวิธีปฏิบัติอย่างไร	ป.พ.พ. ม. ๑๕๘๕ บัญญัติว่า "บุคคลที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ และไม่มีบิดามารดา หรือบิดามารดาถูกถอดถอนอำนาจปกครองเสียแล้วนั้น จะจัดให้มีผู้ปกครองขึ้นในระหว่างที่เป็นผู้เยาว์ก็ได้" การตั้งผู้ปกครองมี ๒ วิธี คือ ศาลตั้ง และบิดามารดาผู้ที่ตายที่หลังตั้งโดยพินัยกรรม ในกรณีนี้ญาติของผู้เยาว์หรืออัยการร้องขอให้ศาลตั้งก็ได้ ขอตั้งยายเป็นผู้ปกครอง แล้วจึงให้ความยินยอมในการจดทะเบียนสมรส	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๘๕ ๑๕๘๖
๒๖.	การสมรสก่อน ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ นั้น ทำไมกรมที่ดินต้องการหลักฐานรับรองให้อำเภอสอบสวนทั้งที่คู่สมรสทั้งสองฝ่ายอยู่กินฉันสามีภรรยากันก่อน ๑ ตุลาคม ๒๔๗๘ แล้ว จึงขอหารือแนวทางปฏิบัติ	พ.ร.บ. ให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่ง ป.พ.พ. ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๑๙ ม. ๔ บัญญัติว่า "บทบัญญัติ บรรพ ๕ แห่ง ป.พ.พ. ที่ได้ทำการตรวจชำระใหม่ ท้าย พ.ร.บ. นี้ ไม่กระทบกระเทือนถึงบทบัญญัติ	– ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้อ ๕๙

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		มาตรา ๔ และมาตรา ๕ แห่ง ป.พ.พ. พ.ศ. ๒๔๗๘" และ พ.ร.บ. ให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๕ แห่ง ป.พ.พ. พ.ศ. ๒๕๗๗ ม. ๕ บัญญัติว่า "ฐานะของภริยาก่อนใช้ประมวลกฎหมายบรรพนี้ อาจพิสูจน์ได้โดยบันทึกในทะเบียนตามแบบที่กฎหมายกำหนดไว้" ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้อ ๕๙ กำหนดไว้ว่า "เมื่อนายทะเบียนได้พิจารณาคำร้องขอบันทึกฐานะภริยาเห็นเป็นการถูกต้องแล้ว ให้รับบันทึกให้โดยใช้ทะเบียนแบบ ครร. ๒๐" เมื่อบันทึกใน ครร. ๒๐ แล้ว ก็สำเนา ครร. ๒๑ มอบให้สามี ภรรยา คู่นั้นไป แสดงความเป็นสามีภรรยา โดยชอบด้วยกฎหมาย ต่อกรมที่ดินต่อไป นายทะเบียนจะรับจดทะเบียนสมรสตาม ป.พ.พ. ฉบับใหม่ไม่ได้	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๒๗.	คนใบ้จดทะเบียนสมรสได้หรือไม่	ถ้าคนใบ้นั้นมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด และสามารถสื่อความหมายกับนายทะเบียนได้เข้าใจแล้วก็สามารถจดทะเบียนสมรสได้	– หนังสือ ที่ มท ๐๓๑๓/๑๘๔๖ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๒๑
๒๘.	ชายหญิงบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่เป็นญาติลูกพี่ลูกน้องกัน จะจดทะเบียนสมรสกันได้หรือไม่	ป.พ.พ. ม. ๑๔๕๐ บัญญัติว่า "ชายหญิงซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาก็ดี จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติดังกล่าวนี้ให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงถึงว่าจะเป็น ญาติ โดย ชอบ ด้วย กฎหมาย หรือ ไม่" ปัญหานี้นายทะเบียนจึงรับจดทะเบียนให้ได้ เพราะไม่ต้องห้ามตาม ป.พ.พ. ม. ๑๔๕๐	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๕๐

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๒๙.	ในกรณีที่หญิงอายุ ๑๕ ปี มีบุตรแล้ว มาร้อง ขอจด ทะเบียน สมรส จะได้ หรือ ไม่ หรือจะให้ปฏิบัติอย่างไร	ป.พ.พ. ม. ๑๔๔๘ บัญญัติว่า "การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชายหญิงมีอายุครบ ๑๗ บีบริบูรณ์แล้ว แต่ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจ อนุญาต ให้ ทำ การ สมรส ก่อน นั้น ก็ได้" ควรแนะนำให้ไปร้องขอต่อศาลอนุญาตจดทะเบียนสมรสเสียก่อน แล้วจึงมาดำเนินการจดทะเบียนสมรส	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๔๘
๓๐.	กรณี ที่ชาย ต่างด้าวมา ขอจด ทะเบียน สมรสกับหญิงไทย จะต้องมีหนังสือรับรองจากสถานทูตของประเทศนั้น ๆ ในทางปฏิบัติอำเภอจะทราบได้อย่างไรว่าหนังสือรับรองนั้น ๆ เป็นของปลอม ในทางปฏิบัติควรมีแบบตัวอย่างหนังสือรับรองของสถานทูตนั้น ๆ ให้อำเภอดู หรือจะให้อำเภอ	กระทรวงมหาดไทย โดยกรม การปกครอง มิได้กำหนดแบบของหนังสือรับรองเอาไว้ เพราะเป็นสิทธิของแต่ละสถานทูตหรือกงสุลนั้น ๆ กำหนดแต่เพียงให้ในหนังสือรับรองนั้น มีข้อความสาระตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๔๑ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม	– หนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๗๔๑ ลงวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
	ปฏิเสธในการร้อง ขอจด ทะเบียน เนื่องจากพิจารณาเห็น แล้ว ว่าถ้า ปฏิบัติ ผิด พลาดไป อาจมีความผิดทางวินัย	๒๕๒๑ ส่วนกรณีที่อำเภอสงสัยว่าจะเป็นหนังสือรับรองปลอมหรือไม่อย่างไรนั้นก็ขอให้อำเภอรับคำร้องไว้ก่อน โดยยังไม่จดทะเบียนให้ ให้หมายเหตุด้านหลังคำร้องว่าอยู่ระหว่างการตรวจสอบคุณสมบัติผู้ร้องว่าถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ แล้วส่งเรื่องผ่านจังหวัดให้กระทรวงมหาดไทยส่งไปให้กระทรวงการต่างประเทศติดต่อสอบถามที่ยังสถานทูตประเทศนั้น ๆ ผลเป็นอย่างไรจึงค่อยดำเนินการไป	
๓๑.	คนแขนด้วนถึงข้อศอกทั้งสองข้างจะจดทะเบียนสมรสได้หรือไม่	ถ้าคนแขนด้วนทั้งสองข้าง มีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไข แห่งการ สมรสในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕	– ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้อ ๑๒

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		พ.ศ. ๒๕๑๙ นายทะเบียนก็สามารถรับจดทะเบียนสมรสให้ได้ สำหรับการลงลายมือชื่อในคำร้องและสมุดทะเบียนการสมรสนั้น ให้นายทะเบียนบันทึกเหตุขัดข้องไว้ในช่องลายมือชื่อนั้น	
๓๒.	**ทะเบียนการหย่า** ชายหญิงจดทะเบียนสมรสแล้วต่อมาประสงค์จะขอหย่า แต่ปรากฏว่าใบสำคัญการสมรส (คร. ๓) หาย คงมีแต่สำเนาทะเบียนสมรสมาแสดง จะต้องบันทึกลงในสมุดทะเบียนการหย่าหรือไม่ อย่างไร	พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ ม. ๓ (๓) บัญญัติว่า "การบันทึก" หมายความว่า การจดข้อความลงในทะเบียน เพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์ฉะนั้น สิ่งใดก็ตามซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น นายทะเบียนควรบันทึกไว้ทั้งหมด เพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์ในวันข้างหน้า	– พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ ม. ๓ (๓)

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๓๓.	ขอทราบนโยบายของทางราชการ เมื่อมีผู้มาร้องขอจดทะเบียนหย่าจะจดทะเบียนหย่าให้ได้เลยในทันที โดยถือหลักอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ต้องชลอการหย่าไว้พลางก่อน	เรื่องนี้ยังไม่เคยมีหนังสือสั่งการให้ชลอหรือยับยั้งการจดทะเบียนหย่า มีแต่ให้ชลอหรือยับยั้งการจดทะเบียนสมรสให้แก่คนต่างด้าวเข้าเมืองไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และคนต่างด้าวที่เข้าเมืองชั่วคราว คือ หนังสือกระทรวงมหาดไทย ปกบิด ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๙๙ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕ แต่การที่นายทะเบียนพยายามไกล่เกลี่ยให้ผู้ประสงค์จะหย่าคืนดีกัน แล้วล้มเลิกเจตนาที่จะหย่าขาดจากกัน นับว่าเป็นการสร้างบุญกุศลให้แก่ครอบครัวของเขาที่ไม่ต้องแตกแยกจากกัน หากสุดวิสัยที่จะไกล่เกลี่ยได้ ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนหย่าให้	– หนังสือ กระทรวง มหาดไทย ปกบิด ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๙๙ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๒๕

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๓๔.	การหย่าต่างสำนักทะเบียน จะมีวิธีการปฏิบัติอย่างไร ขอให้ชี้แจงในรายละเอียดเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานต่อไป	การจดทะเบียนการหย่าต่างสำนักทะเบียน ต้องถือปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ ๑๑๐๓๑/๒๔๙๘ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๔๙๘ และหนังสือ ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๙๘๘ ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๒๕ คือ ๑. เมื่อมีผู้มายื่นคำร้องขอจดทะเบียนหย่าต่างสำนักทะเบียนให้ผู้ยื่นคำร้องกรอกรายการของตนฝ่ายเดียวในคำร้องให้ครบถ้วนและลงลายมือชื่อ ฝ่ายที่ไม่มาให้กรอกรายการแต่เพียงชื่อตัวและชื่อสกุลแล้ว ให้นายทะเบียนลงลายมือชื่อและ วัน เดือน ปี ที่รับคำร้องและวงเล็บว่า "ต่างสำนักทะเบียน" ท้ายหัวข้อ "คำร้องขอจดทะเบียนการหย่า" ๒. นายทะเบียนตรวจสอบหลักฐานการสมรส และหนังสือหย่าพร้อมกับสอบ	– หนังสือ กระทรวง มหาดไทย ที่ ๑๑๐๓๑/๒๔๙๘ ลงวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๔๙๘ – หนังสือ ที่ มท ๐๓๑๓/ว๙๘๘ ลงวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๒๕

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		สวนปากคำผู้ร้องไว้ใน ปค. ๑๔ ว่าอีกฝ่ายหนึ่ง จะยื่นคำร้องที่สำนักทะเบียนใด และปัจจุบันมีภูมิลำเนาอยู่ที่ไหน จากนั้นให้นายทะเบียนกรอกรายการของผู้ร้องฝ่ายเดียวลงในสมุดทะเบียนการหย่า ซึ่งใช้อีกเล่มหนึ่งต่างหาก และให้ผู้ร้องลงลายมือชื่อไว้ฝ่ายเดียว และพยานลงลายมือชื่อให้ครบถ้วน พร้อม ทั้งนาย ทะเบียน ลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่ได้ รับจดทะเบียนการหย่าฝ่ายเดียวไว้ส่วนเลขทะเบียนยังไม่ต้องออก และวงเล็บว่า "ต่างสำนักทะเบียน" ท้ายหัวข้อ "ทะเบียนการหย่า" ๓. ให้ นายทะเบียน ส่งสำเนา คำร้องขอจดทะเบียนการหย่า สำเนาทะเบียนการหย่า สำเนาหนังสือหย่า และหลักฐานการ	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		สมรสไป ยังสำนักทะเบียนที่ อีกฝ่าย หนึ่งจะยื่น คำร้อง เพื่อ ตรวจสอบ หนังสือ หย่า หาก สำนักทะเบียนใดได้ แจ้งจากผู้ร้องว่าอีกฝ่าย หนึ่งจะเป็นผู้ยื่น ก็ให้นายทะเบียนที่ไม่ได้ รับหนังสือหย่าบันทึกไว้ หลังคำร้องว่าหนังสือหย่าตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๕๑๔ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ อีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ยื่น และให้ผู้ร้องลงลายมือชื่อกำกับไว้ ๔. เมื่อนายทะเบียนทั้งสองแห่งต่างได้รับเอกสารหลักฐานต่างๆซึ่งกันและกันแล้ว ให้นายทะเบียนแต่ละแห่งตรวจสอบว่าหลักฐานที่ได้ รับจากสำนักทะเบียนอีกแห่งหนึ่งนั้นถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบหรือไม่ ถ้าไม่ ถูกต้องให้ ทักท้วงและดำเนินการให้	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		ถูกต้องเมื่อเห็นว่าถูกต้องแล้วให้นายทะเบียนแต่ละแห่ง กรอกรายการของคู่กรณีที่ไม่ได้มาร้องขอจด ทะเบียนลงใน คำร้อง และทะเบียนการหย่าให้ครบถ้วน ส่วนในช่องลายมือชื่อ ของฝ่ายที่ไม่ได้ มายื่นคำร้องให้ ลงว่า "ผู้ร้องได้ลงลายมือชื่อไว้ที่สำนักทะเบียน.." (ชื่อสำนักทะเบียนที่ผู้ ร้องไปยื่นคำร้องและจดทะเบียนไว้) ๕.* การ บันทึกทะเบียน การหย่าต่างสำนักทะเบียน ถ้าเรื่องที่จะให้บันทึกเป็นกรณีที่จะต้องมีการตกลงกันระหว่างคู่ กรณี นายทะเบียนไม่ต้องบันทึก ถึงแม้ว่าผู้ร้องจะแจ้งว่าได้ตกลงกันแล้วก็ตาม เพราะนายทะเบียนไม่อาจทราบได้ว่าแต่ละฝ่ายจะมีการการขัดแย้งกันหรือไม่	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		๖. ให้นายทะเบียนที่จดทะเบียนการหย่าแห่งที่สองเป็นผู้ออกเลขทะเบียนและใบสำคัญการหย่า โดยออกเลขทะเบียนเป็นอีกกรณีหนึ่ง แยกต่างหากจากเลขทะเบียนที่จดทะเบียนการหย่าในสำนักทะเบียนเดียวกัน และให้ส่งใบสำคัญการหย่าอีกฉบับหนึ่งให้สำนักทะเบียนแห่งที่หนึ่งเพื่อส่งให้ผู้ร้องอีกฝ่ายหนึ่ง ๗. ให้สำนักทะเบียนที่จดทะเบียนการหย่าแห่งที่สองส่งสำเนาทะเบียนการหย่าให้สำนักทะเบียนกลาง และหากคู่หย่าได้จดทะเบียนสมรสกันที่สำนักทะเบียนแห่งอื่น ก็ให้ส่งสำเนาทะเบียนการหย่าอีกฉบับหนึ่ง ให้สำนักทะเบียนที่ได้รับจดทะเบียนสมรสเพื่อบันทึกการหย่าในทะเบียนการสมรสของบุคคลดังกล่าว	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		การจดทะเบียนการหย่า ต่างสำนักทะเบียนจะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายก็ต่อเมื่อคู่หย่าอีกฝ่าย หนึ่งได้ จดทะเบียน การหย่า ณ สำนักทะเบียนแห่งที่สองเรียบร้อยแล้ว	
๓๕.	จะจดทะเบียนหย่าได้ อย่างไรถ้าสามีถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำ	การหย่าโดย ความยินยอมของคู่สมรสจะ กระทำได้ ต่อเมื่อคู่ สมรสได้ ร้องขอจดทะเบียนการหย่าต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียน โดยมีหนังสือหย่าซึ่งมีพยานลงลายมือชื่ออย่างน้อย ๒ คน ไปแสดงด้วย ดังนั้นกรณีนี้จะจดทะเบียนการหย่าได้ ต่อเมื่อผู้บัญชาการเรือนจำอนุญาตให้ สามีออกจากเรือนจำมาร้องขอจดทะเบียนการหย่าต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียน หรือไม่ก็ต้องร้องขอหย่าต่อศาล	– พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ มาตรา ๑๘ – หนังสือ ที่ มท ๐๓๑๓/๒๒๗๖ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๒๑ – ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๑๖

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๓๖.	กรณีศาลพิพากษาให้หย่า โดยท้ายคำพิพากษาได้กำหนดให้ไปจดทะเบียนการหย่าที่สำนักทะเบียน ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตาม ให้ถือเอาคำพิพากษาของศาลแทนการแสดงเจตนาของฝ่ายที่ไม่ไปจดทะเบียน วิธีปฏิบัติจะดำเนินการอย่างไร	เมื่อคู่หย่าได้มายื่นคำร้องขอจดทะเบียนการหย่าพร้อมกับแสดงหลักฐานการพิพากษาของศาล ก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนการหย่าให้ โดยให้บันทึกในหน้าบันทึกทะเบียนหย่าไว้ให้ชัดเจน ถึงเหตุแห่งการร้องขอและคำพิพากษาของศาลว่า ศาลใดเลขคดีที่เท่าใด พิพากษาเมื่อวันที่เท่าไร สำหรับในช่องลายมือชื่อของผู้ร้องขอจดทะเบียน ก็ให้ผู้ร้องลงลายมือชื่อไว้ด้วย ในกรณีที่คู่หย่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มา ให้นายทะเบียนระบุไว้ในช่องลายมือชื่อของผู้นั้น และบันทึกในหน้าบันทึกทะเบียนหย่าไว้ให้ชัดเจนว่าผู้นั้นไม่มา และตามคำพิพากษาของศาลใด เลขคดีที่เท่าใด ลงวันเดือนปีใด กำหนดให้ถือเอาคำพิพากษา	– พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ มาตรา ๑๖ – ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้อ ๓๒-๓๓

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		ของศาลแทนการแสดงเจตนาของฝ่ายที่ไม่ไปจดทะเบียน	
๓๗.	กรณีปลัดอำเภอทำหน้าที่เป็นนายทะเบียน (รักษาราชการแทนนายอำเภอ) ประสงค์ที่จะขอจดทะเบียนการหย่าให้กับตัวเอง จะดำเนินการได้หรือไม่ และหากดำเนินการได้จะมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายหรือไม่	ดำเนินการได้ แต่โดยมารยาทไม่ควรดำเนินการด้วยตนเองเพราะจะเป็นที่ครหาได้ ควรให้นายอำเภอซึ่งเป็นนายทะเบียนจดทะเบียนการหย่าให้	
๓๘.	สำเนาทะเบียนการหย่า สำนักทะเบียนแห่งใดเป็นผู้ส่งไปยังสำนักทะเบียนกลางตามระเบียบฯ (ทุกวันที่ ๕ ของเดือน)	ในการส่งสำเนาทะเบียนครอบครัวทุกประเภทไปยังสำนักทะเบียนกลางนั้น ให้สำนักทะเบียนที่รับจดทะเบียนเป็นผู้คัดสำเนา ทร. ส่งไป สำหรับการหย่าต่างสำนักทะเบียน สำนักทะเบียนที่จดทะเบียนการหย่าแห่งที่สอง ซึ่งออกเลขทะเบียนและใบสำคัญการหย่าเป็นผู้สำเนา	– ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้อ ๗

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๓๙.	กรณีที่ชายหญิงจดทะเบียนการสมรสกันแล้ว แต่ต่อมาฝ่ายชายได้ออกบวชเป็นพระภิกษุไม่ยอมสึก ภริยาต้องการให้สามี (พระภิกษุ) อย่าขาดจากกันจะดำเนินการได้หรือไม่ อย่างไร	การที่สามีไปบวชเป็นพระภิกษุไม่เป็นเหตุให้ขาดจากการสมรส เพราะในเรื่องการสิ้นสุดแห่งการสมรส ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๐๑ ได้บัญญัติไว้ว่า "การสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย การหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน" ฉะนั้นกรณีนี้ต้องการจะหย่าขาดจากการเป็นสามีภรรยากัน ก็สามารถกระทำได้ ๒ วิธี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๕๑๔ คือ ๑. หย่าโดยความยินยอมของทั้งสองฝ่าย ๒. หย่าโดยคำพิพากษาของศาล การหย่าโดยความยินยอม จะสมบูรณ์ต่อเมื่อสามีภรรยาได้จดทะเบียนการหย่าแล้ว	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๕๓, ๑๕๐๑, ๑๕๑๔, ๑๕๑๕, ๑๕๖๕ – หนังสือ สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๑๓/๑๔๘๑ ลงวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๒๒

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๕๑๕ ซึ่งการจดทะเบียนการหย่าโดยความยินยอม สามีภรรยาที่ต้องการหย่าไปยื่นคำร้องขอจดทะเบียนการหย่าพร้อมหนังสือหย่า ณ ที่สำนักทะเบียน แล้วนายทะเบียน จะดำเนินการจดทะเบียนหย่าให้ การเป็นพระภิกษุมิได้มีกฎหมาย หรือข้อบัญญัติทางศาสนาห้ามมิให้จดทะเบียนการหย่า การหย่าโดยคำพิพากษาของศาล หากการหย่าโดยความยินยอมไม่อาจกระทำได้ เพราะฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอม ฝ่ายที่ต้องการหย่าจะต้องร้องขอต่อศาลโดยอ้างเหตุผ้อง หย่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๑๖ เมื่อได้หย่าขาดจากกันแล้ว ฝ่ายหญิงจะทำการจดทะเบียนสมรสกับสามีใหม่ก็ได้	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		ต่อเมื่อการหย่าขาดได้ผ่านพ้นไปแล้วไม่น้อยกว่า ๓๑๐ วัน เว้นแต่คลอดบุตรแล้วในระหว่างนั้น หรือมีใบรับรองแพทย์ประกาศนียบัตร หรือ ปริญญา ซึ่งเป็นผู้ประกอบการรักษาโรคในสาขาเวชกรรมได้ตามกฎหมายว่ามิได้มีครรภ์ หรือมีคำสั่งของศาลให้สมรสได้ ตามมาตรา ๑๔๕๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	
๔๐.	ปัจจุบันนี้ มักจะมีการขอหย่าการเมืองคือมีเจตนาอื่น ๆ แอบแฝง เช่น กำลังจะล้มละลายหรือว่าเป็นหนี้สินล้นพ้นตัว หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกำลังจะถูกฟ้อง มาขอจดทะเบียนหย่า นายทะเบียนจะจดให้ได้หรือไม่	ในเรื่องการหย่าโดยความยินยอม มีหลักการที่สำคัญว่า เมื่อคู่สมรสที่ต้องการจะหย่าได้ มายื่นคำร้องขอจดทะเบียน การ หย่า พร้อมทั้งหนังสือหย่าแล้ว นายทะเบียนจะต้องจดทะเบียนการหย่าให้	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๓๕

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		กรณีนี้ เมื่อคู่สมรสต้องการจดทะเบียนการหย่าโดยได้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนการหย่า พร้อมหนังสือหย่าที่ได้กรอกรายการครบถ้วนถูกต้องแล้ว นายทะเบียนจะต้องจดทะเบียนการหย่าให้ แม้ว่าผู้ที่จะหย่ามีเจตนาอื่นแอบแฝงก็ตาม นายทะเบียนครอบครัวไม่มีอำนาจที่จะไม่ รับจดทะเบียนเพราะผู้ที่จะหย่ามีสิทธิตามกฎหมายที่จะทำได้ และตามกฎหมาย นายทะเบียนครอบครัวไม่มีอำนาจที่จะใช้ ดุลยพินิจว่า จะจด หรือไม่จด ถ้าผู้ ร้องมี คุณสมบัติ ถูกต้อง ครบ ถ้วน ตามกฎหมายแล้ว นายทะเบียนจะต้องรับจดทะ-เบียนให้ จะปฏิเสธไม่รับจดให้ไม่ได้ เว้นแต่ผู้ร้องขาดคุณสมบัติหรือขัดต่อกฎหมาย สำหรับ การคุ้ม ครองสิทธิ ของ บุคคลภายนอก กรณีที่การสมรสสิ้นสุดลง (ตาย	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		หรือหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๓๕ ว่า "เมื่อการสมรสสิ้นสุดลง ให้แบ่งความรับผิดชอบในหน้าที่จะต้องรับผิดด้วยกันตามส่วนเท่ากัน"	
๔๑.	กรณีคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่าและได้บันทึกการหย่าไว้ว่า บุตรให้อยู่ในความปกครองของมารดา และมารดาเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูแต่ต่อมาภายหลังบิดาประสงค์จะขอเปลี่ยนแปลงโดยขอให้ตนเป็นผู้ปกครองและอุปการะเลี้ยงดูเช่นนี้ ดำเนินการได้หรือไม่ หากดำเนินการได้ใช้วิธีการบันทึกครั้งที่ ๒ ใช่หรือไม่	นายทะเบียนไม่มีอำนาจที่จะดำเนินการบันทึกแก้ไขเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขหรือข้อตกลงการหย่าให้กับคู่หย่าได้ เพราะสิทธิหน้าที่และความสัมพันธ์ของคู่สมรสได้สิ้นสุดลงแล้ว เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาลให้แก้ไขเปลี่ยนแปลง	- หนังสือ ที่ มท ๐๓๑๓/๑๕๙๑ ลงวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๒๐

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๔๒.	สามีภริยามาร้องขอจดทะเบียนการหย่า แต่ฝ่ายหญิงเป็นบุคคลเสมือนไร้ความสามารถ ซึ่งมีผู้พิทักษ์ มาให้ ความยินยอมในการหย่า ในกรณีนี้จะรับจดทะเบียนการหย่าให้ได้หรือไม่	การจดทะเบียนการหย่าด้วยความยินยอมมีเงื่อนไขที่สำคัญ คือ ผู้ที่จะหย่าจะต้องยื่นคำร้องขอจดทะเบียนด้วยตนเอง พร้อมทั้งจะต้องยื่นหนังสือหย่า ซึ่งมีพยานลงลายมือชื่อรับรองอย่างน้อยสองคน ดังนั้นในกรณีนี้หากสามีภรรยามายื่นคำร้องขอจดทะเบียนการหย่า พร้อมทั้งหนังสือหย่าแล้ว นายทะเบียนก็สามารถดำเนินการจดทะเบียนการหย่าให้ได้ แม้ว่าฝ่ายหญิงเป็นบุคคลเสมือนไร้ความสามารถก็ไม่ต้องให้ผู้พิทักษ์มาให้ความยินยอม เพราะการหย่าเป็นเรื่องเฉพาะตัวของคู่สมรส และตามมาตรา ๓๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ พ.ศ.๒๕๑๙ บัญญัติไว้ให้บุคคลผู้เสมือนไร้ความสามารถต้องได้รับความยินยอมของผู้	– ป.พ.พ. มาตรา ๓๕

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		พิทักษ์ก่อน แล้วจึงจะทำการบางอย่างได้ ซึ่ง กฎหมายใน มาตรา ดังกล่าวมิได้ บัญญัติเกี่ยวกับการจดทะเบียนการหย่าของบุคคลผู้เสมือนไร้ความสามารถไว้แต่อย่างใด	
๔๓.	สามีภริยาได้จดทะเบียนการหย่าขณะที่ฝ่ายหญิงตั้งครรภ์ได้ ๘ เดือน ต่อมาเมื่อฝ่ายหญิงคลอดบุตรฝ่ายชายจึงร้องขอจดทะเบียนการรับรองบุตรโดยมีฝ่ายหญิง (มารดาเด็ก) มาให้ ความยินยอมซึ่งเจ้าหน้าที่ ปฏิเสธที่จะรับจดทะเบียนให้ โดยอ้างว่าถึงบันทึกในการหย่าว่าฝ่ายชายจะเป็นผู้ เลี้ยงดูบุตรที่เกิดมาภายหลังจากการหย่าแล้ว เช่นนี้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติถูกต้องหรือไม่ ทั้งนี้เพราะเห็นว่าบุตรที่ เกิดมาเป็น บุตรที่ชอบด้วย กฎหมาย ของบิดา (ฝ่ายชาย) อยู่แล้ว	การ ปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ ถูกต้องแล้ว เพราะตามมาตรา ๑๕๓๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ บัญญัติไว้ว่า เด็กที่เกิดแต่หญิงขณะเป็นภริยาชายหรือภายใน ๓๑๐ วัน นับแต่วันที่การสมรสสิ้นสุดลง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นบุตรที่ชอบด้วย กฎหมาย ของชายผู้ เป็นสามีหรือเป็นสามีแล้วแต่กรณี เพราะฉะนั้นเด็กที่เกิดจึงเป็น บุตรที่ชอบด้วย กฎหมาย ของทั้งบิดาและมารดาจึงไม่ ต้องจดทะเบียนการรับรองบุตรอีก	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๓๖

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๔๔.	**ทะเบียนการรับรองบุตร** พระภิกษุขอจดทะเบียนการรับรองบุตรได้หรือไม่	ในกรณีนี้กฎหมายและระเบียบมิได้ห้ามไว้ อีกทั้งข้อห้ามและข้ออนุญาตในทำนองนี้ไม่ปรากฏในพระวินัย ดังนั้นนายทะเบียนจึงสามารถรับจดทะเบียนให้ได้ ไม่เป็นการผิดพระธรรมวินัย	– หนังสือ ที่ มท ๐๓๑๓/๑๐๐๔๙๙ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๕
๔๕.	การจดทะเบียนการรับรองบุตร กรณีที่มารดาของเด็กเป็นบุคคลวิกลจริต ซึ่งศาลสั่งให้เป็นบุคคลไร้ความสามารถแล้ว หรือเป็นบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นบุคคลสาบสูญ การจดทะเบียนจะกระทำได้หรือไม่เมื่อบิดามาร้องขอ	บิดาจะจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของเด็กและมารดาเด็ก เมื่อได้แสดงความยินยอมเรียบร้อยแล้ว นายทะเบียนจะรับจดทะเบียนให้ ในกรณีที่เด็กหรือมารดาเด็กคัดค้านว่าผู้ขอจดทะเบียนไม่ใช่บิดาหรือไม่ให้ความยินยอม หรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๘ – พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๑๙

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		เมื่อศาลได้พิพากษาให้บิดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรได้ และบิดาได้นำคำพิพากษาไปขอจดทะเบียนต่อนายทะเบียน	
๔๖.	การจดทะเบียนการรับรองบุตร ถ้าบิดามีภูมิลำเนาอยู่คนละแห่งกับบุตร และมารดาของบุตร การจดทะเบียนการรับรองบุตรจะต้องดำเนินการที่สำนักทะเบียนไหน	การจดทะเบียนครอบครัว ทุกประเภท ซึ่งรวมถึงการจดทะเบียนการรับรองบุตรด้วยนั้น ผู้ร้องขอจดทะเบียนจะร้องขอจดทะเบียน ณ สำนักทะเบียนแห่งหนึ่งแห่งใดก็ได้ไม่จำเป็นต้องร้องขอจดทะเบียน ณ สำนักทะเบียนแห่งท้องที่ที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนา	– ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้อ ๔
๔๗.	ในการจดทะเบียนรับรองบุตร กรณีที่มารดาไม่ได้มาให้ความยินยอมในขณะจดทะเบียน จะรับจดทะเบียนให้ได้หรือไม่ และหากจดได้ลงรายการอย่างไร	นายทะเบียนไม่อาจรับจดทะเบียนให้ในทันทีได้เพราะหลักการในการจดทะเบียนการรับรองบุตรมีว่า บุตรและมารดาของบุตรจะต้องให้ความยินยอม เมื่อมารดาของบุตรไม่ได้มา ก็ให้นายทะเบียนรับคำร้อง	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๘ – ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้อ ๓๘ ๓๙ และ ๔๐

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		ขอจดทะเบียนไว้ แล้วมีหนังสือแจ้งการขอรับรองบุตรตามแบบ คร. ๑๐ ไปยังมารดาของบุตร เมื่อครบเวลาตามกำหนดเวลาตามกฎหมายกำหนด คือ ภายใน ๖๐ วัน หรือ ๑๘๐ วัน (กรณีมารดาของบุตรอยู่นอกราชอาณาจักรไทย) นับแต่การแจ้งความนั้นถึงมารดาของบุตร เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งความยินยอม จากมารดาของบุตร ก็ให้นายทะเบียนดำเนินการจดทะเบียนการรับรองบุตรให้ แต่ถ้าภายในกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด นายทะเบียนได้รับแจ้งการคัดค้านจากมารดาของบุตร ห้ามมิให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนให้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล สำหรับการกรอกรายการในการจดทะเบียนการรับรองบุตรก็กรอกรายการเหมือนกับกรณีอื่น ๆ โดย	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		บันทึกใน หน้าบันทึก ทะเบียนไว้ ให้ชัดเจน เกี่ยวกับการให้ความยินยอม หรือการไม่คัด-ค้านของมารดาบุตร	
๔๘.	บิดาไปร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตร โดยไม่มีมารดาเด็กไปด้วย จะทำได้หรือไม่	กรณีทราบ ที่อยู่ของ มารดาเด็ก ให้นายทะเบียนรับคำร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตรนั้นไว้ แล้วทำเป็นหนังสือตามแบบ คร. ๑๐ แจ้งไปยังมารดาเด็กเพื่อแสดงความยินยอมหรือคัดค้านภายในกำหนด ๖๐ วัน หรือ ๑๘๐ วัน ในกรณีอยู่ต่างประเทศ ถ้าครบกำหนดเวลาแล้วไม่ได้รับแจ้งจากมารดาเด็ก ให้สันนิษฐาน ว่าไม่ให้ ความ ยินยอม การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๘ – ระเบียบการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๘๓ ข้อ ๓๘ ๓๙

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๔๙.	ชายสัญชาติอเมริกัน เข้าเมืองถูกต้องตามกฎหมาย (มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว) ได้หญิงไทยเป็นภรรยามีบุตรด้วยกัน จะมาขอจดทะเบียนรับรองบุตรได้หรือไม่	บิดาจะจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของเด็กและมารดาเด็ก แต่ถ้ามีการคัดค้านว่าผู้ขอมิใช่บิดาหรือไม่ให้ความยินยอมหรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล สำหรับกรณีการจดทะเบียนรับรองบุตรให้แก่คนต่างด้าว นายทะเบียนจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบว่า มีเจตนาทุจริตแอบแฝง โดยการซื้อขายเด็กสมยอมกับบิดามารดาเด็กที่แท้จริงด้วยหรือไม่ เพราะปัจจุบันมีการลักลอบซื้อขายเด็กไปใช้แรงงานต่างประเทศเป็นจำนวนมาก	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๘
๕๐.	การจดทะเบียนการรับรองบุตร กรณีมารดาของเด็กยังไม่บรรลุนิติภาวะจะแสดง	กรณีนี้นายทะเบียนสามารถรับจดทะเบียนให้ได้ ถ้ามารดาของเด็กยินยอมให้ฝ่าย	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๔๘ และมาตรา ๒๓

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
	การให้ความยินยอม หรือไม่ คัดค้าน ในการจดทะเบียนได้หรือไม่ ถ้าจดทะเบียนได้จะมีผลอย่างไร หากไม่สามารถจดทะเบียนให้ได้จะมีแนวทางแก้ไขหรือปฏิบัติอย่างไร	ชาย ซึ่งเป็นบิดาของเด็กจดทะเบียนหรือไม่ คัดค้านว่าผู้ร้องขอจดทะเบียน มิใช่บิดาของเด็ก ถึงแม้มารดาเด็ก จะเป็นผู้เยาว์ ก็ตาม เพราะ กฎหมาย กำหนดให้ผู้เยาว์ อาจทำการใด ๆ ได้ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นการต้องทำเองเฉพาะตัว	
๕๑.	กรณีบุตรบรรลุนิติภาวะแล้ว จะต้องให้มารดาให้ความยินยอมในการจดทะเบียนรับรองบุตรด้วยหรือไม่	เมื่อมีผู้ร้อง ขอจดทะเบียน การรับรองบุตร ถ้าบุตรและมารดาของบุตรให้ความยินยอม หรือไม่คัดค้านว่าผู้ร้องขอจดทะเบียนการรับรอง บุตรมิใช่ บิดา นายทะเบียนก็สามารถ ดำเนินการ จดทะเบียน การ รับรองบุตรให้ได้ หากบุตรหรือมารดาของบุตรคัดค้านการ ขอรับรองบุตร ห้ามมิให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนการ รับรองบุตรให้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล (จะ	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๗ – พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๑๙

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		เห็นได้ว่าประเด็นสำคัญอยู่ที่บุตรหรือมารดาของบุตร ต้องไม่คัดค้าน ว่าผู้ร้องขอ จด ทะเบียนมิใช่บิดา ถ้ามีการคัดค้านเช่นว่านั้น แล้วจดทะเบียนให้ไม่ได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล) ดังนั้น กรณีบุตรบรรลุนิติภาวะแล้ว ในการจดทะเบียนรับรองบุตรก็ต้อง ให้มารดา ของบุตร ให้ ความยินยอมด้วย หรือหากมารดาของบุตรไม่ได้มาให้ความ ยินยอมใน ขณะ จดทะเบียนนาย-ทะเบียน ก็ต้องได้ รับแจ้งความ ยิน ยอมหรือไม่ได้รับแจ้งการคัดค้านจากมารดาของบุตร จึงจะดำเนินการ จดทะเบียนการรับรองบุตรได้ นอกจากนี้ การที่ มารดาของ บุตร จะ ให้ความยินยอมหรือคัดค้านในการ รับรองบุตร มีเพียงประเด็นเดียวคือ ผู้ร้องขอจดทะเบียนการรับรองบุตรเป็นบิดาของบุตร หรือมิใช่	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		บิดาของบุตร ซึ่งการยินยอมหรือคัดค้านของมารดาของ บุตรเป็นเรื่อง เฉพาะตัวของมารดาบุตร ที่บุคคลอื่นไม่ สามารถ ที่จะรู้ข้อเท็จจริงได้ดีเท่า	
๕๒.	พระภิกษุร้องขอจดทะเบียนการรับรองบุตรได้หรือไม่ จะขัดกับพระธรรมวินัยหรือไม่	กฎหมายมิได้ มีข้อบัญญัติ ห้ามเกี่ยวกับพระภิกษุร้องขอจดทะเบียนการรับรองบุตรแต่อย่างใด และถ้าข้อเท็จจริงพระภิกษุเป็นบิดาของเด็กจริง (โดยทางพฤตินัยก่อนบวชเป็นพระ) การร้องขอจดทะเบียนดังกล่าวย่อมเป็นคุณแก่บุตรมากกว่าโทษ กรณีนี้ยังไม่มี หนังสือสั่งการ กำหนดแนวทาง ปฏิบัติแต่อย่างใด แนวทาง ปฏิบัติ ในเรื่องนี้ถ้ามารดาของ บุตรและ บุตรไม่ คัดค้านใน การจดทะเบียนการรับรองบุตรของพระภิกษุแล้ว	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๘ – พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ มาตรา ๒๐ – พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๑๙ – หนังสือ ที่ มท ๐๓๑๓/๑๐๐๔๑๙ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๙

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนให้ ส่วนเรื่องนี้จะเป็นการขัดกับพระธรรมวินัยหรือไม่นั้น มหาเถรสมาคมได้พิจารณาแล้วในการประชุมครั้งที่ ๒๕/๒๕๒๕ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๒๕ มีมติว่า ข้อห้ามและข้ออนุญาตในทำนองไม่ปรากฏในพระวินัย	
๕๓.	บิดาของเด็กร้องขอจดทะเบียนการรับรองบุตร ซึ่งเกิดจากผู้อพยพและแม่ของเด็ก (ผู้อพยพ) ไม่คัดค้านและยินยอมให้บิดาเด็กจดทะเบียน กรณีนี้นายทะเบียนจะรับจดทะเบียนให้ได้หรือไม่	ไม่มีบทบัญญัติใดห้ามมิให้นายทะเบียนจดทะเบียนการรับรองบุตร ซึ่งเกิดจากผู้อพยพ ถ้าบุตรและมารดาของบุตรยินยอมหรือไม่คัดค้าน ดังนั้น กรณีนี้นายทะเบียนต้องรับจดทะเบียนให้ แต่ควรดำเนินการด้วยความรอบคอบเป็นพิเศษ โดยตรวจสอบเอกสารต่าง ๆ ให้ชัดแจ้งพร้อมกับบันทึกลงไว้ในทะเบียนการรับรองบุตรด้วย	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๔๗, ๑๕๔๘ – พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ มาตรา ๑๙ – หนังสือ ที่ มท ๐๓๑๓/๒๐๒๙๐ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๒๖

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๕๔.	**ทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม** พระภิกษุ ขอจด ทะเบียน รับบุตรบุญธรรมได้หรือไม่	การที่ พระภิกษุในพระพุทธศาสนาจะจดทะเบียน ครอบครัว ประเภทรับบุตรบุญธรรมนั้น ขัดกับพระธรรมวินัยและจารีตประเพณีทางฝ่ายสงฆ์ คณะสังฆมนตรีได้พิจารณาเรื่องนี้แล้ว ที่ประชุมมีมติว่าไม่ควร จึงได้ประกาศห้ามไว้ นายทะเบียนจึงไม่อาจรับจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมได้ (หนังสือกรมมหาดไทย ที่ ๑๖๕๒๑/๒๔๙๖ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๖)	– หนังสือ กรม ม หาด ไทย ที่ ๑๖๕๒๑/๒๔๙๖ ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๖
๕๕.	กรณีเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลใดอยู่ และยังไม่ได้จดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรม ผู้เป็นบุตรบุญธรรมนั้นจะเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นอีกได้หรือไม่	ปัญหาดังกล่าวแยกพิจารณาได้เป็น ๒ กรณี คือ ๑. กรณีบุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์ ผู้นั้นจะเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นอีกใน	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๙๘/๒๖

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		ขณะเดียวกันไม่ได้ เว้นแต่เป็นบุตรบุญธรรมของคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม ๒. กรณีบุตรบุญธรรมเป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว กฎหมายมิได้มีข้อบัญญัติห้ามไว้ ดังนั้น บุตรบุญธรรมอาจจะเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นอีกก็ได้ แต่การรับบุตรบุญธรรมนั้นจะต้องมีเงื่อนไขหรือคุณสมบัติครบตามที่กฎหมายบัญญัติไว้	
๕๖.	กรณีที่สามีหรือภริยาคนใดคนหนึ่งรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม โดยคู่สมรสได้ให้ความยินยอมในการจดทะเบียนบุตรบุญธรรมนั้น จะเป็นบุตรบุญธรรมของคู่สมรสผู้รับบุตรบุญธรรมด้วยหรือไม่	กรณีนี้เด็กเป็นบุตรบุญธรรมเฉพาะของผู้ที่จดทะเบียนเท่านั้น หาได้เป็นบุตรบุญธรรมของคู่สมรสด้วยไม่ หากคู่สมรสจะรับเด็กนั้นเป็นบุตรบุญธรรมด้วย ก็ต้องดำเนินการร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมด้วย ก็ต้องดำเนินการร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมอีกครั้งหนึ่ง โดย	– พ.ร.บ. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		ก่อนที่จะร้องขอจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ก่อน คือต้องยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และเมื่อได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว จึงไปดำเนินการในขั้นตอนการจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมได้	
๕๗.	กรณีผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นคนต่างด้าวร้องขอรับเด็กไทยเป็นบุตรบุญธรรมจะดำเนินการให้ได้หรือไม่	ดำเนินการให้ได้ โดยจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ เสียก่อน คือ คนต่างด้าวที่จะขอรับเด็กไทยเป็นบุตรบุญธรรมที่มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย	– พ.ร.บ. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		ต้องยื่นคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมที่ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม กรมประชาสงเคราะห์ ถ้าคนต่างด้าวที่จะรับเด็กไทยเป็นบุตรบุญธรรมที่มีภูมิลำเนาในต่างประเทศ ต้องยื่นคำขอผ่านหน่วยงานประชาสงเคราะห์หรือองค์การสังคมสงเคราะห์ที่รัฐบาลของประเทศนั้นมอบหมาย แล้วส่งเรื่องไปที่ศูนย์อำนวยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม กรมประชาสงเคราะห์ เมื่อได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว จึงดำเนินการในขั้นตอนการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม โดยยื่นคำร้องขอจดทะเบียนที่สำนักทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ เขต หรือสถานทูต สถานกงสุลไทยในต่างประเทศ	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
๕๘.	การรับบุตรบุญธรรมจะต้องจดทะเบียนในท้องที่ที่บุตรบุญธรรมมีภูมิลำเนาอยู่หรือในท้องที่ของผู้รับบุตรบุญธรรม	การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมจะทำ ณ สำนักทะเบียนแห่งใด ๆ ก็ได้แล้วแต่ความสะดวกของผู้รับบุตรบุญธรรม หรือผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม	– พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ มาตรา ๕
๕๙.	บุคคลสัญชาติไทยจะรับเด็กต่างด้าวเป็นบุตรบุญธรรมได้หรือไม่	ได้ แต่ผู้ที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมและผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม จะต้องมีคุณสมบัติและเงื่อนไขตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ นอกจากนั้นก่อนการจดทะเบียนจะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ด้วย	
๖๐.	กรณี ด.ช. แดงเป็นบุตรบุญธรรมของนางมาซึ่งเป็นภรรยาของนายมี เกี่ยวกับ	กรณีการรับเงินบำเหน็จตกทอดของนายมี ด.ช. แดงไม่มีสิทธิรับเพราะมิใช่	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๙๙/๒๘ และ ๑๖๒๗

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
	การรับเงินบำเหน็จตกทอด ของนายมี ด.ช. แดงมีสิทธิได้รับหรือไม่ และหากนางมาถึงแก่กรรม ด.ช. แดงมีสิทธิได้รับมรดกของนางมาในฐานะทายาทโดยธรรมหรือไม่	ทายาทโดยธรรมของนายมี ส่วนกรณีเมื่อนางมาถึงแก่ความตายแล้ว ด.ช. แดงมีสิทธิรับมรดกของนางมา ซึ่งกฎหมายถือว่าเป็นผู้สืบสันดาน และมีฐานะอย่างเดียวกับบุตรที่ชอบด้วย กฎหมายของ ผู้รับบุตรบุญธรรม ฉะนั้น จึงมีสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม	
๖๑.	บุตรเขยจะเป็นบุตรบุญธรรมของพ่อ-ตาได้หรือไม่	ได้ เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ แต่ทั้งนี้ผู้ที่จะรับและผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมจะต้องมีคุณสมบัติและเงื่อนไขตามที่กฎหมายบัญญัติไว้	
๖๒.	หญิงใช้ จะร้องขอ จดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมได้หรือไม่	ได้ เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ แต่ทั้งนี้หญิงใช้ผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรม และผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม จะต้องมีคุณสมบัติ	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		และเงื่อนไขตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ในกรณีนี้นายทะเบียนจะต้องใช้ดุลยพินิจพิจารณาว่าผู้ร้องขอจดทะเบียนนั้นสามารถที่จะรับรู้หรือสื่อความหมายในการที่จะเข้าใจเกี่ยวกับการจดทะเบียนด้วย หากไม่สามารถรับรู้หรือสื่อความหมายได้ นายทะเบียนก็ไม่อาจรับจดทะเบียนได้	
๖๓.	กรณีผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรมได้ปฏิบัติตามขั้นตอนก่อนการจดทะเบียนตาม พ.ร.บ. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ เรียบร้อยแล้ว โดยได้นำหลักฐานการอนุมัติของคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมาแสดง หากผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นเด็กไม่สามารถ	พ.ร.บ. การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๗ กำหนดไว้ว่า เมื่อผู้ให้ความยินยอมให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแล้ว ผู้ให้ความยินยอมแทนบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์ไม่อาจเข้าเกี่ยวข้องกับการจดทะเบียน และโดยผลแห่ง พ.ร.บ. ดังกล่าวในมาตรา ๓	– หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๖๓๙ ลงวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๒๖ – หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๕๙๔ ลงวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๒๙

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
	ร้องขอด้วยตนเองได้เพราะเหตุเป็นผู้เยาว์ไม่เดียงสา จะต้องให้บิดาและมารดา หรือบิดาหรือมารดา (กรณีที่คนใดคนหนึ่งตายหรือถูกถอนอำนาจปกครอง) หรือผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้ยื่นคำร้อง ขอแทนเด็กตามความในมาตรา ๒๒ แห่ง พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ หรือไม่	ทำให้เท่ากับเป็นการยกเลิกมาตรา ๑๒ แห่ง พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๘ ฉะนั้น จึงให้ผู้รับบุตรบุญธรรมยื่นคำร้องขอ จดทะเบียน โดย ไม่ต้อง ให้ บิดาและมารดา หรือบิดาหรือมารดา (กรณีที่คนใดคนหนึ่ง ตาย หรือถูกถอนอำนาจปกครอง) หรือผู้แทนโดยชอบธรรมมาให้ความยินยอม หรือยื่นคำร้องในฐานะผู้แทนของผู้เยาว์อีก	
๖๔.	การจด ทะเบียน การรับบุตรบุญธรรม รายหนึ่ง มารดา ของเด็กมา ให้ความ ยินยอม ฝ่ายเดียว โดยอ้างว่ามิได้จดทะเบียนสมรสกับบิดาเด็กผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ถ้าปรากฏภายหลังว่ามารดาของเด็กให้การเท็จ ซึ่งข้อเท็จจริงบิดามารดาเด็ก จดทะบียนสมรสด้วย	ในเรื่องการรับบุตรบุญธรรม กฎหมายมิได้บัญญัติไว้โดยตรงเกี่ยวกับการเป็นโมฆะหรือโมฆียะ อันมีสาเหตุจากการผิดเงื่อนไขในการ จดเบียน การ รับบุตร บุญธรรม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๖ ในเรื่องนิติกรรม ได้บัญญัติไว้ว่า	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๑๖ – ป.อ. มาตรา ๑๓๗

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
	กัน เช่นนี้การรับบุตรบุญธรรมจะเป็นโมฆะหรือไม่	"การใดมิได้เป็นไปตาม บทบังคับอันว่าด้วยความสามารถ ของบุคคล การนั้น ท่านว่าเป็นโมฆียะกรรม" ซึ่งการจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมกรณีดังกล่าวจะเป็นโมฆียะหรือโมฆะ หรือไม่ ศาลเท่านั้น ที่จะเป็นผู้ตัดสินชี้ขาด สำหรับนายทะเบียนเมื่อได้จดทะเบียนแล้ว ไม่มีอำนาจที่จะเพิกถอนทะเบียน ได้เว้น แต่จะมี คำสั่งหรือ คำพิพากษาของศาล โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หรืออัยการเป็นผู้ร้อง ส่วนมารดาของเด็กที่ได้ให้การเท็จนั้น นายทะเบียนสามารถดำเนินคดีในกรณี แจ้ง ความเท็จต่อ เจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗ ได้	
๖๕.	ผู้รับบุตรบุญธรรมถึงแก่ความตาย บุตรบุญธรรมจะร้องขอจดทะเบียนเป็นบุตรบุญ-	ผู้รับบุตรบุญธรรมถึงแก่ความตาย บุตรบุญธรรมยังมีสภาพเป็นบุตร บุญธรรมของผู้	– ป.พ.พ. มาตรา ๑๔๕๑ ๑๕๙๘/๓๑ ๑๕๙๘/๓๒

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
	ธรรมของบุคคลอื่นได้หรือไม่ และการเป็นบุตรบุญธรรมครั้งก่อนสิ้นสภาพหรือยัง	ตาย (ผู้รับบุตรบุญธรรม) อยู่ ยังมีสิทธิและ ฐานะ เดียวกับ บุตร ชอบ ด้วย กฎหมาย เหมือนเดิม ไม่สิ้นสภาพไปพร้อมกับผู้รับบุตรบุญธรรม (การเลิกรับบุตรบุญธรรมมีในกรณี จดทะเบียน เลิก การ รับบุตรบุญ-ธรรมโดยความตกลงของผู้รับบุตรบุญธรรมและผู้เป็นบุตรบุญธรรม เมื่อมีการสมรสฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๑ เมื่อศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาตามมาตรา ๑๕๙๘/๓๑ มาตรา ๑๕๙๘/๓๒ มาตรา ๑๕๙๘/๓๓ และมาตรา ๑๕๙๘/๓๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙) ส่วนการที่บุตรบุญธรรมจะไปเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นอีกนั้น ในกรณีที่บุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์ย่อมกระทำไม่ได้ตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ	๑๕๙๘/๓๓ ๑๕๙๘/๓๖ ๑๕๙๘/๒๖

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		พาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙ แต่ถ้าบุตรบุญธรรมเป็นผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้วกฎหมายไม่ได้มีบทบัญญัติห้ามไว้	
	ทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรม		
๖๖.	กรณีที่มีการจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรมเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และตรวจสอบภายหลังปรากฏว่าผู้ร้องขอจดทะเบียนมีอายุไม่ครบ ๓๐ ปี ซึ่งเป็นการปฏิบัติไม่ถูกต้องตามเงื่อนไขเกี่ยวกับการจดทะเบียน และต่อมาได้มาร้องขอจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรม ถ้าได้มีการจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรมแล้ว ก็จะเป็นการยุติไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายใช่หรือไม่	การที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการรับบุตรบุญธรรม ให้กับผู้ร้องโดยผู้ที่จะรับบุตรบุญธรรมมีอายุไม่ครบ ๓๐ ปีนั้น เป็นการขัดต่อกฎหมาย (มาตรา ๑๕๙๘/๑๙ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ พ.ศ. ๒๕๑๙) ซึ่งกฎหมายมิได้บัญญัติไว้โดยตรงว่า การปฏิบัติที่ขัดต่อกฎหมายในกรณีนี้จะเป็นโมฆะหรือโมฆียะ แต่ในมาตรา ๑๑๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๑ บัญญัติว่า การใดมิได้เป็นไปตาม	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		บทบัญญัติอันว่าด้วยความสามารถของบุคคล การนั้นท่านว่าเป็นโมฆียะ กรรม ซึ่งศาลเท่านั้นที่จะเป็นผู้ชี้ขาด นายทะเบียนไม่มีอำนาจที่จะเพิกถอนทะเบียนแต่อย่างใด กรณีนี้ผู้มีส่วนได้เสียต้องร้องขอต่อศาล เมื่อศาลมีคำสั่งให้เพิกถอนการจดทะเบียนแล้ว ผู้มีส่วนได้เสียจึงยื่นสำเนาคำสั่งหรือคำพิพากษาอันถึงที่สุดที่รับรองถูกต้องแล้วต่อไป (ตามมาตรา ๒๓ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๙) การที่ผู้รับบุตรบุญธรรมยื่นคำร้องขอจดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรมเพื่อมิให้มีผลผูกพันตามกฎหมาย จึงเป็น วิธีการ ที่ไม่ถูก ต้อง เพราะ เมื่อการ จดทะเบียนการ รับบุตรบุญ-ธรรมขัดต่อกฎหมายแล้ว การจดทะเบียน	

ที่	คำถาม	คำตอบ	กฎหมายระเบียบอ้างอิง
		นั้นอาจจะเป็นโมฆะหรือโมฆียะ หรืออาจจะไม่เกิดผลทางกฎหมายเลย แต่เมื่อจดทะเบียนแล้ว นายทะเบียนไม่มีอำนาจเพิกถอน หรือทำให้เกิดความสมบูรณ์ได้ จึงต้องอาศัยการตัดสินชี้ขาดของศาลโดยการร้องขอของผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการ	

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง ถนนพหลโยธิน กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทร. ๒๗๙๕๐๓๔-๖ นายสว่าง ศรีศกุน ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๓๔

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายดารา การุณยวนิช ผู้อำนวยการกองการทะเบียน

นางขวัญจิตต์ อินทรสุขศรี หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมการทะเบียน

นายวิชัย ประพันธ์โรจน์ หัวหน้าฝ่ายบริหารการทะเบียน

ผู้จัดทำ

นายประสิทธิ์ จบครัวและพินัยกรรม

นายพีระศักดิ์

นายโสภณ

นางประเสริฐ

นายสมพงษ์

นายสุรเชษฐ์

นางสุนันท์

นางวราพร

นางฉวีวรรณ

นางฉันทนา

นายสำราญ

ปกและรูปเล่ม

นายพีระศักดิ์ องกิตติกุล เจ้าพนักงานปกครอง ๖

12104
KS 54 ก462ค 2534
กรมการปกครอง. กองการทะเบียน.
คู่มือปฏิบัติงานทะเบียนครอบครัว.